# O. HENRY

# POVESTE NETERMINATĂ

O. HENRY ● POVESTE NETERMINATĂ

Coperta de *Cik Damadian*

Din
THE COMPLETE WORKS OF O. HENRY
Doubleday & Company, Inc. Garden City, New York
1953

O. HENRY

# POVESTE NETERMINATĂ

Traducere şi note de
AL. HALLUNGA şi I. PELTZ

Bucureşti — 1965
Editura pentru literatură universală

## O. HENRY

(1862—1910)

Proza americană cunoaşte astăzi „fenomenul Salinger". O ironie, aş zice sceptică, un zîmbet cînd candid, cînd amar, parfumul unei poezii dintre cele mai grave — iată ce caracterizează proza acestui scriitor. „De veghe în lanul de secară", apărut şi în româneşte[1], e în fond un poem filozofic deghizat. Faţă de Salinger, compatriotul său O. Henry, ca şi Mark Twain, pare *un umorist de modă veche.* Nu diminuăm prin aceasta cu nimic valoarea sa literară. Pentru a scoate mai bine în relief trăsăturile specifice scrisului său, poate că e mai bine să ne amintim vechile comedii cinematografice ale lui Charlie Chaplin. Ca şi acestea, povestirile lui O. Henry sînt pline de urmăriri tragicomice, se aud pocnete de pistoale în noapte, se petrec răpiri, divorţuri, tot felul de scandaluri. Cojile de banane pe care alunecă şi cad eroii pot fi considerate acele întîmplări ale vieţii de toate zilele, minuţios povestite de scriitorul american. Bătăile cu frişcă, încurcăturile şi situaţiile bufe sînt întîlnite aici la tot pasul. E ceea ce făcea de altfel şi Mark Twain. Lumea lui O. Henry e însă mai diversă, perspectiva e panoramică : bandiţi călări, ori pe jos, mascaţi ori nemascaţi, cu porecle dintre cele mai fioroase, jefuind cu dexteritate trenuri, apoi „lichidîndu-se" între ei ; oameni de societate care, din plictiseală, ospătează vreun cerşetor pentru a putea auzi „istoria vieţii" acestuia ; cerşetori care inventează fără nici un chef istorioare lacrimogene ; birjari asasini... din milă pentru aproape ; rataţi şi palavragii,

[1] **Editura pentru literatură universală, Bucureşti, 1965.**

tineri săraci îndrăgostiţi, ce cu mari sacrificii îşi fac cadouri inutile... Toţi aceşti eroi sînt puşi în mişcare de scriitor cu o artă de păpuşar sentimental ce ştie să improvizeze cîte-o istorioară adecvată pentru fiecare dintre păpuşile lui. Comparaţia cu păpuşarul n-am făcut-o întîmplător. Senzaţia de bîlci este puternică la lectura scrierilor lui O. Henry. Ea provine atît din neobişnuita varietate de care aminteam, din caracterul „pestriţ" al întîmplărilor, cît şi din modul „clasic" în care îşi compune operele.

Născut în Carolina de Sud în anul 1862, O. Henry şi-a început existenţa în modul, pe cît de banal pe atît de istovitor, al slujbaşului mărunt, terorizat de sărăcie. Schimbă cîteva profesii, schimbă şi locul, fără ca norocul să i se arate de undeva. Căsătoria, cu o femee de condiţie de asemenea măruntă, nu va însemna nici ea găsirea unei soluţii. În plus, durerea de a-şi pierde de timpuriu soţia, şi grija pentru unica lor fiică, nevoit s-o crească singur. Deci, tot felul de greutăţi. Se poate spune în această privinţă că O. Henry e cel mai nedescurcăreţ personaj al său. La un moment dat, sondează posibilitatea unei oarecare independenţe economice prin înfiinţarea unei reviste umoristice (probabil, un fel de „Moft"). Dar tot fără rezultat. Se pare că ultimii ani ai vieţii (moare în 1910) au fost mai luminoşi. Celebritatea pe care i-o aduc povestirile nu e însă urmată decît de o aparenţă de bunăstare şi scriitorul e torturat de predarea „manuscriptului" cerut săptămînal de marile cotidiene.

Din cele spuse pînă acum, cititorul îşi poate face o idee destul de vagă despre scriitorul de care ne ocupăm. Adevărul e că O. Henry îl pune pe istoricul literar în dilemă, fiind foarte greu de încadrat într-o singură rubrică. Sensibilitatea şi talentul său joacă pe toate rubricile pe care o mînă dornică de clarificare ar fi scris : „umor", „satiră", „tragism", „ironie" etc.

Să luăm de exemplu povestirea „Tocmeala din Blackjack". Este vorba despre două familii — una a lui Pike Garvey, care se îmbogăţeşte peste noapte, cealaltă a lui Yancey Goree, care decade.

Cea care parvine cumpără de la beţivanul Goree („care dacă n-a decăzut mai mult, e din cauză că nu s-a ivit încă prilejul"), casa şi împrejurimile. Noua situaţie n-o satisface însă pe deplin. S-ar părea că această familie are tot ce-i trebuie. Totuşi, ceva lipseşte. Fiecare familie „bună" poartă — aşa-i tradiţia — o duşmănie veche cu o altă familie. Lui Garvey îi lipsesc aceşti

duşmani, fapt pentru care achiziţionează pe lîngă casa cumpărată mai înainte şi *duşmănia* familiei respective, „duşmănie veche, de mîna întîi". O. Henry povesteşte în asemenea manieră toate aceste lucruri, încît pînă la jumătatea povestirii ai impresia că citeşti o parodie izbutită la adresa multspeculatei vendete. (Închipuiţi-vă una dintre frumoasele povestiri despre Corsica ale lui Prosper Mérimée, „americanizată".) Numai că de la un punct încolo lucrurile se schimbă, luînd o întorsătură tragică. Constituie, de altfel, una dintre marile calităţi ale lui O. Henry — aceste întorsături neaşteptate, acest „joc" foarte abil cu inerţia, aş zice, a cititorului. După ce reuşeşti „să intri" în atmosfera unei bucăţi şi gîndurile îţi iau o anumită direcţie, O. Henry schimbă brusc situaţiile. Efectul e remarcabil — dar despre asta vom vorbi mai încolo.

Răfuielile dintre familii l-au atras adeseori pe scriitorul american, prin marea doză de ridicol pe care o conţin. În „Cvadratura cercului" ni se dau amănunte asupra „modului de desfăşurare" a unei astfel de vrajbe: „Membrii familiei Harkness erau împuşcaţi la plug, prin fereastră, la lumina lămpii, în drum pe cînd se întorceau de la adunările religioase în aer liber, în somn, în duel, treji sau altminteri, cîte unul sau în grupuri de familie, pe pregătite şi pe nepregătite". Cînd din ambele familii nu mai rămîne decît cîte un singur supravieţuitor, unul dintre aceştia, mai slab de înger, fuge, întrucît altfel „duşmănia ar fi să capete un caracter prea personal". Cu deosebită vervă scriitorul ironizează patriotismul îngust al sudiştilor, extremismul lor excesiv. Revista „Trandafirul Sudului", ai cărei redactori şi colaboratori sînt aleşi numai după „virtuţi" strămoşeşti are această deviză: „Din Sud, pentru Sud şi prin Sud". Sînt aici şi săgeţi îndreptate împotriva modului absurd în care se înţelegea promovarea literaturii. Cînd revista e gata să sucombe din lipsă de cititori, apare salvatorul Thacker, un om foarte vioi, „promotor al tirajelor" oricărei publicaţii „care nu este tipărită în vreo limbă moartă". Spirit practic, el îl sfătuieşte pe directorul „Trandafirului" să achiziţioneze lucrările în funcţie de calitatea lor.

Şi pentru că a venit vorba de spiritele practice, să observăm că ele constituie o adevărată mină de aur pentru O. Henry. Cartea e plină de „oameni de iniţiativă", afacerişti fantezişti cu capul vuind de planuri în genul celor ale lui Don Quijote, apoi simpli „descurcăreţi" sau escroci în toată regula. „Catedra de filantromatematică" îi vizează pe aceştia din urmă, care ştiu să

îmbine în mod ingenios filantropia („nu există plăcere egală cu aceea de a te vedea filantrop") cu specula cea mai ordinară („Filantropia, cînd e pusă pe bază solidă de afaceri, e unul dintre cele mai bune «afacerisme»").

Întîlnim apoi ratați, ratați de toate felurile. În general, pentru ei autorul dă dovadă de multă înțelegere. Povestirea sa devine aproape duioasă, ca în cazul bătrînului Berman din „Ultima frunză". Pictor nerealizat, trăind din puținii bani pe care-i cîștigă pozînd, acesta își încheie viața realizînd o adevărată capodoperă : pictează o frunză verde pe iedera de la fereastra unei bolnave obsedate de gîndul că va muri o dată cu căderea ultimei frunze. Bunătatea celor simpli, tăria lor de caracter, puterea lor de sacrificiu — acestea nu mai țin de satiră ori de umor.

O. Henry e un maestru aproape desăvîrșit al povestirii. Foarte rar se întîmplă să întîlnim bucăți mai greoaie, cum e de pildă „Un raport municipal", un amestec de reportaj, foileton, povestire. Căci, de cele mai multe ori, scriitorul știe să conducă firul acțiunii cu o mînă sigură, așa încît după lectura fiecărei bucăți rămîi, cum se zice, *puternic impresionat*. Și, în același timp, uimit. Te așteptai ca totul să se termine altfel — totuși, deznodămîntul găsit de scriitor e cel mai bun.

Să pătrundem puțin în laboratorul artistului. Să luăm chiar „Raportul municipal" despre care am spus adineaori că e mai slabă. „Slabă", pentru nivelul O. Henry, bineînțeles. Chiar și aici, întîlnim o mulțime de lucruri menite să capteze atenția. În primul rînd e ingenioasă alternarea de planuri : cel artistic, cursul acțiunii propriu-zise, cu cel statistic, nararea seacă a unor date, cifre etc. Iată un pasaj :

„— Orașul dumneavoastră, declarai eu pe cînd mă pregăteam de plecare (și plecarea este momentul generalizărilor dulcege) pare a fi un oraș liniștit, calm. Un oraș cu căminuri familiale unde aș spune că puține lucruri se întîmplă, în afară de cele obișnuite."

Și urmează imediat ceea ce am putea numi *planul secund*. „Face, în realitate, un comerț mare de sobe și vase de bucătărie cu Vestul și Sudul, iar morile sale prospere au o capacitate care depășește două mii de barile." Efectul comic e din nou remarcabil. Pe de altă parte, autorul conduce în așa fel povestirea, încît pare că într-adevăr în orașul despre care e vorba nu se întîmplă nimic, e un oraș liniștit, calm. O lehamite veșnică plutește peste străzi și case ca o fata morgana a plictiselii.

Singurul lucru demn de văzut e apusul soarelui; iar cine soseşte acolo după scăpătat, nu mai are pe ce-şi pune ochii. Dar la sfîrşit îţi dai seama că, de fapt, toate acestea nu sînt decît aparenţe, oraşul atît de liniştit colcăie de fapte extraordinare.

O. Henry construieşte foarte multe povestiri pe această *tehnică a aparenţei.* Ca şi în cărţile poliţiste, intervin dese răsturnări de planuri; amănuntul trecut cu vederea la început se dovedeşte pînă la urmă relevant.

Proza americană a cunoscut în acest sens creaţia halucinantă a lui Edgar Allan Poe (amintiţi-vă „Cărăbuşul de aur", „Masca morţii roşii" etc.). O. Henry adaugă la calităţile excepţionale ale înaintaşului său, umorul, tonul ceva mai degajat. În loc să citeşti cu ochii măriţi de groază, ca la lectura lui Poe, citeşti zîmbind. Are un mod foarte captivant de a povesti O. Henry. Caracterizări năstruşnice ale personajelor, tot felul de aluzii la evenimentele timpului, paranteze în care-şi spune „părerea" despre cele întîmplate, toate acestea conferă schiţelor şi nuvelelor, mai bine zis „istoriilor" sale, un farmec deosebit. Iată cîteva citate: „Chalmers rupse scrisoarea într-o mie de bucăţele şi *începu să uzeze* covorul său preţios, păşind pe el în lung şi în lat, ca o fiară în cuşcă" („În Madison Square, o poveste ca din O mie şi una de nopţi"). „De altfel, voi fi şi eu pentru dumneavoastră o adevărată Şeherazadă, neîntrerupt, *pînă la clipa scobitorilor*" (Ibidem). „Pictorii tineri trebuie să-şi croiască drumul spre artă făcînd desene pentru nuvelele pe care autorii tineri le scriu ca să-şi croiască drumul spre literatură." („Ultima frunză").

Sînt observaţii dovedind un ochi deosebit de ager care nu „patinează" pe lucruri, ci pătrunde în esenţa lor.

Autorul ştie să producă umor prin hiperbolizare, umflînd mult lucrurile cele mai banale, ori prin graţioase eufemisme de felul acesta: „o persoană a cărei respiraţie ar fi aburit cu uşurinţă o oglindă, într-atît era de plină de viaţă" („Trandafirul Sudului"). Situaţiile comice abundă („Întorsăturile vieţii"). Omul de afaceri e într-atît de băgat în cifrele sale, încît „n-are timp" de declaraţii de dragoste. Simţindu-şi sufletul plin de fiori pentru tînăra sa stenodactilografă (a cărei frumuseţe „nu se poate descrie stenografic") îi vorbeşte în felul acesta:

„Domnişoară Leslie, începu el pe un ton grăbit, nu dispun decît de o clipă. Vreau în această clipă să-ţi spun... Vrei să fii soţia mea? N-am avut timp să-ţi fac curte aşa cum se obişnuieşte, dar te iubesc cu adevărat. Răspunde-mi, te rog, iute —

unii indivizi tocmai acum speculează urcarea acţiunilor Union Pacific."

Şi primeşte din partea iubitei următorul răspuns :

„Înţeleg acum, spuse ea blînd. Eternele tale afaceri te-au făcut să uiţi totul. La început m-am cam speriat. Bine, dar nu-ţi aminteşti, Harvey ? Noi doi ne-am căsătorit aseară, la ora opt, în bisericuţa de după colţ !" („Romanţa unui agent de schimb supraocupat"). E un final cu „poantă", urmărind un scop pur umoristic de data aceasta.

Povestirile ocupînd, de obicei, un spaţiu restrîns, autorul nu se lansează în analize psihologice, atît de frecvente şi atît de bine speculate de moderni. El ştie să compenseze aceasta prin alte virtuţi care-i vin mai la îndemînă. Totuşi, observaţiile de mişcare sufletească pe care le face, ca-n trecut, sînt cu totul revelatorii — ca de pildă aceasta, referitoare la un fals prieten ce-şi ucide tovarăşul :

„Dar în acelaşi timp expresia de pe faţa lui Dodson se schimbase ; arăta acum o rece ferocitate amestecată cu o cumplită lăcomie. *Sufletul acestui om luase în clipa aceea expresia unei mutre drăceşti la fereastra unei case de oameni cumsecade.*" („Drumul pe care apucăm").

Şi pentru că sîntem la acest capitol al măiestriei literare, să adăugăm şi o calitate care poate deveni uşor un defect : digresiunea. Autorul lansează o idee oarecare — apoi începe să facă fel de fel de consideraţii în jurul ei, e adevărat cu un real simţ acrobatic. Dăm un exemplu ...„iar cunoştinţele ei despre lume veneau doar din deducţii şi din inspiraţii. *Cam din aşa ceva e alcătuit grupul mic şi preţios al eseiştilor etc.*" Cîteodată totuşi, cînd aceste paranteze sînt prea lungi, devin supărătoare, chiar dacă autorul începe sau termină cu o autoironie :

„Trebuie să vă povestesc cum se face că am ajuns aici, în Nashville, deşi vă asigur că digresiunea este tot atît de plictisitoare pentru mine, ca şi pentru dumneavoastră."

Unele povestiri încep cu adevărat abia după o pagină sau două, prozatorul simţindu-se dator să facă un fel de acomodare a cititorului. E un procedeu întîlnit mai des la maeştrii secolului trecut.

Un caracter vesel îl au şi unele povestiri despre bandiţi (celebra bucată „Răscumpărarea căpeteniei Pieilor Roşii", excelentă parodie a literaturii despre *răpiri*). E adevărat, tot în naraţiunile cu subiecte din viaţa gangsterilor, hoţilor, afaceriştilor, întîlnim

şi cele mai puternice accente de satiră, multe dintre ele devenind adevărate pamflete la adresa unor stări de lucruri cu care O. Henry nu putea fi de acord. „Drumul pe care apucăm", e o scurtă „istorie" a milionarului ce porneşte de la un act de hoţie „curată", la drumul mare, şi ajunge la jaful „onorabil" şi admis, mascat sub pavăza unui nume. Deşi prin cuvintele unora dintre personaje autorul pare a da vina pe pornirile, pe înclinaţiile rele ale individului („Nu-i după drumul pe care apuci, e ceva în lăuntrul nostru care face din noi ceea ce sîntem"), critica socială nu apare nicidecum diminuată. Expresia „Bolivar nu poate duce povară dublă" — devine un simbol al afaceristului care-şi „curăţă" prin orice mijloace calea către îmbogăţire.

Una dintre trăsăturile importante ale scrierilor lui O. Henry o constituie, după cum s-a putut observa mai sus, tonul jovial, „finalurile fericite". S-a vorbit mult despre un oarecare *idilism* al său, demonstrîndu-se cum, pornind de la nişte întîmplări reale, destul de tragice în esenţa lor, scriitorul a ajuns la povestiri pline de haz. Nu cred că ar fi de vină o aşa zisă incapacitate de a vedea mizeria realităţii, a societăţii. Mai degrabă, natura specifică a talentului său îşi spune aici cuvîntul.

Să nu uităm că ideea însăşi de a face literatură i-a venit lui O. Henry (pe numele său adevărat William Sidney Porter) la închisoare, unde ispăşea, în calitate de casier, lipsa unei sume oarecare de bani. Multe dintre cele aproape trei sute de povestiri rămase de la el au fost concepute chiar acolo, artistul rememorîndu-şi viaţa plină de greutăţi, de instabilitate. Amănuntul acesta spune foarte mult. Astfel înţelegem mai bine zîmbetul omului care a încercat să îndulcească „faţa neprietenoasă a vieţii, cu puţină formă şi ceremonie", cum scrie undeva chiar O. Henry.

MARIN SORESCU

## POVESTE NETERMINATĂ

Nu ne mai tînguim şi nu ne mai punem cenuşă în cap cînd se vorbeşte de flăcările iadului. Predicatorii înşişi au început să ne declare că Dumnezeu este radiu sau eter sau un compus ştiinţific oarecare şi că lucrul cel mai rău la care noi, păcătoşii, ne-am putea aştepta ar fi o reacţie chimică. Această ipoteză este destul de agreabilă ; totuşi, mai dăinuie ceva din vechea şi nobila teroare a conformismului religios.

Numai două sînt subiectele despre care poţi vorbi dînd frîu liber imaginaţiei, fără riscul de a fi contrazis. Poţi să vorbeşti despre ce ai visat noaptea şi poţi să repeţi ce ai auzit că spunea un papagal. Atît Morfeu cît şi pasărea în chestiune sînt martori incompetenţi, iar omul care vă va asculta nu va îndrăzni să pună la îndoială cele povestite. Iată cum urzeala fără temei a unei viziuni nocturne va fi subiectul meu, ales cu scuze şi regrete, în locul orizontului mai restrîns al pălăvrăgelilor unui drăgălaş Polly [1].

Am visat un vis care e atît de departe de orice critică superioară încît socot că ţine de vechea, respectabila şi regretabila teorie a judecăţii de apoi.

---

[1] Numele dat de obicei papagalilor domesticiţi.

Arhanghelul Gavril[1] sunase din trîmbiță și aceia dintre noi care nu răspunseseră îndată la apel[2] fuseseră aduși în fața judecății spre a fi cercetați. Am observat într-o parte un grup de chezași de profesie îmbrăcați în haine negre de ceremonie și cu gulere încheiate la spate; dar se pare că titlurile lor de proprietate imobiliară nu prea erau în regulă și nu erau semne că ne-ar fi putut scăpa pe vreunul dintre noi de pedeapsă.

Un polițist-muscă — un înger polițist — veni la mine în zbor și mă apucă de aripa stîngă. În apropiere se găsea un grup de suflete cu înfățișare foarte prosperă, chemate și ele la judecată.

— Nu cumva faci parte din gașca ălora? mă întrebă polițistul.

— Da' cine sînt ăia? replicai eu.

— Cin' să fie? spuse. Sînt...

Dar bag de seamă că aceste chestiuni fără importanță ocupă un loc pe care ar trebui să-l împlinească povestirea.

Dulcie lucra într-un magazin universal. Vindea dantelă îngustă de garnisit pe margini, sau ardei umpluți, sau automobile, sau alte mărunțișuri cum se găsesc în magazinele universale. Din ce cîștiga prin munca ei, Dulcie încasa șase dolari pe săptămînă. Restul se trecea în creditul contului ei și în debitul contului altcuiva în registrul de partizi ținut de D[3] — a! Puterea Supremă, spuneți, Domnule Doctor în Teologie — fie, atunci, în catastiful Puterii Supreme.

În primul an de muncă în acel magazin, Dulcie fusese plătită cu cinci dolari pe săptămînă. Ar fi instructiv să știm cum trăia cu această sumă. Nu vă interesează? Foarte bine; probabil că nu vă interesează decît su-

---

[1] Vestitorul știrilor bune, pe care Milton, în *Paradisul pierdut,* îl așază la poarta raiului.

[2] Joc de cuvinte intraductibil. „To play trump" înseamnă *a suna din trîmbiță* și *a juca cu atú,* iar „to follow suit" înseamnă *a juca o carte de aceeași culoare* sau care formează *suită* — iar figurat, *a urma exemplul* cuiva.

[3] În original „*G*", inițiala cuvîntului „*God*" (Dumnezeu).

mele mai mari. Şase dolari, în schimb, sînt o sumă mai mare. Am să vă spun atunci cum trăia cu şase dolari pe săptămînă.

Într-o după-amiază, la ora 6, cînd Dulcie îşi înfigea acul de pălărie la o distanţă de trei milimetri de *medulla oblongata*[1], îi spuse bunei sale colege şi prietene, Sadie, fata care servea în stînga ei :

— Ascultă, Sadie, ştii că deseară am întîlnire cu Piggy[2] şi luăm masa împreună ?

— Ce tot spui ! exclamă Sadie, plină de admiraţie. Şi mai zici că n-ai noroc !... Piggy e un tip grozav ; şi totdeauna duce fetele în localuri grozave. Într-o seară a dus-o pe Blanche la Hoffman House, unde cîntă o muzică grozavă şi unde vezi o grămadă de tipi grozavi. O să petreci grozav, Dulcie.

Dulcie se repezi într-o fugă acasă. Ochii îi sclipeau, iar obrajii i se coloraseră în trandafiriul vieţii adevărate — zorile vieţii adevărate care se iveau. Era într-o vineri, şi-i mai rămăseseră cincizeci de cenţi din leafa de pe săptămîna anterioară.

Străzile erau pline de torentul de oameni care se revarsă în orele de vîrf. Becurile electrice de pe Broadway luminau puternic, atrăgînd fluturii de noapte de la distanţe de mile, de leghe, de sute de leghe, din bezna din jur, ca să vină cum vin nepricepuţii la şcoală, ca să-şi pîrlească aripile. Bărbaţii îmbrăcaţi în haine îngrijite, cu mutre ca acelea sculptate pe sîmburi de cireşi de lupii de mare din azilurile de marinari bătrîni, întorceau capul şi se uitau lung după Dulcie, care trecea grăbită pe lîngă ei, fără să-i bage în seamă. Manhattan, cactusul care înfloreşte noaptea, începea să-şi deschidă petalele de un alb-ceţos cu miresme greoaie.

Dulcie intră într-o prăvălie cu mărfuri ieftine şi cumpără, cu cei cincizeci de cenţi pe care-i mai avea, un guler imitaţie de dantelă.

Banii aceştia fuseseră destinaţi a fi cheltuiţi în alt mod ; cincisprezece cenţi pentru cină, zece pentru gustarea de dimineaţă, alţi zece pentru prînz. Zece cenţi

[1] Bulbul rahidian (l. latină).
[2] Purcelul.

urmau să fie adăugaţi la micile sale economii, iar cinci să fie prăpădiţi pe bomboane de miambal[1] — dintre acelea care-ţi umflă falca întocmai ca un abces la măsea şi ţin tot aşa de mult. Miambalul era o risipă, aproape un lux gastronomic, dar ce înseamnă viaţa fără nici o plăcere?

Dulcie locuia într-o cameră mobilată. Între o cameră mobilată şi o pensiune deosebirea este următoarea: într-o cameră mobilată lumea nu ştie cînd rabzi de foame.

Dulcie se urcă în camera ei de la etajul al treilea al unei case cu faţadă cafenie[2] din West Side[3]. Aprinse lampa de gaz aerian. Oamenii de ştiinţă spun că diamantul este cea mai dură substanţă cunoscută. Greşeală. Proprietăresele de camere mobilate cunosc un compus pe lîngă care diamantul e un fel de chit de geamuri. Ele îl îndeasă în vîrfurile arzătoarelor de gaz[4] şi poţi să te urci pe scaun şi să scobeşti pînă ce ţi se roşesc şi ţi se rănesc degetele. Nici acul de păr nu-l clinteşte; să-l numim, deci, neclintitul.

Spuneam că Dulcie a aprins lampa de gaz aerian. În lumina ei cu puterea unui sfert de lumînare, vom examina camera. Un divan, o măsuţă de toaletă, o masă, un lavoar, un scaun, de atîta era vinovată proprietăreasa. Restul îi aparţinea Dulciei. Pe măsuţa de toaletă se aflau comorile ei: un vas de porţelan poleit pe care i-l dăruise cîndva Sadie, un calendar tipărit de o fabrică de murături, o carte de vise, puţină pudră într-o farfurioară de sticlă şi un ciorchine de cireşe artificiale legate cu o panglicuţă roz.

Rezemate de oglinda cu ape, stăteau portretul generalului Kitchener[5], al lui William Muldoon, al ducesei de Marlborough[6] şi al lui Benvenuto Cellini. Pe un perete atîrna o planşetă de ipsos reprezentînd pe un O'Cal-

---

[1] Sucul extras din rădăcina plantei numită lemn-dulce.

[2] Pe la mijlocul secolului al XIX-lea, casele oamenilor bogaţi aveau faţada de gresie roşcată.

[3] Cartier luxos în partea apuseană a oraşului.

[4] Ca să-i oblige pe chiriaşi să facă economie de gaz.

[5] Feldmareşal englez (1850—1916); „s-a distins" în războaiele colonialiste din Egipt, Africa de Sud şi India.

[6] Favorita reginei Anna a Angliei (1660—1744).

lahan[1] cu coif roman. Alături se găsea o litografie, imitaţie de pictură în ulei, reprezentînd un copil de culoarea lămîii, fugind după un fluture ca focul de roşu. Aceasta era sentinţa definitivă — şi niciodată infirmată — a lui Dulcie, în materie de artă. Odihna ei n-a fost niciodată tulburată de zvonuri despre capodopere furate ; după cum nici un critic de artă n-a ridicat din sprîncene în faţa micului ei entomolog.

Piggy urma să vină s-o ia la ora şapte. În timp ce fata se pregăteşte în pripă, să ne întoarcem discret cu faţa în partea cealaltă şi să stăm de vorbă de una, de alta.

Pentru cameră, Dulcie plătea doi dolari pe săptămînă. În zilele de lucru, gustarea de dimineaţă o costa zece cenţi ; îşi făcea cafea şi fierbea un ou la lampa de gaz aerian în timp ce se îmbrăca. Duminica dimineaţa mînca împărăteşte : cotlete de viţel şi gogoşi cu ananas la restaurantul „La Billy", totul la preţul de 25 de cenţi — şi dădea zece cenţi bacşiş. New Yorkul are atîtea tentaţii care te fac să cazi în păcat ! Mesele de prînz le lua la cantina magazinului universal unde lucra, şi o costau 60 de cenţi pe săptămînă, iar masa de seară 1,05 dolari. Gazetele de seară — arătaţi-mi un newyorkez care nu cumpără zilnic un ziar ! — o costau şase cenţi, iar gazetele de duminică — una pentru pagina de anunţuri personale şi alta pentru citit — făceau zece cenţi. Totalul se ridica la 4,76 dolari. Unde mai pui că trebuie să-ţi cumperi şi îmbrăcăminte şi...

Dar mai bine renunţ să le înşir. Aud de ţesături minunate, vîndute cu preţ redus şi de adevărate minuni făcute cu acul şi cu aţa ; dar mă cam îndoiesc. În zadar caut să aştern pe hîrtie, ca un adaus la viaţa Dulciei, cîteva dintre acele bucurii care aparţin femeilor în virtutea tuturor legilor nescrise, sfinte, naturale, neaplicate, ale dreptului divin. Fusese de două ori la Coney Island[2] şi se dăduse în căluşei. Era ne-

[1] Istoric american (1797—1880).

[2] Insulă în cartierul Brooklyn al New Yorkului, unde se găsesc distracţii populare.

plăcut lucru să-ţi numeri plăcerile din vară-n vară, în loc să le numeri din oră-n oră.

Despre Piggy e de ajuns un cuvînt. Atunci cînd fetele l-au poreclit aşa, o ruşine nemeritată a căzut pe capul nobilei familii a porcilor. Lecţia despre cuvintele cu trei litere [1] din vechiul nostru manual de ortografie cu scoarţe albastre începe cu biografia lui Piggy. Era gras ; avea suflet de şobolan, obiceiuri de liliac şi mărinimie de pisică [2]... Purta haine scumpe şi era expert în arta descoperirii fetelor care mureau de foame. Dacă se uita la o vînzătoare de magazin, putea să-ţi spună cu o aproximaţie de o oră, cît timp trecuse de cînd mîncase ceva mai substanţial decît ceai şi vreo prăjitură de rădăcină de nalbă. Se învîrtea prin cartierele comerciale şi colinda magazinele universale făcînd invitaţii la masă vînzătoarelor. Bărbaţii care plimbă pe stradă cîini legaţi cu o curea îl privesc de sus. E un ciudat specimen ; asupra lui, nu merită să te opreşti ; pana mea nu-i de genul aceleia care i se potriveşte ; eu nu sînt dulgher de binale.

La şapte fără zece, Dulcie era gata. Se privi în oglinda cu ape. Imaginea era mulţumitoare. Rochia albastră-închis, care cădea pe ea fără o cută, pălăria cu pană neagră, elegantă, mănuşile doar niţeluş murdare — toate reprezentînd renunţări la atîtea, pînă şi la mîncare — o prindeau de minune.

Dulcie uită pentru o clipă totul în afară de faptul că-i frumoasă şi că viaţa era pe cale de a ridica un colţ al vălului său misterios pentru ca ea să-i vadă minunăţiile. Pînă atunci nici un domn nu o invitase să iasă în oraş. Acum, pentru cîteva clipe scurte, intra în viaţa de lux şi de lumină orbitoare a „lumii bune".

Fetele spuneau că Piggy e „galantom". O să fie o masă ca-n poveşti, muzică, doamne în toalete splendide ca să ai la ce să te uiţi, şi feluri de mîncare din acelea care făceau ca fetelor să le lase gura apă cînd încercau

---

[1] În englezeşte, porc se zice „pig".

[2] Pentru a obţine un efect stilistic, autorul se serveşte de cuvinte cu aceeaşi consonanţă : „fat" (gras) ; „rat" (şobolan) ; „bat" (liliac) ; „cat" (pisică).

să vorbească despre ele. Fără îndoială că o să mai fie invitată şi în alte dăţi.

Dulcie văzuse într-o vitrină o rochie albastră de mătăsică — economisind douăzeci de cenţi pe săptămînă în loc de zece, în... ia să vedem... vai, i-ar trebui ani de zile! Dar era un magazin de haine vechi pe Seventh Avenue, unde...

Cineva bătu la uşă. Dulcie deschise. Proprietăreasa apăru cu un surîs prefăcut pe buze, căutînd să simtă după miros dacă se gătea cu gaz de furat.

— Jos e un domn care vrea să-ţi vorbească, spuse ea. Îl cheamă d-l Wiggins.

Sub acest nume îl cunoşteau pe Piggy nefericitele care aveau să-l ia în serios.

Dulcie se întoarse la măsuţa de toaletă ca să-şi ia batista; apoi se opri în loc şi-şi muşcă tare buza de jos. Pe cînd se uita în oglindă întrezărise o ţară de basme şi pe ea însăşi, în chip de prinţesă care tocmai se trezea dintr-un somn lung. Uitase de cineva care o privea cu ochi trişti, frumoşi, severi — de fapt singurul care putea aproba sau condamna ceea ce făcea ea. Din rama aurită a fotografiei de pe toaletă, drept şi zvelt, înalt, cu o privire mustrătoare pe faţa sa cu frumoase trăsături melancolice, generalul Kitchener îşi pironise asupra ei minunaţii săi ochi.

Dulcie se întoarse ca o păpuşă automată către proprietăreasă.

— Spuneţi-i că nu pot să merg, zise ea cu o voce ştearsă. Spuneţi-i că sînt bolnavă, sau orice vreţi. Spuneţi-i că nu ies din casă.

După ce închise uşa şi-o încuie, Dulcie căzu pe pat, strivindu-şi pana neagră de la pălărie, şi plînse vreo zece minute. Generalul Kitchener era singurul ei prieten. Pentru Dulcie, el întruchipa cavalerul ideal. În privirea lui se citea parcă o mîhnire ascunsă, iar mustaţa lui minunată era un vis; îi era şi puţină teamă de acea privire aspră şi totuşi duioasă din ochii lui. De multe ori lăsa imaginaţia să zburde şi-şi închipuia că va veni odată acolo şi va întreba de ea, cu sabia zăngănind cînd s-ar lovi de cizmele lui înalte. Odată, cînd un băiat a izbit cu o bucată de lanţ un felinar, ea

deschisese fereastra şi se uitase în stradă. Dar degeaba. Ştia de altfel că generalul Kitchener era în Japonia, unde conducea armata sa contra turcilor sălbatici [1] şi că nu va descinde niciodată din rama lui aurită de dragul ei. Totuşi, în seara aceea, o singură privire a lui îl învinsese pe Piggy. Da, cel puţin în seara aceea.

După ce încetă cu plînsul, Dulcie se ridică de pe pat, îşi scoase rochia ei cea mai bună şi îşi puse vechiul ei capot albastru. Nu simţea nevoia să mănînce. Cîntă două strofe din „Sammy". Apoi îşi concentră toată atenţia asupra unei mici pete roşii de pe nas. După ce termină şi cu asta, trase un scaun lîngă măsuţa cu picioare schiloade; şi cu o pereche de cărţi soioase îşi dădu în cărţi.

— Ticălosul şi neruşinatul! spuse cu voce tare. Şi eu care n-am scos nici un cuvînt şi nu i-am aruncat nici o privire care l-ar fi putut face să creadă c-o să ies cu el.

La ora nouă, Dulcie scoase din cufăr o cutie de tablă cu biscuiţi şi un borcănaş cu gem de zmeură şi se ospătă de minune. Oferi generalului Kitchener un biscuit uns cu puţin gem; dar el se mulţumi s-o privească aşa cum sfinxul ar privi un fluture dacă s-ar găsi fluturi în deşert.

— N-ai decît să nu mănînci dacă nu vrei, spuse Dulcie. Şi nu-ţi mai lua aerele astea şi nu mă mai mustra din priviri. Mă îndoiesc că te-ai mai arăta atît de măreţ şi de înţelept dacă ar fi să trăieşti şi tu cu şase dolari pe săptămînă.

Nu era semn bun că Dulcie se purta atît de grosolan cu generalul Kitchener. Mai întoarse pe Benvenuto Cellini cu faţa în jos, cu un gest repezit. Dar nu trebuie s-o condamnăm pentru acest lucru, deoarece ea crezuse întotdeauna că Benvenuto Cellini e Henric al VIII-lea.

La nouă şi jumătate, Dulcie aruncă o ultimă privire portretelor de pe comodă, stinse lumina şi se băgă în pat. E groaznic să te culci şi să spui „noapte bună"

---

[1] Generalul Kitchener n-a fost niciodată în Japonia şi nici nu s-a bătut cu turcii, care n-au călcat niciodată această ţară.

doar cu privirea generalului Kitchener, lui William Muldoon, ducesei de Marlborough şi lui Benvenuto Cellini.

Pînă aici povestea nu are, de fapt, nici un tîlc. Restul urmează mai tîrziu — cîndva, cînd Piggy avea s-o invite pe Dulcie din nou să ia masa cu el, cînd ea avea să se simtă mai singură decît de obicei, şi cînd generalul Kitchener, din întîmplare, avea să se uite în altă parte ; şi atunci...

După cum am spus mai înainte, visam că stau lîngă o ceată de îngeri cu înfăţişare înfloritoare şi că un poliţist mă prinde de o aripă şi mă întreabă dacă fac parte din rîndurile lor.

— Da' cine-s ăia ? îl întrebai eu.

— Cin' să fie, zise el, sînt cei care au angajat femei la munci şi le-au plătit cu cinci sau şase dolari pe săptămînă, cu care trebuiau să-şi ducă viaţa. Nu cumva eşti din tagma lor ?

— Mă jur pe nemurirea voastră că nu, spusei eu. Sînt doar acela care a dat foc unui azil de orfani şi care a ucis un orb ca să-i şterpelească mărunţişul.

*1899*

# DARUL MAGILOR

Un dolar şi optzeci şi şapte de cenţi. Asta era tot. Iar şaizeci de cenţi din aceştia erau în monede de un cent. Bănuţi economisiţi cîte unul sau doi de fiecare dată din apriga tocmeală cu băcanul, cu zarzavagiul şi cu măcelarul, pînă ce-ţi ardeau obrajii de ruşinea nemărturisitei strîmtorări pe care o implica o tîrguială atît de strînsă. De trei ori îi numărase Della. Un dolar şi optzeci şi şapte de cenţi. Iar a doua zi era Crăciunul!

Era limpede că n-aveai alta decît să te trînteşti pe mica sofa şubredă şi să te porneşti pe plîns. Aşa făcu şi Della. Ceea ce duce la cugetarea că viaţa e făcută din plînsete, suspine şi zîmbete ; suspinele, bineînţeles, predominînd.

În timp ce stăpîna casei aluneca de la prima fază la a doua, să ne aruncăm puţin ochii prin casă. Un apartament mobilat, la chiria de opt dolari pe săptămînă. Ceea ce înseamnă că, fără a da cu totul impresia de mizerie, casa putea totuşi atrage atenţia agenţilor de urmărire a cerşetorilor.

Jos, la intrare, se afla o cutie de scrisori în care n-ar fi putut încăpea nici o scrisoare şi o sonerie căreia degetul nici unui muritor nu i-ar fi putut smulge vreun sunet. Se mai afla acolo şi o carte de vizită purtînd numele „Mr. James Dillingham Young".

Literele „Dillingham" păruseră înaripate în bătaia vîntului, într-o perioadă anterioară mai prosperă, cînd

posesorul acestui nume era plătit cu 30 de dolari pe săptămînă. Acuma, cînd venitul se redusese la 20 de dolari, arătau şterse ca şi cum s-ar fi pregătit serios să se comprime într-un modest şi nepretenţios „D". Însă de cîte ori domnul James Dillingham Young venea acasă şi ajungea în apartamentul său era strigat „Jim" şi foarte strîns îmbrăţişat de doamna Dillingham Young, cu care aţi făcut cunoştinţă sub numele de Della. Aşa că totul era de fapt în regulă.

Della termină cu plînsul şi începu să se ocupe de obraji mînuind pămătuful de pudră. Apoi se aşeză amărîtă la fereastră, să se uite la o pisică cenuşie care se plimba pe un gard cenuşiu într-o curte dosnică şi cenuşie. Mîine avea să fie Crăciunul şi ea poseda numai un dolar şi optzeci şi şapte de cenţi pentru darul pe care voia să i-l cumpere lui Jim. Fiecare cent îl economisise de luni de zile, şi iată la ce biet rezultat ajunsese. Ce vrei, douăzeci de dolari pe săptămînă nu te duc prea departe! Cheltuielile depăşiseră calculele ei. Totdeauna le depăşeau.

Numai un dolar şi optzeci şi şapte de cenţi ca să-i cumpere un cadou lui Jim! Jim al ei! Cîte ceasuri fericite nu petrecuse ea plănuind ceva drăguţ pentru Jim! Ceva fin şi rar şi de bună calitate, ceva care să merite cît de cît onoarea de a fi proprietatea lui Jim!

Între cele două ferestre ale camerei se afla o oglindă. Aţi văzut poate vreo oglindă într-un apartament mobilat, închiriat cu opt dolari. O persoană foarte subţire şi foarte agilă ar putea, prinzînd imaginea ei într-o secvenţă rapidă de fîşii longitudinale, să obţină o vedere destul de clară a felului cum arată. Della fiind foarte subţire, ajunsese să stăpînească această artă.

De la fereastră, făcu o piruetă şi, dintr-o singură mişcare, se înfipse în faţa oglinzii. Ochii îi străluceau ca briliantele, dar faţa îşi pierduse culoarea în douăzeci de secunde. Îşi trase iute părul în jos şi-l lăsă să cadă în toată lungimea lui.

În posesiunea familiei James Dillingham Young existau două lucruri cu care se mîndreau amîndoi deopotrivă. Unul era ceasul de aur al lui Jim care aparţinuse tatălui său şi mai înainte bunicului său. Celălalt, era părul Dellei.

Dacă regina din Saba ar fi locuit apartamentul din partea cealaltă a gurii de ventilaţie, Della şi-ar fi lăsat într-o zi părul să-i atîrne pe fereastră la uscat, numai şi numai ca să deprecieze giuvaericalele şi podoabele maiestăţii-sale. Dacă regele Solomon ar fi fost portarul, cu toate comorile lui înghesuite în subsol, Jim şi-ar fi scos ceasul de cîte ori ar fi trecut pe acolo numai şi numai ca să-l vadă pe rege smulgîndu-şi barba de invidie.

Acuma, frumosul păr al Dellei se împrăştie în jurul ei, unduitor şi strălucitor ca o cascadă brună. Îi ajungea pînă mai jos de genunchi şi părea că o învăluie întocmai ca o haină. Şi-l ridică apoi, nervos şi repezit. Şovăi doar o dată, un singur minut, şi rămase liniştită, în timp ce o lacrimă, două, lunecară ca nişte boabe de rouă pe covorul roşu, uzat.

Îşi zvîrli pe umeri jacheta ei veche, maro, îşi trînti pe cap vechea ei pălărie maro. Se răsuci brusc şi, cu o scînteie care încă mai stăruia în ochii ei, zbură pe uşă, pe scări în jos, în stradă.

Nu se opri decît acolo unde se vedea firma : „Doamna Sofronie — Obiecte de păr de toate nuanţele".

Della urcă în fugă la etajul indicat şi-şi adună puterile gîfîind. Doamna voinică, tare pudrată, inexpresivă nu prea arăta a „Doamna"... Sofronie.

— Îmi cumpăraţi părul ? o întrebă Della.

— Cumpăr, spuse doamna. Scoateţi pălăria să vedem cum arată.

Cascada brună se rostogoli la vale.

— Douăzeci de dolari, spuse doamna, ridicînd masa de păr cu o mînă expertă.

— Dă-mi-i iute, se învoi Della.

O !... şi următoarele două ceasuri goni pe aripi trandafirii. Nu daţi atenţie acestei metafore chinuite. Della scotocea prăvăliile ca să caute cadoul pentru Jim.

Îl găsi, înfine.

Desigur că fusese predestinat să-i aparţină lui Jim şi nimănui altuia. Nu se mai găsea nici unul ca acesta în nici o altă prăvălie — şi Della pe la toate umblase. Era un lanţ de platină pentru un ceas de buzunar, simplu şi pur în desen, proclamîndu-şi valoarea numai prin sub-

stanţa lui şi nu prin ornamentaţii artificioase ; era aşa cum ar trebui să fie toate lucrurile : de bună calitate. În adevăr, un lanţ demn de ceasul lui Jim. De cum l-a văzut, Della a ştiut că lanţul trebuie să-i aparţină lui Jim. Era ca şi el. Limpezime şi valoare — calificativele li se potrivesc ambilor. Douăzeci şi unu de dolari, apoi fuga acasă cu cei optzeci şi şapte de cenţi ce-i mai rămăseseră. Cu lanţul acela ataşat de ceasornic, Jim putea să pară curios să afle ora în orice societate s-ar fi aflat. În ciuda faptului că ceasul acela era atît de grozav, el se uita cîteodată la mersul acelor pe furiş, din cauza cureluşei de piele veche pe care o folosea în loc de lanţ.

Cînd Della ajunse acasă, starea ei de euforie făcu loc unei uşoare prudenţe şi raţiuni. Ea scoase fierul de frezat, aprinse gazul şi se puse pe lucru ca să repare ravagiile făcute persoanei sale din generozitate şi dragoste. Asta, dragi prieteni, e totdeauna o treabă grea, o treabă gigantică.

După patruzeci de minute capul ei era acoperit de bucle mici şi dese care o făceau să arate ca un şcolar care a tras la fit. Îşi privi imaginea în oglindă, cu atenţie şi în mod critic.

— Dacă Jim nu mă omoară de cum mă vede, îşi zise, atunci va spune că arăt ca o coristă de la Coney Island. Dar ce era să fac, of, ce era să fac cu un dolar şi optzeci şi şapte de cenţi ?!

La orele şapte cafeaua era gata şi tigaia se afla pe plită, fierbinte şi gata să frigă antricoatele.

Jim nu întîrzia niciodată. Della ţinea lanţul făcut ghem în mînă şi şedea pe colţul mesei de lîngă uşa pe care trebuia să intre Jim. Auzi pasul lui pe scară, jos, la primul etaj, şi pentru un moment faţa i se făcu albă ca varul. Avea obiceiul să şoptească mici rugăciuni în legătură cu lucrurile cele mai simple din viaţa de toate zilele. Şopti şi acum : Te rog, Doamne, fă-l să creadă că sînt încă frumoasă.

Uşa se deschise. Jim intră şi o închise. Arăta slab şi foarte îngîndurat. Bietul băiat, n-are decît douăzeci şi doi de ani şi poartă grija unei familii. Se vedea că are nevoie de un palton nou şi era şi fără mănuşi.

Jim se opri în uşă, nemişcat ca un prepelicar cînd adulmecă prepeliţa. Ochii lui, fixaţi asupra Dellei, aveau o expresie pe care ea n-o putea desluşi dar care o îngrozea. Nu era mînie, nici surpriză, nici dezaprobare, nici oroare, nici unul din sentimentele la care ea se aşteptase. Pur şi simplu o privea fix, cu acea expresie nedefinită, pe faţă.

Della sări de pe masă şi se duse la el.

— Dragă Jim, strigă ea, nu te uita aşa la mine. Mi-am tăiat părul şi l-am vîndut pentru că nu puteam suporta gîndul să petrec Crăciunul fără să-ţi fac un cadou. Părul va creşte din nou. Nu te superi, nu-i aşa ? Pur şi simplu a trebuit să fac asta. Părul meu creşte foarte repede. Urează-mi un Crăciun vesel şi hai să fim fericiţi ! Tu nu ştii ce drăguţ, ce drăguţ şi frumos cadou am pentru tine.

— Ţi-ai tăiat părul ? întrebă Jim anevoie, ca şi cum n-ar fi înţeles încă faptul acesta atît de material nici după cel mai greu efort mintal.

— L-am tăiat şi l-am vîndut, zise Della. Cu toate astea mă placi tot aşa de mult ca înainte, nu ? Sînt eu, fără păr nu sînt tot eu ?

Jim se uită prin odaie, plin de curiozitate.

— Spui că părul tău s-a dus, zise el cu un aer cam nătîng.

— Nu-l mai căuta, zise Della. E vîndut, îţi spun eu, vîndut ! Este ajun de Crăciun, băiatule. Fii bun cu mine pentru că părul pentru tine s-a dus. Poate că firele mele de păr au fost numărate, continuă ea cu o voce dulce şi pe un ton serios, dar nimeni nu poate vreodată cîntări dragostea mea pentru tine. Să pun antricoatele la foc, Jim ?

Jim se trezi repede din năuceală. O îmbrăţişă pe Della. Timp de zece secunde hai să privim discret un obiect fără importanţă, în direcţia cealaltă. Opt dolari pe săptămînă sau un milion pe an, ce importanţă au ? Un matematician sau un om de spirit ţi-ar da un răspuns greşit. Magii aduceau daruri de preţ, dar răspunsul tot nu se afla printre ele. Această tristă afirmaţie va fi clarificată mai tîrziu.

Jim scoase din pardesiul lui un pachet şi-l trînti pe masă.

— Să nu mă înţelegi greşit, Della, zise el. Nu cred că o asemenea chestie ca tăiatul părului, sau ca bărbie-

ritul, sau spălatul capului, ar putea să mă facă să-mi iubesc fata mai puţin. Dar dacă vei deschide pachetul acela, vei vedea de ce pentru o clipă mi-am pierdut cumpătul.

Degete albe şi agile rupseră sfoara şi hîrtia. Un ţipăt de bucurie şi de extaz, apoi vai! O fulgerătoare schimbare de atitudine, pur feminină — lacrimi şi vaiete. A fost nevoie ca stăpînul casei să uzeze de toată puterea de convingere de care era capabil. Căci acolo erau întinşi pieptenii, seria întreagă, pentru tîmple şi pentru ceafă, pe care Della îi admira de multă vreme într-un galantar de pe Broadway. Piepteni frumoşi de baga curată, cu rame încrustate cu pietre preţioase, — exact în nuanţa ce se potrivea părului dispărut. Erau piepteni scumpi, Della ştia asta şi inima îi sîngerase după ei şi-i dorise fără cea mai mică speranţă de a-i avea. Şi acum erau ai ei, dar cosiţele care trebuiau să fie înfrumuseţate cu podoabele dorite nu mai erau.

Totuşi, îi strînse la piept şi după multă vreme fu în stare să se uite în sus cu ochi înceţoşaţi şi să zică zîmbind:

— Părul meu creşte atît de repede, Jim!

Apoi sări în sus ca o pisicuţă arsă de foc şi strigă:

— Of! Of!

Jim nu-şi văzuse încă frumosul cadou. Cu mîna întinsă, ea i-l oferi. Metalul preţios inert părea a străluci, reflectînd spiritul ei vioi şi arzător.

— Nu-i un obiect elegant, Jim? Am scormonit tot oraşul să-l găsesc. Te poţi uita acum de o sută de ori pe zi la ceas. Dă-mi ceasul! Vreau să văd cum arată cu lanţ!

În loc s-o asculte, Jim se prăvăli pe canapea, puse mîinile sub cap şi surîse.

— Della, spuse el, hai să punem bine darurile de Crăciun şi să le păstrăm niţel. Sînt prea frumoase ca să le întrebuinţăm acum. Am vîndut ceasul ca să am bani să-ţi cumpăr pieptenii. Şi-acum ce-ar fi dac-ai pune antricoatele?

Magii, după cum ştiţi, erau oameni înţelepţi — foarte înţelepţi! — care au adus pruncului daruri în staul. Ei inventară arta darurilor de Crăciun. Fiind înţelepţi, daru-

rile lor erau fără îndoială înțelepte, dînd posibilitatea de a fi schimbate între ele dacă erau de aceeași natură. Și aici v-am povestit neconvingător cronica fără evenimente a doi copii zăpăciți care, neavînd înțelepciune, sacrificară unul pentru altul cele mai mari comori ale casei. Dar, în încheiere, dați-mi voie să vă spun, vouă, înțelepților zilelor noastre, că dintre toți cei care fac daruri, aceștia doi au fost cei mai înțelepți. Dintre toți cei care dau și primesc daruri, cei ce seamănă cu aceștia sînt cei mai înțelepți. Asemenea oameni sînt pretutindeni cei mai înțelepți. *Ei* sînt magii.

*1899*

## UNDE DAI ŞI UNDE CRAPĂ...

Pe banca lui din Madison Square, Soapy se mişca neliniştit. Cînd gîştele sălbatice ţipă pe cerul nopţilor şi cînd femeile care n-au blană de focă devin afabile cu soţii lor iar Soapy se mişcă neliniştit pe banca sa din parc, atunci nu mai încape nici o îndoială că iarna bate la uşă.

O frunză moartă căzu pe pieptul lui Soapy. Era cartea de vizită a lui Moş Gerilă. Moş Gerilă e binevoitor cu clienţii obişnuiţi ai scuarului şi-i previne cinstit de vizita sa anuală. La încrucişarea a patru străzi el îşi predă cartea de vizită vîntului de nord, valetul din conacul celor fără adăpost, încît locatarii mai sus numiţi să fie pregătiţi de iarnă.

Mintea lui Soapy luă cunoştinţă că sosise vremea să se constituie într-un comitet însărcinat cu găsirea Mijloacelor şi Căilor de apărare împotriva asprimii vremii care urma să vină. Iată de ce se foia neliniştit pe banca lui.

Ambiţiile de hibernare ale lui Soapy nu erau dintre cele mai mari. Ele nu constau nici în aspiraţia de a pleca într-o croazieră pe Mediterana, nici în aceea de a admira cerul odihnitor din Sud sau de a se plimba cu barca în golful Neapole. Trei luni pe Insulă, iată după ce tînjea sufletul său! Trei luni de masă şi casă asigurate, trei luni de tovărăşie agreabilă, la adăpost de vîntul din nord şi de uniformele albastre[1], îi păreau lui Soapy cel mai important lucru ce şi-l putea dori.

[1] Uniformele poliţiei.

Ani de zile, ospitaliera închisoare Blackwell fusese reşedinţa lui de iarnă. Aşa cum concetăţenii săi mai norocoşi din New York îşi scoteau în fiecare iarnă bilete de tren pentru Palm Beach [1] sau bilete de vapor pentru Riviera, tot aşa şi Soapy îşi făcea bietele sale preparative pentru exodul lui anual pe Insulă. Iar acum sosise timpul. În noaptea care trecuse, trei ziare groase — numere de sărbătoare ! — vîrîte pe sub haină, în jurul gleznelor şi al abdomenului, nu reuşiseră să-l apere de frig în timp ce dormea pe banca lui, aproape de havuzul din vechiul scuar. Aşa că Insula îi apăru în minte, şi tocmai potrivită împrejurărilor. Dispreţuia măsurile caritabile în vederea ajutorării săracilor din oraş. După părerea lui Soapy, Legea era mai blîndă decît Filantropia. Erau în oraş o droaie de instituţii, municipale şi de binefacere, la care se putea adresa pentru a primi casă şi masă — o existenţă modestă. Dar pentru un om cu firea mîndră, ca Soapy, darurile din milă sînt stînjenitoare. Dacă nu cu bani, trebuie să plăteşti prin umilinţe morale orice ajutor primit din mîna filantropiei. Aşa cum Cezar a plătit pentru Brutus, tot astfel orice pat dat ca binefacere trebuie plătit prin obligaţia de a te îmbăia ; orice bucată de pîine, prin suferinţa unei inchiziţii personale şi intime. Aşa că e mai bine să fii oaspetele Legii, care, deşi cîrmuită de reguli, nu se vîră mai mult decît se cuvine în intimităţile unui gentleman.

Soapy, hotărît să ajungă pe Insulă, porni de îndată să-şi realizeze planul. Putea izbuti uşor, în mai multe feluri. Cel mai plăcut era să iei o masă copioasă la un restaurant de lux, şi apoi, după ce declarai că n-ai nici un cent în pungă, să fii dat cu discreţie şi fără zgomot pe mîna unui poliţist. Un magistrat binevoitor avea să împlinească restul.

Soapy se ridică de pe bancă, ieşi din scuar şi traversă marea întindere netedă de asfalt, acolo unde Broadway-ul se întîlneşte cu Fifth Avenue. Porni în sus pe Broadway şi se opri în faţa unei cafenele sclipitoare, unde-şi dau întîlnire în fiecare noapte produsele cele mai

[1] Plajă luxoasă, pe malul golfului Florida.

fine ale viţei-de-vie, ale viermelui de mătase şi ale protoplasmei.

Soapy avea încredere în propria-i înfăţişare numai de la ultimul nasture al vestei în sus. Era bărbierit, avea o haină ca lumea, iar cravata lui plastron, curată, neagră şi gata înnodată îi fusese dăruită de o doamnă misionară cu ocazia zilei Prinosului de Slavă către Dumnezeu. Dacă izbutea să se aşeze la o masă fără a stîrni nici un fel de suspiciune, izbînda era sigură. Partea corpului său aflată deasupra mesei n-avea să dea nimic de bănuit chelnerului. Un răţoi la tavă, gîndi Soapy, cam asta ar fi, şi o sticlă de Chablis, apoi camembert, o ceşcuţă de cafea şi o ţigară de foi. Ajunge una de un dolar. Totalul n-ar fi atît de mare încît să-l determine pe patron să se răzbune prea cumplit şi, în orice caz, friptura o să-i umple stomacul şi o să-l facă fericit în călătoria sa către adăpostul de iarnă.

Dar cum păşi pragul, ochii oberchelnerului se aţintiră pe pantalonii lui cu manşete zdrenţuite şi pe pantofii lui scîlciaţi.

Mîini puternice şi pregătite pentru o asemenea treabă îl întoarseră şi-l reconduseră grabnic şi în tăcere pe trotuar, salvînd astfel răţoiul de o soartă ruşinoasă.

Soapy se depărtă de Broadway. Se părea că drumul lui către Insula mult dorită nu va fi de natură epicuriană. Trebuia să se gîndească la o altă cale de a pătrunde în închisoare.

La un colţ al lui Sixth Avenue, lumini electrice şi mărfuri abil expuse îndărătul unui geam de cristal făceau să strălucească vitrina unui magazin. Soapy luă un bolovan şi-l zvîrli în vitrină. Cîţiva oameni apărură în goană de după colţ, cu un agent de poliţie în frunte. Soapy rămase calm, cu mîinile în buzunar şi zîmbi la vederea nasturilor de alamă.

— Cine-a făcut asta ? întrebă enervat ofiţerul de poliţie.

— Şi de ce n-aş fi chiar eu ? zise Soapy sarcastic dar prietenos, ca omul care iese în întîmpinarea norocului.

Agentul refuză să descopere în persoana lui Soapy măcar un indiciu de vinovăţie. Oamenii care sparg ferestre nu rămîn pe loc pentru discuţii cu reprezentanţii legii.

Ei o iau la sănătoasa. Agentul observă ceva mai în josul străzii un om fugind să prindă un autobuz. Cu bastonul de cauciuc în mînă, o luă pe urmele aceluia. Soapy, adînc dezgustat, porni agale, după ce constată că nici de data asta nu-i izbutise planul.

Pe cealaltă parte a străzii se afla un restaurant fără pretenţii. Localul îndestula pe cei cu pofta mare, dar cu punga mică. Vesela ca şi aerul dinăuntru erau îmbîcsite şi groase, iar supa era subţire ca faţa de masă. Spre acel local Soapy îşi îndreptă pantofii compromiţători şi pantalonii care-l dădeau de gol, iar înfăţişarea lui nu mai stîrni nici un protest din partea cuiva. Se aşeză la o masă şi comandă un muşchi de vacă, o porţie de clătite, gogoşi şi plăcintă. După care, îi destăinui chelnerului că pînă şi monedele cele mai mărunte îi erau străine.

— Ascultă, fii bun de cheamă un „sticlete", zise Soapy. Şi nu lăsa pe un gentleman să aştepte.

— Nu chem nici un sticlete, zise chelnerul cu o voce siropoasă şi cu nişte ochi care luceau ca două cireşe într-un cocteil Manhattan. Hei, Con!

Doi chelneri îl zvîrliră cu precizie în stradă, încît urechea stîngă i se izbi de caldarîmul tare. Se ridică, mădular cu mădular, aşa cum se deschide rigla unui dulgher şi-şi scutură praful de pe haine. Arestul luă înfăţişarea unui vis trandafiriu. Insula continua să rămîie foarte departe. Un agent care stătea în faţa unei drogherii la două uşi distanţă de restaurant începu să rîdă şi o luă în josul străzii.

Soapy fu nevoit să treacă prin faţa a cinci corpuri de case, pînă ce curajul îi îngădui a contempla din nou arestul. De data asta întîmplarea îi scoase în faţă ceea ce considera el, prosteşte, o apariţie norocoasă. O tînără cu un chip modest şi plăcut stătea în faţa unei vitrine, privind cu mult interes nişte castronaşe de bărbierit şi nişte suporturi de călimări, iar la doi metri de vitrină un poliţist cu un aer sever se rezema de o conductă de apă.

Intenţia lui Soapy era să-şi asume rolul urît şi de dispreţuit al „craiului". Aspectul simpatic şi elegant al victimei lui cît şi apropierea sticletelui conştiincios îl încurajară să creadă că în scurt timp se va simţi apucat de

braţul poliţistului care-i va asigura reşedinţa de iarnă pe multrîvnita insuliţă, la care atît de greu se ajungea.

Soapy îşi îndreptă cravata, dăruită gata înnodată de doamna misionară, îşi trase în afară manşetele intrate la apă, îşi aşeză pălăria pe o sprînceană şi se îndreptă spre tînăra femeie. Îi făcu un semn cu ochiul, simulă o criză de tuse subită, făcu de cîteva ori „hm ! hm !", zîmbi, se maimuţări şi continuă să-şi desfăşoare cu toată neruşinarea repertoriul demn de dispreţ al „craiului". Privind pe furiş, Soapy constată că agentul îl fixa neclintit. Tînăra femeie se depărtă cîţiva paşi şi din nou îşi concentră atenţia asupra castronaşelor de bărbierit. Soapy i se alătură păşind curajos pe urmele ei, îşi scoase pălăria şi spuse :

— Ascultă, Bedelia ! Nu vii să ne jucăm în curtea mea ?

Poliţistul continua să-l fixeze. Era destul ca tînăra acostată să facă un semn cu degetul, şi Soapy ar fi fost efectiv în drum spre paradisul lui insular. De pe acum simţea căldura intimă a închisorii. Tînăra se întoarse spre Soapy şi întinzînd mîna, îl apucă de mîneca hainei.

— Desigur, Mike, spuse ea bucuroasă, dacă mă iei la jocul de-a găleata cu clăbuci. Îţi vorbeam eu mai curînd, dar sticletele sta la pîndă.

Cu tînăra care se juca acum de-a iedera căţărătoare pe stejar, Soapy trecu de agent, copleşit de gînduri negre. Părea condamnat de soartă să rămînă în stare de libertate.

La primul colţ se descotorosi de tînăra femeie şi o rupse la fugă. Se opri într-un cartier în care noaptea dai de cele mai animate străzi, de inimi febrile şi de librete de operă. Femei în blănuri şi bărbaţi în haine de seară se plimbau veseli prin aerul iernatic. Pe Soapy îl cuprinse în chip brusc teama că vreo vrajă grozavă l-a făcut imun arestării. Acest gînd îl cam înspăimînta ; şi cînd dădu de alt agent umblînd ţanţoş prin faţa unui teatru scînteind de lumini, se agăţă pe loc de paiul salvator, gîndul de a tulbura „ordinea publică".

De pe trotuarul pe care se afla, Soapy începu să răcnească răguşit, cît îl ţinea gura, vorbe fără sens, încercînd să simuleze beţia. Jucă, zbieră, bătu cîmpii şi tulbură şi în alt fel atmosfera.

Polițistul își vîntură bastonul de cauciuc, se întoarse cu spatele la Soapy și se adresă unui cetățean:

— E unul dintre flăcăii Universității Yale care-și sărbătoresc victoria după bătaia pe care au tras-o Colegiului Hartford. Tip gălăgios, dar nu face nici un rău. Avem ordin să-i lăsăm în apele lor.

Deznădăjduit, Soapy încetă cu maimuțărelile sale inutile. N-o să mai pună oare niciodată mîna pe el vreun polițist?

În închipuirea lui, Insula părea o arcadie intangibilă. Își strînse pe trup haina subțire, spre a se apăra de vîntul înghețat.

Într-o tutungerie văzu un om bine îmbrăcat aprinzîndu-și țigara de foi la o flacără oscilantă. Acesta își pusese umbrela de mătase lîngă ușă, la intrare. Soapy păși înăuntru, puse mîna pe umbrelă și o șterse cu ea cu tot, încetișor. Omul cu țigara se luă grăbit după el:

— Asta-i umbrela mea, rosti el cu asprime.

— Așa? rînji Soapy adăugînd o insultă. Păi, de ce nu chemi un polițist? Am furat-o! E umbrela dumitale! De ce nu chemi un sticlete? Uite unul la colț.

Proprietarul umbrelei își încetini pasul. Soapy făcu și el la fel, cu presimțirea că norocul iar o să-i scape. Polițistul îi privea curios pe amîndoi.

— Desigur, zise omul cu umbrela... adică... vreau să spun, știți că se întîmplă astfel de greșeli... eu... dacă e umbrela dumneavoastră, sper că o să mă scuzați... eu am luat-o azi-dimineață dintr-un restaurant... dacă o recunoașteți că-i a dumneavoastră, atunci, sper că o să...

— Desigur că-i a mea, zise Soapy arogant.

Fostul proprietar al umbrelei se retrase. Polițistul se repezi să ajute pe o blondă înaltă, înfășurată într-o pelerină de seară, să traverseze strada prin fața unui tramvai ce se apropia la o distanță de două corpuri de case.

Soapy porni spre răsărit pe o stradă desfundată, în plină reparație. Cuprins de furie, zvîrli umbrela într-o groapă. Începu să mîrîie împotriva celor cu cască și baston de cauciuc. Tocmai fiindcă voia să fie înșfăcat, aceștia îl priveau, se pare, ca pe un suveran care nu poate comite nimic rău.

După ce a mers şi a tot mers, în fine Soapy ajunse pe unul dintre bulevardele din partea de est, unde luminile scînteietoare şi zarva erau mai potolite. Îşi aţinti ochii spre scuarul Madison, căci instinctul căminului supravieţuieşte chiar cînd acesta nu-i decît o bancă într-un parc public.

Dar la un colţ de stradă neobişnuit de liniştit, Soapy se opri. Acolo era o biserică veche, ciudată, de o construcţie neregulată şi cu fronton. Printr-un vitraliu violet pîlpîia o lumină blîndă, iar înăuntru organistul îşi plimba degetele pe claviatură, verificîndu-şi măiestria în vederea imnului pe care îl va cînta duminica. Pătrundea în urechile lui Soapy o muzică suavă, care-l înlănţui şi-l umplu de extaz, în timp ce se apropia de gardul de fier, artistic forjat.

Luna era sus, lucitoare şi senină ; vehiculele şi trecătorii erau rari ; vrăbiile sporovăiau somnoroase sub streaşină ; o clipă priveliştea ar fi putut fi şi aceea a unui cimitir de ţară. Iar imnul pe care organistul îl executa îl ţintui pe Soapy de gardul de fier, căci îl cunoştea bine de pe vremea cînd, în viaţa lui, zilele mai conţineau şi altceva : o mamă, trandafiri, ambiţii, prieteni, gînduri şi gulere curate.

Legătura dintre starea sa sufletească receptivă şi atmosfera din jurul vechii biserici înfăptui într-însul o bruscă şi minunată schimbare. Contemplă, cu fulgerătoare groază, prăpastia în care se afundase, zilele înjositoare, dorinţele nedemne, speranţele deşarte, aptitudinile ratate şi episoadele josnice care-i alcătuiau existenţa.

Şi într-o clipă inima îi răspunse cu ardoare la aceste senzaţii noi. Un impuls, pe cît de subit pe atît de puternic, îl hotărî să lupte cu soarta desperată. Se va smulge din această mlaştină ; va fi din nou om ; va birui răul care pusese stăpînire pe el. Mai are timp încă, e destul de tînăr ; are să recheme la viaţă vechile şi înfriguratele sale ambiţii şi o să-şi îndeplinească fără şovăire aspiraţiile. Acele solemne, dar în acelaşi timp suave acorduri de orgă stîrniră o adevărată revoluţie în sufletul său. A doua zi dimineaţă are să se ducă în centrul comercial plin de lume şi are să găsească de lucru. Un negustor — importator de blănuri — îi oferise odată un loc de şofer. Are să-l găsească şi are

să-i ceară acel post. Are să fie şi el cineva ; om printre oameni. Are să fie...

Soapy simţi o mînă care i se lasă pe braţ. Întoarse repede capul şi dădu de faţa lată a unui poliţist.

— Ce faci aici ? întrebă omul legii.

— Nimic, zise Soapy.

— Atunci hai cu mine, spuse agentul.

— Trei luni pe Insulă, decise a doua zi dimineaţa preşedintele Tribunalului Poliţienesc.

*1899*

# MAMON ŞI ARCAŞUL

Bătrînul Anthony Rockwall, proprietarul fabricii de săpun „Rockwall Eureka“, retras acum din afaceri, sta la fereastra bibliotecii din somptuoasa lui locuinţă de pe Fifth Avenue, privea în stradă şi rînjea. Vecinul său din dreapta — aristocraticul om de club G. Van Schuylight Suffolk-Jones — tocmai ieşea din casă, îndreptîndu-se spre automobilul său strîmbînd ca de obicei obraznic dintr-o nară, la vederea sculpturii aparţinînd Renaşterii italiene, fixată pe frontonul palatului fabricantului de săpun.

— O momîie înfiptă aici fără nici un rost! comentă ex-regele săpunului. Muzeul Eden o să-l înghită pe moşneagul ăsta îngheţat, pe Nesselrod ăsta, dacă nu-i atent. La vară am să spoiesc casa în roşu, alb şi albastru şi-am să văd dacă nasul lui de olandez n-are să se ridice şi mai sus.

Apoi Anthony Rockwall, care niciodată n-a ţinut să aibă în casă vreo sonerie, se îndreptă spre uşa bibliotecii sale şi strigă: „Mike!“ cu acea voce care cîndva spărgea cerul în preriile Kansasului.

— Spune-i fiului meu, zise Anthony slugii care răspunsese la chemare, să treacă pe la mine înainte de a pleca de-acasă.

Cînd tînărul Rockwall intră în bibliotecă, bătrînul puse ziarul la o parte, îl privi cu o binevoitoare strîmbătură în înfăţişarea sa roşcovană, masivă şi liniştită,

trecîndu-şi mîna prin smocul de păr alb, iar cu cealaltă mînă zăngănind cheile în buzunar.

— Richard, zice Anthony Rockwall, cît plăteşti tu săpunul pe care-l întrebuinţezi ?

Richard, abia de şase luni întors acasă de la colegiu, păru uşor surprins. El nu prinsese încă firea acestui ocrotitor al său, care era tot atît de plin de neprevăzut ca o fată la prima zi cînd iese în lume.

— Şase dolari duzina, mi se pare, tăticule.

— Dar pe haine ?

— Cred că aproximativ şaizeci de dolari !

— Eşti un gentleman, spuse Anthony răspicat. Am auzit de unele odrasle tinere care cheltuiesc douăzeci şi patru de dolari pe duzina de săpunuri şi trec de sută pentru haine. Ai tot atîţia bani de azvîrlit ca şi oricare dintre ei, şi totuşi te mulţumeşti cu ceea ce e decent şi moderat. Uite, eu întrebuinţez vechiul săpun Eureka, nu numai din motive sentimentale, dar şi pentru că este cel mai curat săpun din cîte se fabrică. Ori de cîte ori plăteşti mai mult de zece cenţi pe un calup de săpun, cumperi parfum prost şi etichete. Dar cincizeci de cenţi fac foarte bine pentru un tînăr din generaţia ta, cu poziţia şi cu condiţiile tale de viaţă. Cum îţi spuneam, eşti un gentleman. Am auzit că abia după trei generaţii poţi deveni un adevărat gentleman. Vorba asta-i însă cam departe de adevăr. Banii te pot face tot atît de uşor să aluneci ca şi grăsimea de săpun. Ei au făcut din tine un gentleman. Ce dracu ! Aproape că au făcut şi din mine, unul. Sînt la fel de nepoliticos, de dezagreabil şi de nemanierat ca şi aceşti doi domni bătrîni în pantaloni de golf[1], de la dreapta şi de la stînga clădirii mele, care nu pot dormi noaptea pentru că am cumpărat eu clădirea din mijloc.

— Sînt şi lucruri pe care banii nu le pot face, remarcă tînărul Rockwall, cam posomorît.

— Aş ! Să nu spui una ca asta, ripostă bătrînul Anthony, scandalizat. Pun rămăşag pe oricît vrei, că n-ai dreptate. M-am uitat prin enciclopedie pînă la litera Y,

[1] Referire la pantalonii purtaţi în genere de emigranţii olandezi în New York.

căutînd ceva ce nu se poate cumpăra cu bani, şi cred că voi continua cu anexa ei săptămîna viitoare. Sînt cu banii gata, oricînd. Arată-mi ceva care să nu se poată cumpăra cu bani.

— Un lucru, răspunse Richard, cam cu durere. Cu bani nu poţi intra în cercurile exclusiviste ale societăţii.

— Ohoho ! Cu bani ? Nu poţi intra ? tună şi fulgeră campionul banului, ochiul dracului. Spune-mi unde-ar fi cercurile tale exclusiviste, dacă cel dintîi dintre Astori n-ar fi avut bani ca să-şi plătească drumul încoace ?

Richard oftă.

— Uite, la asta voiam să ajung, urmă bătrînul, mai puţin zgomotos. Şi de asta te-am chemat. Ceva nu prea e-n regulă cu tine, băiatule. Am observat eu asta de vreo două săptămîni. Dă-i drumu'. Hai ! Eu cred că aş putea face rost de unsprezece milioane în douăzeci şi patru de ore, în afară de averea imobiliară. Dacă-i vorba de nostalgie, priveşte spre golful de-acolo şi vezi că vasul „Rambler" e aprovizionat cu cărbuni şi gata să navigheze pînă la Bahama în două zile.

— Nu-i tocmai greşită presupunerea ta. Te apropii de adevăr.

— Aha, spuse Anthony, sigur de ceea ce bănuia. Şi... cum o cheamă ?

Richard începu să umble încoace şi încolo. Era prea multă camaraderie şi simpatie în acest necioplit bătrîn tată al său, ca să nu-i deschidă sufletul.

— De ce n-o ceri ? întrebă bătrînul Anthony. O să ţi se arunce în braţe. Ai bani, arăţi bine şi eşti un băiat cumsecade. Ai mîini curate. N-ai săpun Eureka pe ele. Ai fost la colegiu, dar nici asta n-o va lua în seamă.

— N-am ocazia, spuse Richard.

— Caută-ţi-o, spuse Anthony. Ia-o la plimbare în parc, porneşte cu ea undeva, sau însoţeşte-o pe jos cînd pleacă de la biserică. Ocazie ? Haida-de !

— Tu nu cunoşti moara socială, tată. Ea e o parte din rîuleţul care învîrteşte moara. Fiecare oră şi fiecare minut din timpul ei sînt rînduite cu zile şi zile înainte. Trebuie s-o am pe fata asta, tăticule, altfel oraşul ăsta

devine pentru mine, pe vecie, un iad. Şi să-i scriu nu pot; nu pot să fac asta.

— Ce idee! spuse bătrînul. Vrei poate să-mi spui mie că, în ciuda banilor mei, nu poţi obţine o oră sau două din timpul acelei fete?

— Am amînat chestia asta prea mult. Ea e pe cale să ia vaporul spre Europa, poimîine la prînz, pentru o călătorie de doi ani. O să ne vedem singuri mîine seară, pentru cîteva minute. Locuieşte la Larchmont, la mătuşa ei. Acolo nu mă pot duce. Dar mi s-a permis s-o aştept cu un cupeu la Gara Centrală, mîine seară la trenul de opt şi jumătate. Mergem în jos pe Broadway la teatrul Wallack, în galop, unde mama ei şi ceilalţi parteneri invitaţi în lojă ne aşteaptă în hol. Crezi că are să asculte o declaraţie a mea în şase sau opt minute, în împrejurările astea? Nu. Şi ce şansă aş mai avea în timpul spectacolului sau după aceea? Nici una. Nu, tăticule. Asta-i o încurcătură pe care toţi banii tăi n-o pot dezlega. Nu putem cumpăra un minut cu bani; dacă s-ar putea, oamenii bogaţi ar trăi mai mult. Nu-i nici o nădejde să am vreo convorbire cu domnişoara Lantry înainte de plecarea vaporului.

— Foarte bine, băiatule, spuse bătrînul Anthony bucuros. Poţi să te duci acum la clubul tău. Îmi pare bine că n-ai nimic la ficat. Dar nu uita să arzi din cînd în cînd nişte smirnă pentru marele zeu Mazuma [1]. Spui că nu poţi cumpăra timpul? Ei, da, desigur, nu poţi să comanzi eternitatea împachetată şi livrată la domiciliu contra ramburs; l-am văzut, însă, pe Moş Cronos cu zgîrieturi mărişoare la călcîie, din pricina pietrişului, pe cînd umbla prin minele de aur.

În seara aceea veni mătuşa Helen, drăguţă, sentimentală, zbîrcită, oftînd, împovărată de avere, la fratele său Anthony, pe cînd acesta îşi citea ziarul de seară şi începu să discute pe tema chinurilor îndrăgostiţilor.

— Mi-a povestit tot, spuse fratele Anthony căscînd. I-am pus la dispoziţie contul meu la bancă. Dar el a început să ia peste picior puterea banului. Spunea că

[1] *Mazuma* (americanism), zeul banului.

banii nu-l pot ajuta. Spunea că o echipă de zece milionari nu pot mişca nici cu un metru regulile societăţii.

— Of, Anthony, oftă mătuşa Helen, tare-aş vrea să nu te mai gîndeşti atîta la bani. Averea nu face nici doi bani unde-i vorba de o dragoste adevărată. Dragostea e atotputernică. Ei, dacă-mi spunea el mai demult! Eu nu l-aş fi putut refuza pe Richard al nostru. Dar acum mi-e teamă că-i prea tîrziu. Băiatul n-o să mai aibă ocazia să-i vorbească. Tot aurul tău nu-i poate aduce un dram de fericire.

În seara următoare, la ora opt, mătuşa Helen scoase un frumos şi vechi inel de aur dintr-o casetă cu pluşul mîncat de molii şi i-l arătă lui Richard.

— Poartă-l în seara asta, nepoate, îl rugă ea. Mama ta mi l-a dat; spunea că aduce noroc în dragoste. Mi-a cerut să ţi-l dau, cînd o vei afla pe aceea pe care o vei iubi.

Tînărul Rockwall primi inelul cu toată pietatea şi-l încercă pe degetul cel mic. Acesta alunecă pînă la a doua încheietură şi se poticni. Îl scoase atunci şi-l băgă în buzunarul vestei, aşa cum obişnuiesc bărbaţii. Apoi telefonă după cupeu.

În gară o luă pe domnişoara Lantry din mulţimea gălăgioasă, la ora opt şi treizeci şi două.

— Nu trebuie s-o lăsăm pe mama, nici pe ceilalţi să aştepte, zise ea.

— La teatrul Wallack, birjar, să mîi cît mai iute! spuse Richard conştiincios.

Au mers într-o goană pe strada 42 pînă în Broadway şi apoi în jos, pe străduţa cu stele albe care duce de la pajiştile moi ale apusului pînă la urcuşurile grele ale zorilor.

Ajunşi în strada 34, tînărul deschise iute vizeta şi ceru vizitiului să oprească.

— Mi-a picat un inel, se scuză el, dîndu-se jos din cupeu. Era al mamei şi mi-ar părea rău să-l pierd. Nu te voi reţine mai mult de-o clipă. Am văzut unde a căzut.

În mai puţin de un minut fu înapoi cu inelul.

Dar în intervalul acestui minut, un automobil care străbătea oraşul se opri drept în faţa cupeului. Vizitiul

încercă s-o ia la stînga, dar un furgon greu îi tăie drumul. Încercă la dreapta şi trebui să dea înapoi din cauza altui furgon cu mobilă, care nu avea nici un rost acolo. Încercă să dea înapoi, dar îi scăpară hăţurile şi înjură în lege. Era blocat într-o îmbulzeală de vehicule şi de cai.

S-a întîmplat acolo una dintre acele învălmăşeli de vehicule care uneori împiedică dintr-o dată circulaţia în marile oraşe.

— De ce nu mîi mai departe ? întrebă domnişoara Lantry, impacientată. Întîrziem.

Richard stătea în picioare în cupeu şi privea în jur. Văzu o mulţime de căruţe, camioane, cupeuri, furgoane şi tramvaie, blocînd spaţiul vast unde Broadway-ul se încrucişează cu Sixth Avenue, aşa precum un cordon de douăzeci şi doi de inci[1] strînge talia unei fete de douăzeci şi şase de inci. Şi cu toate astea, la toate întretăierile de străzi, alte vehicule se grăbeau şi urmau spre punctul de convergenţă în mare viteză, aruncîndu-se în vălmăşag, blocîndu-se unul pe altul şi adăugînd sudălmile vizitiilor şi ale şoferilor la zarva generală. Întregul trafic al cartierului Manhattan părea a se fi anchilozat în jurul lor. Nici cel mai vechi newyorkez din miile de spectatori care se aliniaseră de-o parte şi de alta a străzii n-a fost vreodată martor la o blocadă de o asemenea proporţie.

— Îmi pare foarte rău, spuse Richard, reluîndu-şi locul, dar se pare că încremenim aici. Nu se va putea descongestiona locul ăsta nici într-o oră. E vina mea. Dacă nu mi-ar fi căzut inelul...

— Să văd inelul, spuse domnişoara Lantry. Acum că n-avem încotro, nici nu-mi mai pasă. Teatrele, oricum, sînt stupide.

În seara aceea, la ora unsprezece, cineva bătu uşor în uşa lui Anthony Rockwall.

— Intră, strigă Anthony care, îmbrăcat într-un halat roşu, citea o carte de aventuri cu piraţi.

Acel cineva era mătuşa Helen, arătînd ca un înger cu părul încărunţit, rămas din greşeală pe globul nostru.

[1] Unitate de măsură (aprox. 2 cm.).

— S-au logodit, Anthony, spuse ea dulce. A făgăduit să se căsătorească cu Richard. În drumul lor spre teatru, strada a fost blocată şi abia după două ore cupeul lor a putut ieşi din învălmăşeală. O-of, frate Anthony, nu te mai lăuda cu puterea banului. O mică dovadă de dragoste adevărată — un ineluş care simboliza o dragoste interminabilă şi nemercenară — iată cauza fericirii lui Richard. Îl lăsase să-i scape din mînă şi coborîse din cupeu ca să şi-l ia. Dar înainte de a-şi putea continua drumul, s-a produs blocada. I-a vorbit iubitei sale şi a cîştigat-o în timp ce cupeul era ţinut în loc. Banul e fleac în comparaţie cu dragostea adevărată, Anthony.

— Foarte bine, spuse bătrînul Anthony. Sînt bucuros că băiatul a aflat ce căuta. I-am spus că nu voi cruţa nici un ban în această chestiune dacă...

— Dar, frate Anthony, la ce-ar fi fost bun banul tău ?

— Surioară, zise Anthony Rockwall, l-am pus pe piratul meu să facă pe dracu-n patru. Tocmai acum vasul lui a luat-o la sănătoasa şi el judecă prea bine valoarea banului ca să lase chestia baltă. Aş vrea să mă laşi în pace să-mi citesc cartea.

Povestea ar fi trebuit să se oprească aici. Aş dori asta, ca şi dumneavoastră, cititorii. Îngăduiţi-mi totuşi să duc mai departe capitolul. Trebuie să mergem şi mai în adînc, ca să aflăm adevărul.

A doua zi, un individ cu mîini roşii, cu cravată albastră pepită, care-şi zicea Kelly, se prezentă la locuinţa lui Anthony Rockwall şi fu îndată introdus în bibliotecă.

— Bine, zise Anthony, întinzînd mîna spre carnetul de cecuri. A fost o livrare serioasă de săpun. Să vedem... Ai avut cinci mii de dolari în numerar.

— Am plătit trei sute de dolari mai mult din banii mei, zise Kelly. A trebuit să trec puţin peste cît am prevăzut. Am dat pentru majoritatea vehiculelor rapide şi pentru cupee, cinci dolari, dar camioanele şi vehiculele cu doi cai m-au ridicat la zece dolari. Cei cu vehicule motorizate au cerut zece dolari, iar cîteva dintre cele cu încărcătură, douăzeci. Sticleţii m-au ars încă

şi mai rău... Le-am plătit la doi dintre ei cîte cincizeci de dolari, iar la ceilalţi, cîte douăzeci şi douăzeci şi cinci de dolari. Da' nu-i aşa că s-a lucrat frumos, domnule Rockwall ? Sînt fericit că William A. Brady [1] n-a fost în vălmăşagul ăsta de vehicule. N-aş fi vrut să-i rup inima lui William de gelozie. Şi nici măcar n-am făcut o repetiţie. Băieţii au fost punctuali, la secundă. Chiar la două ore după învălmăşeală, nici un şarpe n-ar fi putut să se strecoare sub statuia lui Greely...

— Una mie trei sute... iată-i, Kelly, zise Anthony, desprinzînd cecul din carnet. Mia dumitale, şi cei trei sute pe care i-ai dat din buzunar. Nu dispreţuieşti banul, nu-i aşa, Kelly ?

— Eu ? zise Kelly. L-aş ucide pe cel care a inventat sărăcia.

Cînd Kelly ajunse la uşă, Anthony îl strigă din nou.

— N-ai observat, zise el, pe-acolo prin învălmăşeală, un fel de băiat grăsuţ, fără haine, aruncînd săgeţi în jur, cu un arc ! Nu-i aşa ?

— Nici gînd, zise Kelly încurcat. N-am văzut. Dac-o fi fost cum ziceţi dumneavoastră, poate că sticleţii l-or fi umflat încă înainte de a ajunge eu acolo.

— Am ştiut eu bine că ticălosul ăla mititel n-o să fie pe-acolo, zîmbi Anthony. La revedere, Kelly.

*1899*

---

[1] Probabil o firmă concurentă, fiind vorba de gelozie.

## PRIMĂVARĂ À LA CARTE

Era o zi de martie.

Dacă vreodată veţi scrie o nuvelă, nu cumva s-o începeţi aşa. Un început mai prost ca acesta nici că se poate. Lipsit de imaginaţie, plat, sec şi, după toate semnele, necuprinzînd decît vorbe goale. În cazul de faţă, însă, el poate fi îngăduit. Căci paragraful ce urmează, cu care de altfel ar fi trebuit să înceapă povestirea, este mult prea extravagant şi absurd, ca să-l vîri sub nasul cititorului fără a-l fi pregătit cît de cît.

Sarah plîngea cu lista de bucate dinainte.

Să ne închipuim o tînără newyorkeză vărsînd lacrimi peste un meniu tipărit!

Ca să-ţi poţi explica acest lucru, bănuieşti că homarii se terminaseră, sau că Sarah jurase să nu mănînce îngheţată în postul mare, sau că făcuse o comandă de ceapă, sau că tocmai se întorsese de la un matineu dat de Hackett [1]. Dar toate aceste ipoteze fiind greşite, sînt de părere să lăsăm povestirea să-şi urmeze cursul.

Gentlemanul care declarase că lumea este o stridie pe care o va deschide cu spada, a făcut o vîlvă mai răsunătoare decît merita afirmaţia. Nu-i greu să deschizi o stridie cu spada. Dar văzut-aţi vreodată pe cineva în-

---

[1] *James Henry Hackett* (1800—1871), mare actor american. Fiul său, *James Keteltas Hackett* (1869—1926) a fost de asemenea un actor vestit.

cercînd să deschidă bivalva[1] terestră cu o maşină de scris ? Ce-aţi zice dacă ar trebui să aşteptaţi să se deschidă în modul acesta o duzină de stridii proaspete ?

Sarah izbutise să le despice cu arma sa greu de mînuit, într-atît încît să poată ciuguli o fărîmiţă din lumea rece şi vîscoasă dinăuntrul lor. Nu cunoştea stenografia mai mult decît o cunoaşte o diplomată în stenografie abia ieşită în lume direct de pe băncile unei şcoli de specialitate. Aşadar, neştiind să stenografieze, nu putea intra în constelaţia strălucită a celor înzestrate cu darul lucrărilor de birou. Era dactilografă amatoare şi umbla mereu după lucrări ocazionale de copiat la maşină.

Cea mai strălucită ispravă care a încununat lupta pe care Sarah o dădea cu lumea, a fost angajamentul pe care l-a încheiat cu restaurantul-pensiune al lui Schulenberg. Acest restaurant era vecin cu casa veche de cărămidă roşie, unde locuia ea într-o cameră de trecere. Într-o seară, după ce se ospătase la restaurantul lui Schulenberg, pentru 40 cenţi, cu cinci feluri de mîncare la *table d'hôte*[2] (servit cu iuţeala cu care arunci cele cinci mingi de baseball în capul domnului cel negru[3], Sarah luă cu ea lista de bucate. Aceasta era scrisă atît de urît, încît aproape nu se putea citi, într-o limbă care nu era nici engleză, nici germană, şi în aşa chip întocmită, încît dacă nu erai atent, începeai dejunul cu scobitorile şi cu budinca de orez şi terminai cu supa şi cu data zilei.

A doua zi, Sarah îi prezentă lui Schulenberg un cartonaş imaculat, pe care meniul era scris frumos la maşină, cu felurile de mîncare înşirate ispititor sub titlurile corecte şi cele mai potrivite, de la „hors d'oeuvres" pînă la „nu răspundem de pardesiurile şi de umbrelele uitate în local".

Schulenberg se lăsă pe loc convins. Înainte de a se despărţi de el, Sarah izbutise să-l facă să încheie din proprie iniţiativă cu ea, un angajament. Ea urma să furnizeze listele de bucate scrise la maşină pentru cele

---

[1] Numele ştiinţific al scoicilor cu două cochilii sau valve.

[2] Meniu cu preţ fix (l. franceză).

[3] La bîlciuri, oamenii se distrează aruncînd cu mingi de baseball în figurine de lemn reprezentînd, între altele, şi negri.

douăzeci şi una de mese din restaurant; şi anume o listă pentru prînz, şi alte două pentru micul dejun şi cină ori de cîte ori se schimbau felurile de mîncare sau se murdăreau listele vechi.

În schimbul acestui serviciu, Schulenberg trebuia să-i trimită, în cameră, trei mese printr-un ospătar — pe cît posibil, unul cît mai politicos — şi să-i pună la dispoziţie în fiecare după-amiază o ciornă scrisă cu creionul, în care figura ceea ce Soarta rezerva clienţilor lui Schulenberg pentru ziua următoare.

Ambele părţi erau mulţumite de învoială. Muşteriii lui Schulenberg ştiau acum şi cum se numea ceea ce mîncau, chiar dacă uneori erau foarte nedumeriţi de înţelesul acelor denumiri. Iar Sarah avu demîncare în toată iarna aceea geroasă şi mohorîtă, ceea ce constituia pentru ea esenţialul.

Dar calendarul, ca un mincinos ce e, indică venirea primăverii. Primăvara vine cînd vrea ea. Zăpezile şi gheţurile lui ianuarie acopereau încă străzile care străbăteau oraşul de la un capăt la altul. Flaşnetele încă mai cîntau „Ce frumoasă este vara" cu vioiciunea şi ritmul lor de decembrie. Bărbaţii începuseră să-şi noteze cu treizeci de zile înainte ce rochii aveau de cumpărat pentru Paşti. Portarii opriseră caloriferele. Cînd se petrec toate aceste lucruri, poţi fi sigur că oraşul se află încă în ghearele iernii.

Într-o după-amiază, Sarah tremura de frig în somptuosul antreiaş care-i servea drept dormitor: „casă încălzită, curăţenie ireproşabilă, tot confortul; trebuie văzută ca să fie preţuită". N-avea altă ocupaţie decît aceea de a scrie meniurile lui Schulenberg. Sarah şedea tolănită în fotoliul ei de răchită, cu balansoarul care scîrţîia, şi se uita afară pe fereastră. Calendarul din perete îi tot striga: „A venit primăvara, Sarah, a venit primăvara, îţi spun eu, datele mele nu mint! Şi tu, care eşti atît de drăguţă la chip, Sarah — eşti ca primăvara de drăgălaşă — de ce te uiţi atît de tristă pe fereastră?"

Camera se afla în partea din spatele casei. De la fereastra ei puteai vedea zidul de cărămidă, fără ferestre, din dosul unei fabrici de lăzi de pe strada

alăturată. Pentru Sarah însă, acel zid era ca din cel mai curat cristal; şi privirea ei se pierdea în lungul unei alei pe care creştea iarbă, umbrită de cireşi şi ulmi şi mărginită de tufe de zmeură şi de trandafiri urcători de China.

Adevăraţii vestitori ai primăverii sînt prea subtili ca să fie văzuţi şi auziţi. Unii oameni au nevoie să vadă brînduşa înflorind, cornul umplînd pădurea cu steluţele sale, să audă glasul prihorului... ba chiar au nevoie de un semn aşa de prozaic cum ar fi despărţirea de hrişcă şi de stridii [1], înainte de a saluta în sufletul lor amorţit apariţia Doamnei în Verde. Numai aleşilor acestui bătrîn pămînt le sosesc de la proaspăta lui mireasă răvaşe blînde care le afirmă că n-au să fie copiii ei vitregi, decît dacă ei vor voi să fie.

În vara care trecuse, Sarah fusese la ţară şi se îndrăgostise de un fermier.

(Cînd scrieţi o nuvelă, să nu reveniţi niciodată în felul acesta. E un foarte prost procedeu artistic, care ucide interesul. Daţi-i înainte, mereu înainte!)

Sarah petrecuse două săptămîni la ferma Sunnybrook. Acolo îi căzuse cu tronc Walter, fiul bătrînului fermier Franklin. S-au văzut băieţi de ţară iubiţi, acceptaţi ca soţi şi luaţi apoi la goană în foarte scurt timp. Dar tînărul Walter Franklin era un agricultor modern. Avea telefon în grajdul vacilor şi putea socoti exact ce efect va avea în anul următor recolta de grîu a Canadei asupra cartofilor semănaţi în intervalul dintre luna plină şi luna nouă.

Pe acea alee umbrită, mărginită de tufe de zmeură, Walter o curtase şi o cucerise. Şezuseră împreună pe iarbă şi împletiseră o cunună de flori de păpădie pe care tînărul i-o pusese pe cap. El se entuziasmase peste măsură de efectul florilor galbene pe fondul cosiţelor castanii; şi aşa, cu coroniţa pe cap, fata se întorsese acasă, legănîndu-şi pălăria marinărească de pai pe care o ţinea în mînă.

Urmau să facă nunta în primăvară — la primele semne ale primăverii, spusese Walter. Iar Sarah

[1] Mîncări de iarnă şi de post în America.

se întorsese la oraş ca să continue a bate la maşina de scris.

O ciocănitură în uşă risipi visele care o purtaseră pe Sarah spre acea zi fericită. Un ospătar adusese ciorna în creion a listei de bucate pe a doua zi a restaurantului-pensiune. Era scrisă colţuros de mîna bătrînului Schulenberg.

Sarah se aşeză la maşina de scris şi strecură între sulurile ei unul dintre cartonaşe. Era iute de mînă. În general, într-o oră şi jumătate dădea gata cele douăzeci şi unu de meniuri.

Astăzi lista de bucate era mai altfel decît de obicei. Supele erau mai simple ; carnea de porc fusese scoasă dintre mîncările cu carne, figurînd doar, cu garnitură de napi galbeni, printre fripturi. Întregul meniu era pătruns de suflul gingaş al primăverii. Mielul, care în ultimul timp zburda pe coastele înverzite ale dealurilor, era exploatat cu un sos aromat care evoca zbenguielile sale. Partitura stridiei, deşi nu amuţită, era *diminuendo con amore* [1]. Tigaia părea că a fost pusă la odihnă după gratiile binefăcătoare ale grătarului de fripturi. Lista plăcintelor cu fructe se mărise ; budincile săţioase dispăruseră ; cîrnatul, în cămaşa care-l înfăşura, îşi trăia ultimele zile într-o plăcută toropeală premergătoare morţii, cu hrişca şi cu dulcele sirop de arţar care şi el era condamnat.

Degetele Sarei fîlfîiau ca nişte ţînţari pitici deasupra unui pîrîu, vara. Scria felurile de mîncare pe rînd, atribuindu-i fiecăruia locul ce i se cuvenea, după lungimea denumirii, fără ca ochiul s-o înşele vreodată.

Exact deasupra deserturilor venea lista legumelor. Morcovi şi mazăre, sparanghel cu pîine prăjită, nelipsitele roşii, porumb şi *succotash* [2], fasole boabe, varză ...şi apoi...

Sarah plîngea în hohote pe lista de bucate. Lacrimi din adîncul cine ştie cărei deznădejdi divine izvorau din inima ei şi i se adunau în ochi. Capul îi căzu pe

---

[1] Descrescînd, cu înfocare (expresie italiană folosită în muzică).

[2] Mîncare americană, de origine indiană, constînd din fasole şi boabe de porumb verde, gătite cu sau fără slănină sărată.

măsuţa maşinii de scris, şi claviatura acesteia răpăi ca un acompaniament sec al suspinelor ei inundate.

Căci nu primise de două săptămîni nici o scrisoare de la Walter, iar felul următor de pe lista de bucate era păpădie — păpădie cu ouă — să le ia dracu de ouă ! — păpădie, cu ale cărei flori aurii Walter o încununase pe regina dragostei sale şi viitoarea lui mireasă — păpădie, vestitoarea primăverii, coroana de spini a suferinţei sale, amintirea celor mai îmbătătoare zile ale ei.

Doamnă, vă desfid să zîmbiţi dacă n-aţi trecut prin această încercare. Să vedeţi cum trandafirii Maréchal Niel pe care Percy [1] vi i-a adus în noaptea cînd i-aţi dăruit inima sînt serviţi ca salată cu sos franţuzesc, sub ochii dumneavoastră la meniu cu preţ fix, la restaurantul Schulenberg ! Dacă Julieta ar fi fost să-şi vadă simbolurile iubirii sale pîngărite în felul acesta, şi-ar fi procurat şi mai curînd ierburile ucigătoare de la spiţerul cel milos.

Dar mare vrăjitoare mai e şi Primăvara asta ! Trebuia neapărat să trimită un sol al ei în oraşul de piatră mare şi rece. Cine să fi fost altul decît micul şi vajnicul curier al cîmpiilor, cu haina sa verde şi aspră şi înfăţişarea sa modestă ? E un adevărat aventurier, acest *dent-de-lion,* dintele leului, cum îi zic păpădiei bucătarii francezi. Înflorită, ea dă ajutor în dragoste, atunci cînd e împletită cununa în părul castaniu al stăpînei inimii tale ; tînără, golaşă, abia răsărită, e băgată în oala care fierbe aducînd totuşi mesajul atotstăpînitoarei sale domniţe.

Încet-încet, Sarah izbuti să-şi stăvilească torentul de lacrimi. Faimoasele cartonaşe trebuiau neapărat scrise. Numai că, plutind încă în lumina diafană şi aurie a visului ei cu păpădii, fata îşi plimbă distrată cîtva timp degetele pe clapele maşinii de scris, cu gîndul şi cu inima la aleea presărată cu iarbă şi la tînărul ei fermier. Curînd, însă, reveni în grabă la aleile stîncoase ale Manhattan-ului, iar maşina de scris începu să ţăcăne

[1] Nume de bărbat, diminutiv de la Percival, unul dintre cavalerii „Mesei rotunde" din romanele medievale.

şi să salte întocmai ca automobilul unui spărgător de grevă.

La ora 6, ospătarul îi aduse cina şi luă în schimb listele de bucate scrise la maşină. În timp ce mînca, Sarah împinse la o parte, cu un suspin, farfuria de păpădie cu garnitura de ouă care o însoţea. După cum această substanţă de culoare închisă provenea dintr-o floare viu colorată şi — vorbind limbajul dragostei — acum era transformată într-un zarzavat banal, tot aşa luminoasele sale nădejdi de astă-vară se vestejiseră şi se uscaseră. Poate că dragostea, cum spune Shakespeare, e capabilă să se hrănească singură, dar Sarah nu se îndura să mănînce păpădia, care fusese podoaba primului ospăţ spiritual al sentimentului adevărat ce-i copleşea inima.

La 7,30 perechea din camera de alături începu să se ciondănească ; bărbatul din camera de deasupra căuta să ia la flaut nota „la" ; flacăra gazului aerian se micşora încet ; trei camioane cu cărbuni începură să-şi descarce conţinutul — realizînd singurul sunet de care fonograful e gelos ; pisicile de pe gardurile din spatele casei se retraseră încet spre Mukden. După aceste semne Sarah îşi dădu seama că era timpul să se apuce de citit. Scoase „Mănăstirea şi căminul" [1], cea mai bună carte — care nu se vindea de loc — apărută în acea lună, îşi întinse picioarele pe un cufăr şi începu să cutreiere lumea, alături de Gérard.

Soneria de la uşa din faţă sună. Proprietăreasa se duse să deschidă. Sarah îi lăsă pe Gérard şi pe Denys [2] în copacul în care se urcaseră ca să scape de un urs şi trase cu urechea. Sînt sigur că şi dumneavoastră aţi fi făcut la fel.

Deodată se auzi în holul de jos o voce puternică, şi Sarah se năpusti pe uşă, lăsînd să-i cadă cartea pe podea şi ursul să cîştige cu uşurinţă prima rundă.

Aţi ghicit. Ajunsese în capul scării tocmai cînd tînărul fermier suia cîte trei trepte deodată ; cînd ajunse sus, el o culese şi o purtă în cameră, ca pe un snop în

---

[1] Roman istoric (1861) de Charles Reade, descriind aspecte ale vieţii din secolul al XV-lea.

[2] Personaje principale din romanul *Mănăstirea şi căminul.*

hambar, cînd nu mai lași nimic pentru ciugulitorii de spice.

— Dar de ce n-ai scris, de ce? îi strigă Sarah.

— New Yorkul e un oraș mărișor, spuse Walter Franklin. Am sosit de o săptămînă și m-am și dus la vechea ta adresă. Am aflat că te mutaseși într-o joi. Asta m-a liniștit, deoarece mi-am dat seama că ai scăpat de cele trei ceasuri rele de vineri, dar nu m-a împiedicat să te caut mereu de atunci, pînă și cu poliția și în toate felurile.

— Eu ți-am scris, spuse Sarah cu îndîrjire.

— N-am primit nimic!

— Atunci cum de m-ai găsit pînă la urmă?

Tînărul fermier zîmbi cu un zîmbet primăvăratic.

— Am intrat astă-seară în restaurantul-pensiune de alături, explică el. Nu-mi pasă dacă-i cunoscut sau nu; în anotimpul ăsta îmi place să mănînc verdețuri. Îmi aruncai ochii pe lista de bucate scrisă frumos la mașină, căutînd ceva zarzavaturi. Cînd am ajuns mai jos de varză, am răsturnat scaunul și am urlat să vină patronul. El mi-a spus unde locuiești!

— Îmi aduc aminte, suspină Sarah fericită. Sub varză scria: păpădie.

— Aș recunoaște în orice colț al lumii, pe W-ul mare tocit și sărit peste rînd, de mașina ta, zise Franklin.

— Bine, dar în cuvîntul „păpădie" nu-i nici un W, spuse Sarah uimită.

Tînărul scoase lista de bucate din buzunar și arătă cu degetul unul din rînduri.

Sarah recunoscu primul cartonaș pe care-l scrisese la mașină în după-amiaza aceea. Mai purta încă în colțul de sus din dreapta pata cu raze pe care o făcuse o lacrimă picată pe carton. Dar deasupra locului unde ar fi trebuit să se citească numele plantei de cîmp, amintirea florilor ei aurii făcuse ca degetele Sarei să apese pe alte clape.

Între varză roșie și ardei umpluți, scria așa:

„Scumpul meu Walter, cu ouă răscoapte".

*1899*

## ROMANŢA UNUI AGENT DE SCHIMB SUPRAOCUPAT

Pitcher, secretar particular în biroul agentului de bursă Harvey Maxwell, lăsă privirea uşor interesată şi surprinsă să-i însufleţească faţa de obicei inexpresivă, atunci cînd patronul său îşi făcu intrarea repezit, la nouă şi jumătate, întovărăşit de tînăra sa stenografă. După un grăbit „Bună dimineaţa, Pitcher", Maxwell se năpusti la biroul său ca şi cum ar fi intenţionat să sară peste el, şi se afundă în mormanul de scrisori şi telegrame care-l aşteptau.

Tînăra era de un an stenografa lui Maxwell. Frumoasă într-un fel care, fără îndoială, nu se poate descrie stenografic. Ea se arăta potrivnică luxului ţipător al stilului „pompadour". Nu se gătea cu lănţişoare, brăţări sau medalioane. Nici nu avea aerul de a fi oricînd gata să accepte o invitaţie la dejun. Rochia ei era simplă, cenuşie, dar se armoniza discret cu figura ei. Turbanul ei negru, elegant, era împodobit cu o pană de papagal verde-aurie. În dimineaţa aceea era radioasă, dar cu discreţie şi cu oarecare sfială. Ochii ei aveau o lumină de vis, obrajii ca piersica fragedă aveau o expresie plină de fericire, nuanţată de aduceri-aminte.

Curios întrucîtva, Pitcher nu putu să nu observe o schimbare în atitudinea ei. În loc să se ducă direct în camera alăturată unde-şi avea biroul, ea zăbovi puţin, nehotărîtă, în anticameră. Deodată se îndreptă spre bi-

roul lui Maxwell, destul de aproape ca el să-şi dea seama de prezenţa ei.

„Maşina" care şedea la acel birou nu mai avea nimic omenesc ; era doar un agent de bursă teribil de ocupat din New York, pus în mişcare de roţi bîzîitoare şi de resorturi încordate.

— Ei, ce-i ? Doreşti ceva ? o întrebă Maxwell pe un ton aspru.

Corespondenţa deschisă aducea cu un decor de zăpadă pe biroul supraîncărcat. Privirea lui cenuşie, pătrunzătoare, impersonală şi fixă o scrută cu nerăbdare.

— Nimic, răspunse ea, îndepărtîndu-se cu un zîmbet uşor.

— Domnule Pitcher, se adresă ea secretarului particular, a pomenit domnul Maxwell ieri ceva despre angajarea unei alte stenografe ?

— Da, confirmă Pitcher. Mi-a spus să caut alta. Am anunţat agenţia ieri după-masă, să trimită în dimineaţa asta vreo cîteva eşantioane. E ora 9 şi 45 de minute şi încă nu s-a ivit pînă acum nici o dactilografă dintre cele cu pălărie ca în tablourile olandeze şi nici dintre cele care tot timpul ţin între dinţi gumă de mestecat cu iz de ananas.

— Atunci îmi voi face serviciul ca de obicei, pînă va veni cineva să mă înlocuiască, spuse tînăra.

Se duse imediat în biroul ei şi-şi agăţă turbanul negru cu pană de papagal verde-aurie, la locul obişnuit.

Cel ce nu a asistat la spectacolul pe care-l oferă în timpul unui vîrtej de afaceri un agent de bursă ocupat din Manhattan va fi depăşit în profesia de antropolog. Poetul cîntă această „oră de vîrf a glorioasei vieţi". Ora agentului de bursă este nu numai o oră aglomerată, dar chiar minutele şi secundele se îmbulzesc, întocmai ca oamenii într-un autobuz, agăţaţi de toate chingile şi atîrnătorile, cînd e ticsită şi platforma din faţă şi cea din spate.

Iar astăzi era o zi foarte agitată pentru Harvey Maxwell. Telegraful începuse să depene cu smucituri respectivele gheme de panglici, telefonul de pe birou avea un atac cronic de zbîrnîit. Oameni peste oameni începuseră să mişune prin biroul lui, şi să strige la el,

de dincolo de bare ; unii jovial, alții aspru, alții politicos, alții exasperat. Curierii intrau și ieșeau cu scrisori și cu telegrame. Funcționarii de birou alergau peste tot, ca marinarii pe timp de furtună. Chiar și fața lui Pitcher se transformase, exprimînd ceva care aducea a însuflețire.

Uragane și cutremure, viscole, avalanșe și erupții vulcanice se dezlănțuiau la bursă ; iar aceste dezlănțuiri ale elementelor naturii se manifestau, păstrînd proporțiile, și în biroul lui Maxwell. Agentul de bursă își izbea scaunul de perete și-și contracta afacerile în stilul unui dansator pe vîrful degetelor. Zvîcnea de la telegraf la telefon, de la birou la ușă, cu sprinteneala încercată a unui arlechin.

În toiul acestei încordări tot mai încleștate și crescînde, agentul deveni deodată atent la o buclă de păr auriu, strașnic răsucită sub un baldachin înclinat de catifea cu pene de struț, la o „scurtă" din imitație de blană de focă și la un șirag de mărgele cît nuca aproape, terminîndu-se pînă spre podea, în vîrf cu o inimă de argint. De aceste accesorii era agățată o tînără plină de sine. Iar Pitcher, și el de față, venise s-o introducă.

— Doamna a fost trimisă de agenția stenografelor. Se interesează de postul vacant, explică el.

Maxwell privi peste umăr cu brațele doldora de hîrtii și de benzi.

— Care post ? făcu el, încruntîndu-se.

— Postul de stenografă, lămuri Pitcher. Mi-ați dat ieri dispoziție să cer agenției să ne trimită azi-dimineață o stenodactilografă.

— Îți pierzi mințile, Pitcher, zise Maxwell. Ți-am dat eu o asemenea dispoziție ? Domnișoara Leslie a dat deplină satisfacție în anul de cînd e aici. Postul îi aparține, atît timp cît va voi să-l păstreze. Nu avem nici un post vacant, doamnă. Pitcher, contramandează dispoziția dată agenției și nu-mi mai aduce de-alde astea aici.

Inima de argint legănîndu-se și lovindu-se de mobile, fără fereală, părăsi burzuluită biroul. Pitcher profită

de împrejurare să-i strecoare la ureche contabilului că „bătrînul“ devine tot mai distrat şi mai uituc pe zi ce trece.

Ritmul vijelios al afacerilor devenea mai rapid şi mai impetuos. Pe parchet zăcea o jumătate de duzină de teancuri de acţiuni în care clienţii lui Maxwell investiseră sume importante. Ordine de vînzare şi de cumpărare soseau şi plecau, aşa, ca zborul rîndunelelor. Chiar şi unele dintre propriile lui investiţii erau primejduite, iar omul lucra ca o maşină bine pusă la punct, delicată dar puternică, în plină tensiune, cu viteză maximă, fără ezitare, cu cuvîntul şi cu măsurile potrivite, acţionînd prompt şi precis, ca un ceasornic. Acţiuni, obligaţii, împrumuturi şi ipoteci, cauţiuni şi efecte publice — iată lumea finanţelor ; acolo nu este loc pentru natură şi umanitate. Către ora prînzului, în toată zarva aceea se produse o uşoară acalmie.

Maxwell rămăsese la biroul său, cu mîinile încă pline de telegrame şi de borderouri, cu un stilou după urechea dreaptă şi cu părul atîrnîndu-i în şuviţe dezordonate pe frunte. Fereastra era deschisă, deoarece iubita Primăvară — portăreasă de ocazie — lăsase să pătrundă puţină căldură printre filele condicilor însufleţite ale pămîntului.

Şi pe fereastră venea o mireasmă rătăcitoare — poate pierdută — o adiere delicată şi suavă de liliac, care un moment îl ţinu pe agent în nemişcare. Acest parfum era al domnişoarei Leslie ; era al ei şi numai al ei.

Parfumul i-o aduse parcă aievea în faţă. Toată lumea finanţelor se reduse dintr-o dată la un simplu moft. Iar ea, ea era în camera alăturată — la numai douăzeci de paşi distanţă !

— Hotărît, acum e-acum, îşi spuse Maxwell, cu jumătate de glas. Acum am s-o cer în căsătorie. Mă-ntreb de ce n-am făcut-o mai de mult ?

Se repezi în camera alăturată, încercînd să-şi ascundă stînjeneala. Se apropie de biroul stenografei.

Ea îşi ridică privirea, zîmbindu-i. Era îmbujorată, iar ochii îi erau blînzi şi sinceri.

Maxwell îşi rezemă cotul de biroul ei. Mai vîntura încă nişte hîrtii în amîndouă mîinile, şi purta stiloul tot după ureche.

— Domnişoară Leslie, începu el pe un ton grăbit, nu dispun decît de o clipă. Vreau în această clipă să-ţi spun... Vrei să fii soţia mea ? N-am avut timp să-ţi fac curte aşa cum se obişnuieşte, dar te iubesc cu-adevărat. Răspunde-mi, te rog, iute — unii indivizi tocmai acum speculează urcarea acţiunilor Union Pacific !

— O, dar despre ce-i vorba ? exclamă tînăra, sărind în picioare, privindu-l cu ochii lărgiţi şi miraţi.

— Nu înţelegi ? spuse Maxwell neliniştit. Doresc să te căsătoreşti cu mine. Te iubesc, domnişoară Leslie. Voiam să-ţi spun asta de mult şi-am prins un minut prielnic, acum cînd treburile s-au mai potolit puţin. Uite, sînt chemat la telefon. Pitcher, spune-le să aştepte o clipă. Nu vrei, domnişoară Leslie ?

Stenografa reacţionă într-un chip foarte ciudat. Mai întîi păru uluită ; apoi în ochii ei minunaţi se iviră lacrimi ; după care zîmbi din nou însorit, iar unul dintre braţe se întinse cu tandreţe, cuprinzînd gîtul agentului.

— Înţeleg acum, spuse ea blînd. Eternele tale afaceri te-au făcut să uiţi totul. La început m-am cam speriat. Bine, dar nu-ţi aminteşti, Harvey ? Noi doi ne-am căsătorit aseară, la ora opt, în bisericuţa de după colţ !

*1899*

# CAMERĂ MOBILATĂ

Neliniştită, instabilă, curgătoare ca timpul însuşi, aşa se înfăţişează o anumită parte a West-Side-ului de jos, reprezentînd o vastă proporţie a populaţiei cartierului de case din cărămidă roşie. Oamenii aceştia fără cămin propriu au o sută de locuinţe. Ei vagabondează dintr-o cameră mobilată în alta, veşnic nestatornici... nestatornici ca locuinţă, nestatornici în sufletul şi în mintea lor. Ei cîntă „Nicăieri nu-i mai bine ca acasă“ [1] în ritm de jaz ; îşi cară *lares et penates* [2] într-o cutie de carton ; viţa lor de vie este doar cea încolăcită în jurul cîte unei pălării ca acelea din tablouri [3] ; smochinul lor este cel mult un ficus.

De aceea, casele din acest cartier, care au avut o mie de locatari, ar avea de povestit o mie de istorii, în majoritate neinteresante, fără îndoială ; dar ar fi de mirare ca în urma acestor oaspeţi rătăcitori să nu fi rămas vreo stafie sau două.

Într-o seară, după ce se întunecase bine, un tînăr dădea tîrcoale acestor palate roşii dărăpănate şi suna pe la toate uşile. La a douăsprezecea uşă, puse valiza sa

---

[1] „Home, Sweet Home“, cîntec extrem de popular, compus în 1823 de John Howard Payne.

[2] Larii şi penaţii, zeii căminului la romani ; în sens figurat, obiectele de gospodărie sau efectele personale.

[3] E vorba de pălăriile cu borul lat garnisite cu pene de struţ.

scofîlcită pe prag şi-şi şterse praful de pe panglica pălăriei şi de pe frunte. Soneria suna slab şi depărtat, ca în vreun loc dosit şi pustiu.

În uşa acestei case, a douăsprezecea, la care sunase, se ivi o gospodină, care-i evoca un vierme dăunător şi îmbuibat ce ar fi mîncat miezul nucii pînă la coajă, iar acum căuta să umple locul gol cu chiriaşi comestibili.

Tînărul o întrebă dacă avea vreo cameră de închiriat.

— Intraţi ! zise proprietăreasa. — Glasul era gutural, iar gîtlejul ei părea căptuşit cu blană. — Am una la etajul al treilea, în fund, liberă de o săptămînă. Doriţi s-o vedeţi ?

Tînărul urcă scara în urma ei. O lumină slabă, care nu se putea spune de unde anume venea, făcea ca umbrele de pe coridoare să fie ceva mai puţin negre. Călcau fără zgomot pe scară, pe un preş pe care chiar războiul care-l ţesuse l-ar fi renegat. Părea că devenise vegetal, că în aerul acela cu miros de mucegai şi lipsit de soare, degenerase şi se transformase în nişte licheni abundenţi şi în nişte muşchi prolifici, care creşteau sub formă de petice pe scară, iar cînd călcai pe ei simţeai ceva vîscos aidoma unei materii organice. La fiecare cotitură a scării întîlneai firide goale în perete. Poate că vreodată fuseseră în ele ghivece cu plante. Dacă o fi fost aşa, desigur că muriseră din cauza aerului viciat şi greu. E posibil ca în aceste firide să se fi găsit statui de sfinţi, dar nu e greu de conceput că niscaiva spiriduşi sau diavoli le tîrîseră în întuneric şi le aruncaseră în străfundurile necurate ale vreunui iad mobilat de sub pămînt.

— Asta-i camera, emise proprietăreasa din gîtlejul ei îmblănit. E o cameră drăguţă. Nu prea rămîne liberă. Vara trecută am avut în ea nişte persoane cît se poate de bine ; n-am avut cu ele nici o neplăcere şi mi-au plătit înainte, la centimă. Apa este la capătul coridorului. Sprowls şi Mooney a stat în ea trei luni. Juca într-o scenetă la un teatru de varietăţi. Domnişoara B'retta Sprowls — poate aţi auzit de ea, adică aşa-i zicea în teatru — chiar acolo, deasupra toaletei avea atîrnat certificatul ei de căsătorie, pus în ramă. Robinetul de

gaz e aici şi observaţi că dulapul de haine e foarte încăpător. Camera asta place la toată lumea. Niciodată nu stă mult timp neînchiriată.

— Aveţi mulţi chiriaşi din lumea teatrului ? întrebă tînărul.

— Unii vine, alţii pleacă. O mare parte dintre chiriaşii mei lucrează în teatru. Da, domnule, ăsta-i cartierul teatrelor. Actorii nu stă multă vreme la un loc. Am şi eu partea mea. Cum spuneam, vine şi pleacă mereu.

Tînărul reţinu camera, plătind pe o săptămînă înainte. Spunea că e obosit şi că se va muta imediat. Numără banii în mîna proprietăresei. Camera fusese pregătită, spunea ea, pînă la prosop şi apă de spălat. În timp ce proprietăreasa se retrăgea, el puse, pentru a mia oară, întrebarea care-i sta pe suflet :

— O tînără — domnişoara Vashner, domnişoara Eloise Vashner — vă aduceţi aminte de o chiriaşă a dumneavoastră cu acest nume ? Cică ar fi cîntînd pe scenă, după toate probabilităţile. O fată blondă, de statură potrivită şi zveltă, cu părul auriu-roşcat şi cu o pată neagră, din naştere, lîngă sprînceana stîngă.

— Nu, nu-mi amintesc de numele ăsta. Actorii ăştia îşi schimbă numele cum îşi schimbă camerele. Vine şi pleacă. Nu, nu-mi aduc de loc aminte de numele ăsta.

Nu şi iarăşi nu. După cinci luni de întrebări necontenite, acelaşi răspuns negativ. Atîta timp pierdut, ziua întrebînd pe directori, impresari, pe la şcolile de teatru şi pe la coruri, noaptea strecurîndu-se printre spectatorii teatrelor, începînd cu cele a căror trupă este formată numai din vedete şi terminînd cu varieteurile de o categorie atît de inferioară, încît îi era teamă să nu găsească tocmai acolo ceea ce dorea atît de mult să întîlnească. El, care o iubise mai mult ca oricine, se străduise să o regăsească. Era sigur că de cînd dispăruse sta ascunsă undeva în acest oraş mare, încins de ape, dar parcă păşea pe un nisip mişcător, care-şi vîntura neîncetat particulele fără temelie ; cele care sînt azi la suprafaţă, mîine sînt îngropate în noroi şi mocirlă.

Camera mobilată îl primi pe proaspătul oaspete cu o primă licărire de pseudo-ospitalitate, o urare de bun-

venit bolnăvicioasă, distrată şi de formă, ca surîsul fals al unei femei de moravuri uşoare. Confortul aparent mai străbătea pe ici, pe colo ca un reflex, din mobila paradită, din tapiţeria jerpelită de brocart a unei canapele şi a două scaune, din oglinda ieftină înaltă, îngustă de o palmă, aşezată între cele două ferestre, dintr-o ramă sau două, poleite şi dintr-un pat de bronz vîrît într-un colţ.

Oaspetele se lăsă pe un scaun, în timp ce camera, plină de glasuri vorbind tot felul de limbi, ca şi cum ar fi fost într-un apartament din turnul Babel, avea aerul că voia să-i povestească despre diverşii locatari pe care-i avusese.

Un covor policrom aidoma unei insule tropicale, dreptunghiular, plin de flori de nuanţe vii, sta întins pe duşumea, înconjurat de rogojini murdare, ca de valurile unei mări agitate. De peretele vesel tapetat spînzurau acele tablouri care urmăresc din casă în casă pe cei fără cămin propriu: „Amanţii hughenoţi", „Prima ceartă", „Ospăţul de nuntă", „Psyche la izvor". Conturul de o gravitate castă al plăcii de marmură de deasupra şemineului era acoperit cu vălul terfelit al unei draperii neglijent şi impudic trase într-o parte, ca eşarfele de pe şoldurile fetelor din baletul amazoanelor. Pe această placă se găseau nişte obiecte ponosite, parcă prinse de pe gîrlă, lepădate de cei ce naufragiaseră în această cameră atunci cînd o corabie mai norocoasă avea să-i poarte spre un nou port — o vază ori două fără nici o valoare, nişte portrete de actriţe, un flacon de medicamente şi nişte cărţi de joc desperecheate.

Unul cîte unul, asemeni literelor unor scrieri secrete care devin lămurite, micile semne lăsate de lungul şir de oaspeţi care trecuseră prin această cameră căpătară un înţeles. Locul unde covorul era tocit pînă la urzeală în faţa toaletei arăta că femei drăguţe defilaseră în această procesiune. Minusculele amprente de pe perete fuseseră lăsate de mici prizonieri care-şi căutau pe dibuite drumul spre soare şi aer. O pată lăţită, ca umbra unei bombe în explozie, arăta locul unde vreun pahar sau vreo sticlă azvîrlită cu toată puterea se făcuse cio-

buri împroşcînd peretele cu tot conţinutul ei. Pe oglinda înaltă şi îngustă, cineva zgîriase cu un diamant, cu litere tremurate, numele „Marie". Părea că locatarii camerei mobilate, care se succedaseră în decursul anilor, fuseseră cuprinşi de nebunie — îndemnaţi poate de răceala ei strălucitoare, pe care n-o mai puteau suporta — şi-şi vărsaseră tot focul asupră-i. Mobila era ştirbită şi lovită, canapeaua, burduşită de arcurile care plesniseră, părea un monstru oribil care fusese răpus în încordarea unei zvîrcoliri groteşti. O zguduire şi mai violentă rupsese o mare bucată din placa de marmură a şemineului. Fiecare scîndură a duşumelei avèa limbajul şi scîrţîitul ei special, părînd că agonizează individual. Ar părea nefiresc ca toate aceste barbare distrugeri să fi fost făptuite în camera asta de către cei care cîtva timp o numiseră căminul lor ; şi totuşi, poate că ceea ce le aprinsese mînia era instinctul lor înşelat, dar supravieţuind orbeşte, furia lor contra zeilor falşi ai unui cămin de care ei nu avuseseră parte. O colibă să fie, dar dacă-i a noastră, o putem mătura şi împodobi şi iubi.

Tînărul chiriaş lăsă aceste gînduri să-i străbată surd prin minte, în timp ce în aer se abăteau zvonuri şi miresme specifice camerelor mobilate. Deslușii dintr-o cameră un rîs lăbărţat, chicotit şi nestăpînit ; din altele, monologul unei femei cicălitoare, zgomot de zaruri, un cîntec de leagăn şi un plîns înfundat ; la etajul de deasupra zdrăngănea vioi un banjo. Undeva se trînteau uşile ; trenurile suspendate huruiau cînd şi cînd ; o pisică miorlăia pe un gard din spatele clădirii. Tînărul inhala emanaţiile casei — mai mult un iz de igrasie decît un miros — un efluviu rece şi umed ca ieşind din nişte hrube subterane, amestecat cu duhoarea exaltată de linoleum şi de lemnărie mucegăită şi putredă.

Apoi, deodată, cum şedea el aşa şi se odihnea, toată camera se umplu de un parfum suav şi puternic de rezedă. Pluti prin aer, ca adus de o singură rafală de vînt, atît de precis, de pătrunzător şi de izbitor încît părea a fi aproape un vizitator în carne şi oase. Tînărul strigă tare : „Ce-i, iubito ?" ca şi cum ar fi răspuns la

o chemare şi sări în picioare, învîrtindu-se pe loc. Parfumul îmbătător se agăţă de el şi-l învălui. Întinse braţele să-l cuprindă şi toate simţurile i se tulburară şi i se învălmăşiră pentru o clipă. Oare cum poate fi cineva chemat atît de categoric de un simplu parfum ? Desigur, trebuie să fi fost şi un sunet. Nu sunetul fusese acela care-l atinsese şi-l mîngîiase ?

— În camera asta, a fost ea ! strigă şi se repezi să-i smulgă vreun alt semn, convins că ar recunoaşte cel mai mic lucru ce i-ar fi aparţinut ei sau pe care l-ar fi atins ea. Mireasma aceasta de rezedă, parfumul ei preferat şi de care nu se mai putea despărţi... de unde venea, de unde ?

Camera fusese aranjată cam neglijent. Pe fularul diafan de pe toaletă erau risipite vreo şase ace de păr — discrete şi neînsemnate prietene ale femeilor — obiecte de gen feminin, mod impersonal şi timp necomunicabil. Nici nu se uită la ele, conştient de sfidătoarea lor lipsă de identitate. Răscolind sertarele toaletei, dădu de o batistă minusculă, zdrenţuită, scoasă din uz. Şi-o apăsă pe faţă. Mirosea puternic şi înţepător a heliotrop [1] ; o zvîrli pe duşumea. În alt sertar găsi nişte nasturi, un program de teatru, cartea de vizită a unuia care împrumuta bani pe amanet, două zaharicale uitate şi o carte de vise. În ultimul sertar se afla o panglicuţă neagră de atlaz, dintre acelea cu care femeile îşi prind părul ; panglicuţa îi atrase atenţia, făcîndu-l să şovăie între indiferenţă şi entuziasm. Dar o panglică neagră de atlaz nu-i decît o podoabă feminină comună, modestă, impersonală, care nu poate spune nimic.

Străbătu camera ca un ogar — adulmecînd, strecurîndu-se de-a lungul pereţilor, examinînd de-a buşilea colţurile rogojinilor bombate, cotrobăind pe şemineu şi pe mese, printre perdele şi draperii, prin scrinul şubred din colţ, doar-doar o găsi un semn vizibil, dar incapabil totuşi să observe că ea era acolo, alături de el, în preajma lui, lipită de el, în el, agăţată de el, chemîndu-l, implorîndu-l atît de mişcător, prin simţurile cele mai subtile, încît şi cele mai nerafinate dintre ele trebuiră

[1] Parfum extras din planta numită popular odolean.

să ia cunoştinţă de chemarea ei. Încă o dată răspunse cu glas tare: „Da, draga mea!" şi se întoarse cu ochii rătăciţi, privind în gol, căci încă nu putea distinge nici forma, nici culoarea, nici braţele cu dragoste întinse, în parfumul de rezedă. O, Doamne, de unde acest parfum şi de cînd parfumurile au glas cu care pot să cheme? Îşi urmă căutările bîjbîind.

Scormoni şi colţurile, pînă şi crăpăturile şi dădu de dopuri sau de ţigări. Nici nu se uită la ele, tratîndu-le cu un dispreţ pasiv. Dar, la un moment dat, găsi într-o cută a rogojinilor o ţigară de foi pe jumătate fumată, şi o strivi cu călcîiul, trăgîndu-i şi o înjurătură directă şi tăioasă. Trecu toată încăperea prin ciur, de la un capăt la altul. Descoperi mici amintiri jalnice şi de speţă inferioară, lăsate de numeroşii chiriaşi care se perindaseră prin cameră, dar nu găsi nici urmă din aceea pe care o căuta, care poate că locuise cîndva acolo şi al cărei duh părea că mai dă tîrcoale locului.

Se gîndi în sfîrşit să se adreseze şi proprietăresei. În fugă o zbughi din camera cu stafii, coborî scările şi se opri în faţa unei uşi prin crăpătura căreia se zărea o geană de lumină. Bătu şi proprietăreasa apăru. Îşi stăpîni emoţia cît putu mai bine.

— Sînteţi bună, doamnă, să-mi spuneţi, o imploră el, cine a ocupat camera mea înainte de a mă muta eu într-însa?

— Desigur, domnule. V-o pot spune încă o dată. Sprowls şi Mooney, după cum v-am mai spus. La teatru era domnişoara B'retta Sprowls, de fapt însă era doamna Mooney. Casa mea are o reputaţie de casă respectabilă. Certificatul de căsătorie era pus în ramă şi atîrnat într-un cui deasupra.

— Ce fel de doamnă era domnişoara Sprowls — vreau să spun ca înfăţişare?

— Cum să fie? Brunetă, domnule, mică de statură şi corpolentă, cu o figură comică. Joi e o săptămînă de cînd s-a mutat de-aici.

— Dar înainte de ea cine a stat în cameră?

— Păi, a stat un domn singur, care lucra în branşa transporturilor cu camionul. A plecat şi mi-a rămas

dator chiria pe ultima săptămînă. Înainte de el fusese doamna Crowder cu cei doi copii ai ei, care a stat patru luni; şi încă mai înainte un bătrîn, domnul Doyle, pentru care plăteau fiii săi. El a ţinut camera şase luni. Asta te duce cu un an în urmă, şi mai departe nu-mi mai aduc aminte.

Îi mulţumi şi se întoarse în cameră abia tîrîndu-şi picioarele. Camera era acum moartă. Fluidul care o însufleţise dispăruse cu totul. Parfumul de rezedă se evaporase. În locul lui regăsi mirosul vechi, stătut, de mobilier mucegăit, de aer, ai fi zis, conservat.

Refluxul nădejii sale îi secase orice încredere. Se aşeză din nou cu ochii fixaţi asupra luminii galbene a gazului aerian care susura. După puţin timp se apropie de pat şi porni să rupă cearşafurile în fîşii lungi. Cu lama briceagului le îndesă cît putu mai bine în toate crăpăturile din jurul ferestrelor şi ale uşii. Cînd totul fu perfect astupat şi ermetic închis, stinse lampa, deschise la maximum robinetul de gaz şi se întinse împăcat, pe canapea.

. . . . . . . . . . . . . .

În seara aceea era rîndul doamnei McCool să se ducă cu cana după bere. După ce o aduse, se aşeză la taifas cu doamna Purdy într-unul dintre acele bîrloguri unde se adună proprietăresele şi unde viermii rareori mor.

— Astă-seară am închiriat camera de la etajul al treilea în fund, zise doamna Purdy, sorbindu-şi spuma din pahar. A luat-o un tînăr. S-a şi culcat de vreo două ceasuri.

— Adevărat? Nu mai spune, doamnă Purdy, zise doamna McCool, plină de admiraţie. Eşti mare meşteră dacă poţi închiria o cameră ca aceea. I-ai spus, barem? încheie ea în şoaptă răguşită şi cu un aer misterios.

— Camerele mobilate de-aia există, ca să fie închiriate, zise doamna Purdy, cu vocea ei cea mai îmblănită. Nu i-am spus nimic, doamnă McCool.

— Şi bine-ai făcut! Păi din ce să trăim dacă n-om închiria camerele? Ai un adevărat simţ al afacerilor, zău aşa. Multă lume ar refuza să ia cu chirie o asemenea

cameră dacă ar afla că un sinucigaş şi-a pus capăt zilelor tocmai în patul ăla.

— Păi chiar aşa-i, trebuie să ne agonisim şi noi traiul, observă doamna Purdy.

— Aşa-i, zău ; bine grăieşti. Iată, astăzi se împlineşte exact o săptămînă de cînd te-am ajutat să pregăteşti de înmormîntare pe fata de la etajul al treilea din fund. Că tare mai era micuţă şi drăguţă ! Şi să se omoare cu gaz... Ce dulce şi delicată era la chip, doamnă Purdy !

— Ar fi fost chiar frumoasă, cum spui, zise doamna Purdy — care avea despre fată aceeaşi părere, dar privea orice lucru cu un ochi critic — dacă nu i-ar fi crescut pata aceea lîngă sprînceana stîngă. Ia mai umple-ţi paharul, doamnă McCool !

*1899*

## ÎN MADISON SQUARE, O POVESTE CA DIN O MIE ŞI UNA DE NOPŢI

Phillips îi prezentă lui Carson Chalmers curierul de seară, în apartamentul lui de lîngă scuar. Pe lîngă corespondenţa obişnuită mai erau două plicuri voluminoase care purtau aceeaşi marcă poştală, din străinătate. Unul conţinea fotografia unei femei. Celălalt, o scrisoare interminabilă care pe Chalmers îl absorbi. Scrisoarea era de la o altă femeie şi conţinea săgeţi otrăvite, fin muiate în miere şi împănate cu aluzii referitoare la persoana din fotografie.

Chalmers rupse scrisoarea într-o mie de bucăţele şi începu să uzeze covorul său preţios, păşind pe el în lung şi în lat, ca o fiară în cuşcă. La fel cu animalul din junglă procedează şi omul în jungla îndoielii sale.

Încetul cu încetul capriciile acestui neastîmpăr au fost învinse. Chalmers nu se afla pe un covor fermecat. Cinci metri te lăsa covorul să înaintezi. Trei mii de mile erau peste posibilităţile lui [1].

În prag se ivi din nou Phillips. El nu da niciodată buzna ci apărea ca un geniu bun, totdeauna la timp.

— Luaţi masa acasă, domnule, sau în oraş ? întrebă el.

— Acasă. Peste o jumătate de oră, mai spuse Chalmers ascultînd posomorît cum vîntul de ianuarie făcea un fel de trombon eolian din strada pustie. Aşteaptă,

[1] Aluzie la covorul fermecat din *O mie şi una de nopţi.*

îşi rechemă el geniul[1] ce se pregătea să dispară. Înapoindu-mă adineauri, am zărit dincolo de scuar o mulţime de oameni stînd la rînd. Era unul care sta cocoţat pe nu ştiu ce, şi nu ştiu ce le tot spunea. Nu cumva ai aflat despre ce era vorba şi ce căutau toţi oamenii aceia acolo?

— Sînt nişte bieţi oameni fără locuinţă, domnule, zise Phillips. Individul de pe stradă caută să le facă rost de adăpost peste noapte. Oamenii se strîng să-l asculte şi dau şi ceva bani. Atunci el îi trimite pe atîţia pentru cît ajung banii strînşi, la cîte-o casă de adăpost. Iată de ce stau ei la coadă; sînt trimişi la odihna de noapte, după cum le vine rîndul.

— Cînd o fi aproape să-mi serveşti masa, zise Chalmers, adu-mi-l pe unul dintre ei. Va cina cu mine.

— Pe-pe-pe ca-a-re? începu Phillips, bîlbîindu-se pentru prima dată de cînd se afla în serviciul lui Chalmers.

— Alege-l şi dumneata, la întîmplare. Vezi numai să fie unul mai sobru. N-aş avea nimic împotrivă să fie şi oarecum curat. Asta-i tot.

Era un lucru cam neobişnuit pentru Carson Chalmers ca să joace rolul califului din Bagdad[2]. În seara aceea însă, el simţea ineficacitatea antidoturilor convenţionale, ca remediu pentru tristeţea lui. Ca să-şi simtă mai puţin povara inimii, avea nevoie de ceva neobişnuit, ceva ieşit din comun, ceva tare, ceva à la *O mie şi una de nopţi*...

În jumătate de oră Phillips îşi terminase îndatoririle sale de sclav al lămpii[3]. De la restaurantul de la parter, cina fusese pilotată pînă sus; o minunată cină. Masa, aşezată pentru două persoane, strălucea plăcut la lumina sfeşnicelor, în nuanţe trandafirii.

Cu gravitatea cu care ar fi introdus pe un înalt cardinal sau ar fi predat pe un faimos spărgător,

---

[1] Servitorii din *O mie şi una de nopţi* erau genii fermecate.

[2] Aluzie la povestirile din *O mie şi una de nopţi* în care califul umbla incognito pe străzi şi vorbea sau chema oameni de pe stradă în palatul său ca să afle ce gîndesc.

[3] Aluzie la povestea cu lampa fermecată din *O mie şi una de nopţi*.

Phillips îl introduse pe înfriguratul oaspete, cules la întîmplare din şirul celor care cerşeau un adăpost.

În mod obişnuit, unor asemenea oameni li se spune naufragiaţi. Dacă i-am aplica şi acestuia metafora, l-am putea considera ca un fel de epavă la care se mai zăreau încă vagi pîlpîiri luminoase din focul ce încinsese cîndva nava plutind acum în voia valurilor şi a soartei. Faţa şi mîinile îi fuseseră curăţate recent., un ritual asupra căruia insistase Phillips, o concesie făcută regulilor casei, reguli şi aşa sfîrtecate... La lumina lumînărilor făcea notă discordantă în armonia decorativă a apartamentului. Faţa sa era bolnăvicios de albă, acoperită pînă aproape de ochi de un păr ţepos, de culoarea unui setter irlandez. Pieptenele lui Phillips nu fusese în stare să aranjeze pletele castaniu-deschis, presate după conturul unei pălării în permanenţă purtate. Ochii săi erau plini de disperata şi vicleana rezistenţă a unui cîine vagabond încolţit de duşmani. Haina lui zdrenţuită era încheiată pînă-n gît ; aparenţele fiind totuşi salvate de cei şapte milimetri din gulerul care răsărea deasupra ei. Manierele sale fură, cu toate astea, ciudat de degajate, atunci cînd Chalmers se ridică de pe scaunul său ca să-l primească.

— Sînt încîntat, domnule, spuse gazda, că aţi acceptat invitaţia mea la masă.

— Numele meu este Plumer, începu musafirul de pe stradă, cu un ton aspru şi oarecum agresiv. Nu socotiţi că s-ar cădea să cunosc şi eu numele gazdei mele ?

— Tocmai voiam să vi-l spun : Chalmers. Şi înlănţui cu grabă : Vreţi să luaţi loc în faţa mea ?

Plumer, cu penele ciufulite [1], îşi îndoi puţin genunchii, ca Phillips să-i poată împinge scaunul. Îţi dădea impresia că ar fi participat la astfel de dineuri şi mai înainte. Phillips servi pentru început fileul de anşoa cu măsline.

— Aha, aprobă vehement Plumer, văd că-mi oferiţi un dineu în toată regula, binevoitorule calif al Bagdadului. De altfel, voi fi şi eu pentru dumneavoastră o

[1] Joc de cuvinte. *Plum* pe englezeşte înseamnă pană.

adevărată Şeherezadă[1], neîntrerupt, pînă la clipa scobitorilor. Dumneavoastră sînteţi primul calif cu aerul de autentic oriental pe care l-am întîlnit de cînd s-a pornit gerul. Ce noroc pentru mine ! Şi cînd te gîndeşti că eram al patruzeci şi treilea în firul cozii. Abia terminasem număratul, cînd binevenitul dumneavoastră emisar sosi, ca să mă invite la ospăţ. Aveam tot atîtea şanse să obţin un pat astă-seară cît să devin viitorul preşedinte al Statelor Unite. Şi-acum, scumpul meu Harun-al-Raşid[2], cum doriţi să vă istorisesc patetica poveste a vieţii mele ? Cîte-un capitol la fiece fel de mîncare sau toată povestea dintr-o dată, la ţigară şi cafea ?

— Situaţia nu pare să vă fie nouă, observă Chalmers surîzînd.

— Pe barba profetului, nu ! răspunse invitatul. New Yorkul este tot atît de plin de Harun-al-Raşizi de ocazie, cum e Bagdadul de muşte. Am fost reţinut de zeci de ori, la tot soiul de mese ; am fost convins cu această armă întinsă, şi numai în schimbul confesiunilor despre viaţa mea. Găseşte-mi pe cineva în New Yorkul ăsta care să-ţi ofere ceva pe gratis ! De-alde ăştia îmbină curiozitatea şi caritatea cu aceeaşi uşurinţă cu care clădesc niscaiva blocuri. Mulţi te agaţă cu zece cenţi şi-un antricot ; şi puţini vor face pe califul, la sfîrîitul muzical al unui muşchi în sînge ; dar fiecare te suportă pînă ce-ţi stoarce autobiografia, cu note de subsol, apendice şi fragmente inedite. O, dar eu ştiu ce-am de făcut, după ceea ce văd că mi se oferă în vechiul şi micuţul Bagdad-de-pe-Metropolitan. Fac de trei ori un salamalec pe asfalt şi mă pregătesc să deapăn firul pentru cină... Pretind şi eu că mă trag din Tommy Tucker, acela care era silit să cînte în schimbul unui terci de grîu decorticat, cu zeamă lungă.

— Eu nu-ţi voi cere nici un fel de amănunte din viaţa dumitale, zise Chalmers. Îţi mărturisesc că un simplu capriciu m-a făcut să trimit după un străin ca

---

[1] Povestitoarea din *O mie şi una de nopţi.*

[2] Aluzie la califul Harun-al-Raşid, care obişnuia să stea de vorbă incognito cu oamenii din popor.

să ia masa cu mine. Te asigur că nu vei avea nimic de suferit de pe urma curiozităţii mele.

— Ei aş ! exclamă musafirul, începînd să-şi soarbă supa. Nu am nimic împotrivă ; mă consider o adevărată revistă orientală sub coperta roşie cu foile gata tăiate, pentru califii din lumea întreagă. De fapt, noi ăştia care facem coadă pentru găzduire, avem şi noi un fel de cod al nostru pentru lucruri de soiul ăsta. Ei, da, se găseşte totdeauna cîte cineva care vrea să ştie de ce am decăzut în aşa hal. Pentru un sandviş şi un pahar de bere le spun şi eu că băutura m-a adus aici. Pentru o tocană de carne cu varză acră şi o ceaşcă de cafea, le servesc povestea cu proprietarul fără inimă, cu şase luni de spital şi cu pierderea slujbei. Un muşchi de vacă şi un sfert de dolar pentru un pat, o atrag pe aceea cu prăbuşirea de la bursa din Wall Street, cu ruina şi declinul vertiginos. Dar trebuie să recunosc, de un dineu ca cel de acum n-am dat niciodată. Aşa că nu prea văd ce-aş avea în repetoriul meu, ca să-i fie pe măsură.

Voi fi deci nevoit să vă spun adevărul gol-goluţ... Şi nu mă-ndoiesc că vă va părea mai greu de crezut decît oricare din scornelile mele.

După o oră, stînd tolănit într-un fotoliu adînc, oaspetele arab îşi savura cafeaua şi ţigările pe care Phillips i le pusese alături cînd venise să strîngă masa.

— Auzit-aţi vreodată de un oarecare Sherrard Plumer ? întrebă oaspetele cu un zîmbet ciudat.

— Parcă-mi amintesc de numele ăsta, zise Chalmers. Nu aparţinea cumva unui pictor, celebru acum cîţiva ani ?

— Acum cinci ani, preciză musafirul. Apoi s-a dat la fund ca plumbul. Acest Sherrard Plumer sînt eu. Am vîndut ultimul meu portret cu două mii de dolari. După aia, nu s-a mai găsit nimeni care să-mi pozeze, nici dacă i-aş fi făcut portretul pe gratis.

— De ce ? nu putu rezista Chalmers să nu-l întrebe.

— Lucru curios, răspunse Plumer, cu amărăciune. Nici eu nu l-am înţeles niciodată prea bine. O vreme,

înotam ca un dop. Făceam parte din societatea bună şi comenzile curgeau cu nemiluita. Ziarele mă numeau pictorul „en vogue“ [1]. Dintr-o bună zi însă, începu să se petreacă un lucru ciudat: ori de cîte ori terminam un portret şi lumea se repezea să-l vadă, observam cum se uitau unul la altul şi îşi şopteau parcă şoapte cu tîlc.

Îmi dădui seama curînd de unde proveneau toate. Fără să vreau, făceam, se pare, să reiasă, în portretele mele, caracterul cel mai ascuns al modelului. Nu ştiu nici eu cum făceam... pictam doar ce vedeam... dar ştiu că asta m-a pierdut. Unii dintre cei ce-mi pozaseră erau grozav de înfuriaţi şi refuzau tablourile. De pildă, am pictat portretul unei foarte frumoase şi cunoscute doamne din societatea înaltă. Cînd l-am sfîrşit, soţul ei îl examină cu o ciudată expresie pe faţă, după care ieşi glonţ de la mine, şi în săptămîna următoare ceru divorţul.

Îmi amintesc cazul unui foarte cunoscut bancher care mi-a pozat. Pe cînd portretul lui era expus în studioul meu, un cunoscut al meu veni şi el să-l privească. „Doamne, apără-mă, exclamă el, oare într-adevăr, aşa arată?“ Îi spusei că toată lumea găseşte că seamănă aidoma. „Nu-i observasem niciodată expresia asta în ochi... zise el. Mă duc în oraş imediat şi-mi transfer contul la altă bancă.“ În oraş, s-a dus el, dar contul la bancă zburase şi tot astfel şi domnul bancher.

Nu trecu mult pînă ce şi meseria mea se duse de rîpă. Oamenii nu admit ca meschinăria lor secretă să le fie dezvăluită într-un portret. Ei pot surîde şi-şi pot compune o expresie după voie şi cu asta te pot înşela; dar portretul nu poate. După aia n-am mai reuşit să mai obţin nici o comandă; şi a trebuit să renunţ definitiv. Am lucrat cîtăva vreme ca desenator la ziar apoi ca litograf, dar şi acolo munca m-a vîrît în aceeaşi încurcătură. Dacă îl reproduceam după o fotografie, desenul meu scotea la iveală caracteristici şi expresii pe care în fotografie nu le puteai găsi, dar pe care cred că originalul le poseda, fără îndoială. Cei în cauză făceau

[1] La modă (l. fr.).

mare tărăboi, mai ales femeile, şi nu mă puteam menţine multă vreme într-un post. Încît, ca să aflu puţină linişte, începui să-mi odihnesc capul obosit, căutîndu-mi alinare în băutură. Şi nu după mult timp îmi luai şi eu rîndul la cozile pentru paturi gratuite, la poveştile asupra vieţii mele şi la întinsul mîinii pe la magazinele cu alimente. Vă deranjează aceste adevăruri, scumpe calif ? Atunci, n-am decît să vă servesc povestea cu dezastrul din Wall Street, dacă preferaţi, numai că asta ar presupune şi ceva lacrimi şi tare mi-e teamă că n-aş putea vărsa nici una după o cină atît de perfectă.

— Nu, nu, zise Chalmers cu gravitate, adevărul este că mă interesaţi foarte mult. Ia spuneţi, toate portretele dumneavoastră înfăţişau trăsături neplăcute ? Sau erau şi altele care nu aveau de suferit grelele încercări datorite ciudatului dumneavoastră penel ?

— Erau şi de-astea, recunoscu Plumer. În general, copii, destule femei şi un oarecare număr de bărbaţi. Nu toţi oamenii sînt răi, o ştiţi asta. Cînd erau de treabă, şi portretele apăreau senine. După cum spuneam, lucrul ăsta eu nu mi-l pot explica ; v-am expus doar simpla realitate.

Pe masa de scris a lui Chalmers era fotografia primită în ziua aceea din străinătate. Zece minute mai tîrziu, el îi cerea lui Plumer să facă o schiţă în pastel, după ea. La finele unei ore, artistul se ridică de la lucru şi se întinse în scaun, istovit.

— Ei, gata, zise el, căscînd. Să mă scuzaţi că a durat aşa de mult. M-a interesat grozav treaba asta. Doamne, dar cît sînt de obosit ! N-am avut de loc pat, în noaptea trecută, ştiţi. Bănuiesc că acum îmi veţi spune „noapte bună", oh, stăpîne al credincioşilor.

Chalmers îl conduse pînă la uşă strecurîndu-i cîteva bancnote în mînă.

— Oh, le iau, zise Plumer. Chiar şi asta face parte din mizeria în care am căzut. Multe, multe mulţumiri. Şi pentru cina excelentă ! Voi dormi pe puf în noaptea asta şi voi visa Bagdadul. Sper că n-o să constat, mîine dimineaţă, că totul n-a fost decît un vis. Rămas bun, admirabile calif !

Din nou Chalmers făcea naveta, neliniştit, pe covorul său. Dar paşii lui se fereau cît puteau de masa pe care se afla schiţa în pastel; atît pe cît îi permiteau dimensiunile camerei. De două ori, de trei ori, dădu să se apropie de schiţă, dar nu reuşi. El putea zări castaniul-închis, auriul şi umbrele maronii ale culorilor, dar erau încinse de un zid ridicat de temerile care-l ţineau la distanţă. Se aşeză, în sfîrşit, şi încercă să-şi recapete calmul. Apoi zvîcni dintr-o dată şi-l sună pe Phillips.

— Există un tînăr artist în clădirea asta, făcu el, un domn Reineman... ştii cumva în ce apartament locuieşte ?

— Ultimul etaj în faţă, preciză Phillips.

— Ei bine, du-te pînă la el şi roagă-l să-mi facă favoarea să poftească la mine pentru cîteva minute.

Reineman sosi imediat. Chalmers i se prezentă.

— Domnule Reineman, zise el. Am o schiţă în pastel pe masa de colo. Aş fi încîntat dacă mi-aţi da părerea dumneavoastră asupra valorii artistice a acestui portret.

Tînărul pictor înaintă spre masă şi luă schiţa în mînă. Chalmers întoarse capul, sprijinindu-se uşor de speteaza unui scaun.

— Cum... îl... găsiţi ? întrebă el încet.

— Ca desen, zise artistul, nu am laude destule pentru el. Este opera unui adevărat maestru... fină, îndrăzneaţă şi veridică. Mărturisesc că m-a tulburat. N-am mai văzut de ani de zile un pastel atît de reuşit.

— Figura, omule... subiectul... modelul... ce zici de ele ?

— Figura, zise Reineman, este aceea a unui înger al lui Dumnezeu însuşi. Pot să vă întreb cine...

— Soţia mea ! strigă Chalmers întorcîndu-se şi năpustindu-se asupra artistului uluit, strîngîndu-i mîna şi bătîndu-l pe spate. Călătoreşte acum în Europa. Ia schiţa aceea, tinere, şi pictează după ea marea operă a vieţii dumitale. Cît despre preţ... lasă-l pe seama mea !

*1907*

# PENDULUL

— Strada 81, faceţi loc la ieşire, vă rog! strigă ciobanul în uniformă albastră.

O turmă de oi-cetăţeni coborî făcîndu-şi loc cu coatele, iar altă turmă se urcă în acelaşi mod în vagon. Ding-ding! Vagoanele de vite ale metropolitanului aerian din Manhattan se îndepărtară cu un zăngănit de fierăraie, în timp ce John Perkins se lăsă tîrît de curent în jos pe scările gării, împreună cu turma căreia i se redase libertatea.

John îşi îndreptă încet paşii spre apartamentul său. Încet, deoarece în dicţionarul vieţii sale de toate zilele nu exista cuvîntul „poate". Nici o surpriză nu-l aşteaptă pe un bărbat care e însurat de doi ani şi locuieşte într-un apartament. Mergînd astfel, John Perkins prevedea cu un cinism trist şi abătut concluziile pe care le va putea trage la sfîrşitul acelei zile monotone.

Katy îl va întîmpina în prag cu o sărutare parfumată, cu miros de *cold cream* şi de caramele cu lapte; el îşi va scoate haina, se va aşeza pe o canapea macadamizată şi va citi, în gazeta de seară, despre ruşii şi japonezii măcelăriţi de linotipul ucigător. La cină i se va servi o friptură înăbuşită, o salată condimentată cu un sos garantat că nu face să crape sau să se altereze

pielea, mîncarea de revent[1] şi borcanul cu marmeladă de căpşuni care roşea în faţa certificatului de puritate chimică de pe etichetă. După cină, Katy îi va arăta noul petic pe care vînzătorul de gheaţă i-l tăiase din capătul cravatei sale pentru macatul său de petice. La şapte şi jumătate vor întinde jurnale peste mobile, pentru a aduna bucăţile de tencuială care pică atunci cînd domnul cel gros din apartamentul de deasupra începe să-şi facă exerciţiile de gimnastică. La ora opt precis, Hickey şi Mooney, din trupa de varieteu (fără contract) din apartamentul din faţă, de pe acelaşi culoar, cedînd influenţei unui atac de *delirium tremens*[2] vor începe să răstoarne scaunele sub impresia amăgitoare că Hammerstein[3] îi urmăreşte cu un contract de cinci sute de dolari pe săptămînă. Apoi omul de la fereastra din partea opusă a curţii de lumină îşi va scoate flautul; pierderile de gaz aerian din timpul nopţii se vor strecura şi o vor lua razna pe şosele. Ascensorul de mîncări va deraia de pe şine; portarul va transporta pe cei cinci copii ai doamnei Zanowitski încă o dată peste Yalu[4]; doamna cu pantofii de culoare galben-roşiatică va coborî la parter cu skye-terrierul[5] ei şi-şi va lipi numele ei de Thursday[6] deasupra soneriei şi a cutiei de scrisori — şi în fine, toată rutina de fiecare seară a apartamentelor din cartierul Frogmore.

John Perkins ştia că se vor întîmpla toate acestea şi mai ştia că la opt şi un sfert îşi va lua inima în dinţi şi va întinde mîna să-şi ia pălăria, în timp ce soţia sa îi va ţine, pe un ton certăreţ, acest scurt discurs:

— Ei, unde te duci, John Perkins? Spune-mi te rog şi mie!

---

[1] Planta *rherum rhaponticum*, cu frunze mari, al căror peţiol lung şi suculent este comestibil.

[2] Boala alcoolicilor, manifestîndu-se prin halucinaţii, tulburări locomotorii şi tremurături ale mîinilor şi limbii.

[3] Cunoscut impresar american.

[4] Rîu formînd graniţa între China şi Coreea.

[5] Rasă de cîini cu picioare scurte, de origină scoţiană.

[6] Joc de cuvinte: „numele ei de *joi*" (Thursday).

— Mă gîndeam să trec puţin pe la McCloskey, avea să răspundă el, să joc o partidă de biliard sau două, cu băieţii.

Acesta era obiceiul lui John în ultimul timp. La zece sau unsprezece avea să se întoarcă acasă. Uneori Katy doarme, alteori veghează, gata să topească în creuzetul mîniei sale încă puţin din aurul cu care sînt poleite lanţurile de fier forjat ale căsniciei. Cupidon va trebui să răspundă la aceste lucruri cînd se va găsi la bara acuzaţilor în faţa victimelor sale din apartamentele de pe Frogmore.

Astă-seară, de cum ajunse acasă, pe John Perkins îl întîmpină o teribilă răsturnare a tot ce devenise şi banal şi obişnuit. Nici o Katy nu-l aştepta cu sărutul ei drăgăstos şi dulceag. Cele trei camere erau într-o dezordine care nu prevestea nimic bun. Pretutindeni erau risipite lucrurile ei, talmeş-balmeş. Pantofii în mijlocul casei, fierul de ondulat, cîteva panglici pentru păr, capoate, cutia de pudră, toate aruncate claie peste grămadă pe toaletă şi pe scaune — ceea ce nu prea era în firea lui Katy. Cu inima cît un purice, John găsi printre dinţii pieptenului un smoc din părul ei şaten şi ondulat. Trebuie că o apucase o grabă şi o tulburare neobişnuită, căci totdeauna ea punea acest păr scos din pieptene în mica vază albastră de pe marmura şemineului, pentru ca într-o zi să facă din el crepeul[1] atît de rîvnit de femei.

Atîrnată, la vedere, de becul de gaz, de care era legată cu o aţă, se afla o foaie de hîrtie împăturită. John puse mîna pe ea; era un răvaş de la soţia lui:

„Dragă John,

Am primit chiar acum o telegramă care mă anunţă că mama e bolnavă. Voi lua trenul de 4.30. Fratele meu Sam va fi la gară să mă aştepte. Ai friptură rece de berbec în răcitor. Sper că nu a făcut din nou angină. Plăteşte-i lăptarului 50 de cenţi.

---

[1] Sul de păr, mai subţire la capete, care se ascunde în părul de pe cap pentru a da coafurii o înfăţişare mai bogată.

Primăvara trecută a suferit rău. Nu uita să scrii la societate despre contorul de gaz şi vezi că ciorapii buni sînt în sertarul de sus. Îţi voi scrie mîine.

A ta, în grabă,
Katy"

În doi ani de căsătorie nu se despărţiseră, el şi Katy, nici o noapte. John citi biletul încă o dată şi încă o dată, ca un năuc. Abaterea asta de la rutina care nu fusese niciodată încălcată îl amuţea.

Pe spătarul unui scaun atîrna, dureros de gol şi de inform, capotul roşu cu picăţele negre pe care Katy îl purta totdeauna cînd deretica. Rochiile ei de toate zilele fuseseră aruncate la întîmplare şi în mare grabă. O pungă cu caramele cu lapte, care-i plăceau atît de mult, zăcea cu firul încă nedezlegat. O gazetă se lăfăia pe jos, căscînd o gură dreptunghiulară acolo de unde se decupase din ea mersul trenurilor. Totul în cameră arăta că ceva se pierduse, că dispăruse un efluviu, că sufletul şi viaţa din ea pieriseră. John Perkins stătea printre resturile moarte încercînd o senzaţie ciudată de pustiu în inimă.

Încercă pe cît putu să pună ordine în cameră. Cînd atinse rochiile ei, un fior ca de groază îl cutremură. Nu se gîndise niciodată ce ar putea fi viaţa fără Katy. Ea devenise una cu viaţa lui, era ca aerul pe care-l respira — indispensabil chiar dacă abia luat în seamă. Şi acum, fără a-l preveni, ea plecase, dispăruse, atît de complet absentă ca şi cum n-ar fi existat niciodată. Desigur, lipsa ei va dura numai cîteva zile, cel mult o săptămînă-două, dar lui i se părea că însăşi mîna rece a morţii arătase cu degetul spre căminul său atît de sigur şi în care niciodată nu se întîmpla nimic.

John scoase friptura rece de berbec din răcitor, îşi făcu o cafea şi se aşeză să mănînce de unul singur, faţă în faţă cu neruşinatul certificat de puritate al marmeladei de căpşuni. Printre binefacerile pe care le pierduse, îi apăreau acum într-o lumină sclipitoare fantomele fripturilor înăbuşite şi salatele cu sosul de culoa-

rea cremei de ghete galbene. Căminul său era distrus. O soacră bolnavă de angină spulberase toţi zeii ocrotitori ai acestui cămin. După ce termină masa-i solitară, John se aşeză la fereastra dinspre stradă.

N-avea poftă să fumeze. De afară, oraşul îl chema să intre în hora sa de nebunii şi de plăceri. Era liber să facă ce voia în noaptea asta. Putea să plece de acasă neîntrebat de nimeni şi să se bucure de toate plăcerile, liber ca orice burlac. Putea să tragă un chef şi să hoinărească şi să-şi facă de cap pînă la ziuă, dacă voia, şi nici o Katy mînioasă nu l-ar aştepta oferindu-i pe fundul cupei drojdia bucuriei lui. Putea, dacă voia, să joace biliard la McCloskey cu prietenii săi fanfaroni pînă ce aurora va face să pălească becurile electrice. Lanţurile căsniciei, care-l încătuşaseră totdeauna de cînd îl învăluise giulgiul apartamentelor din Frogmore, erau slăbite. Katy plecase.

John Perkins nu era obişnuit să-şi analizeze emoţiile. Dar stînd în salonul de 3 pe 3,50 metri, văduvit de Katy, puse degetul fără greş pe rana care-i producea indispoziţia. Acum îşi dădea seama cît de necesară îi era Katy pentru fericirea lui. Sentimentele pe care le nutrise pentru ea, amorţite pînă-ntr-atît de învîrtirea în acelaşi cerc monoton al gospodăriei încît devenise inconştient de existenţa lor, fuseseră trezite brusc de absenţa ei. Oare nu ni s-au împuiat urechile cu proverbe, predici şi fabule, după care nu preţuim cîntecul pînă ce pasărea cu glas duios nu şi-a luat zborul... sau cu alte zicale tot aşa de frumoase şi de adevărate ?

M-am purtat cu Katy ca un idiot patent, medita John Perkins. În fiecare seară plecam să joc biliard şi să petrec cu băieţii, în loc să stau acasă cu ea. Biata fată şedea aici singură şi n-avea nici o distracţie, iar eu făceam de-alde astea ! John Perkins, eşti un cabotin de cea mai proastă speţă. Am să caut să-mi repar greşeala faţă de biata fată. Am s-o scot şi pe ea la distracţii şi am s-o rup cu clica lui McCloskey chiar din clipa asta.

Da, oraşul urla afară, chemîndu-l pe John Perkins să vină să danseze ţinînd trena lui Momus [1]. Iar la McCloskey băieţii loveau alene bilele, trimiţîndu-le în buzunarele biliardului, ca să treacă timpul pînă va începe partida de noapte. Dar nici căile veseliei, nici tacul ţăcănitor nu puteau ispiti sufletul plin de remuşcări al lui Perkins cel deposedat. Fiinţa care-i aparţinuse, tratată cu indiferenţă şi pe jumătate dispreţuită, îi fusese răpită — şi acum o dorea. Plin de remuşcări, Perkins îşi putea urmări genealogia pînă la un oarecare individ, numit Adam, pe care heruvimul îl luase la goană din livada de pomi.

La dreapta lui John Perkins se afla un scaun. Pe spătarul acestuia se găsea bluza albastră a Katyei. Mai păstra încă ceva din conturul ei. Pe la mijlocul mînecilor erau mici cute distincte făcute de mişcările braţelor ei cînd muncea pentru confortul şi plăcerea lui. O mireasmă delicată dar pătrunzătoare de clopoţei se răspîndea din ea. John luă bluza şi privi îndelung şi cu seriozitate la ţesătura fină, care rămînea mută. Katy nu rămăsese mută niciodată. Lacrimi — da, lacrimi ! — năvăliră în ochii lui Perkins. Cînd ea se va întoarce, se vor schimba lucrurile. O să-şi repare neglijenţa. Ce însemna viaţa fără ea ?

Uşa se deschise deodată. Katy pătrunse înăuntru, cu o mică sacoşă în mînă. John holbă stupid ochii la ea.

— Ah ! Bine că mă văd iar acasă ! zise Katy. Mama nu era prea grav bolnavă. Sam, cînd m-a întîmpinat la gară, mi-a spus că a avut o uşoară criză, dar că şi-a revenit curînd după ce telegrafiase el. Aşa că am luat trenul următor şi m-am şi înapoiat. Zău, mor după o ceaşcă de cafea !

Nimeni n-a auzit ţăcănitul şi huruitul roţilor dinţate cînd apartamentul de la etajul al treilea, din faţă, din cartierul Frogmore, îşi readuse cu un bîzîit maşinăria în Ordinea Lucrurilor. O curea a alunecat, un arc a fost atins, angrenajul fu reglat şi roţile se învîrtiră pe vechea lor orbită.

---

[1] În mitologia greacă, un zeu personificînd gluma şi satira.

John Perkins se uită la pendulă. Era ora 8 şi 15. Îşi luă pălăria şi plecă pe uşă.

— Hei, unde te duci ? spune-mi şi mie, John Perkins ! întrebă Katy pe un ton de gîlceavă.

— Mă gîndeam să trec puţin pe la McCloskey, spuse John, să joc o partidă de biliard, sau două cu băieţii.

*1907*

# DOI DOMNI ÎN ZIUA PRINOSULUI DE SLAVĂ[1]

E ziua noastră. Există o zi cînd noi toţi, americanii care nu singuri ne-am ridicat în viaţă, mergem la casa din bătrîni să mîncăm saleratus[2] şi să ne minunăm cum vechea pompă apare mai aproape de poartă decît ne părea înainte. Blagosloviţi această zi! Preşedintele Roosevelt[3] ne-o dă. Auzim ceva discuţii despre puritani, dar nu ne prea amintim cine erau. Pariez că i-am lua la goană cu ciomagul dacă ar încerca să debarce din nou. Stîncile de la Plymouth?[4] Bine, asta sună mai familiar. Mulţi dintre noi au trebuit să se mulţumească cu găini de cînd trustul curcanilor a început a opera. Dar cineva din Washington le dă dinainte informaţii asupra proclamaţiilor de mulţumire.[5]

---

[1] *Thanksgiving Day*, sărbătoare americană a aducerii de mulţumiri lui Dumnezeu pentru darurile date pionierilor care au cultivat pămîntul şi i-au cules roadele. La această zi casa se împodobeşte cu plante întregi de porumb, dovleci şi flori de sezon. La masă se serveşte curcan cu sos de afine, iar plăcinta de dovleac e nelipsită. Cei mai săraci mănîncă găină.

[2] Un fel de pişcoturi sărate.

[3] E vorba de *Theodore* Roosevelt, preşedinte al S.U.A. din 1901 pînă în 1908.

[4] *Plymouth*, prima aşezare europeană pe teritoriul de astăzi al S.U.A., întemeiată nu departe de un loc stîncos.

[5] De multe ori presa americană dă informaţii asupra meniurilor.

Marele oraş de la est de mlaştinile cu afine [1], a creat din ziua Prinosului de Slavă o instituţie. Ultima joi din noiembrie este singura zi a anului care recunoaşte partea Americii ce se întinde dincolo de lacuri. [2] Este singura zi pur americană. Da, o zi de sărbătoare exclusiv americană.

Şi acum să vă spun povestea menită să vă convingă că noi avem de partea asta a Oceanului tradiţii care se învechesc mult mai repede decît cele ale Angliei — datorită vitezei şi spiritului nostru de întreprindere.

Stuffy Pete se aşeză pe banca a treia, la dreapta cum intri în Union Square dinspre răsărit, pe aleea de peste drum de fîntînă. Timp de nouă ani în şir, în fiecare zi a Prinosului de Slavă, el a ocupat acest loc la orele unu fix. Căci de fiecare dată, făcînd aşa, i s-au întîmplat lucruri „à la Charles Dickens", lucruri care i-au umflat vesta deasupra inimii şi la fel şi pe partea cealaltă [3].

Dar prezenţa lui Stuffy Pete astăzi, la locul lui de fiecare an, pare să fi fost mai curînd urmarea obiceiului decît a foamei anuale, care, aşa cum par a gîndi filantropii, îi necăjeşte pe săraci la intervale aşa de mari.

Cert este că lui Pete nu-i era foame. El sosise tocmai atunci de la un ospăţ care-i mai lăsase din puteri numai cît să poată respira şi merge pe picioare. Ochii lui erau ca două agrişe palide, ferm încrustate într-o mască de mastic unsă cu sos. Respiraţia se făcea prin hîrîieli scurte. Un sul senatorial de ţesut de grăsime nega orice ţinută gulerului său întors pe dos. Nasturii, care cu o săptămînă înainte fuseseră cusuţi pe hainele lui de către mîinile caritabile ale Armatei Salvării, săriseră ca floricelele, împrăştiindu-se pe jos în jurul lui. Era jerpelit, cu cămaşa plesnită pînă la coşul pieptului; dar adierea vîntului de noiembrie, aducînd fulgi fini

---

[1] New Yorkul. La apus de York, peste munţi, este o regiune mare, bogată în afine.

[2] Pe coasta de est au debarcat primele familii engleze, care se consideră aristocraţia americană.

[3] Vesta i se deplasase din cauza umflării stomacului.

de zăpadă, îi producea o răcoreală binefăcătoare. Căci Stuffy Pete era supraîncărcat cu căldura produsă de o cină supraabundentă, începută cu stridii şi încheiată cu budincă de prune. I se părea că mîncase toţi curcanii fripţi, cartofii copţi şi plăcintele de dovleac, toată salata de dovleac şi toată îngheţata din lume. De aceea stătea el jos, îmbuibat, şi contempla lumea cu dispreţul omului care a cinat bine.

Nu se aşteptase la masa asta. Trecuse pe lîngă o clădire impunătoare de cărămidă roşie, nu departe de Fifth Avenue, în care locuiau două doamne bătrîne dintr-o veche familie, respectuoase de tradiţii. Ele negau chiar existenţa New Yorkului şi credeau că ziua Prinosului de Slavă era numai pentru Scuarul Washington[1]. Unul dintre obiceiurile lor tradiţionale era să posteze un servitor la uşa din dos cu ordinul de a primi pe primul drumeţ înfometat care ar fi trecut pe acolo după ora 12, şi să-i dea de mîncare pînă n-o mai putea înfuleca nimic. Se întîmplă că Stuffy Pete trecu pe acolo în drumul lui spre parc ; majordomii îl luară în primire şi respectară obiceiul castelului.

După ce Stuffy Pete privi drept înainte timp de zece minute, i se năzări dorinţa unei perspective mai variate. Cu o teribilă sforţare, îşi mişcă încet capul spre stînga. Atunci ochii săi ieşiră îngrozitor din orbite, răsuflarea i se tăie şi prost încălţatele terminaţii ale scurtelor lui picioare se răsuciră şi foşniră pe pietriş.

Căci Bătrînul Domn traversa Fourth Avenue spre banca lui.

De nouă ani de zile, în fiecare zi a Prinosului de Slavă Bătrînul Domn venea acolo şi-l găsea pe Stuffy Pete pe bancă. Din acest fapt, Bătrînul Domn încerca să facă o tradiţie. În zilele Prinosului de Slavă către Domnul, el l-a găsit de fiecare dată pe Stuffy acolo şi l-a condus la un restaurant, avînd grija să-l silească a mînca feluri multe. În Anglia, unii fac acest lucru în mod aproape automat. Dar America e o ţară tînără şi nouă ani nu-s de lepădat. Bătrînul Domn era un patriot american credincios şi se considera un pionier al

[1] Pe vremuri, cartier al vechilor familii din New York.

tradiţiei americane. Ca să devenim interesanţi trebuie să continuăm a face un lucru multă vreme fără să-l lăsăm să ne scape din mînă. Ceva cam aşa cum ai strînge monedele de zece cenţi săptămînal în asigurările industriale. Sau cum ai mătura străzile.

Bătrînul Domn se mişcă drept şi falnic spre instituţia pe care o cultiva.

În adevăr, hrănirea anuală a lui Stuffy Pete nu constituia de loc un obicei ţinînd de tradiţia naţională, aşa cum ar fi Magna Charta sau cum era gemul la micul dejun în Anglia. Dar era un pas. Era ceva aproape feudal. Se dovedea cel puţin că un obicei nu era imposibil de menţinut la New Y... hm ! în America.

Bătrînul Domn era subţire şi înalt şi în vîrstă de peste şaizeci de ani. Era îmbrăcat din creştet pînă în tălpi în negru şi purta ochelari de modă veche dintre cei care nu se ţin pe nas. Părul lui era mai alb şi mai rar decît anul precedent şi părea că acum face mai mult uz decît înainte de bastonul lui mare şi noduros, cu mînerul încovoiat.

Pe cînd statornicul lui binefăcător sosea, Stuffy mîrîi şi tremură ca mopsul îmbuibat al vreunei doamne cînd un cîine vagabond se zbîrleşte la el. Ar fi fugit, dar toată dibăcia lui Santos-Dumont [1] nu l-ar fi putut dezlipi de banca pe care şedea ; bună treabă făcuseră valeţii bătrînelor doamne.

— Bună dimineaţa, spuse Bătrînul Domn. Îmi pare bine să constat că vicisitudinile anului care a trecut v-au cruţat, aşa că vă puteţi mişca sănătos în lumea asta frumoasă. Numai pentru binecuvîntarea asta şi ziua Prinosului de Slavă este binevenită pentru fiecare dintre noi. Dacă mergi cu mine, omule, am să-ţi ofer o masă care-ţi va pune în armonie fiinţa fizică cu cea spirituală.

Aşa se exprima Bătrînul Domn de fiecare dată. Asta, în fiecare zi a Prinosului de Slavă, timp de nouă ani. Înseşi cuvintele lui deveniseră un fel de instituţie. Nimic nu putea fi comparat cu ele decît Declaraţia de Independenţă. La început, acestea răsunau

[1] Aviator celebru în acea vreme.

de fiecare dată ca o muzică în urechile lui Stuffy. Dar acum privea la Bătrînul Domn cu faţa îndurerată, plină de lacrimi. Zăpada frumoasă aproape că sfîrîia cînd cădea pe fruntea lui asudată. Dar Bătrînul Domn dîrdîi niţel şi-şi întoarse spatele evitînd astfel vîntul care sufla puternic.

Stuffy se mira totdeauna că Bătrînul Domn îşi rostea discursul cu un glas plin de tristeţe. El nu ştia că asta provenea din dorinţa sa de a avea un fiu care să-i urmeze, un fiu care să vină acolo cînd el nu va mai fi, un fiu care să stea mîndru şi convins în faţa unui urmaş al lui Stuffy şi să spună: „În memoria tatălui meu". Atunci obiceiul ar fi devenit cu adevărat o instituţie.

Dar Bătrînul Domn n-avea rude. El locuia în camere închiriate într-o casă de piatră, mare, dărăpănată, pe una dintre străzile liniştite, la răsărit de parc. Iarna cultiva cerceluşi într-o mică seră de mărimea unei valize. Primăvara lua parte la parada de Paşti. Vara trăia într-o fermă de pe dealurile statului New Jersey, şezînd într-un fotoliu de răchită, vorbind de un fluture — ornithoptera amphrisius — pe care spera să-l găsească într-o zi. Toamna îi oferea să mănînce lui Stuffy. Astea erau ocupaţiile Bătrînului Domn.

Stuffy Pete se uită la bătrîn o jumătate de minut, îmbuibat şi neputincios, pradă unui sentiment de milă de propria-i stare. Ochii Bătrînului Domn erau luminaţi de plăcerea de a dărui. Faţa lui se zbîrcea cu fiecare an, dar mica lui cravată neagră era la fel de bine înnodată ca întotdeauna, gulerul era frumos şi alb, iar mustaţa lui căruntă era răsucită cu graţie la capete. Apoi din gîtlejul lui Stuffy ieşi un zgomot ca acela pe care-l fac boabele de mazăre care fierb într-o oală. Intenţia lui era să vorbească, şi cum Bătrînul Domn auzise aceste sunete de nouă ori în şir, le consideră drept vechea formulă de acceptare: „Mulţumesc, domnule, voi merge cu dumneavoastră, vă sînt foarte obligat. Mi-e o foame de lup, domnule."

Starea de letargică îmbuibare nu l-a împiedicat pe Stuffy să fie convins că el constituia baza unei insti-

tuţii. Pofta lui de mîncare în ziua Prinosului de Slavă nu-i aparţinea ; în baza sfintelor drepturi stabilite de datini, dacă nu chiar de actualul „Statut al Limitărilor", pofta aparţinea acestui cumsecade bătrîn care luase drept de preemţiune asupra ei. În adevăr, America este liberă ; dar pentru a stabili o tradiţie, trebuie să fie cîte cineva care să tot apară ca o zecimală ce se repetă, o nimica toată. Eroii nu sînt toţi eroi de oţel şi de aur. Uită-te la acesta de aici care a mînuit numai arme de fier, prost argintate, sau de tinichea.

Bătrînul Domn îl conducea pe protejatul său în fiecare an spre sud, către restaurant, la masa la care-i oferea totdeauna ospăţul. Fură imediat recunoscuţi.

— Iată, vine momîia aia bătrînă care întotdeauna de ziua Prinosului de Slavă se grozăveşte cu nenorocitul ăla, spuse un chelner.

Bătrînul Domn stătea dincolo de masă ca o perlă afumată la piatra fundamentală a viitoarei lui vechi tradiţii. Chelnerii umplură masa cu alimentele sărbătorii şi Stuffy, cu un oftat — greşit interpretat ca o expresie a foamei — ridică furculiţa şi cuţitul pentru a-şi sculpta o cunună de glorie nepieritoare.

N-a existat erou mai viteaz ca el cînd dădea iama în duşmani. Curcan, antricoate, supe, legume, plăcinte piereau din faţă-i de îndată ce îi erau servite. Ghiftuit aproape pînă la refuz cînd a intrat în restaurant, mirosul mîncării i-a pricinuit pierderea aproape totală a onoarei de gentleman, dar el îşi adună forţele ca un adevărat cavaler. Văzu privirea plină de fericire binefăcătoare pe faţa Bătrînului Domn — o privire mai fericită decît i-au adus vreodată cerceluşii şi ornithoptera amphrisius — şi pe Stuffy nu-l lăsa inima s-o vadă dispărînd.

La capătul unei ore, Stuffy se rezemă de scaun, ca după o bătălie cîştigată.

— Vă mulţumesc mult, domnule, pufăi el ca o ţeavă de abur spartă, mulţumesc mult pentru ospăţul pe care mi l-aţi oferit din toată inima.

Se ridică, apoi, cu greutate, cu ochii lucioşi şi porni spre bucătărie. Un chelner îl învîrti ca pe o sfîrlează şi-l împinse spre uşă. Bătrînul Domn numără cu atenţie un dolar şi treizeci de cenţi în argint, lăsînd trei nickeli[1] pentru ospătar.

Se despărţiră la uşă ca în fiecare an, Bătrînul Domn luînd-o spre sud, Stuffy spre nord.

După primul colţ, Stuffy se întoarse şi stătu un minut. Apoi păru că-şi suflă cît colo, zdrenţele ca şi cucuvelele care-şi suflă penele[2] şi se prăbuşi pe trotuar ca un cal lovit de insolaţie.

Cînd sosi ambulanţa, tînărul chirurg şi şoferul blestemară printre dinţi greutatea individului. Omul nu mirosea a whisky ca să se justifice transportarea lui cu o maşină de patrulare[3], aşa că Stuffy şi cele două ospeţe ale sale fură duse de-a dreptul la spital. Îl întinseră pe un pat şi începură să-l caute de tot felul de boli ciudate, în speranţă că vor avea şansa de a găsi că e cazul să intervină bisturiul.

După o oră, se treziră cu o altă ambulanţă care-l aduse şi pe Bătrînul Domn. Îl întiseră pe un pat alăturat şi mormăiră ceva despre apendicită, ceea ce li se păruse la prima vedere, un diagnostic corespunzător. Dar curînd, unul dintre doctorii tineri, întîlnind pe una dintre surorile medicale ai cărei ochi îi plăceau, se opri şi intră în vorbă cu ea despre diverse cazuri.

— Uite, de pildă, bătrînelul cela simpatic de colo, n-ai zice, dar e un caz aproape tipic, de inaniţie. Presupun că e dintr-un neam vechi şi mîndru. A declarat că n-a mîncat nimic de nu ştiu cîte zile.

*1907*

---

[1] *Nickel,* piesă de 5 cenţi în Statele Unite.

[2] Cucuvelele elimină pe cioc penele sau părul păsărilor ori şoarecilor pe care-i mănîncă.

[3] Maşinile de patrulare poliţienească circulă pe marile artere şi în cartierele rău famate, adunînd pe cei în stare de ebrietate.

# VISUL UNUI CAVALER DE VARĂ [1]

*„Cavalerii au murit ;*
*Spadele le-au ruginit.*
*Doar unele trebuie să se agite*
*Mereu, ca să facă*
*Praf, la infinit."*

Dragă cititorule : Era vară. Cu o cruzime nemiloasă, soarele trimitea asupra oraşului săgeţile sale fierbinţi. E greu pentru soare să fie în acelaşi timp crud şi să aibă şi scrupule. Era o temperatură de... să le ia dracu de termometre !... În definitiv, cui îi pasă de măsurile standard ? Era atît de cald încît...

Restaurantele de pe terasele clădirilor angajaseră atîţia ospătari suplimentari încît acum puteai spera să fii servit cu *gin-fizz* [2]... îndată după ce toţi ceilalţi clienţi vor fi serviţi. Spitalele puneau paturi suplimentare pentru pacienţii de ocazie. Căci atunci cînd căţeii lăţoşi îşi scot limba de un cot şi mîrîie la puricii care-i ciupesc, doamnele bătrîne şi nervoase îmbrăcate în bombazină [3] neagră ţipă „Cîine turbat !" iar poliţiştii încep să tragă în neştire cu revolverul, e sigur că cineva va fi rănit. Omul din Pompton, N.J. [4], care poartă totdeauna pardesiu în iulie, îşi făcuse apariţia într-un hotel de pe Broadway, bea whisky scoţian fierbinte şi se bucura de incandescenţa lămpii, ca în fiecare an. Filantropii trimiteau Parlamentului petiţii cerîndu-i să voteze o lege

---

[1] Joc de cuvinte : în englezeşte „Knight" (cavaler) şi „night" (noapte) se pronunţă la fel. Aluzie la celebra piesă a lui Shakespeare.

[2] În S.U.A. băutură alcoolică aromată cu ienupăr şi cu plante amare, cu zahăr şi cu sifon.

[3] Ţesătură de mătase şi lînă, folosită mult la rochiile de doliu.

[4] Prescurtare pentru New Jersey, stat vecin cu New Yorkul.

care să-i oblige pe constructorii de clădiri să facă mai comode scările de salvare în caz de incendiu, aşa ca oamenii să poată muri de căldură toţi odată, în loc de cîte unul sau cîte doi. Atîta lume vorbea despre numărul de băi care se făceau în fiecare zi, încît te întrebai cum o scoteau la capăt cînd locatarul principal al apartamentului se întorcea în oraş şi le mulţumea că au avut atîta grijă de apartament. Tînărul care comanda în restaurant cu glas tare friptură rece de vacă şi bere la gheaţă, pretinzînd că puiul fript şi vinul de Burgundia sînt prea grele pentru o vreme ca asta, roşea cînd îţi întîlnea privirea, căci îl auziseşi toată iarna comandînd, pe ton modest, aceleaşi alimente ascetice. Supa, portmoneele, bluzele femeilor, actorii şi motivele invocate de slabii jucători de baseball se subţiau din ce în ce. Da, era în toiul verii.

Un bărbat se oprise pe strada 34, aşteptînd tramvaiul care mergea spre centru. Era un om ca de vreo patruzeci de ani, cu părul încărunţit, roşcovan la faţă, vioi, nervos, îmbrăcat destul de simplu, cu o privire obosită. Îşi şterse fruntea şi rîse tare cînd un om gras cu înfăţişare de turist se opri şi îi vorbi.

— Nu, domnule, strigă el cu un fel de sfidare şi oarecare dispreţ. Slăbeşte-mă cu bălţile dumitale vechi pline de ţînţari şi cu munţii cît zgîrie-norii fără lift. Cînd vreau să scap de caniculă ştiu eu ce să fac. New Yorkul, domnule, este cea mai grozavă localitate climaterică din ţara asta. N-ai decît să stai la umbră, să fii atent la regimul alimentar şi să nu te depărtezi prea mult de un ventilator electric. Ce-mi vorbeşti mie despre Adirondack-ul şi Catskill[1]-ul dumitale! E mai mult confort adevărat în Manhattan decît în tot restul Statelor Unite la un loc. Mulţumesc! Nu-mi trebuie să mă caţăr pe stînci verticale, să fiu sculat la 4 dimineaţa de un milion de muşte şi să mănînc conserve aduse direct de la oraş pentru mine. Bătrînelul New York va găzdui cîţiva vilegiaturişti aleşi ; „confort şi toate avantajele la domiciliu" — acesta este anunţul la care răspund de fiece dată.

[1] Lanţuri de munţi în nordul statului New York.

— Ai nevoie de vacanță, spuse omul cel gras, uitîndu-se atent la celălalt. N-ai ieşit din oraş de ani de zile. Mai bine vino cu mine două săptămîni, zău aşa! Păstrăvii din pîrîul Beaverkill sar acum să prindă orice insectă care ar semăna cu o muscă. Harding mi-a scris că a prins unul cafeniu de trei pfunzi, săptămîna trecută.

— Prostii! strigă celălalt. N-ai decît să te duci singur, dacă vrei, şi să rătăceşti încălțat cu cizme de cauciuc pînă nu vei mai putea încercînd să prinzi peşte. Cînd vreau să mănînc peşte mă duc şi comand unul la un restaurant răcoros. Îmi vine să rîd de voi, ăştia, cînd mă gîndesc cum hoinăriți pe căldură prin toată țara, închipuindu-vă că vă distrați. Mie îmi trebuie ferma mică, dar civilizată, a lui moş Knickerbocker [1], cu aleia largă şi umbroasă care şerpuieşte prin mijlocul ei.

Omul cel gras oftă, cu sinceră compătimire față de prietenul său şi-şi cătă de drum. Omul care considera New Yorkul drept cea mai splendidă stațiune climaterică din țară se urcă în tramvai şi se duse valvîrtej la birou. Pe drum azvîrli gazeta şi privi în sus la un petec de cer care se vedea deasupra clădirilor.

— Trei pfunzi! mormăi distrat. De mincinos, Harding nu-i mincinos. Mă gîndesc... dacă aş putea... dar e imposibil... trebuie încă o lună... cel puțin încă o lună.

În biroul său, apărătorul plăcerilor de vară ale oraşului se zvîrli cu capul înainte în bazinul de înot al afacerilor. Adkins, secretarul său, intră şi mai puse pe masă încă un vraf de scrisori, note şi telegrame.

La ora 5 după-amiază, omul cel ocupat se lăsă pe spate în scaunul său cu arc, îşi ridică picioarele pe birou şi făcu următoarea reflecție cu voce tare:

— Mă întreb ce fel de muscă o fi folosit Harding.

. . . . . . . . . . . . . . . . . .

În ziua aceea, era îmbrăcată complet în alb, încît Compton pierdu un pariu făcut cu Gaines. Compton pusese rămăşag că va purta o rochie albastră, fiindcă

---

[1] Oraşul New York, numit astfel în glumă, după porecla vechilor colonişti olandezi.

ea ştia că aceasta este culoarea lui favorită ; Compton era fiu de milionar şi acest lucru aproape că îl expunea să fie acuzat că mergea la sigur cu pariul. Numai că ea alesese albul, iar Gaines îşi ridicase fruntea cu aerul mîndru al celor 25 de ani ai săi.

La micul hotel de vară din creierul munţilor, în anul acela se adunase un grup plin de viaţă. Erau vreo doi-trei studenţi, vreo doi artişti şi un tînăr ofiţer de marină. Pe de altă parte erau destule frumuseţi printre domnişoare, pentru ca un corespondent de gazetă mondenă să le fi putut numi o „salbă". Dar luna printre stele era Mary Sewell. Oricare dintre tineri aspira grozav să aranjeze lucrurile în aşa fel încît să ajungă să poată plăti facturile modistei sale şi să pună punctul pe i, hotărînd-o să suprime pentru totdeauna pe „Sewell" din numele ei. Cei care nu puteau sta decît o săptămînă sau două acolo plecau făcînd aluzii la revolvere şi la inimi frînte. Compton însă rămînea neclintit ca înseşi munţii, căci îşi putea îngădui asta. Iar Gaines rămînea şi el mai departe, fiindcă era energic şi nu se temea de fiii de milionari şi... ce să mai spun... adora regiunea.

— Ce credeţi, domnişoară Mary ? spusese el o dată. Am cunoscut la New York un nătărău care pretindea că-i place acest oraş vara. Spunea că poţi să te bucuri acolo de mai multă răcoare decît în pădure. Nu-i aşa că era un gogoman ? Eu nu cred că aş putea respira pe Broadway, după 1 iunie.

— Mama avea de gînd să ne întoarcem peste două săptămîni, răspunse domnişoara Mary, încruntîndu-se cu drăgălăşenie.

— Dacă stai şi te gîndeşti, se bîlbîi Gaines, se găsesc o mulţime de localuri de petrecere şi în oraş, în timpul verii. Restaurantele de pe terasele clădirilor, ştiţi, şi... ăăă... restaurantele de pe terasele clădirilor.

Lacul era mai albastru ca oricînd în ziua aceea — ziua cînd se organizase parodia de turnir şi cînd bărbaţii călăreau pe cai greoi ţărăneşti în jurul unei poiene din pădure şi prindeau inele de perdele în vîrful lăncilor. Ce haz se mai făcea !

Suflul pădurii îl simţeai răcoros şi sec, întocmai ca cel mai bun vin. Valea apărea ca o privelişte zărită printr-o abureală de opal. O ceaţă albă din cascade ascunse estompa o fîşie verde, lată de o palmă, de pe vîrful copacilor aflaţi la jumătatea drumului şi continuată pînă în fundul defileului. Tinereţea se veselea, mînă în mînă cu tînăra vară. Nimic asemănător pe Broadway!

Sătenii se adunaseră ca să-i vadă pe orăşeni cum făceau pe caraghioşii. Pădurile răsunau de rîsetele zînelor, naiadelor şi spiriduşilor. Gaines luase în lancea lui cele mai multe inele. El avea privilegiul de a o încorona pe regina turnirului. El era cavalerul cuceritor... în ce priveşte inelele. Purta o eşarfă albă la braţ. Compton avea una albastră. Ea îşi manifestase preferinţa pentru albastru, dar în ziua aceea se îmbrăcase în alb.

Gaines o căuta pe regină ca s-o încoroneze. Auzi rîsul ei veles, care se revărsa ca din nori. Plecase pe nesimţite şi urcase pe Chimeney Rock, o mică faleză de granit şi stătea acolo ca o zînă albă printre lauri, la vreo cincisprezece metri deasupra capetelor lor.

De îndată, el şi Compton primiră provocarea mută. Puteai urca faleza cu uşurinţă pe versantul din spate, dar prin faţă nici mîna, nici piciorul nu prea aveau de ce să se prindă. Fiecare dintre ei îşi alese repede drumul şi începură să se caţăre. O crăpătură în stîncă, un tufiş, o mică proeminenţă, un vrej sau o ramură de copac, toate acestea constituiau ajutoare care contau în întrecerea lor. Era o curată nebunie, căci nu obţineai nici un premiu; dar era tinereţe, cititorule ursuz, şi erau inimi avîntate, şi încă altceva, despre care domnişoara Clay reuşeşte să scrie într-un mod atît de fermecător.

Gaines se apucă zdravăn de rădăcina unui laur şi se săltă pînă la picioarele domnişoarei Mary. Pe braţ avea cununa de trandafiri; şi în timp ce sătenii şi vilegiaturiştii strigau şi aplaudau de jos, din poiană, el încinse cu ea fruntea reginei.

— Eşti un viteaz cavaler, zise domnişoara Mary.

— Ce n-aş da să fiu cavalerul dumitale credincios pe totdeauna, începu Gaines; dar Mary îl amuţi cu

rîsul ei, căci Compton se căţărase şi el pe muchia stîncii, cu un minut întîrziere.

Ce amurg minunat era cînd se întorseseră cu trăsura la hotel! Opalul din vale se prefăcea cu încetul în purpuriu, întunecatele păduri încadrau lacul ca pe o oglindă, aerul tonic îl stimula pe fiecare pînă în adîncul sufletului. Primele stele palide răsăriseră deasupra vîrfurilor de munte, pe care mai stăruia o lumină slabă de...

— Mă scuzaţi, domnule Gaines, zise Adkins.

Omul care credea că New Yorkul este cea mai încîntătoare staţiune climaterică din lume deschise ochii şi răsturnă cu piciorul sticla de gumă arabică de pe birou.

— Cred... mi se pare că am adormit, zise el.

— Din pricina căldurii, adăugă Adkins. E îngrozitor oraşul în acest...

— Ei, prostii! zise celălalt. Oraşul bate restul ţării cu zece la unu, vara. Nebunii pleacă să hoinărească prin pîraie noroioase şi se spetesc încercînd să prindă peştişori cît degetul. Stai la oraş şi bucură-te de confort! — asta-i lozinca mea.

— Tocmai au sosit nişte scrisori, zise Adkins. M-am gîndit că poate vreţi să vă aruncaţi ochii pe ele înainte de a pleca.

Ia să ne uităm peste umărul lui şi să citim doar cîteva rînduri dintr-una:

„Scumpul şi iubitul meu soţ,

Tocmai am primit scrisoarea ta prin care ne trimiţi îndemnul să mai stăm o lună... Ritei aproape că i-a trecut tusea... Johny s-a sălbăticit pur şi simplu, ca un mic indian... amîndoi copiii vor profita enorm... munceşti atît de mult şi ştiu că afacerile nu-ţi permit să ne ţii prea mult aici... cel mai bun soţ care vreodată... pretinzi totdeauna că-ţi place la oraş vara... pescuitul de păstrăvi, care altădată te pasiona... şi toate astea numai ca noi să fim sănătoşi şi fericiţi... Aş veni la tine, dacă aici nu le-ar merge atît de bine copilaşilor... aseară am

stat pe Chimney Rock exact în acelaşi loc unde mă găseam cînd mi-ai pus cununa de trandafiri pe cap... în toată lumea... Cînd spuneai că ai vrea să fii cavalerul meu credincios... acum cincisprezece ani, cînd te gîndeşti, dragul meu !... fost totdeauna pentru mine... mereu, mereu...

Mary"

Omul care spunea că e convins că New Yorkul este cea mai frumoasă staţiune climaterică din ţară intră într-o cafenea, în drumul său spre casă şi bău un pahar de bere sub un ventilator electric.

— Oare ce fel de momeală o fi folosit Harding ? se întreba el.

*1907*

# ULTIMA FRUNZĂ

Într-un mic district, la vest de scuarul Washington, străzile merg anapoda, fărîmiţîndu-se în mici fîşii numite piaţete. Acestea fac unghiuri ciudate şi curbe. O stradă se întretaie cu ea însăşi, o dată sau de mai multe ori. Un artist a descoperit cîndva posibilitatea valorificării acestor străzi. Presupuneţi că un încasator, care ar parcurge acest drum cu o notă de plată pentru culori, hîrtie şi pînză s-ar pomeni dintr-o dată că se înapoiază în acelaşi loc fără a fi încasat un ban!

Astfel, în vechiul şi originalul Greenwich Village [1], sosiră curînd pictori care dădeau tîrcoale prin partea locului, în căutare de ferestre situate la nord şi de frontoane din secolul al optsprezecelea sau de mansarde olandeze şi chirii mici. Apoi importară cîteva căni de *pewter* [2], unul sau două *brazero* [3] din Sixth Avenue [4] şi alcătuiră astfel o „colonie".

Sus, deasupra unei case scunde şi îndesate, cu două caturi, Sue şi Johnsy aveau atelierul lor. „Johnsy" era numele de răsfăţ care înlocuia pe Joanna. Una dintre fete era din statul Maine; cealaltă din California. Se cunoscuseră la un restaurant cu meniu fix — „Delmo-

---

[1] Un cartier de artişti boemi din Manhattan.
[2] *Pewter*, aliaj de cositor şi plumb.
[3] *Brazero*, vas de încălzit cu cărbuni.
[4] *Sixth Avenue*, unul dintre marile bulevarde, cu magazine de antichităţi.

nico" — de pe Eight Street şi-şi găsiseră gusturi atît de asemănătoare în materie de artă, de salată de andive şi de mîneci largi, încît din toate astea ieşi un atelier comun.

Acestea se petreceau prin luna mai. În noiembrie, o străină rece şi ocultă, căreia medicii îi spun pneumonie, păşea semeaţă prin colonie atingînd cînd pe unul cînd pe altul cu degetele ei de gheaţă. Mai încolo, spre partea de răsărit, ucigaşa înainta îndrăzneţ, făcînd victime cu zecile. Paşii ei călcau însă mai încet prin labirintul acestor „ostroave" cu străzi strîmte, acoperite cu muşchi.

Doamna Pneumonie nu era ceea ce am numi o *lady* bătrînă şi corectă. O biată femeie cu sîngele subţiat de zefirul californian nu prea constituia un vînat potrivit pentru năbădăioasa bătrînă cu pumnii roşii, cu respiraţia scurtă. Dar pe Johnsy o lovi ; şi acum fata zăcea, abia mişcînd, pe patul ei de fier pictat, privind prin ochiuleţele ferestrei olandeze, la calcanul casei de cărămidă din vecinătate.

Într-o dimineaţă, multsolicitatul doctor o chemă pe Sue afară, în vestibul, făcîndu-i semn din sprînceana-i deasă şi sură.

— Ea ar mai avea o şansă de — să zicem unu la zece, spuse medicul, scuturînd mercurul din termometru. Această şansă se numeşte voinţa de a trăi. Felul acela pe care-l au unii oameni de a se da de partea dricarului face ca întreaga farmacopee să apară ca o prostie. Mica dumitale doamnă şi-a băgat în cap că nu se va face bine. Nu cumva o roade ceva ?

— Ea dorea — da, dorea să picteze cîndva golful Neapole, zise Sue.

— Să picteze ? Prostii ! N-are în minte ceva la care ar merita să se gîndească măcar de două ori, — un bărbat, de pildă ?

— Un bărbat ? zise Sue cu o vibraţie de coardă în vocea ei. Ar merita un bărbat ? Nici gînd, doctore ! Nici pomeneală !

— Ei, atunci e vorba numai de o stare de istovire, zise medicul. Voi face tot ceea ce ştiinţa, pe cît mă

pricep eu, poate realiza. Dar atunci cînd pacienta începe să numere trăsurile din procesiunea ei funerară, eu scad cincizeci la sută din puterea curativă a medicamentelor. Dacă însă o vei face să pună vreo întrebare cu privire la noile modele de mîneci ale mantourilor de iarnă, îi voi acorda o şansă la cinci, în loc de una la zece.

După plecarea medicului, Sue se duse în atelier şi plînse pînă ce făcu dintr-un şervet japonez doar o pastă de hîrtie. Apoi intră în camera lui Johnsy cu planşeta de desen, fluierînd o arie sincopată.

Abia făcînd vreo cută aşternutului, Johnsy zăcea cu faţa spre fereastră. Sue se opri din fluierat, bănuind că fata dormea.

Îşi rîndui planşeta şi începu un desen în peniţă şi cerneală, ilustraţie la o nuvelă pentru o revistă. Pictorii tineri trebuie să-şi croiască drumul spre artă făcînd desene pentru nuvelele pe care autorii tineri le scriu ca să-şi croiască drumul spre literatură.

Pe cînd Sue schiţa o pereche de eleganţi pantaloni de călărie la un tîrg de cai şi un monoclu pe faţa eroului, un cowboy din Idaho [1], auzi un sunet slab, repetat de mai multe ori. Se repezi la pat.

Ochii lui Johnsy erau larg deschişi. Privea pe fereastră şi număra — număra de-a-ndaratelea.

„Douăsprezece" zicea, şi ceva mai tîrziu „unsprezece"; şi apoi „zece" şi „nouă"; şi apoi „opt" şi „şapte" aproape dintr-o dată.

Sue privi întrebătoare spre fereastră. Ce tot număra acolo? Era numai o curte goală şi mohorîtă, şi calcanul casei de cărămidă la douăzeci de picioare distanţă. Un vrej de iederă bătrînă, bătrînă şi noduroasă şi prăpădită de la rădăcină, se căţărase pînă la jumătatea zidului de cărămidă. Vîntul rece al toamnei îi atinsese frunzele, încît ramurile ei scheletice atîrnau, aproape despuiate, de cărămizile ce începuseră să se fărîmiţeze.

— Ce-i, draga mea? întrebă Sue.

---

[1] Stat în nord-vestul S.U.A.

— Şase, zise Johnsy, aproape în şoaptă. Acum cad mai repede. Acum trei zile erau aproape o sută. Mă durea capul pînă le număram. Dar acum e uşor. Uite, încă una. Au rămas numai cinci.

— Cinci ce, dragă ? Spune-i lui Sudie a ta.

— Frunze... Pe lujerul de iederă. Cînd cea din urmă frunză va cădea, va trebui să mă duc şi eu. Ştiu asta de trei zile. Nu ţi-a spus-o şi doctorul ?

— Vai, n-am auzit de cînd sînt o prostie ca asta, glăsui Sue pe un ton de magistral dispreţ. Ce legătură au bătrînele frunze de iederă cu însănătoşirea ta ? De altfel, ţie-ţi plăcea iedera aia, fată zăpăucă ! Nu face pe gîsculiţa. Şi-apoi, doctorul mi-a spus azi dimineaţă că şansele tale de vindecare, şi încă foarte repede, sînt — ia stai, să vedem exact cum a zis — că şansele sînt de zece la una ! Ei, va să zică o şansă la fel de bună cu cea pe care o avem la New York cînd mergem cu maşina sau cînd trecem pe lîngă o clădire nouă. Mai bine ia puţină supă acum şi las-o pe Sudie să-şi vadă de desenul ei, aşa ca să-l poată vinde revistei şi să cumpere vin de Porto pentru copilaşul ei bolnav şi cotlete de porc pentru nesăţioasa ei persoană.

— Nu-i nici o nevoie să mai iei vin, zise Johnsy, rămînînd cu ochii ţintă la fereastră. Uite, mai cade una. Nu, nu mai vreau nici supă. Acum rămîn numai patru. Vreau s-o văd pe ultima căzînd, înainte de a se întuneca. Atunci mă duc şi eu.

— Johnsy dragă, zise Sue, aplecîndu-se spre ea, vrei să-mi promiţi că ţii ochii închişi şi că nu priveşti pe fereastră pînă ce termin eu lucrul ? Trebuie să predau desenele mîine. Am nevoie de lumină, altfel aş lăsa storul jos.

— N-ai putea desena în camera cealaltă ? întrebă Johnsy calm.

— Aş prefera să fiu aici, lîngă tine, zise Sue. De altfel, nu vreau să te tot uiţi la frunzele alea nesuferite.

— Să-mi spui de îndată ce ai terminat — zise Johnsy, închizînd ochii şi rămînînd albă şi nemişcată ca o statuie prăvălită — pentru că vreau să văd cum cade

ultima frunză. Sînt obosită de aşteptare. Sînt obosită de gînduri ; doresc să mă liberez de toate legăturile şi să mă duc plutind în jos, tot mai în jos, întocmai ca una din aceste sărmane frunze obosite.

— Încearcă să adormi, zise Sue. Trebuie să chem sus pe Behrman ca să-mi pozeze ca model pentru bătrînul miner singuratic. N-o să lipsesc decît un minut. Nu încerca să te mişti pînă nu mă întorc !

Bătrînul Behrman era un pictor care locuia la parter, sub apartamentul lor. Era trecut de şaizeci de ani şi avea o barbă leit ca a lui Moise al lui Michelangelo. Barba i se încreţea de la capul lui de satir în lungul corpului de spiriduş. Behrman era un ratat în artă. Patruzeci de ani mînuise pensula fără a ajunge măcar să atingă marginea tunicii Amantei sale. Fusese totdeauna gata să picteze o capodoperă, dar niciodată nu izbutise nici măcar s-o înceapă. Cîţiva ani nu pictase nimic. Afară de — uneori — cîte o mîzgălitură pentru întreprinderile comerciale sau de afişaj. Cîştiga puţin servind ca model artiştilor tineri din colonie, care nu puteau plăti un profesionist. Bea gin pînă la exces şi tot vorbea de viitoarea sa capodoperă. Altfel, era un bătrînel înfricoşător, care-şi bătea teribil joc de blîndeţea fiecăruia, dar care se considera în acelaşi timp un adevărat dulău, menit să le ocrotească pe cele două tinere artiste din atelierul de sus.

Fata îl găsi pe Behrman mirosind tare a gin, în vizuina sa de jos, luminată slab. Într-un colţ, pe şevalet, se afla o pînză nelucrată, care aşteptase acolo douăzeci şi cinci de ani ca să primească prima linie a capodoperei. Sue îi vorbi bătrînului de fantezia lui Johnsy. Se temea că fata, aşa, slabă cum era şi şubredă, ea însăşi ca o frunză, se va duce într-adevăr cînd uşoara ei legătură cu lumea va deveni şi mai firavă.

Bătrînul Behrman, cu ochii roşii, lăcrimînd vizibil, îşi manifestă dispreţul şi ironia faţă de asemenea fantezii idioate.

— *Was ?*[1] strigă el. Ze mai află oameni be bămînt cu nebuneala ca să moară din cauza frunzelor care cad

[1] Cum ? (L. germană.)

de be o iederă afurisită? Eu n-am auzit aşa ceva. Nu, nici n-am ză mai bozez în acel brost de sihastru imbecil. De ce laşi ca năzdrăvănia asta ză-i intre în cab? Ah, piata miss Johnsy, micuţ de ea!

— E foarte bolnavă şi slăbită, explică Sue, iar febra a lăsat-o cu o minte bolnăvicioasă şi plină de fantezii ciudate. Bine, domnule Behrman, dacă nu ţii să pozezi pentru mine, nu insist. Dar să ştii că eşti un bătrîn oribil, un bătrîn flecar.

— Eşti ca oricare femeie, ţipă Behrman. Cine zice că nu vreau să bozez? Hai! Vin chiar acum cu dumneata. De jumătate de oră tot încerc să-ţi spun că sînt disbus să bozez. *Gott!*[1] Aici nu e locul unde o bersoană aşa bună ca miss Johnsy să zacă bolnavă. Într-o bună zi am să bictez o cabodoberă şi vom bleca cu toţii de aici. *Gott! Ja, ja!*

Cînd Sue şi Behrman urcară, Johnsy dormea. Sue trase storul pînă jos la pervazul ferestrei şi făcu semn lui Behrman să intre în camera alăturată. De acolo priviră temători pe fereastră la vrejul de iederă. Apoi se uitară o clipă unul la altul, fără o vorbă. Cădea o ploaie rece, neîntreruptă, amestecată cu zăpadă. Behrman, în vechea lui cămaşă albastră, îşi luă locul, în chip de miner singuratic, pe o căldare răsturnată care închipuia o stîncă.

Cînd Sue se deşteptă a doua zi, după un somn de o oră, Johnsy zăcea cu ochii întunecaţi, larg deschişi, privind ţintă la storul verde, încă netras.

— Ridică-l. Vreau să mă uit afară, porunci ea în şoaptă.

Cu teamă, Sue îi făcu totuşi pe voie. Dar, ce să vezi! După ploaia care se dezlănţuise şi după sălbaticele rafale de vînt care nu conteniseră toată noaptea, se mai afla încă pe zidul de cărămidă, o singură frunză de iederă. Era ultima de pe lujer. Tot de culoare verde-închis, lipită de tulpină, dar cu marginile crestate în nuanţele de galben ale distrugerii şi putrezirii, ea se ţinea cu eroism de o crenguţă, la vreo douăzeci de picioare deasupra solului.

---

[1] Doamne! (L. germană.)

— E ultima, zise Johnsy. Eram sigură că va cădea în timpul nopţii. Am ascultat vîntul. Cade ea azi şi odată cu ea o să mor şi eu.

— Draga mea, draga mea! zise Sue aplecîndu-şi faţa obosită pe pernă, gîndeşte-te la mine, dacă la tine nu vrei să te gîndeşti. Eu... ce m-aş face?

Dar Johnsy nu răspunse. Cel mai stingher lucru din lume e sufletul cînd se pregăteşte de călătoria lui misterioasă, îndepărtată. Fantezia părea că o stăpînea mai puternic, în timp ce, unul cîte unul, firele care o legaseră de pămînt şi de prietenie se dezlegau.

Ziua se scurgea greu. Şi chiar în amurg, fetele mai putură vedea pe zid frunza singuratică de iederă, lipită de tulpina ei. O văzură şi mai apoi, o dată cu venirea nopţii, cînd vîntul de nord se dezlănţui din nou, în timp ce ploaia răpăia încă în ferestre şi picura din streşini.

Cînd se făcu iar lumină destulă, Johnsy cea fără îndurare ceru să se ridice storul.

Frunza de iederă mai era la locul ei!

Johnsy stătu îndelungat s-o privească. Apoi o strigă pe Sue, care se agita cu supa ei de pasăre pusă pe sobiţa de gaz.

— Sudie, am fost o fată rea, zise Johnsy. Ceva a făcut ca ultima frunză să rămînă la locul ei, ca să-mi arate cît de păcătoasă am fost. E păcat să-ţi doreşti moartea. Acum poţi să-mi aduci puţină supă; şi lapte; să torni puţin vin tonic în el; sau mai bine nu! — adu-mi mai întîi o oglindă, apoi aşază în jurul meu cîteva perne, ca să pot şedea ridicată şi să te văd gătind.

După o oră, spuse:

— Ştii ce, Sudie? Într-o zi sper să pictez golful Neapole!

Medicul veni spre seară, iar Sue găsi un pretext ca să iasă după el în vestibul.

— Şanse egale, zise medicul, strîngînd mîna micuţă şi tremurîndă a lui Sue. Cu îngrijire bună, vei izbuti. Şi acum trebuie să văd un alt caz pe care-l am jos. Behrman, aşa-l cheamă, un fel de artist, mi se pare. Tot pneumonie! E un om bătrîn şi slab, iar atacul e

acut. Pentru el nu mai există nici o speranţă ; dar tot va fi internat azi la spital, ca să fie îngrijit mai bine.

A doua zi medicul îi spuse lui Sue :

— Fata e în afară de orice pericol. Ai izbutit. Acum, hrană bună şi îngrijire, asta-i tot.

Şi în după-amiaza aceea, Sue veni la patul în care zăcea Johnsy, împletind mulţumită o foarte albastră şi foarte inutilă eşarfă, şi-şi petrecu braţul cuprinzînd-o cu perne cu tot.

— Am ceva să-ţi spun, şoricel alb, zise ea. Domnul Behrman a murit de pneumonie azi la spital. A fost bolnav numai două zile. Portarul l-a găsit în prima zi, dimineaţa, în camera lui de jos, în plină criză dureroasă şi fără nici un ajutor. Pantofii şi hainele îi erau cu totul ude şi reci ca gheaţa. Nu şi-a putut da seama unde fusese pe o noapte aşa de groaznică. Apoi au găsit o lanternă încă aprinsă, o scară care fusese deplasată de la locul ei şi cîteva pensule răvăşite şi mînjite cu verde şi cu galben, şi — uită-te pe fereastră, draga mea, la ultima frunză de iederă de pe zid ! Nu te-ai mirat de ce nu se clatină şi nici nu mişcă măcar cînd suflă vîntul ? A, draga mea, asta-i e capodopera lui Behrman ! El a pictat-o acolo, în noaptea cînd a căzut ultima frunză.

*1907*

# O MIE DE DOLARI

— O mie de dolari, repetă avocatul Tolman, pe un ton solemn, şi sever. Iată banii.

Tînărul Gillian rîse amuzat, în timp ce punea mîna pe pachetul subţire de bancnote noi a cîte 50 de dolari.

— Este o sumă a dracului de afurisită, explică el avocatului, cu un aer oarecum naiv. Dacă ar fi fost zece mii, ai fi putut pune la cale ceva cu focuri de artificii, ca omul care se respectă. Chiar şi cincizeci de dolari nu ţi-ar fi dat atîta bătaie de cap.

— Aţi auzit cum sună testamentul unchiului dumneavoastră ? continuă avocatul Tolman, pe un ton sec, profesional. Nu ştiu dacă aţi dat destulă atenţie detaliilor. Pe unul dintre ele sînt obligat să vi-l amintesc. Vi se cere să ne daţi socoteală de modul cum aţi întrebuinţat această mie de dolari, îndată ce aţi cheltuit-o. Se stipulează în testament acest lucru. Am toată încrederea că dumneavoastră vă veţi conforma dorinţelor răposatului domn Gillian.

— Puteţi fi sigur, spuse tînărul pe un ton politicos, în ciuda faptului că asta va cere o cheltuială în plus. Poate că va trebui să angajez şi un secretar. N-am fost niciodată în stare să fac socoteli.

Gillian o porni spre clubul său. Acolo îl căută pe unul căruia el îi zicea Bătrînul Bryson.

Bătrînul Bryson era un om de vreo patruzeci de ani, calm şi retras. Se aciuise într-un colţ, unde citea o carte, iar cînd îl văzu pe Gillian apropiindu-se oftă, lăsă cartea din mînă şi-şi scoase ochelarii.

— Bătrîne Bryson, trezeşte-te, zise Gillian. Am să-ţi spun o poveste hazlie.

— Aş prefera s-o spui cuiva din sala de biliard, îi răspunse Bryson. Ştii cît îmi displac poveştile tale.

— Păi asta-i mai bună decît cele obişnuite, zise Gillian învîrtind între degete o ţigară, şi-mi face plăcere să ţi-o spun chiar ţie. E prea tristă şi prea nostimă în acelaşi timp, ca să meargă cu ciocănitul bilelor de biliard. Tocmai acum vin de la firma piraţilor ălora de turişti ai răposatului meu unchi. Îmi lasă suma rotundă de o mie de dolari. Ce se poate oare face cu o mie de dolari ?

— Eu socoteam, zise Bătrînul Bryson — manifestînd cam tot atîta interes cît ar fi manifestat o albină pentru o sticlă de oţet — că averea lui ar fi fost cam de o jumătate de milion.

— Da, aprobă Gillian, bine dispus, şi tocmai de aici porneşte farsa. Şi-a lăsat toată grămada de dubloni [1] unui microb. Adică, parte din ea merge la omul care va descoperi un nou bacil, iar restul la înfiinţarea unui spital care va avea drept scop să-l nimicească. Mai sînt unul sau două legate de nimica toată. Majordomul şi intendentul casei primesc cîte un inel cu sigiliu şi cîte zece dolari fiecare. Nepotul primeşte o mie de dolari.

— Totdeauna ai avut o grămadă de bani de cheltuit, observă Bătrînul Bryson.

— Tone... făcu Gillian. Unchiul era zîna din poveşti, în ceea ce priveşte alocaţiile acordate.

— Mai are şi alţi moştenitori ? întrebă Bătrînul Bryson.

— Nici unul.

Gillian se uită încruntat la ţigara lui şi lovi nervos în canapeaua tapisată cu piele.

— Există o domnişoară Hayden, al cărei tutore era un unchi al meu şi care locuia în casă cu el. Este o fiinţă liniştită, amatoare de muzică, fata unuia care a

---

[1] Monede spaniole.

fost destul de ghinionist ca să devină prietenul lui. Am uitat să-ţi spun că şi ea a fost printre cei vizaţi de farsa cu inelul-sigiliu şi cu cei zece dolari. Aş fi preferat să fiu şi eu înglobat în această farsă. Atunci aş fi comandat două sticle de şampanie, i-aş fi dat inelul drept bacşiş chelnerului şi aş fi terminat cu povestea asta. Nu face pe grozavul, Bătrîne Bryson, şi nu mă jigni. Bătrîne Bryson... spune-mi ce poate face cineva cu o mie de dolari ?

Bătrînul Bryson îşi şterse ochelarii zîmbind. Iar cînd Bryson zîmbea, Gillian ştia că avea de gînd să fie mai sarcastic ca oricînd.

— O mie de dolari, zise el, înseamnă şi mult şi puţin. Cu ei cineva şi-ar putea înjgheba un cămin fericit putîndu-şi rîde în barbă pînă şi de Rockefeller. Un altul şi-ar putea trimite soţia în Sud şi i-ar salva astfel viaţa. Cu o mie de dolari ar putea cumpăra lapte proaspăt pentru o sută de copilaşi, în iunie, iulie şi august şi ar salva măcar cincizeci dintre ei. Ai putea să contezi pe o jumătate de oră de distracţie la faro [1], într-una dintre galeriile fortificate de artă [2]. Ar fi suficient pentru educarea unui băiat ambiţios. Mi s-a spus că un Corot autentic s-a vîndut cu această sumă ieri, la o licitaţie. Ai putea să te muţi într-un oraş din New Hampshire şi să duci cu această sumă o viaţă onorabilă timp de doi ani. Ai mai putea închiria Madison Square Garden [3] pentru o seară, şi ai putea conferenţia în faţa unui auditoriu asupra situaţiei incerte a profesiei de moştenitor prezumtiv.

— Oamenii te-ar putea iubi, Bătrîne Bryson, zise Gillian, cu oarecare stăpînire de sine, dacă n-ai mai face pe moralistul. Eu atîta te-am întrebat : ce-aş putea face cu o mie de dolari.

— Tu ? zise Bryson cu un rîs prietenos, păi, Bobby Gillian, numai un singur lucru logic ar fi de tine. Să cumperi cu banii ăştia domnişoarei Lotta Lauriere un

[1] Joc de cărţi.
[2] Termen argotic pentru tripouri.
[3] Grădina scuarului Madison, binecunoscută în New York ca loc de conferinţe.

pandantiv cu diamante şi apoi să pleci în Idaho şi să stărui să fii ţinut pe gratis la vreo fermă. Aş fi de părere să fie neapărat o fermă de oi, căci tocmai oile îmi displac cel mai mult.

— Îţi mulţumesc, răspunse Gillian, ridicîndu-se. Ştiam eu că mă pot bizui pe tine, Bătrîne Bryson. Ai nimerit-o bine. Vreau să folosesc toţi banii dintr-o dată, deoarece trebuie să dau socoteală de ei şi nu-mi place să am de făcut conturi prea complicate.

Gillian telefonă să-i vină o trăsură şi spuse birjarului :

— Intrarea la scena teatrului Columbine !

Domnişoara Lotta Lauriere îşi corecta înfăţişarea naturală cu ajutorul pufului de pudră, aşteptînd să fie chemată în scenă să joace în faţa unei săli arhipline, cînd cabiniera care o îmbrăca îl anunţă pe domnul Gillian.

— Să intre, zise domnişoara Lauriere. Ia spune, Bobby, despre ce este vorba ? În două minute intru în scenă.

— Scutură-ţi puţin pudra de pe urechea dreaptă, zise Gillian în limbajul său maliţios. Aşa, acu e-n regulă. N-am nevoie nici de două minute. Ce părere ai de o bagatelă pe linie de pandantive ? Pot să suport trei zerouri cu cifra unu în cap.

— Oh, bună idee, răspunse cu o voce cîntată domnişoara Lauriere. Dă-mi mănuşa dreaptă, Adams. Ia ascultă, Bobby, ai văzut colierul acela pe care l-a purtat Della Stacey noaptea trecută ? Costă două mii două sute de dolari la Tiffany [1]. Dar, desigur... Adams, trage-mi eşarfa puţin mai spre stînga.

— Miss Lauriere, la deschiderea corului, strigă regizorul de culise.

Gillian se retrase îndată şi se îndreptă spre trăsura care-l aştepta.

— Ce-ai face dumneata cu o mie de dolari, dacă i-ai avea ? îl întrebă el pe birjar.

— Eu ? Aş deschide o cîrciumă, zise birjarul fără a sta pe gînduri, şi cu vocea plină. Cunosc un local de unde-aş scoate bani cu amîndouă mîinile. Este o clădire

[1] Cunoscut bijutier din New York.

de cărămidă, cu patru etaje, la o răspîntie. Am şi studiat-o. La etajul doi, zarafie şi fripturi ; etajul trei, fete şi domni străini ; etajul patru, jocuri de noroc. Dacă aveţi de gînd...

— Oh, nu, zise Gillian, am întrebat numai aşa, de curiozitate. Te iau cu ora. Mînă pînă-ţi spun eu să opreşti.

Opt rînduri de case mai jos pe Broadway, Gillian deschise portiera cu bastonul şi coborî. Pe un scăunel, în plin trotuar, stătea un orb şi vindea creioane. Gillian se îndreptă spre el şi se opri în faţa lui.

— Scuză-mă, zise el, te superi dacă te întreb ce-ai face, dacă ai avea o mie de dolari ?

— Dumneavoastră sînteţi cel care v-aţi dat jos din trăsura care veni acum, nu-i aşa ? întrebă orbul.

— Da, eu, răspunse Gillian.

— Aha, înţeleg acum, spuse negustorul de creioane, puteţi aşadar umbla cu trăsura şi pe lumina zilei. Uitaţi-vă la asta, dacă vreţi.

Scoase un carneţel din buzunarul hainei şi i-l întinse. Gillian, desfăcîndu-l, văzu că e un carnet de depuneri la bancă. Arăta un credit de 1785 de dolari în favoarea orbului.

Gillian îi dădu înapoi carnetul şi se urcă din nou în trăsură.

— Am uitat ceva, zise el. Du-mă la birourile juridice Tolman & Sharp, pe Broadway.

Juristul Tolman se uită la el ostil şi nedumerit, prin ochelarii săi cu rama de aur.

— Vă rog să mă iertaţi, zise Gillian tot bine dispus, îmi daţi voie să vă pun o întrebare ? Nu-i nelalocul ei, sper. Unchiul meu a lăsat prin testament şi altceva domnişoarei Hayden în afară de faimosul inel şi de cei zece dolari ?

— Nimic altceva, răspunse Tolman.

— Vă mulţumesc foarte mult, domnule, zise Gillian şi se îndreptă spre trăsură.

Dădu birjarului adresa răposatului său unchi.

În bibliotecă, domnişoara Hayden scria nişte scrisori. Era mică, zveltă şi îmbrăcată în negru. De la distanţă

însă te izbeau ochii ei. Gillian se strecură în odaie cu aerul omului care nu înțelege logica semenilor săi.

— Tocmai vin de la biroul bătrînului Tolman, explică el. S-a uitat prin hîrtiile de acolo. A găsit... Gillian căută în memorie un termen juridic... a găsit la testament un codicil sau un post-scriptum sau așa ceva. Se pare că bătrînul a lăsat-o mai moale după ce s-a mai gîndit, și ți-a lăsat o mie de dolari. Veneam încoace și Tolman m-a rugat să-ți aduc banii. Iată-i. Numără-i, să vezi dacă suma este exactă.

Gillian depuse banii pe birou, lîngă mîna ei.

Domnișoara Hayden se făcuse albă ca varul.

— Oh, făcu ea, și apoi iar : oh...

Gillian se întoarse pe jumătate și se uită pe fereastră.

— Presupun... zise el cu voce slabă, adică... e sigur, știi că te iubesc.

— Regret, murmură domnișoara Hayden, luînd banii.

— Așadar, nici o nădejde ? întrebă Gillian cu inima împăcată.

— Regret, spuse ea din nou.

— Pot să scriu cîteva rînduri ? întrebă Gillian zîmbind.

Se așeză la masa mare din bibliotecă. Ea îi dădu hîrtie și toc, pe urmă se întoarse la măsuța ei.

Gillian rezumă situația cheltuirii celor o mie de dolari în următoarele cuvinte :

„Plătit de imbecilul Robert Gillian, una mie dolari în contul deplinei fericiri datorată de ceruri celei mai bune și celei mai scumpe femei de pe pămînt".

Gillian introduse cele scrise într-un plic mare, se înclină și-și văzu de drum.

Trăsura lui se opri din nou la birourile lui Tolman & Sharp.

— Am cheltuit mia de dolari, se adresă el, vesel, lui Tolman cel cu ochelarii de aur, și-am venit să dau socoteală de ei, după cum mi-am luat obligația. E o atmosferă de vară în aer, n-aveți impresia asta, domnule Tolman ?

Aruncă un plic alb pe masa avocatului :

— Veți găsi în ei un *modus operandi* al dolarilor cheltuiți.

Fără să atingă plicul, domnul Tolman se duse la ușă și-l chemă pe asociatul său, Sharp. Împreună, explorară cavernele unei case de bani imense. Traseră afară trofeul cercetării lor, un plic mare, sigilat cu ceară. Îl desfăcură, rupînd sigiliile, și începură să-și clatine capetele venerabile la vederea celor descoperite înăuntru. Apoi Tolman vorbi, în calitate de reprezentant al firmei.

— Domnule Gillian, rosti el oficial, la testamentul unchiului dumitale se află un codicil. Ne-a fost încredințat nouă în mod discret, cu instrucțiuni să nu fie deschis decît după ce veți da socoteală de modul cum ați folosit legatul de o mie de dolari. Cum dumneavoastră ați îndeplinit condiția, tovarășul meu și cu mine am citit codicilul. Nu vreau să vă încarc mintea cu frazeologia lui juridică, dar vă voi aduce la cunoștință conținutul:

Dacă din felul în care ați dispus de cei o mie de dolari reies calități care ar fi să merite recompensă, beneficiile dumneavoastră vor spori. Domnul Sharp și cu mine sîntem numiți arbitri și vă asigur că ne vom face datoria cu strictețe, fără părtinire... ba chiar cu larghețã. Noi înclinăm în favoarea dumneavoastră, domnule Gillian. Dar să ne întoarcem la litera codicilului. Dacă modul în care ați dispus de bani a fost prudent, înțelept sau altruist, stă în puterea noastră să vă numărăm bonuri în valoare de cincizeci de mii de dolari. Bonurile au fost depuse în mîinile noastre în acest scop. Dar dacă — precum prevede clientul nostru, răposatul Mr. Gillian — ați întrebuințat acești bani cum aveați obiceiul să-i întrebuințați în trecut — citez pe răposatul Mr. Gillian — risipindu-i în mod reprobabil în tovărășia unor oameni de proastă reputație — cei cincizeci de mii dolari vor fi dați fără întîrziere domnișoarei Miriam Hayden, pupila răposatului Mr. Gillian. Acum, domnule Gillian, domnul Sharp și cu mine vom examina conturile dumneavoastră în legătură cu cei o mie de dolari. Le prezentați în scris, mi se pare. Sper că veți avea încredere în decizia noastră.

Domnul Tolman întinse mîna spre plic. Gillian fu nițel mai iute, apucîndu-l. Rupse hîrtia și plicul, pe îndelete, în fîșii pe care le băgă în buzunar.

— E-n regulă, zise el zîmbind. Nu-i nevoie să vă mai deranjaţi. Oricum, conturile astea nu cred că le-aţi putea înţelege. Am pierdut la curse mia de dolari. Bună ziua, domnilor.

Tolman şi Sharp dădură din cap cu amărăciune, privindu-se unul pe altul, cînd Gillian ieşi, mai ales că-l auziră fluierînd vesel în hol, în timp ce aştepta liftul.

*1908*

## CVADRATURA CERCULUI

Cu riscul de a vă plictisi, trebuie să încep această zguduitoare povestire cu o introducere despre geometrie.

Natura se mişcă în cercuri ; arta, în linii drepte. Ceea ce-i natural e rotund ; artificialul e făcut din unghiuri. Cel care se rătăceşte pe un cîmp acoperit cu zăpadă necălcată, fără să-şi dea seama face ocoluri în cercuri perfecte ; picioarele lui de citadin, înstrăinate de natură din pricina străzilor şi a duşumelelor care fac unghiuri drepte, îl poartă întotdeauna departe de sine.

Ochii rotunzi ai copiilor simbolizează nevinovăţia ; linia îngustă a pleoapelor întredeschise printre care se strecoară o privire cochetă este o dovadă a amestecului brutal al artificiului. Buzele drepte sînt un semn al vicleniei conştiente ; în schimb, cine oare n-a citit pe buzele rotunjite în aşteptarea sărutului nevinovat poezia cea mai spontană a naturii ?

Frumuseţea simbolizează natura în culmea perfecţiunii ; atributul ei cel mai de seamă este forma circulară. Priviţi luna plină, fermecătorul glob de aur, priviţi cupolele splendidelor temple, plăcinta cu afine, verigheta, arena circului, „ring"-ul[1] sunător de chemare a ospătarului şi „round"-ul[2] la băutură.

---

[1-2] Jocuri de cuvinte care nu-şi găsesc corespondent în româneşte. „Ring" înseamnă în englezeşte atît *inel* cît şi *sonerie* sau *chemare cu clopoţelul*, iar „round" înseamnă *rotund* şi *rundă* sau *rînd* de băuturi.

Pe de altă parte, liniile drepte dovedesc că natura a fost abătută de la căile ei. Închipuiţi-vă cingătoarea Venerei[1] prefăcută într-un plastron scrobit!

Cînd am început să ne mişcăm în linii drepte şi să cotim după colţuri ascuţite a început şi firea noastră să se schimbe. Concluzia este că natura, fiind mai adaptabilă decît arta, caută să se conformeze regulilor mai rigide ale acesteia. Rezultatul este adesea un produs bizar, de exemplu: o crizantemă premiată, un *whisky* făcut din spirt de lemn[2], un Missouri republican[3], o conopidă gratinată şi un newyorkez.

Natura îşi pierde influenţa, cel mai repede, în oraşele mari. Cauza este de ordin geometric, nu moral. Liniile drepte ale străzilor şi ale arhitecturii unui astfel de oraş, rectangularitatea legilor şi a moravurilor sale, pavajele trase cu rigla, regulile aspre, dure, apăsătoare, inflexibile ale întregului său mod de trai — chiar şi ale distracţiilor şi sporturilor — nu sînt decît expresia rece şi sfidătoare a dispreţului pentru linia curbă a naturii.

Ca atare, se poate spune că oraşele mari au rezolvat problema cvadraturii cercului. Se mai poate adăuga că această introducere matematică este premergătoare relatării destinului unei duşmănii din Kentucky, importate într-un oraş care are obiceiul să facă aşa fel ca produsele importate să se modeleze după ascuţişurile lui.

Duşmănia de care e vorba s-a dezlănţuit în munţii Cumberland între familia Folwell şi familia Harkness. Prima victimă a vendetei de producţie indigenă a fost un cîine al lui Bill Harkness, cu care acesta se ducea la vînătoare de opossum. Familia Harkness a reparat această pierdere îngrozitoare „curăţind" pe şeful clanului Folwell. Membrii acestuia nu i-au lăsat prea mult să aştepte riposta lor. Şi-au uns puştile aşa-numite veve-

---

[1] Animal marin inferior (cestus veneris) de formă lunguiaţă şi turtită, semănînd cu un brîu.

[2] Adevăratul whisky se face prin distilarea cerealelor, pe cînd spirtul de lemn este alcoolul metilic, dăunător sănătăţii.

[3] Missouri, singurul stat din nordul S.U.A. în care sclavia era tolerată şi după admiterea sa în Uniune, a devenit ulterior adept al partidului republican, din care a făcut parte şi Lincoln, campionul luptei pentru desfiinţarea sclaviei.

rițe[1] și au rînduit astfel lucrurile încît Bill Harkness s-o ia pe urma cîinelui său și să se ducă într-un loc unde opossumii cad din copaci fără să dai nici o lovitură cu securea[2].

Dușmănia a fost în floare timp de patruzeci de ani. Membrii familiei Harkness erau împușcați la plug, prin fereastră, la lumina lămpii, în drum pe cînd se întorceau de la adunările religioase în aer liber, în somn, treji sau altminteri, cîte unul sau în grupuri de familie, pe pregătite și pe nepregătite. Ramurile arborelui genealogic al Folwellilor erau retezate în același chip, după regulile întocmite și adoptate de tradiția locului.

Azi așa, mîine așa, pînă în cele din urmă din această smulgere a copacului n-a mai rămas decît cîte un singur membru al fiecăreia dintre aceste familii. Și atunci, Cal Harkness, făcînd probabil socoteala că dacă disputa ar continua tot așa, dușmănia ar fi să capete un aspect prea personal, a dispărut pe neașteptate din ținutul Cumberland, care a respirat ușurat; fugi de brațul răzbunător al lui Sam, ultimul Folwell care mai rămăsese ca să-i țină piept.

După un an, Sam Folwell află că dușmanul ereditar încă nesuprimat se stabilise în New York. Sam întoarse cu gura în jos cazanul cel mare de rufe, din curte, răzui puțină funingine de pe fund pe care o amestecă cu untură și-și lustrui cizmele cu compoziția rezultată. Își puse costumul de gata, de culoare cafenie și vopsit în negru, o cămașă albă și un guler și îndesă într-un sac ceva lenjerie de spartan. Își luă pușca „veveriță" din cui, dar o puse la loc, oftînd. Oricît de moral și de admisibil ar fi acest obicei în munții Cumberland, s-ar putea ca New Yorkul să nu înghită ținuta lui de veverițar printre zgîrie-norii de pe Broadway. Un revolver Colt, vechi dar de nădejde, pe care-l dezgropase din sertarul unui birou, părea că se proclamă arma cea mai faină atunci cînd e vorba de

---

[1] Pușcă de calibru mic, numită astfel în derîdere, introdusă în America pe la 1700.

[2] Cînd sînt urmărite de cîini, aceste animale se urcă în copaci de unde sînt date jos lovind cu securea la rădăcina lor. Aici, aluzie la împușcarea lui Bill Harkness.

aventuri şi de răzbunare în metropolă. Sam îl vîrî în sac, alături de un cuţit de vînătoare în teacă de piele. În timp ce pornea călare pe un catîr spre gara din vale, ultimul Folwell se întoarse în şa privind încruntat spre micul mănunchi de scînduri groase de brad alb, din pîlcul de ienuperi care punctase locul unde se aflau îngropaţi morţii neamului Folwell.

Sam Folwell ajunse la New York în timpul nopţii. Mişcîndu-se şi trăind în cercurile libere ale naturii, el nu observă unghiurile formidabile, nemiloase, ireductibile şi fioroase ale marelui oraş, care pîndeau din întuneric ca să se închidă în jurul rotunjimii inimii şi creierului său şi să-l modeleze potrivit formei milioanelor lui de victime, toate turnate în tipare noi. Un birjar îl culese din vîrtejul străzii, aşa cum Sam însuşi adesea smulgea o nucă dintr-un strat de frunze veştede doborîte de vîntul de toamnă, şi-l cără la iuţeală la un hotel pe măsura cizmelor şi sacului său de pînză.

A doua zi de dimineaţă, ultimul Folwell îşi făcu apariţia în oraşul care-l adăpostea pe ultimul Harkness. Coltul era vîrît sub haină şi legat cu o curea îngustă de piele, iar cuţitul de vînătoare i se legăna pe coaste, cu mînerul la două degete sub gulerul hainei. Atîta ştia de Cal Harkness, că făcea pe vizitiul pe un camion, undeva în oraşul acela, şi că el, Sam Folwell, descinsese acolo ca să-i facă de petrecanie. Iar în momentul cînd păşea pe trotuar, vedea roşu înaintea ochilor şi ura aţîţată de vechea duşmănie îl muşca de inimă.

Larma bulevardelor din centru îl atrase într-acolo. Se aştepta parcă să-l vadă pe Cal, ivindu-se pe stradă în cămaşă, cu o găleată şi un bici în mînă, aşa cum l-ar fi văzut în Frankfort sau în Laurel City. Trecuse însă o oră şi Cal nu se arăta. Poate că aştepta într-o ascunzătoare, gata să-l împuşte din dosul unei uşi ori de la o fereastră. Cîtva timp, Sam fu cu ochii în patru; se uită la toate uşile şi la toate ferestrele.

Pe la amiază, oraşul se plictisise jucîndu-se cu el de-a şoarecele şi pisica şi-l strivi deodată între liniile sale rigide.

Sam Folwell se găsea tocmai în locul unde arterele mari ale oraşului se întretaie în unghiuri drepte. Îşi

azvîrli privirea în cele patru direcţii şi văzu lumea ieşită de pe orbita ei şi redusă, cu bolobocul şi panglica unui topometru închipuit, la un plan cu muchii şi cu colţuri. Tot ce era viu se agita pe şine, pe făgaşe, după un anumit sistem, între anumite limite şi în chip mecanic. Rădăcina vieţii era rădăcina cubică; suprafaţa existenţei era suprafaţa la pătrat. Oamenii treceau pe lîngă el aidoma unui şuvoi de rînduri drepte; zgomote şi pocnituri asurzitoare îl năuciră.

Sam se rezemă de colţul ascuţit al unei clădiri de piatră. Treceau pe lîngă el mii şi mii de chipuri, dar nici unul măcar nu se întorcea înspre el. Îl cuprinse deodată o teamă prostească, aceea că ar fi murit şi ar fi devenit nălucă şi că de aceea nu putea fi văzut. Şi atunci se simţi cu totul însingurat şi părăsit în acest oraş.

Un tip gras se desprinse din şuvoiul de oameni şi se opri la distanţă de cîţiva paşi de el, în aşteptarea tramvaiului. Sam se apropie tiptil de el şi-i strigă în ureche, ca să acopere gălăgia de pe stradă:

— Porcii lui alde Rankins erau grei, nu glumă, faţă de ai noştri, da' jirul prin partea locului este, o-ho-ho, mai grozav decît pe la...

Omul cel gras se depărtă discret şi cumpără nişte castane coapte, ca să-şi ascundă spaima.

Sam Folwell simţi nevoia unei picături de whisky. Peste drum văzu nişte oameni intrînd şi ieşind pe nişte uşi batante. Din cînd în cînd se zărea, prin deschizătura uşilor, un bar sclipitor cu podoabele lui metalice. Omul setos de răzbunare trecu strada şi dădu şi el să intre. Arta eliminase şi de aici obişnuitul cerc. Mîna lui Sam nu găsi nici un mîner rotund, ea aluneca zadarnic pe o placă dreptunghiulară de alamă şi pe lemnul de stejar lustruit, fără să dea de ceva, măcar cît o gămălie de ac, pe care să-l poată apuca cu degetele.

Descumpănit, roşu la faţă, amărît, se depărtă de uşă şi se aşeză pe o treaptă. O nuia de salcîm îi mîngîia şalele.

— Hai, circulă! îi spuse poliţistul. Destul ai căscat gura pe-aici.

La colţul străzii, un fluierat strident răsună în urechile lui Sam. Se răsuci pe călcîie şi văzu un ticălos cu sprîncene negre încruntîndu-se la el pe deasupra unei grămezi de alune de pe o maşină care scotea aburi. Dădu să traverseze strada, dar ceva enorm, gonind fără catîri, mugind cu glas de taur şi lăsînd în urmă un miros de lampă care fumegă, trecu vîjîind, aproape atingîndu-i genunchii. Un birjar îl izbi cu butucul roţii şi-l lămuri că vorbele plăcute au fost inventate pentru alte împrejurări. Un şofer sună ca un desperat din clopoţel şi, o dată în viaţa lui, fu şi el de aceeaşi părere cu birjarul. O doamnă voluminoasă, gătită cu o bluză de mătase „şanjantă", îi dete un ghiont în spinare şi un vînzător de ziare îl bombardă cu coji de banane zicîndu-şi în gînd: „Îmi pare rău. dar dacă m-ar vedea cineva că scap ocazia, ce-ar zice ?"

După ce-şi termină treaba pe ziua aceea şi-şi băgă camionul sub şopron, Cal Harkness coti pe după muchia ascuţită a unei clădiri pe care, cu obrăznicia lor, arhitecţii o construiseră după modelul unei maşini de ras. În mulţimea de oameni care treceau grăbiţi, ochiul său descoperi, la trei metri distanţă, pe duşmanul sîngeros şi necruţător, care mai supravieţuia — duşmanul neamului său.

Se opri brusc şi şovăi o clipă, nefiind înarmat şi luat cu totul pe neaşteptate. Dar ochiul ager de muntean al lui Sam Folwell îl descoperise la rîndul său.

O săritură-fulger, o undă în şuvoiul de trecători şi deodată se auzi vocea lui Sam urlînd:

— Sal'tare, Cal! Mă bucur al dracului că te văd.

Şi pe Broadway — colţ cu Fifth Avenue şi cu 23-rd Street — duşmanii de moarte din Cumberland îşi strînseră cu putere mîna.

*1908*

## PROFILUL FERMECAT

Calife există puţine. Femeile sînt Şeherazade prin naştere, prin predilecţie, prin instinct şi dispoziţia coardelor lor vocale. Cele o mie şi una de poveşti sînt povestite în fiecare zi de sute de mii de fiice de viziri sultanilor lor. Doar coarda de arc[1] le poate veni de hac, dacă nu deschid bine ochii.

Am auzit, totuşi, o poveste cu o doamnă Calif. Nu e chiar o poveste din „O mie şi una de nopţi", din cauză că în ea o găsim şi pe Cenuşăreasa, care în altă epocă şi în altă ţară mînuia cu dibăcie cîrpa de şters vase. Aşa că, dacă nu vă deranjează nişte date atît de încîlcite (care s-ar părea că ar voi să-i dea un iz oriental) pînă la urmă o să ne înţelegem.

În New York există un hotel vechi, vechi de tot. Aţi văzut prin reviste gravuri reprezentînd acest hotel. A fost clădit — staţi puţin! — într-o vreme cînd dincolo de strada 14 nu exista nimic, afară de vechiul drum bătătorit de Pieile Roşii, care ducea la Boston şi la biroul lui Hammerstein. Peste puţin timp, acest han va fi dărîmat. Şi cînd pereţii săi solizi vor fi la pămînt, iar cărămizile vor durui în jos pe jgheaburile înclinate, mari grupuri de cetăţeni se vor aduna pe la colţuri să deplîngă distrugerea acestui semn de hotar vechi şi iubit. Mîndria civică se afirmă puternic în

---

[1] Aluzie la coarda de arc cu care erau sugrumate nevestele necredincioase ale sultanului.

New Bagdad; iar cel care va plînge cu şiroaie mai mari de lacrimi şi se va ridica mai tare împotriva iconoclaştilor va fi omul de obîrşie din Terre Haute[1] ale cărui cele mai scumpe amintiri despre vechiul hotel se mărginesc la faptul că în 1873 a fost dat afară de la prînzul gratuit care se servea acolo pentru nevoiaşi.

Acesta era hotelul la care trăgea totdeauna doamna Maggie Brown. Doamna Brown era o femeie osoasă, de vreo 60 de ani, îmbrăcată în negrul cel mai decolorat posibil şi purtînd o geantă făcută, pe cît se pare, din pielea unui animal care trăise pe vremea lui Adam şi căruia acesta îi dăduse numele de aligator. Ea reţinea totdeauna un salonaş şi un dormitor la ultimul etaj al hotelului, plătind o chirie de doi dolari pe zi. Şi ori de cîte ori se afla la hotel, veneau zilnic şi grăbiţi în vizită o mulţime de bărbaţi cu feţe colţuroase, cu aerul preocupat, avînd disponibile doar cîteva secunde. Căci se zvonea că Maggie Brown este a treia dintre cele mai bogate femei de pe glob; iar acei domni atît de atenţi nu erau decît cei mai bogaţi agenţi de bursă şi oameni de afaceri din oraş, veniţi să solicite nişte fleacuri de împrumuturi de cinci-şase milioane de dolari de la bătrîna doamnă în negru cu poşeta ei preistorică.

Stenografa şi dactilografa hotelului Acropolis (na! că mi-a scăpat numele!) era domnişoara Ida Bates. Era aşa, ca o sculptură clasică ce ne-ar fi rămas de la greci. N-avea nici cel mai mic defect în înfăţişarea ei. Un om de modă veche, încercînd să aducă laude unei doamne, spunea despre ea: „Faptul de a o iubi făcea cît o adevărată educaţie liberală". În adevăr, simplul fapt de a-ţi plimba privirea pe părul negru şi pe bluza imaculată a domnişoarei Bates echivala cu un curs complet prin corespondenţă. Uneori îmi bătea cîte ceva la maşină şi, deoarece refuza să ia banii cu anticipaţie, ajunsese să mă considere oarecum ca prieten şi protejat. Era amabilitatea şi bunătatea personificată; şi nici măcar un voiajor comercial care

---

[1] Localizare a numelui New Yorkului.

plasa alb de plumb sau un importator de blănuri nu ar fi îndrăznit vreodată să depăşească limitele bunei-cuviinţe, în prezenţa ei. Tot personalul hotelului Acropolis, de la proprietarul însuşi, care locuia la Viena, pînă la portarul-şef, care era ţintuit la pat de şaisprezece ani, s-ar fi năpustit într-o clipă să-i ia apărarea.

Într-o zi, trecînd pe lîngă micul *sanctum Remingtorium*[1] al domnişoarei Bates, în locul ei observai ceva cu părul negru — fără îndoială, o persoană — apăsînd cu putere, cu fiecare deget arătător pe clapele maşinii. Meditînd asupra caracterului schimbător al lucrurilor omeneşti, îmi continuai drumul. A doua zi plecai în concediu pe două săptămîni. Cînd mă întorsei, dădui pe la Acropolis şi, plimbîndu-mă prin holul hotelului, o zării pe domnişoara Bates, neschimbată, cu profilul ei elen, blîndă şi fără cusur ca totdeauna, punînd tocmai capacul la maşina de scris. Era ora de închidere ; dar ea mă rugă să stau cîteva minute pe scaunul care servea celor ce îi dictau. Domnişoara Bates explică lipsa ei şi revenirea la hotelul Acropolis în cuvinte identice sau asemănătoare cu cele ce urmează :

— Ei, Omule, cum merge cu compunerea nuvelelor ?

— Cu destulă continuitate, răspunsei eu. De publicat se publică aproape tot atît de regulat pe cît le şi scriu.

— Păcat, spuse ea. Principalul, la o nuvelă, e să fie bătută corect la maşină. Mi-ai simţit lipsa, nu-i aşa ?

— Nimeni, spusei, din cîte dactilografe am cunoscut, nu ştie ca dumneata să pună la locul lor cataramele de la centuri, punctele şi virgulele, pasagerii hotelului şi acele de păr. Dar ai fost şi dumneata plecată. Zilele trecute am văzut în locul dumitale un pachet care tot timpul sugea peptonă cu mentă.

— Tocmai voiam să-ţi vorbesc despre asta, zise domnişoara Bates, dacă nu mă întrerupeai.

Desigur, ai auzit de Maggie Brown care trage la acest hotel. Ei bine, află că femeia asta are o avere de patruzeci de milioane de dolari. Ea locuieşte în

[1] În loc de *sanctum sanctorum*, sfînta sfintelor, adică locul cel mai sfînt : Remington este o marcă de maşini de scris.

Jersey[1] într-un apartament pentru care plăteşte o chirie de zece dolari. Are totdeauna la dispoziţie mai mulţi bani în numerar decît cinci oameni de afaceri candidaţi la postul de vicepreşedinte, la un loc. Nu ştiu dacă îi ţine la ciorap sau nu, dar ştiu că se bucură de mare popularitate în acel cartier al oraşului unde se practică cultul viţelului de aur. Ei bine, acum vreo două săptămîni, doamna Brown se opreşte la uşa biroului meu şi-şi holbează ochii la mine timp de vreo zece minute. Eu stam întoarsă cu umărul în direcţia ei, bătînd în mai multe exemplare o ofertă de mină de aramă, pentru un bătrîn, un om de treabă din Tonopan[2]. Dar eu văd totdeauna ce se petrece în jurul meu. Chiar cînd sînt tare ocupată cu scrisul, văd lucrurile prin pieptenii de pe tîmple şi pot lăsa un nasture descheiat la sutien, în spate, ca să văd cine ar fi înapoia mea. Nu mă uit în jurul meu din cauză că realizez între optsprezece şi douăzeci de dolari pe săptămînă şi nu am nevoie să mă uit.

În seara aceea, la ora cînd lăsam lucrul, doamna Brown trimite după mine să mă duc sus, în apartamentul ei. Mă aşteptam să mă pună să bat la maşină vreo două mii de cuvinte pe nişte bilete la ordin[3], acte de ipotecă sau contracte, cu perspectiva unui bacşiş de zece cenţi ; m-am dus totuşi. Ei bine, Omule, am fost neînchipuit de surprinsă. Bătrîna Maggie Brown se umanizase.

„Copila mea, îmi spuse, eşti cea mai frumoasă fiinţă pe care am văzut-o în viaţa mea. Aş vrea să te laşi de meserie şi să vii să locuieşti cu mine. Eu nu am pe nimeni pe lume, adăugă ea, în afară de bărbatu-meu şi de un fiu sau doi, însă nu întreţin relaţii cu nici unul dintre ei. Ei sînt o sarcină prea apăsătoare pentru o femeie care munceşte din greu. Aş vrea să devii un fel

---

[1] Jersey City, mare oraş situat pe malul rîului Hudson, în faţa New Yorkului.

[2] Tîrguşor din statul Nevada, S.U.A., unde se găsesc mine de aur şi de cupru.

[3] Angajament scris de a plăti la o anumită dată, unei anumite persoane sau purtătorului, o sumă împrumutată. Termen comercial.

de fiică a mea. Se spune că aş fi zgîrcită şi meschină, iar gazetele scriu tot felul de minciuni că mi-aş găti şi mi-aş spăla rufele singură. Minciuni, continuă ea. Dau rufele afară la spălat, exceptînd batistele, ciorapii, jupoanele, gulerele şi alte lucruri de-astea mai uşoare. Am patruzeci de milioane de dolari în numerar, acţiuni sau obligaţii, care se pot negocia ca Standard Oil-ul, preferenţiale [1], la un bazar de binefacere organizat de biserică [2]. Nu sînt, de fapt, decît o biată bătrînă părăsită ; şi simt nevoia să am pe cineva lîngă mine. Dumneata eşti cea mai frumoasă fiinţă omenească pe care am întîlnit-o vreodată, repetă ea. Vrei să vii să locuieşti cu mine ? Am să le arăt eu dacă pot cheltui bani sau nu !"

— Ia spune, Omule, ce-ai fi făcut dumneata în locul meu ? Desigur, am primit. Şi, ca să-ţi spun adevărul, bătrîna Maggie începuse să-mi devină simpatică. Nu că m-aş fi gîndit la cele patruzeci de milioane de dolari şi la ce-ar putea face ea pentru mine. Mă aflam şi eu cam singură pe lume. Tot omul trebuie să aibă pe cineva căruia să i se plîngă că are un junghi în umărul stîng, sau că pantofii de lac, odată ce-au început să plesnească, se duc de rîpă cu-atîta iuţeală. Şi nu poţi pălăvrăgi de-alde astea cu bărbaţii pe care-i întîlneşti în hoteluri şi care atît aşteaptă ca să intre mai adînc în vorbă.

Aşadar, mi-am părăsit slujba de la hotel şi-am plecat cu doamna Brown. Aveam impresia că-i căzusem cu tronc. Se uita la mine ore întregi cînd şedeam pe scaun, citeam sau răsfoiam vreo revistă.

O întreb odată : „Vă aduc aminte de vreo rudă sau de vreo prietenă din copilărie decedată, doamnă Brown ? Am observat că din cînd în cînd mă supuneţi la un examen destul de stăruitor."

„Semeni la chip, zice, leit cu o prietenă scumpă de-a mea — cea mai bună pe care am avut-o vreodată. Dar pe tine, copila mea, te iubesc şi pentru propria ta persoană", preciză apoi.

---

[1] Acţiunile preferenţiale se bucură de avantajul că dividendele lor se plătesc înaintea altor acţiuni.

[2] În S.U.A. bazarele de binefacere se fac de către biserici, la anumite sărbători.

Ia spune, Omule, ce crezi dumneata că a făcut? S-a destins ca o ondulaţie Marcel[1] după ce te-ai scăldat în mare la Coney Island. M-a dus la o croitoreasă clasa-ntîi şi i-a dat *à la carte*[2] ca să mă aranjeze, fie cît o fi să coste. De altfel, comanda era urgentă. „Madame" a încuiat uşa din faţă şi le-a pus pe toate fetele la lucru.

Apoi ne-am mutat la — unde zici? — nu; mai gîndeşte-te puţin... ai ghicit: la hotelul Bonton. Ni se rezervase un apartament de şase camere şi costa 100 de dolari pe zi. Am văzut cu ochii mei nota de plată. Începusem s-o iubesc pe bătrîna doamnă.

Şi apoi, Omule, cînd au început să curgă toaletele... ce să-ţi mai vorbesc de ele? Nici n-ai putea să înţelegi. Acum îi spuneam „tanti Maggie". Cu siguranţă, ai citit basmul cu Cenuşăreasa. Ei bine, ceea ce a spus Cenuşăreasa cînd prinţul i-a lunecat în picior pantoful numărul 32 e o poveste palidă faţă de ceea ce mi-am spus eu.

Apoi tanti Maggie mi-a spus că o să dea la hotelul Bonton în cinstea mea un banchet pentru intrarea mea în lume — banchet care o să-i facă să moară de invidie pe Van[3]-ii tuturor vechilor familii olandeze de pe Fifth Avenue[4].

„Mi-am mai făcut o dată debutul în societate, tanti Maggie, îi spusei eu. Dar am să mi-l mai fac o dată. Numai că, ştii, zic, acesta este unul dintre cele mai elegante hoteluri din oraş. Apoi, să mă ierţi că ţi-o spun, e greu să aduni un buchet de notabilităţi fără o pregătire prealabilă."

„Nu-ţi face griji despre asta, copila mea, mi-a răspuns tanti Maggie. Eu nu trimit invitaţii, eu dau ordine.

---

[1] Coafură cu ondulaţii adînci făcute cu un fier special, inventat de coaforul parizian Marcel pe la începutul acestui secol.

[2] Confuzie cu expresia franceză *carte blanche,* care înseamnă „mînă liberă".

[3] „Van" este particula de nobleţe care precede numele olandezilor. Primii colonişti ai New Yorkului, care pe atunci se numea New Amsterdam, au încă numeroşi descendenţi în acest oraş.

[4] Principalul bulevard din New York, pe care se găsesc magazine de lux şi locuinţele oamenilor bogaţi.

O să am cincizeci de oaspeţi care n-ar putea fi întruniţi la vreo altă recepţie decît dacă ar fi dată de regele Eduard [1] sau de William Travers Jerome [2]. Oameni sînt şi ei, desigur, şi toţi îmi datorează ori au de gînd să-mi datoreze bani. Dintre soţiile lor unele poate nu vor veni, dar vor veni destule."

Ce să spun, păcat că n-ai putut lua parte şi dumneata la banchetul ăla. Serviciul de masă era numai în aur şi în cristal. Erau de faţă vreo patruzeci de domni şi opt doamne, în afară de tanti Maggie şi de mine. A treia dintre bogătaşele lumii nu mai era de recunoscut. Purta o rochie nouă de mătase neagră, cu atîtea garnituri de mărgele şi de fireturi, încît suna exact ca o ploaie cu grindină, aşa cum am auzit una o dată, cînd mi-am petrecut toată noaptea la o fată care locuia într-o odăiţă la mansardă.

Dar rochia mea!... Ascultă, Omule, ce să mai lungesc vorba! Era toată numai dantelă de mînă, bineînţeles pe-acolo pe unde aducea a rochie — şi costase 300 de dolari. Am văzut factura. Toţi bărbaţii aveau chelii sau favoriţi albi şi întreţineau un schimb neîntrerupt de replici spirituale despre 3 la sută, despre Bryan [3] şi despre recolta de bumbac.

La stînga mea şedea un ceva [4], care vorbea ca un bancher, iar la dreapta aveam pe un tînăr care afirma că e artist desenator la o gazetă. Era singurul... ia te uită, ce era să-ţi spun!

După ce s-a terminat masa, doamna Brown şi cu mine ne-am dus sus, în apartament. Cu mare greutate ne-am croit drum prin gloata de reporteri care ne aşteptau pe toate culoarele hotelului. Asta e unul dintre dezavantajele banilor. Ascultă, nu cunoşti cumva un pictor, desenator de gazetă, care se numeşte Lathrop — un bărbat înalt, cu ochi frumoşi şi care vorbeşte cît se

---

[1] Eduard al VII-lea al Angliei.

[2] Avocat, luptător contra jocurilor de noroc şi a corupţiei politice (1859—1934).

[3] William Jennings Bryan, poreclit *The Commoner* (omul din popor), om politic american (1860—1925).

[4] Intenţionat în loc de „cineva", pentru a marca lipsa de personalitate a insului.

poate de plăcut ? Nu, nu-mi aduc aminte la ce gazetă lucrează. Ei, lasă, nu-i nimic!

Cum ajunserăm sus, doamna Brown telefonă să i se aducă imediat nota de plată. I s-a adus; se ridica la 600 de dolari. Şi eu am văzut-o. Tanti Maggie pur şi simplu a leşinat. Am întins-o pe o canapea şi i-am descheiat rochia ţintuită în mărgele.

„Copila mea, şopti ea, cînd îşi veni în fire, ce fuse asta ? Mărirea chiriei, sau un impozit pe venit ?"

„Doar o modestă masă, replicai eu. Nu trebuie să te tulburi pentru atîta lucru... a, nimic mai mult decît o picătură în biroul clandestin de afaceri de bursă [1]. Ridică-te numai şi iată aici... un aviz care te deposedează de o sumă, dacă n-o fi şi altceva."

Ascultă, Omule, ştii ce-a făcut atuncea tanti Maggie ? Un act de adevărată laşitate: m-a transportat din acel hotel Bonton a doua zi de dimineaţă la ora nouă. Ne-am mutat înar-o casă cu camere mobilate, în partea de jos a cartierului West Side. A închiriat o cameră cu apă, la etajul de dedesubt şi lumină la etajul de deasupra. După mutare, tot ce puteai vedea în cameră erau nişte rochii noi, elegante care costaseră 1500 de dolari şi o maşină de gătit, cu gaze, cu un singur ochi.

Tanti Maggie trecuse printr-un atac subit de extravaganţă. Cred că oricine are dreptul să-şi facă cheful, o dată în viaţă. Bărbatul îşi cheltuieşte banii pe băutură, iar femeia se ameţeşte cu rochii. Darămite cînd ai patruzeci de milioane de dolari!... Ce zici ? Aş fi vrut să am o fotografie... dar, fiindcă veni vorba de fotografii, ai întîlnit vreodată un pictor, desenator de gazetă, cu numele de Lathrop — unul înalt — ah, te-am mai întrebat, nu-i aşa ? A fost foarte amabil cu mine la masă. Îmi plăcea glasul lui. Şi-a închipuit probabil că aveam să moştenesc o parte din banii lui tanti Maggie.

Ce să spun, Omule, trei zile de simplă gospodărie ca aceea mi-a fost de-ajuns. Tanti Maggie era cît se poate

---

[1] *Birou clandestin, birou-găleată.* Joc de cuvinte intraductibil. Un birou-găleată este în America un birou unde se joacă la bursă fără a se vinde sau cumpăra realmente efecte sau mărfuri. Aceste tranzacţii sînt considerate ca jocuri de noroc ilegale.

de drăgăstoasă cu mine. Nu mă mai pierdea din ochi. Dar, trebuie să-ţi spun, de fapt, era o zgîrie-brînză cum nu s-a mai pomenit. Îşi impusese să nu cheltuiască mai mult de 75 de cenţi pe zi. Ne găteam singure mîncarea, în cameră. Cu ce mă alesesem aşadar ? Cu rochii croite după ultimul jurnal, care costaseră o mie de dolari, şi cu tururi de forţă la o maşină de gătit cu un singur ochi.

Ce mai vorbă, a treia zi mi-am şi luat tălpăşiţa. Nu puteam răbda să tot încropesc o tocană de rinichi de 15 cenţi, purtînd în acelaşi timp un capot de 150 de dolari, cu „entre-deux"-uri din dantelă de Valenciennes. Aşadar, mă dusei la toaletă şi mă îmbrăcai cu cea mai ieftină rochie dintre cele pe care mi le cumpărase doamna Brown — asta chiar pe care o port şi acum ; nu-i rea pentru 75 de dolari, nu-i aşa ? Lăsasem toate rochiile mele la soră-mea, în Brooklyn[1].

Doamnă Brown, fostă „tanti Maggie", îi spusei, am de gînd să-mi iau tălpăşiţa, în aşa fel şi în aşa direcţie, încît în timpul cel mai scurt posibil locuinţa asta să rămînă hăt, departe în urma mea. Eu nu mă închin banilor, adăugai, şi sînt unele lucruri pe care nu pot să le suport. L-aş putea suporta pe monstrul fabulos despre care am citit undeva că înfulecă păsări fripte fierbinţi şi înghite sticle reci pe nerăsuflate. Însă nu pe cineva care-şi calcă în mod laş cuvîntul. Se spune că ai patruzeci de milioane de dolari... Ei bine, n-ai decît să rămîi cu ei. Şi cînd mă gîndesc că începuseşi să-mi fii simpatică, zic.

Şi, ce să vezi, răposata tanti Maggie se tulbură pînă într-atît cît să-i curgă lacrimile şiroaie. Promise să ne mutăm într-o cameră elegantă, cu maşină de gătit cu două ochiuri şi cu apă la robinet.

„Am cheltuit o groază de bani, copila mea, spuse. Va trebui cîtva timp să facem economie. Eşti cea mai frumoasă creatură care mi-a căzut vreodată sub ochi, zise, şi nu vreau cu nici un preţ să mă părăseşti."

Cum mă vezi şi cum te văd, m-am repezit la hotelul Acropolis, am solicitat vechiul meu post şi l-am obţinut. Cum spuneai că merge cu nuvelele ? Ştiu că ai pierdut

[1] Unul dintre cartierele New Yorkului.

din cauză că n-am fost eu să ţi le bat la maşină. Le publici vreodată cu ilustraţii ? Apropo, nu cumva cunoşti un pictor, desenator de gazetă... mă ia gura pe dinainte ! Ştiu că te-am mai întrebat. La ce gazetă o fi lucrînd ? E curios, dar eu gîndeam că el nu se gîndea la banii la care s-ar fi putut gîndi că mă gîndeam că îi voi căpăta de la bătrîna Maggie Brown. Dacă aş cunoaşte cîţiva directori de gazete, i-aş...

Dincolo de uşă răsunară nişte paşi domoli. Ida Bates văzu prin pieptenele de la ceafă cine era. Observai cum această statuie perfectă se animează, se îmbujorează — minune de care am avut parte numai eu şi cu Pigmalion.

— Ai să mă scuzi ? mi se adresă fata, devenind o solicitantă adorabilă. E... e domnul Lathrop. Mă întreb, într-adevăr, să fi fost pentru bani ?... Mă întreb dacă, în definitiv, el...

Bineînţeles, am fost invitatul lor la nuntă. După ceremonie l-am tras pe Lathrop deoparte.

— Dumneata, care eşti un artist, îi şoptii, nu ţi-ai pus întrebarea de ce Maggie Brown a prins o simpatie atît de puternică pentru domnişoara Bates — adică fostă Bates ? Atunci să te lămuresc eu.

Mireasa purta o rochie simplă albă, drapată frumos în felul costumelor grecilor antici. Luai cîteva frunze dintr-o jerbă de flori din salonaş şi făcui cu ele o coroniţă cu care încinsei părul castaniu, lucios, al doamnei Lathrop, născută Bates, şi o pusei să se întoarcă cu profilul spre soţul ei.

— Ei, drăcie ! făcu el. Nu-i izbitor cum capul Idei seamănă, ca două picături de apă, cu capul doamnei de pe dolarii de argint ?

*1909*

## REABILITAREA CONDAMNATULUI

Un gardian sosi la cizmăria închisorii, unde Jimmy Valentine cosea de zor feţe la ghete, şi-l escortă pînă la biroul din faţă. Acolo gardianul-şef îi înmînă decizia de graţiere, care fusese semnată în dimineaţa aceea de directorul închisorii. Jimmy o luă oarecum plictisit. Executase aproape zece luni dintr-o condamnare de patru ani. Se aşteptase să stea doar vreo trei luni cel mult. Cînd un om cu atîţia prieteni liberi cîţi avea Jimmy Valentine e vîrît la „gherlă", aproape că nici nu merită osteneala să mai fie tuns.

— Ascultă, Valentine, spuse gardianul-şef, mîine dimineaţă te liberezi. Cată de te îndreaptă şi fă-te om cumsecade. Nu eşti băiat rău, în fond. Termină cu spartul caselor de bani şi trăieşte şi tu cinstit.

— Eu ? răspunse mirat Jimmy. Da' n-am spart în viaţa mea o casă de bani.

— Oh, nu, zise gardianul-şef rîzînd. Vezi bine că nu. Ia să vedem. Cum s-a întîmplat de-ai fost trimis la chestia aia din Springfield ? Nu cumva n-ai vrut să-ţi dovedeşti alibiul, de teamă să nu compromiţi pe cineva din crema societăţii ? Sau poate ai dat pur şi simplu peste nişte juraţi meschini şi bătrîni care-ţi purtau pică ? Totdeauna e ba una, ba alta cu voi ăştia, biete victime nevinovate !

— Eu ? zise Jimmy, continuînd să facă pe omul fără prihană. Aş putea să jur, domnule gardian, că n-am fost la Springfield de cînd sînt.

— Du-l înapoi, Cronin, zise gardianul-şef surîzînd, şi îmbracă-l cu hainele civile. Mîine dimineaţă la şapte îi descui celula şi-l conduci la biroul de la poartă. Gîndeşte-te bine la sfatul pe care ţi l-am dat, Valentine.

A doua zi de dimineaţă la şapte şi un sfert, Jimmy se găsea în biroul gardianului-şef de la poarta de ieşire. Era îmbrăcat în nişte haine de gata ce cădeau prost pe el, şi încălţat cu o pereche de ghete scorţoase, care scîrţîiau de mama focului, din acelea pe care statul le procură oaspeţilor săi forţaţi atunci cînd îi pune în libertate.

Funcţionarul îi înmînă un bilet de tren şi hîrtia de cinci dolari cu care legea presupune că individul se va reabilita, devenind un cetăţean bun şi prosper. Gardianul îi dădu o ţigară de foi şi-i strînse mîna. Deţinutul nr. 9762 fu trecut în registru cu menţiunea „graţiat de guvernator" şi domnul James Valentine păşi afară şi fu învăluit de lumina soarelui.

Indiferent la ciripitul păsărelelor, la copacii înverziţi care-şi legănau coroanele, cît şi la mireasma florilor, Jimmy se duse întins la un restaurant. Acolo gustă prima dulce bucurie a libertăţii, sub forma unui pui fript şi a unei sticle de vin alb, urmate de o ţigară de foi de o calitate superioară întrucîtva celei pe care i-o oferise gardianul. De acolo, se îndreptă agale spre gară. Zvîrli un sfert de dolar în pălăria unui orb care şedea ghemuit lîngă uşă, apoi se urcă în tren. După trei ore descinse într-un orăşel din apropierea liniei ferate a statului. Intră în cafeneaua unui anume Mike Dolan, şi dădu mîna cu acesta, care sta singur la bar.

— Îmi pare rău că n-am putut-o face mai curînd, Jimmy, băiatule, zise Mike. Dar a trebuit să luptăm contra contestaţiei din Springfield, iar directorul închisorii era gata-gata să dea înapoi. Cum te simţi ?

— Fain, zise Jimmy, cheia mea o ai ?

Îşi luă cheia şi se urcă la etaj, descuind uşa unei camere din fund. Toate erau aşa cum le lăsase. Pe podea se afla încă nasturele rupt de la brasarda eminentului detectiv Ben Price atunci cînd poliţiştii se luptaseră cu Jimmy şi izbutiseră să-l aresteze.

După ce trase din perete un pat pliant, Jimmy apăsă pe un buton şi dădu la iveală un geamantan plin de praf. Îl deschise şi aruncă o privire plină de dragoste spre cea mai perfectă colecţie de unelte de spargere din răsăritul Statelor Unite. Era o garnitură completă, făcută din oţel călit în mod special, ultimele modele de perforatoare, sule, coarbe şi sfredele, leviere, prese de mînă şi burghiuri, precum şi alte două-trei inovaţii proprii şi de care era tare mîndru. Îl costaseră peste nouă sute de dolari ca să le facă la... undeva unde se produc asemenea scule pentru cei care practică o asemenea meserie.

După o jumătate de oră, Jimmy coborî şi trecu iarăşi prin cafenea. Îmbrăcat acum în haine de comandă şi frumos ajustate, avea în mînă geamantanul şters şi el de praf şi lustruit.

— Ai ceva de lucru ? îi spuse Mike, bine dispus.

— Eu ? zise Jimmy pe un ton de om foarte mirat. Nu înţeleg. Reprezint doar Societatea Fuzionată de biscuiţi şi pişcoturi care se topesc în gură ; şi de grîu decorticat.

Aceste vorbe îl amuzară pe Mike aşa de mult, încît Jimmy trebui să bea pe loc un pahar de lapte cu sifon. De băuturi tari, nu se atingea niciodată.

La o săptămînă după eliberarea deţinutului nr. 9762, s-a comis la Richmond, în statul Indiana, spargerea unei case de bani după toate regulile artei, fără să existe cel mai mic indiciu asupra autorului. Toată prada se ridica la un fleac de opt sute de dolari. După alte două săptămîni, o casă de bani brevetată, perfecţionată, garantată contra spargerii, fu violată în localitatea Logansport. Casa de bani fusese deschisă ca un burduf de brînză. Cu acea ocazie au dispărut o mie cinci sute de dolari în numerar ; titlurile şi argintăria rămăseseră neatinse. Aceste întîmplări începură să-i intereseze pe vînătorii de hoţi. Apoi o casă de bani de modă veche, pentru bănci, din Jeffers City intră în activitate şi azvîrli din craterul său o erupţie de bancnote ridicîndu-se în total la cinci mii de dolari. Pagubele erau acum destul de mari pentru ca problema să reintre în competenţa lui Ben Price. Comparînd însemnările făcute, se observa o remarcabilă asemănare între metodele folosite de spărgători. Ben Price făcu cercetări

la locurile unde se comiseseră spargerile şi fu auzit cînd remarca :

— Ăsta-i autograful maestrului Jim Valentine. S-a apucat iar de lucru. Ia te uită la acest buton cu secret, smuls cu uşurinţa cu care scoţi o ridiche din pămînt, după ploaie. El e singurul care are asemenea prese de mînă, cu care se poate face treaba asta. Şi uite ce perfect au fost date afară, cu perforatorul, rotogoalele astea ! Jimmy n-are niciodată nevoie să dea decît o dată cu burghiul, pentru o gaură. Da, mi se pare că o să fiu nevoit să pun mîna pe domnul Valentine. De data asta o să-şi ispăşească pedeapsa fără să se mai facă prostia de a i se reduce termenul sau de a i se acorda clemenţă.

Ben Price cunoştea obiceiurile lui Jimmy. Le aflase cînd anchetase cazul de la Springfield. Spargeri îndelung pregătite, dispariţii rapide, nici un complice, precum şi predilecţia pentru societatea bună, iată mijloacele care-l ajutaseră pe domnul Valentine să devină faimos pentru arta de a se strecura printre degetele justiţiei. S-a anunţat că Ben Price a pornit pe urma abilului spărgător, iar ceilalţi posesori de case de bani garantate contra spargerii răsuflară mai uşuraţi.

Într-o după-amiază, Jimmy Valentine şi geamantanul său coborîră din diligenţă în Elmore, un tîrguşor la vreo opt kilometri depărtare de calea ferată, în regiunea vechilor tăbăcării din Arkansas. Jimmy, avînd aerul unui tînăr atlet, student în ultimul an, care tocmai se întoarce acasă de la universitate, porni pe trotuarul cel larg spre hotel.

O doamnă tînără traversă strada, trecu colţul înaintea lui şi intră pe o uşă deasupra căreia se afla firma „Banca Elmore". Jimmy Valentine o privi drept în ochi, uită cu totul ce era, şi deveni pe loc alt om. Ea lăsă ochii în jos, îmbujorîndu-se uşor. Tineri în stilul şi cu înfăţişarea lui Jimmy nu se prea vedeau în Elmore.

Jimmy înhăţă pe un băiat care căsca gura pe treptele băncii ca şi cum ar fi fost unul dintre acţionari, şi începu să-i pună întrebări despre tîrg, vîrîndu-i din cînd în cînd în palmă cîte o monedă de 10 cenţi. După puţin timp, tînăra doamnă ieşi din bancă, părînd că nu se sinchiseşte,

cum nu s-ar sinchisi o regină, de tînărul cu geamantan şi-şi cătă de drum.

— Tînăra aceea nu-i domnişoara Polly Simpson ? întrebă Jimmy cu şiretenie.

— Aş, făcu băiatul. E Annabel Adams. Tat-su e patronul băncii ăşteia. De ce-ai venit la Elmore ?... Lanţul ăla e de aur ?... O să capăt un buldog... Mai ai gologani ?

Jimmy se duse la Hotelul Plantatorilor, se înscrise în registru sub numele de Ralph D. Spencer şi reţinu o cameră. Se rezemă de biroul funcţionarului, căruia îi declară că venise la Elmore să caute un loc unde să înfiinţeze o întreprindere comercială. Cum mergea negoţul de încălţăminte acum în tîrg ? El la negoţul de încălţăminte se gîndise. Era, în oraşul acela, vreo perspectivă ?

Funcţionarul fu impresionat de îmbrăcămintea şi de manierele lui Jimmy. El însuşi era un fel de tipar de modă pentru tineretul cu o spoială de eleganţă din Elmore, dar abia acum îşi observa cusururile. În timp ce căuta să bage bine de seamă cam cum îşi înnoda Jimmy cravata, îi dădea cu plăcere informaţii.

Da, erau şanse în comerţul de încălţăminte. Nu exista în localitate nici un magazin special. Se vindea, de obicei, încălţăminte la magazinele de manufactură şi la magazinele generale. Afacerile mergeau destul de bine cam în toate branşele. Spera că domnul Spencer se va hotărî să se stabilească la Elmore. Va vedea că e plăcut să locuiască în acest tîrg şi că oamenii sînt foarte sociabili.

Domnul Spencer va petrece, probabil, cîteva zile la Elmore şi va examina situaţia. Nu era nevoie ca funcţionarul să-l cheme pe băiat. Avea să-şi ducă singur geamantanul sus : era cam greu.

Domnul Ralph Spencer, pasărea Phoenix care se născuse din cenuşa lui Jimmy Valentine — cenuşă lăsată de flacăra unui atac subit şi definitiv, de dragoste — rămase la Elmore şi prosperă într-adevăr. Deschise un magazin de încălţăminte şi afacerea lui dădu rezultate strălucite.

Din punct de vedere social, viaţa lui constituia de asemenea un succes. Îşi făcu numeroşi prieteni şi-şi văzu împlinit dorul inimii. Făcu cunoştinţă cu domnişoara An-

nabel Adams şi fu din ce în ce mai captivat de farmecul ei.

După un an, situaţia domnului Ralph Spencer era următoarea: cîştigase stima concetăţenilor, magazinul său de încălţăminte prospera, iar el şi domnişoara Annabel erau logodiţi şi urmau să facă nunta peste două săptămîni. Domnul Adams — un bancher tipic de provincie, care muncea fără răgaz — îşi dădu asentimentul la căsătoria fiicei sale cu Spencer. Annabel era mîndră de el, aproape în aceeaşi măsură în care îl şi iubea. El se simţea ca acasă atît în familia domnului Adams cît şi în aceea a surorii măritate a Annabelei.

Într-o zi, aşezat în camera lui, Jimmy scrise următoarea scrisoare, pe care o expedie la adresa sigură a unuia dintre vechii săi prieteni din St. Louis [1]:

„Dragă prietene,

Aş vrea să vii la Sullivan, în Little Rock [2], miercuri seara, la ora 9. Vreau să aranjezi nişte mici treburi în locul meu. De asemenea, vreau să-ţi dăruiesc trusa mea de scule. Sînt sigur că o să le primeşti bucuros; n-ai putea să-ţi procuri altele la fel nici cu o mie de dolari. Ştii, Billy? De un an m-am lăsat de vechea meserie. Am aici o prăvălie drăguţă. Îmi agonisesc traiul cinstit şi mă voi însura peste două săptămîni cu cea mai ideală femeie de pe pămînt. E singura viaţă adevărată, Billy, viaţa corectă. Acum nu m-aş atinge de un dolar din banii altuia, nici pentru un milion. După ce mă căsătoresc, vînd magazinul şi plec în Vest, unde risc mai puţin să se dezgroape vechile acuzaţii contra mea. Îţi spun, Billy, ea e un înger. Are încredere în mine şi n-aş putea face din nou ceva nepermis pentru nimic în lume. Nu uita să vii la Sully, căci trebuie neapărat să te văd. Voi aduce sculele cu mine.

Vechiul tău prieten,
Jimmy"

---

[1] Mare oraş în statul Missouri.
[2] Capitala statului Arkansas.

Luni seara, după ce Jimmy scrisese această scrisoare, Ben Price îşi făcu discret intrarea în Elmore într-o şaretă închiriată, care îl hurduca pe pavajul tîrgului. Hoinări prin tîrg liniştit cum îi era obiceiul, pînă ce află ceea ce voia să afle. Din farmacia de peste drum de prăvălia de încălţăminte a proaspătului comerciant putea să-l vadă bine pe Ralph D. Spencer.

— Va să zică, ai de gînd să te însori cu fata bancherului, Jimmy? îşi zise Ben, fără să-şi piardă calmul. Om vedea!

A doua zi de dimineaţă, Jimmy îşi luă gustarea la familia Adams. Urma să plece în aceeaşi zi la Little Rock să-şi comande costumul de ginere şi să cumpere ceva drăguţ pentru Annabel. Pentru prima dată din ziua stabilirii sale la Elmore pleca din acel tîrg. Trecuse mai bine de un an de la ultimele lui „ocupaţii" şi socotea că putea să se aventureze fără pericol în afara localităţii.

După gustarea de dimineaţă, toată familia, formînd un grup respectabil — domnul Adams, Annabel, Jimmy şi sora Annabelei cu cele două fetiţe ale sale în vîrstă una de 5, cealaltă de 9 ani — porni spre centrul tîrgului. Ajungînd în dreptul hotelului unde locuia Jimmy, acesta dădu fuga sus în camera sa şi reapăru cu geamantanul. Apoi îşi continuară drumul spre bancă. În faţa ei găsiră şareta şi calul lui Jimmy şi pe Dolph Gibson, care urma să-l conducă la gară.

În dosul grilei înalte de stejar sculptat, intrară cu toţii în biroul băncii — inclusiv Jimmy, căci viitorul ginere al domnului Adams era pretutindeni binevenit. Funcţionarii erau încîntaţi cînd îi saluta tînărul chipeş şi agreabil care urma să se însoare cu domnişoara Annabel. Jimmy îşi lăsă geamantanul jos. Annabel, a cărei inimă tresălta de fericire şi de tinereţe zglobie, îşi puse în cap pălăria lui Jimmy şi ridică geamantanul.

— Nu-i aşa că mi-ar şedea bine ca voiajor comercial? zise Annabel. Vai, Ralph, dar greu mai e! Parcă ar fi plin cu lingouri de aur.

— Am în el o mulţime de linguri nichelate de pantofi, zise Jimmy cu sînge rece, pe care vreau să le restitui.

M-am gîndit că scutesc taxa de mesagerii dacă le iau cu mine. Am devenit teribil de econom.

La Banca Elmore tocmai se instalase o casă nouă de bani şi un depozit blindat. Domnul Adams era foarte mîndru şi ţinea să-l arate tuturor. Depozitul blindat era mic, dar avea o uşă nouă, brevetată de curînd. Aceasta se fixa prin trei buloane solide de oţel ce erau acţionate simultan de un singur mîner şi avea o broască ce se încuia automat printr-un mecanism de orologerie. Domnul Adams, radios, explica în ce mod funcţionează casa de bani domnului Spencer, care arăta un interes politicos, deşi nu prea dumirit. Cele două copile, May şi Agatha, erau fascinate de metalul lucios şi de ceasornicul şi butoanele acelea atît de nostime.

În timp ce ei erau astfel ocupaţi, Ben Price intrase fără grabă în hol şi, sprijinindu-se într-un cot, se uita parcă distrat prin grilă, înăuntru. Spuse casierului că nu doreşte nimic ; aştepta doar pe un cunoscut.

Deodată, femeile scoaseră un ţipăt sau două şi se produse o mare emoţie. Neobservată de părinţi, May, fetiţa de 9 ani, închisese pe Agatha în depozitul blindat. Apoi trăsese zăvoarele şi învîrtise butonul mecanismului cu combinaţia lui de cifre, aşa cum îl văzuse făcînd pe domnul Adams.

Bătrînul bancher se repezi la mîner şi trase o clipă de el.

— Nu se poate deschide uşa, murmură el. Ceasornicul n-a fost întors şi nici mecanismul cu combinaţii n-a fost reglat.

Mama Agathei continua să ţipe ca o isterică.

— Sst ! spuse domnul Adams, ridicînd mîna-i tremurătoare. Faceţi toţi linişte un moment. Agatha ! strigă el cît putu de tare. Ascultă ce-ţi spun.

În tăcerea care urmă, de-abia putură să audă vocea slabă a copilei, care plîngea înnebunită în bezna depozitului blindat, cuprinsă de o panică îngrozitoare.

— Scumpa şi nepreţuita mea ! se văicărea mamă-sa. Are să moară de frică ! Deschideţi uşa ! Vă implor, spargeţi-o ! Dumneavoastră, bărbaţii, nu puteţi face nimic ?

— Numai la Little Rock e cineva care poate deschide uşa asta, adăugă domnul Adams cu vocea tremurată. Doamne, Dumnezeule! Spencer, învaţă-mă, ce să fac? Copila asta nu va putea rezista multă vreme înăuntru. Nu are destul aer şi, pe lîngă asta, va fi apucată de convulsii din cauza fricii.

Mama Agathei, care parcă nu mai era în minţile ei, bătea cu pumnii în uşa depozitului. Cineva dădu ideea absurdă să se întrebuinţeze dinamită. Annabel se întoarse către Jimmy, cu ochii ei mari, plini de o mare durere, dar care încă nu pierduseră orice nădejde. Pentru o femeie nimic nu pare imposibil cînd e vorba de puterea bărbatului pe care-l adoră.

— Nu poţi face ceva, Ralph? Încearcă, te rog!

El o privi cu un surîs vag, ciudat, pe buze şi în ochi.

— Annabel, zise, dă-mi trandafirul acela pe care-l porţi, te rog!

Îndoindu-se dacă auzise bine, fata scoase totuşi acul care prindea bobocul de floare pe rochie şi-l puse în mîna lui Ralph. Jimmy îl băgă în buzunarul vestei, îşi scoase haina şi-şi suflecă mînecile cămăşii. O dată cu acest act, Ralph D. Spencer dispăru şi Jimmy Valentine îi luă locul.

— Daţi-vă toţi la o parte din dreptul uşii, porunci el scurt.

Puse geamantanul pe masă şi-l deschise larg. Din clipa aceea părea că nu-şi mai dă seama că ar mai fi şi altcineva de faţă. Scoase la iuţeală şi în ordine instrumentele lucioase şi ciudate, fluierînd încetişor ca pentru sine, cum făcea totdeauna cînd lucra. Într-o tăcere mormîntală şi încremeniţi, toţi îl urmăreau cuprinşi de un fel de fascinaţie.

După un minut, burghiul favorit al lui Jimmy muşca oţelul, pătrunzînd încetişor în uşă. După zece minute — bătînd propriul său record în materie de spargere — trase afară buloanele şi deschise casa de bani.

Agatha, aproape leşinată, dar teafără, fu strînsă la piept cu ardoare de mama sa.

Jimmy Valentine îşi luă haina şi ieşi de după zăbrele, îndreptîndu-se către uşa principală. În acest moment i se

păru că aude o voce de departe, pe care o cunoscuse mai de mult, chemîndu-l : „Ralph". Dar nu şovăi nici o clipă.

La uşă, un bărbat voinic îi cam stătea în drum.

— Salutare, Ben ! zise Jimmy, cu acelaşi surîs ciudat pe buze. Ai sosit, în sfîrşit ? Atunci, să mergem ! Cred că acum, pentru mine nimic nu mai are nici o importanţă.

În clipa aceea Ben Price făcu un gest oarecum straniu.

— Cred că faceţi o confuzie, domnule Spencer, spuse el. Nu ştiu să vă fi cunoscut mai înainte. Vă aşteaptă şareta, nu ?

Şi Ben Price îi întoarse spatele şi porni agale pe stradă.

*1909*

## „TRANDAFIRUL SUDULUI"

Cînd revista „Trandafirul Sudului" [1] fu lansată de o societate pe acţiuni în oraşul Toombs din statul Georgia, în mintea proprietarilor ei nu apărea ca posibil decît un singur candidat pentru postul de redactor-şef. Colonelul Aquila Telfair era omul indicat pentru acest loc. Pe baza tuturor drepturilor datorate erudiţiei, familiei, reputaţiei şi tradiţiilor sudice, el era redactorul predestinat, potrivit şi normal. În consecinţă, un comitet format din cetăţeni patrioţi ai Georgiei, care subscriseseră fondul iniţial de o sută de mii de dolari, îl vizitară pe colonelul Telfair în locuinţa lui, la Cedar Heights, cu teama ca nu cumva întreprinderea lor sudică să le fie zădărnicită de un eventual refuz al lui.

Colonelul îi primi în vasta sa bibliotecă, unde-şi petrecea cea mai mare parte a timpului. Biblioteca o moştenise de la tatăl său. Cuprindea zece mii de volume, dintre care unele mai recente apăruseră înainte de anul 1861. Cînd delegaţia sosi, colonelul Telfair era aşezat la biroul impozant de pin alb, din mijlocul încăperii, citind „Anatomia melancoliei" de Burton. El se ridică şi strînse ceremonios mîna fiecărui membru al delegaţiei. Dacă cunoaşteţi revista „Trandafirul Sudului" e imposibil să nu vă reamintiţi de portretul colonelului, care apărea din timp în timp în paginile ei. Nu poţi uita

[1] În original: „Rose of Dixie". Prin *Dixieland* se înţelegea Sudul latifundiar şi sclavagist al Statelor Unite.

părul lui lung şi alb, cu grijă periat, arcada nasului coroiat şi uşor sucit spre stînga, ochii pătrunzători sub sprîncenele încă negre, gura clasică dedesubtul mustăţii albe uşor rărită şi lăsată în jos la capete.

Delegaţia îi oferi cu solicitudine postul de redactor-şef, prezentîndu-i reverenţios o schiţă a domeniului de activitate de care trebuia să se ocupe revista, fixîndu-i şi un salariu mai mult decît îndestulător. Moşia colonelului era ştirbită din an în an din cauza eroziunii produse de torente. Afară de asta, cinstea care i se făcea nu era nici ea de dispreţuit.

Într-un discurs de acceptare de patruzeci de minute, colonelul Telfair contură literatura engleză de la Chaucer la Macaulay ; dădu pentru a doua oară bătălia de la Chancellorsville şi declară că, prin graţia lui Dumnezeu, el va conduce „Trandafirul Sudului" în aşa fel încît parfumul şi frumuseţea lui să se răspîndească în întreaga lume, să respingă teoria drăgălaşilor din Nord cum că nici un geniu şi nimic de seamă n-ar putea exista în creierul şi în inima oamenilor a căror proprietate o distruseseră şi ale căror drepturi ei le ştirbiseră.

În clădirea „First National Bank" se repartizară şi se mobilară toate birourile destinate revistei. Şi acum era rîndul colonelului de a face ca „Trandafirul Sudului" să prospere şi să înflorească sau să se veştejească în aerul îmbălsămat al ţinutului florilor.

Colectivul de ajutoare şi de colaboratori ai redactorului-şef colonelul Telfair, pe care el şi-l alesese, era o poemă. Primului-secretar de redacţie, Tolliver Lee Fairfax, îi murise tatăl în timpul asaltului dat de generalul Pickett [1]. Al doilea secretar, Keats Unthank, era nepotul unuia dintre cei ce luaseră parte la raidurile lui Morgan [2]. Recenzentul de cărţi Jackson Rockingham fusese cel mai tînăr soldat al armatei confederate, ivit pe cîmpul de bătaie cu o sabie într-o mînă şi cu o sticlă de lapte în alta. Redactorul artistic, Roncesvalles-Sykes, venea văr

---

[1] Celebrul general din armata confederată care a dat cu divizia lui faimosul asalt la Gettysburg. Este unul dintre cele mai cunoscute evenimente ale războiului de secesiune.

[2] *John Hunt Morgan*, general confederat care a dat asalturi îndrăzneţe în statele nordice în timpul războiului de secesiune.

de al treilea al unui nepot al lui Jefferson Davis. Miss Lavinia Terhune, stenografa şi dactilografa colonelului, avea o mătuşă care fusese pe vremuri sărutată de Stonewall Jackson. Tommy Webster, băiatul de serviciu de la biroul principal, îşi obţinuse postul după ce declamase, de la început pînă la sfîrşit, poeziile părintelui Ryan, la serbarea de distribuire a certificatelor şcolii medii din Toombs City. Fetele care împachetau şi expediau revista erau şi ele membre ale vechilor familii scăpătate din Sud. Casierul era o persoană insignifiantă, un anume Hawkins, din Ann Arbor, statul Michigan, însă era recomandat şi garantat de o societate care avea legături cu proprietarii revistei. Chiar şi societăţile pe acţiuni din Georgia îşi dădeau seama cîteodată că-ţi trebuie oameni vii, ca să îngropi morţii...

Ei bine, domnule, dacă vreţi să mă credeţi, „Trandafirul Sudului" înflori de cinci ori înainte ca cineva să fi auzit de el ; afară poate de cei care vin să-şi cumpere mărunţişurile în oraşul Toombs. Hawkins, pînă la urmă, începu să se agite şi să ia contact cu societăţile pe acţiuni. Chiar şi în Ann Arbor el era obişnuit să se ţină seama de propunerile lui cel puţin pînă la Detroit. Astfel, fu angajat un funcţionar care să se ocupe cu reclama, Beauregard Fitzhugh Banks, un tînăr cu o cravată de culoarea levănţicăi, al cărui bunic fusese Slăvita Înaltă Faţă de Pernă a Ku-klux-klanului.

În ciuda acestora, „Trandafirul Sudului" apărea totuşi în fiecare lună. Deşi fiecare număr conţinea fotografii mărite, fie ale lui Taj Mahal, fie ale grădinilor Luxemburgului, ori cu Carmencita, ori cu La Follette, un anumit număr de oameni îl cumpărau ori se abonau la el. Ca să-l lanseze, redactorul — colonelul Telfair — merse pînă la a publica trei vederi diferite ale vechii case a lui Andrew Jackson [1], „Ermitajul" ; o pagină întreagă de gravuri cu a doua bătălie de la Manasses, intitulată „Lee în ariergardă !" cît şi o biografie de cinci mii de cuvinte a lui Belle Boyd ; şi toate în acelaşi număr. Numărul abonaţilor crescu în luna aceea pînă la 118. Se mai aflau,

[1] Militar şi om politic sclavagist, fost preşedinte al Statelor Unite între 1829 şi 1837.

în acelaşi număr, poezii de Leonina Vashti Haricot (pseudonim), înrudită cu familia Haricot din Charleston, statul Carolina de Sud şi de Bill Thompson, nepot al unuia dintre acţionari. Apoi un articol al unui corespondent monden, care descria o recepţie oferită de înalta societate anglo-americană din Boston, unde o grămadă de ceai fusese azvîrlită în mare de cîţiva invitaţi, care se deghizaseră în piei roşii [1].

Într-o bună zi, o persoană a cărei respiraţie ar fi aburit cu uşurinţă o oglindă — într-atît era de plină de viaţă — intră în biroul „Trandafirului Sudului". Avea înfăţişarea unui misit de proprietăţi imobiliare, cu cravata lui cu nodul gata făcut ; cu manierele lui, probabil împrumutate de la cele trei faimoase personalităţi : W. J. Bryan, Hackenschmidt şi Hetty Green. Fu introdus imediat în „pons asinorum" [2]-ul redactorului colonel.

Colonelul Telfair se ridică şi schiţă o plecăciune în maniera prinţului Albert [3].

— Eu sînt Thacker — declară noul-venit, aşezîndu-se pe scaunul redactorului — T. T. Thacker din New York.

Apoi repede lansă, una cîte una, pe biroul colonelului, cîteva cărţi de vizită, un plic din hîrtie de Manila plin doldora şi o scrisoare de la proprietarii „Trandafirului Sudului". Prin această scrisoare, ei îl prezentau pe domnul Thacker şi-l rugau politicos pe colonelul Telfair să-i acorde o întrevedere, dîndu-i şi orice informaţie ar dori el despre revistă.

— Mă aflu de mai multă vreme în corespondenţă cu secretarul proprietarului revistei, zise Thacker cu vioiciune. Am şi eu ceva practică în materie de reviste

---

[1] Războiul de independenţă al americanilor împotriva englezilor a pornit de la punerea taxei pe ceai, la care americanii au răspuns, conform tradiţiei cu care veniseră din Anglia, că nu se puteau pune impozite decît de către o reprezentanţă politică adecvată. Insurecţia a început cu americanii deghizaţi în piei roşii, care au aruncat în mare ceaiul sosit cu o corabie.

[2] Puntea măgarilor. Expresie latinească ; aici, cu sensul de : drum mult umblat.

[3] Soţul reginei Victoria, care era foarte ceremonios.

şi sînt un promotor al tirajelor, tot atît de bun ca oricare altul ; o spun fără înconjur. Pot garanta o creştere a tirajului de zece mii, pînă la o sută de mii pe an. Şi asta pentru orice publicaţie care nu ar fi tipărită în vreo limbă moartă. Am urmărit „Trandafirul Sudului" de la apariţie. Cunosc fiecare rotiţă a afacerii de la editare pînă la punerea în pagină a anunţurilor, pe rubrici. Am venit acum aici, ca să investesc o sumă bunicică în revistă ; dac-oi vedea că este cazul. Trebuie ca ea să devină rentabilă. Secretarul îmi spune că se pierd bani. Nu văd de ce o revistă din Sud n-ar avea circulaţie şi în Nord, dacă ar fi condusă cumsecade.

Colonelul Telfair se rezemă de spatele fotoliului ştergîndu-şi ochelarii săi cu ramă de aur.

— Domnule Thacker, spuse el politicos dar ferm, „Trandafirul Sudului" este o publicaţie închinată promovării şi exprimării spiritului sudic. Lozinca sa este, după cum poate aţi văzut-o şi pe copertă, „Din Sud, pentru Sud şi prin Sud".

— N-aţi avea însă nimic de obiectat împotriva unei extinderi a circulaţiei revistei şi în Nord, nu-i aşa ? întrebă Thacker.

— Presupun, zise redactorul-colonel, că normal este să accepţi abonamente din partea oricui. Nu prea ştiu. Eu n-am nimic a face cu partea administrativă a revistei. Am fost chemat ca să-mi asum răspunderea ei redacţională şi am jertfit conducerii ei pînă şi bruma de talent literar pe care o am, cît şi erudiţia ce am acumulat-o de-a lungul anilor.

— Înţeleg, zise Thacker. Numai că un dolar este un dolar peste tot, în Nord, în Sud sau în Vest, fie că ai lua cu el peşte cod, mazăre *goober* sau cantalupi din Rocky Ford. Am răsfoit numărul dumneavoastră din noiembrie. Văd un exemplar şi aici pe birou. Nu vă supără dacă-l examinăm puţin împreună ?... Mda... articolul de fond merge. O bună dare de seamă asupra regiunii bumbacului cu o sumă de fotografii este binevenită orişicînd. New Yorkul se interesează întotdeauna de recolta de bumbac. Nici expunerea asta despre

vrăjmăşia dintre Hatfield şi McCoy, redactată de un coleg al nepoatei guvernatorului din Kentucky, nu este o idee prea rea. De-atîta vreme s-au întîmplat, încît majoritatea oamenilor au şi uitat-o. Acum, iată o poezie lungă de trei pagini intitulată: „Piciorul tiranului" de Lorella Lascelles. Mi-am pierdut o groază de timp cercetînd manuscrisele, dar n-am putut constata ca vreunul să-i fi fost refuzat vreodată.

— Domnişoara Lascelles, spuse redactorul, este una dintre cele mai cunoscute poetese ale Sudului. Ea este îndeaproape înrudită cu familia Lascelles din Alabama şi a confecţionat cu mîinile ei drapelul de mătase al Confederaţiei, drapel care a fost prezentat guvernatorului statului la instalarea sa.

— Dar de ce, insistă Thacker, de ce este ilustrată poezia cu o vedere a depozitului de cale ferată M. & O. de la Tuscaloosa?

— Ilustraţia, răspunse colonelul cu demnitate, înfăţişează un colţ din gardul împrejmuitor al vechiului conac în care s-a născut domnişoara Lascelles.

— Foarte bine, spuse Thacker, dar am citit această poezie, şi mi-ar fi imposibil să spun dacă era vorba de depozit, sau de bătălia de la Bull Run. Uite acuma aici, o scurtă povestire intitulată „Tentaţiile lui Rosie" de Tosdyke Pigott. E îngrozitoare. În primul rînd, cine e Pigott ăsta?

— Domnul Pigott, spuse redactorul, este fratele principalului acţionar al revistei.

— Mă rog, să trecem şi peste Pigott, se învoi Thacker. Să zicem că articolul ăsta asupra explorării arctice şi asupra pescuitului cu harponul ar putea merge şi el. Dar ce este cu ăstălalt care laudă fabricile de bere din Atlanta, New Orleans, Nashville şi Savannah? Pare o simplă statistică asupra producţiei şi calităţii soiurilor de bere respective. Ce naiba o mai fi şi asta?

— Dacă înţeleg limbajul dumneavoastră figurat, zise colonelul Telfair, răspunsul asupra articolului la care vă referiţi este următorul: articolul mi-a fost înmînat de către proprietarii revistei cu instrucţiunea de a-l

publica. Calităţile lui artistice nu m-au satisfăcut nici pe mine. Dar într-o oarecare măsură mă simt obligat să mă conformez şi eu, în unele chestii, dorinţelor celor care sînt interesaţi în partea financiară a „Trandafirului".

— Înţeleg, zise Thacker. Mai departe, avem două pagini de spicuiri din „Lalla Rookh" de Thomas Moore. Dar din ce închisoare federală o fi scăpat oare acest Moore sau care este numele de familie cu iniţialele F.F.V. care-l handicapează.

— Moore este numele unui poet irlandez, mort în 1852, lămuri colonelul Telfair cu un soi de milă. Este aşadar, un clasic. Mă gîndisem chiar să retipăresc în foiletoane traducerea din Anacreon, făcută de el.

— Nu uita să ţii seamă de legea drepturilor de autor, zise Thacker în bătaie de joc. Dar cine mai este şi această Bessie Belleclair, care colaborează cu un eseu asupra uzinei de apă de la Milledgeville ?

— Domnule, zise colonelul Telfair, numele acesta este „le nom de guerre" [1] al domnişoarei Elvira Simpkins ; nu am onoarea s-o cunosc personal, dar articolul ei mi-a fost trimis de Brower, membru al Congresului, reprezentînd statul în care s-a născut autoarea. Mama acestui membru al Congresului era înrudită cu familia Polk din Tennessee.

— Ei bine, colonele, spuse Thacker azvîrlind revista cît colo, aşa nu mai merge ! Nu poţi conduce cu succes o revistă pentru o regiune limitată a ţării. Trebuie să faci apel la întreg poporul. Ia uite publicaţiile din Nord, cum au ştiut ele să ţină seama de gustul Sudului şi cum au încurajat pe scriitorii sudişti. La rîndul dumitale trebuie să mergi în lung şi-n lat ca să apelezi la colaboratori de pretutindeni. Trebuie să achiziţionezi lucrările în funcţie de calitatea lor, fără a ţine seama de arborele genealogic al autorului. Uite, pariez pe un litru de cerneală că acest organ monden din Sud pe care îl conduci nu a tipărit o iotă din vreun scriitor

[1] Pseudonimul (l. franceză).

a cărui origine să fi fost de dincolo de linia lui Mason şi a lui Hamlin [1]. Am sau nu dreptate ?

— Am respins conştient şi cu vigilenţă orice colaborări din asemenea regiuni, dacă am înţeles bine limbajul dumneavoastră figurat.

— Bun. Acum să-ţi arăt altceva.

Thacker întinse mîna, apucă plicul lui gros de Manila şi răsturnă pe biroul redactorului o grămadă de manuscrise bătute la maşină.

— Aici avem material destul, zise el, pe care am plătit bani peşin, ca să-l aduc cu mine.

Desfăcu pe rînd manuscrisele şi-i arătă colonelului primele pagini ale fiecăruia.

— Aici am patru nuvele scrise de patru autori, cei mai scump plătiţi în Statele Unite — trei sînt stabiliţi la New York, iar al patrulea circulă de colo-colo. Dincoace, un articol special asupra lumii alese care a studiat la Viena, scris de către Tom Vampson. Iată şi o serie de foiletoane italiene de căpitanul Jack... adică nu — de celălalt, Crawford. Iată trei expuneri asupra conducerii oraşelor, de Sniffings, iar aici am ceva fain, cu titlul „Ce poartă femeile în necesarul lor de toaletă". O ziaristă din Chicago s-a angajat cameristă pe timp de cinci ani la o *lady*, ca să obţină această informaţie. Iată şi tabloul sinoptic al capitolelor precedente din foiletoanele lui Hall Caine, care vor apărea în iunie. Mai am încă vreo cîteva kilograme de „vers de société" pe care le-am luat la un preţ considerabil de la revistele de succes. Acesta este materialul pe care-l cer oamenii de pretutindeni. Şi, în sfîrşit, un articol elogios la adresa lui George B. McGlellan, cu fotografii de la vîrsta de patru, doisprezece, douăzeci şi doi şi treizeci de ani. E un fel de pronostic. El e musai să fie ales primar al New Yorkului. Va face senzaţie peste tot în ţară. El...

— Mă iertaţi, zise colonelul Telfair, înţepenindu-se în scaun. Cum aţi zis că-l cheamă ?

---

[1] Numele a doi oameni politici americani antisclavagişti din tabăra federată. Hamlin a fost vicepreşedinte sub Abraham Lincoln.

— Ah, înţeleg, zise Thacker, rînjind uşor. Da. e un fiu al generalului[1]. Să lăsăm manuscrisul ăsta. Dar să-mi fie cu iertare, colonele, e vorba de o revistă pe care încercăm s-o urnim din loc, nu-i primul tun de la Fort Sumter. Acum iată ceva care sînt sigur că o să vă fie pe plac. E o poezie originală a lui James Whitcomb Riley. J. W. în persoană. Ştii dumneata ce înseamnă asta pentru o revistă ? Nici nu vă mai spun cît a trebuit să plătesc pentru ea ; vă pot destăinui doar atît : Riley poate face mai mulţi bani scriind cu încărcătura unui singur stilou, decît eu sau dumneata, chiar dacă am consuma la infinit cerneală. Să vă citesc ultimele două strofe :

*Tata stă culcat şi lenevește toată ziua,*
*Nu citește niciodată şi ne cere să-l lăsăm în pace.*

*Pe mine mă lasă să fac ce vreau*
*Niciodată nu-mi surîde cînd fac nebunii,*
*Niciodată cînd zbier şi spun*
*Cuvinte rele şi apoi încep a necăji pisica.*
*Şi tata nici măcar nu zîmbeşte ; mama e supărată foc.*
*Totdeauna m-am mirat de ce atîta scandal.*
*Cred că-i din cauză că tata*
*Nu face niciodată scandal.*

*Niciodată nu-mi pare rău după ce*
*Toate luminile se sting.*
*Ies din patul meu cu rotile, mă duc către mama ;*
*Niciodată nu-i spun că o iubesc mult,*
*Niciodată n-o sărut şi n-o îmbrăţişez tare,*
*Niciodată nu este prea întuneric ca să-i văd ochii.*
*Dar de fiecare dată cînd fac acest lucru*
*Ea plînge, şi plînge, şi plînge şi plînge.*
*Totdeauna m-am mirat de ce atîta scandal.*
*Cred că-i din cauză că tata*
*Nu face niciodată scandal.*

— Asta-i marfa, continuă Thacker. Ce zici ?

— Sînt familiarizat cu lucrările domnului Riley, zise colonelul după un moment de gîndire. Mi se pare că locuieşte în Indiana. În ultimii zece ani am fost un fel de pustnic literar şi sînt familiarizat cu aproape

[1] Celebrul general care a luptat cu armata nordică împotriva armatelor sudiste.

toate cărţile bibliotecii din Cedar Heights. Părerea mea e că o revistă trebuie să publice şi un număr oarecare de poezii. Mulţi dintre cei mai suavi cîntăreţi ai Sudului au şi colaborat în paginile „Trandafirului". Eu însumi gîndeam să traduc din original pagini din lucrările marelui poet italian Tasso. Ai băut vreodată din fîntîna de versuri ale acestui nemuritor poet, domnule Thacker ?

— Nu, nici măcar o demi-Tasso [1], mărturisi Thacker. Să revenim însă la problemă, colonele. Am investit bani frumoşi în toate astea, aşa, dintr-un condei. Vezi, teancul ăsta de manuscrise mă costă patru mii de dolari. Scopul meu era să dăm drumul la cîteva dintre ele în numărul viitor — sper că vei încheia numărul cu ceva mai puţin de o lună înainte — şi să vedem ce efect va avea din punctul de vedere al difuzării. Eu cred că tipărind materialul cel mai fain, vom putea agăţa Nordul, Sudul, Estul sau Vestul şi vom face revista să progreseze. Aveţi aici scrisoarea proprietarilor care vă cer să cooperaţi cu mine în acest sens. Hai să aruncăm peste bord ceva din gunoiul ăsta pe care-l publicaţi numai pentru că autorii sînt înrudiţi cu familia Skoopdoodle din comitatul Skoopdoodle. De acord ?

— Atît timp cît voi continua să fiu redactorul „Trandafirului", zise colonelul Telfair cu demnitate, *eu* voi fi redactorul lui. Dar doresc să mă conformez şi dorinţelor proprietarilor săi, în caz că o pot face cu conştiinţa împăcată.

— Bine-aţi grăit, zise Thacker, însufleţit. Ei, atunci, cît putem băga din materialul acesta în numărul din ianuarie ? Să începem.

— Ar mai fi încă spaţiu în numărul din ianuarie, cu aproximaţie, cam pentru opt mii de cuvinte.

— Perfect, spuse Thacker. Nu-i mult, dar va fi cu totul altceva pentru cititori, decît subiecte ca: mazărea, guvernatorii şi Gettysburgul [2]. Las la latitudinea

[1] Joc de cuvinte : *tasse* (în franceză) ceaşcă ; deci „nici măcar o jumătate de ceaşcă".

[2] În localitatea Gettysburg a avut loc una dintre bătăliile decisive dintre sudişti şi federali.

dumneavoastră selecţionarea materialului adus pentru completare, deoarece eu îl consider în întregime bun. Trebuie să mă înapoiez degrabă la New York şi voi fi din nou aici în cîteva săptămîni.

Colonelul Telfair îşi învîrti încet ochelarii prinşi de panglica neagră şi lată.

— Spaţiul din numărul din ianuarie la care m-am referit, zise el cu tact, a fost lăsat liber cu un scop, aşteptînd o decizie pe care n-am luat-o încă. Mai acum cîteva zile, „Trandafirul Sudului" a primit o colaborare, una dintre cele mai remarcabile lucrări literare ce au ajuns vreodată sub ochii mei. Numai o minte de maestru şi un talent autentic o puteau produce. Cred că ar umple spaţiul pe care l-am rezervat pentru această creaţie.

Thacker îl privi cam îngrijorat.

— Cam ce fel de material e acela ? întrebă el. Opt mii de cuvinte mi se pare ceva care dă de gîndit. Probabil că au colaborat cele mai vechi familii. Nu cumva o fi vorba să mai avem vreo secesiune [1] ?

— Autorul articolului, continuă colonelul, trecînd peste aluziile lui Thacker, este un scriitor cu reputaţie, care s-a mai distins şi în alte domenii. Nu mă simt încă autorizat să-i dezvălui numele... cel puţin pînă cînd nu mă decid dacă accept sau nu colaborarea.

— Bine, zise Thacker pe un ton iritat ; o fi vreo poveste în continuare sau un raport asupra dezvelirii pompei celei noi din Whitmire, Carolina de Sud, ori o listă revizuită a ordonanţelor generalului Lee [2]... sau mai ştiu eu ce !

— Pari cam pus pe glume, zise calm colonelul Telfair. Articolul e scris de un gînditor, un filozof, un iubitor de oameni, un învăţat şi un orator de mare clasă.

— A fost scris probabil de o asociaţie, în cazul acesta, opină Thacker. Dar, cinstit vorbind, colonele,

[1] Referinţă la încă un război de secesiune.
[2] Generalul Lee a fost comandantul armatelor sudiste.

mi se pare că dumneata vrei să rămîi codaş... Eu n-am auzit pînă acum de o masă de opt mii de cuvinte cuprinsă într-un singur articol care să poată să fie citit de careva în zilele noastre, în afară de dosarele Curţii Supreme sau de reportajele de la procesele criminale. Nu cumva, prin accident, vei fi dat peste un discurs al lui Daniel Webster [1] ?

Colonelul Telfair se legăna uşor în scaun şi privea fix pe sub sprîncenele stufoase la organizatorul de reviste.

— Domnule Thacker, zise el cu gravitate, sînt gata să separ expresiile nepotrivite ale umorului dumneavoastră de solicitudinea cu care — datorită investiţiilor dumneavoastră în afaceri — aţi fost obişnuit fără îndoială. Dar trebuie să vă rog să încetaţi cu glumele şi comentariile depreciatoare asupra Sudului şi a oamenilor din Sud. Ele nu vor fi tolerate nici un moment, domnule, la „Trandafirul Sudului". Şi înainte de a continua cu insinuările dumneavoastră deghizate, că eu, redactorul acestei reviste, n-aş fi un judecător competent al calităţii materialului prezentat pentru publicare, v-aş ruga să faceţi mai întîi dovada că-mi sînteţi superior în vreun fel, vreun mod sau vreo formă, în ceea ce priveşte chestiunea ce o avem pe tapet.

— Oh, lăsaţi, colonele, zise Thacker cu un aer de bonomie. N-am vrut să vă jignesc cu nimic. Ai zice că e un rechizitoriu făcut de al patrulea asistent al procurorului general. Hai mai bine să revenim la oile noastre. Ia spune, ce-i cu articolul ăla cu şansă de opt mii la unu ?

— Articolul, zise colonelul Telfair, acceptînd scuzele cu o înclinare uşoară, atestă un vast domeniu de cunoştinţe. El reia teorii şi probleme care de veacuri au pus lumea în încurcătură şi le rezolvă cu logică şi concizie. Unul cîte unul, dezvăluie toate relele din

[1] Om de stat şi avocat american, vestit prin prolixitatea discursurilor şi a scrierilor sale.

lume, arată modul de a le extirpa ; după care conştiincios şi în detaliu apreciază tot ce este bun. Eu nu ştiu să fie vreo fază din viaţa omenească, pe care să n-o examineze cu înţelepciune, pondere şi echitate. Liniile mari ale politicii guvernelor, îndatoririle cetăţenilor, obligaţiile vieţii familiale, etica, buna-cuviinţă — toate aceste importante subiecte sînt mînuite cu o raţiune calmă şi cu o încredere care, trebuie s-o mărturisesc, mi-au stîrnit admiraţia.

— Trebuie să fie un fanfaron, zise Thacker, oricum impresionat.

— E o însemnată contribuţie la înţelepciunea lumii, accentuă colonelul. Singura îndoială ce mi-a rămas, cu privire la marele avantaj ce l-am avea publicîndu-l în „Trandafirul Sudului", se datoreşte faptului că nu am încă suficiente informaţii asupra autorului. De aceea ezit încă să-l public.

— Păi, parcă spuneai că este un om distins, strecură Thacker.

— Chiar şi este, răspunse colonelul, atît în literatură cît şi în diferite alte domenii. Atîta doar că trebuie să fiu foarte atent cu materialul pe care-l aprob. Toţi colaboratorii noştri sînt oameni de netăgăduită reputaţie şi cu relaţii, fapt care poate fi verificat în orice moment. După cum spuneam, reţin acest articol pînă ce obţin informaţii mai ample despre autor. Nu ştiu dacă-l voi publica sau nu. În cazul că decizia ar fi negativă, îmi va face mare plăcere, domnule Thacker, să-l înlocuiesc cu materialul pe care mi-l vei da.

Thacker rămase cam descumpănit.

— Nu prea pot prinde sensul acestei inspirate lucrări literare. Mie îmi pare mai curînd un cal cu însuşiri îndoielnice, decît un Pegas...

— E un document uman, spuse cu convingere colonelul-redactor ; e de la un om cu infinite calităţi, care, după părerea mea, a înţeles mai bine lumea şi realizările ei decît oricare alt om în viaţă la ora actuală.

Thacker se ridică, din ce în ce mai enervat.

— Ascultă, zise el. Parcă n-aş crede că l-ai prins la înghesuială pe John D. Rockefeller şi i-ai şterpelit manuscrisele astea. Ia-mă cu încetul.

— Nu, domnule, replică colonelul Telfair. Eu vorbeam de ideologie şi de literatură, nu de complexităţile mai puţin nobile ale afacerilor.

— Ei bine, în cazul ăsta ce te împiedică să-i dai drumul articolului? se repezi Thacker, impacientat; dacă omul cu pricina e bine cunoscut, iar lucrarea o găseşti bună?

Colonelul Telfair îi răspunse de data asta cu un oftat.

— Ei, domnule Thacker, spuse el, în prima clipă am fost şi eu tentat să-l public. Dar vezi, în „Trandafirul Sudului" n-a apărut încă nimic pînă azi care să nu fi ieşit de sub pana unui vlăstar al Sudului. Nu ştiu prea multe despre autorul acestui articol, în afară de faptul că a devenit proeminent într-o regiune a ţării care a fost totdeauna duşmană inimii şi raţiunii mele. Dar recunosc că-i genial; şi, cum spuneam, am şi făcut unele investigaţii asupra personalităţii sale. Poate că cercetările se vor dovedi inutile. Eu însă le voi continua. Pînă cînd nu se vor termina, va trebui să las deschisă problema completării spaţiului în numărul nostru din ianuarie.

Thacker se ridică să plece.

— Foarte bine, colonele, zise el pe un ton nu tocmai călduros. Faceţi cum credeţi. Dac-aţi găsit în adevăr ceva extraordinar sau ceva care-i va face pe oameni să-şi scoată pălăria, atunci bagă-l în locul materialului meu. Vin din nou cam peste două săptămîni. Pînă atunci, noroc bun!

Colonelul Telfair şi cu lansatorul de reviste îşi strînseră mîna.

Înapoindu-se după două săptămîni, Thacker coborî dintr-un Pullman impresionant, la Toombs City. El găsi încheiat numărul din ianuarie al revistei şi formele de publicare gata.

Spaţiul vacant în aşteptarea materialului pentru tipar acum era completat cu articolul mult discutat, care avea în fruntea lui următorul titlu :

„Al doilea mesaj către Congres
Scris pentru
«TRANDAFIRUL SUDULUI»
de către
un membru al binecunoscutei familii
BULLOCH DIN GEORGIA,
THEODORE ROOSEVELT [1]."

*1909*

---

[1] Mama lui Theodore Roosevelt era născută Bulloch — familie care a dat oameni distinşi în serviciul Georgiei şi al Sudului.

## RĂSCUMPĂRAREA CĂPETENIEI PIEILOR ROŞII

Cu asta credeam că o nimerisem : staţi numai să vă povestesc. Ne găseam tocmai în Sud, în Alabama — Bill Driscoll şi cu mine — cînd ne-a venit ideea să răpim copilul. A fost, cum s-a exprimat după aceea Bill, „într-un moment de alienaţie mintală temporară“, dar nu ne-am dat seama de asta decît mai tîrziu.

Era pe-acolo un tîrg de şes neted ca o foaie de clătită, numit Summit [1], bineînţeles. Locuitorii săi făceau parte din cea mai inofensivă şi mulţumită de sine categorie de ţărani care s-o fi grămădit vreodată în jurul unei prăjini de arminden [2].

Bill şi cu mine posedam împreună un capital de vreo şase sute de dolari şi aveam nevoie exact de încă două mii ca să punem pe roate o afacere frauduloasă cu terenuri de construcţie, într-un oraş din partea de apus a statului Illinois. Am dezbătut problema aceasta pe scara din faţa hotelului.

Filoprogenitivitatea [3], ne-am zis noi, este puternică în localităţile semirurale ; prin urmare, pentru acest motiv şi pentru altele, un plan de răpire a unor copii trebuie neapărat să reuşească acolo mai bine decît în raza gazetelor, care trimit reporteri simplu îmbrăcaţi,

---

[1] „Pisc“, nume de localitate foarte răspîndit în S.U.A.

[2] Prăjină înaltă împodobită cu flori, înfiptă în mijlocul unei pieţe şi în jurul căreia poporul petrece la 1 Mai.

[3] Cuvînt rar, însemnînd dragoste de progenitură.

ca să stîrnească discuţii despre asemenea chestii. Ştiam că tîrgul Summit nu ne putea urmări cu forţe mai mari decît nişte bieţi poliţişti locali cu niscaiva cîini mofturoşi şi unul sau două articole vehemente în „The Weekly Farmers' Budget“ [1]. Aşadar, totul părea a fi în regulă.

Ne-am ales ca victimă pe unicul copil al unui cetăţean de vază numit Ebenezer Dorset. Tatăl era un ins respectabil şi zgîrcit, expert în ipoteci, sever şi cinstit strîngător de fonduri pentru săraci la biserică şi neînduplecat executor al celor ce nu-şi lichidau la timp împrumuturile pe ipotecă. Puştiul era un băieţel de zece ani, cu pistrui în basorelief şi cu părul de culoarea copertei revistei pe care o cumperi de la chioşc cînd aştepţi un tren. Bill şi cu mine am chibzuit şi am ajuns la concluzia că Ebenezer s-ar învoi la un preţ de răscumpărare de două mii de dolari în cap. Staţi numai să vă spun.

La vreo două mile de Summit se afla un mic munte, acoperit cu un hăţiş des de ienupăr. Pe coasta din spatele acestui munte se afla o grotă. Acolo noi am depozitat ceva provizii.

Într-o seară, după apusul soarelui, ajunserăm cu o şaretă în faţa casei bătrînului Dorset. Puştiul era pe stradă, dînd cu pietre într-un pisoi cocoţat pe gardul de peste drum.

— Hei, băieţaş! spune Bill, vrei o pungă cu bomboane şi o plimbare frumoasă cu şareta?

Băieţaşul însă îl pocneşte pe Bill drept în ochi cu o bucată de cărămidă.

— Asta o să-l coste pe bătrîn încă cinci sute de dolari, zice Bill sărind peste roată.

Băiatul se luptă ca un urs brun de categorie uşoară, dar noi îl trîntirăm în fundul şaretei şi dădurăm bici calului. Îl duserăm la grotă, unde legarăm calul în tufişul de ienuperi. După ce s-a înnoptat, am dus şareta în sătucul de unde o închiriasem, la trei mile distanţă, şi m-am întors pe jos pînă la munte.

---

[1] „Bugetul săptămînal al fermierului“, titlu imaginar de gazetă locală.

Bill îşi lipea plasturi pe zgîrieturile şi rănile de pe faţă. În spatele bolovanului stîncos de la intrarea în grotă ardea un foc, iar băiatul, cu două pene din coadă de şoim înfipte în părul său roşcat, veghea o oală cu cafea la fiert. Cînd mă apropiai, numai ce văd că întinde spre mine un băţ şi spune :

— Aha ! blestemată faţă palidă, îndrăzneşti să intri în cortul Şefului Roşu, spaima preriei ?

— E-n regulă acum, zise Bill, suflecîndu-şi pantalonii şi cercetîndu-şi vînătăile de pe ţurloaie. Ne-am jucat de-a indienii. Faţă de noi, panorama lui Buffalo Bill aducea cu vederile din Palestina [1] care ni se arată la lanterna magică în sala primăriei. Eu îl fac pe Old Hank, vînător cu capcane, prizonierul Şefului Roşu şi urmează să fiu scalpat mîine în zori. Sfinte Sisoe ! Dar ştii că puştiul loveşte zdravăn ?

Da, domnule, băiatul părea că se distrează de minune. Plăcerea de a dormi în aer liber într-o peşteră îl făcea să uite că şi el este captiv. M-a botezat imediat Ochi-de-Şarpe, Spionul, şi m-a înştiinţat că atunci cînd vitejii săi se vor întoarce din expediţia lor războinică, am să fiu ars pe rug la răsăritul soarelui.

A urmat masa de seară ; puştiul şi-a umplut gura cu pîine, slănină şi sos, şi a început să vorbească. Ne-a ţinut un discurs care a durat aproximativ tot timpul mesei, şi care suna cam aşa :

— Îmi place grozav chestia asta. Pînă acum n-am dormit niciodată în aer liber ; dar am avut o dată un opossum domesticit, şi am împlinit nouă ani la ultima mea zi de naştere. Nu-mi place să mă duc la şcoală. Şobolanii au mîncat şaisprezece ouă de la găinile pestriţe ale mătuşii lui Jimmy Talbot. Credeţi că sînt indieni adevăraţi prin pădurile astea ? Mai vreau puţin sos. Oare pomii cînd se mişcă fac să sufle vîntul ? Am avut cinci căţeluşi. De ce ţi-e nasul aşa de roşu, Hank ? Tata are o groază de bani. Stelele sînt fierbinţi ? L-am făcut praf pe Ed Walker cu biciul, de două ori, sîmbăta trecută. Nu-mi plac fetele. Broaştele rîioase nu

---

[1] Vederi idilice şi scene religioase din Palestina, contrastînd cu violenţa luptelor americanilor cu Pieile Roşii.

poţi să le prinzi decît cu o sfoară. Boii fac vreun zgomot ? De ce sînt portocalele rotunde ? Aveţi paturi de dormit în peştera asta ? Amos Murray are şase degete la picioare. Papagalul poate să vorbească, dar maimuţa şi peştele nu. Cam cît trebuie ca să facă doisprezece ?

Din minut în minut îşi aducea aminte că este un indian fioros, îşi lua băţul care-i ţinea loc de puşcă şi se strecura tiptil pînă la gura peşterii, ca să descopere iscoadele feţelor palide, pe care le ura de moarte. Din cînd în cînd scotea cîte un chiot de război care făcea să-l treacă fiorii pe bătrînul Hank, vînătorul cu capcane. Copilul ăsta îl terorizase pe Bill din capul locului.

— Şefule Roş, îi spusei eu puştiului, n-ai vrea să te duci acasă ?

— Ce spui ? Da' de ce ? întrebă el. Că acasă mă plictisesc. N-am de loc chef să mă duc la şcoală. Îmi place să trăiesc în aer liber. Ochi-de-Şarpe, nu-i aşa că n-ai să mă duci înapoi acasă ?

— În tot cazul nu chiar acum, îl liniştii eu. O să mai stăm puţin aici, în grota asta.

— Bun ! spuse el. E-n regulă ! Niciodată în viaţa mea nu m-am distrat ca acum.

Ne-am culcat pe la ora unsprezece. Am întins pături şi plăpumi şi l-am aşezat pe Şeful Roşu între noi. De fugit, ştiam că n-o să fugă. Ne-a ţinut treji trei ore, sărind de fiecare dată din culcuş ca să pună mîna pe puşcă şi ţipînd : „Atenţie, amice“ în urechile mele şi ale lui Bill, atunci cînd îşi închipuia că pocnetul unei crengi sau foşnetul unei frunze îi vesteau tinerei sale imaginaţii apropierea tainică a bandei nelegiuiţilor. Pînă la urmă, m-a cuprins somnul, un somn agitat, şi am visat că un pirat fioros cu părul roşu mă răpise şi mă legase cu lanţuri de un copac.

Tocmai cînd se crăpa de ziuă, fui trezit de ţipetele îngrozitoare ale lui Bill. Nu erau chiote, urlete, strigăte, răcnete sau răgete, cum te-ai aştepta să auzi din gîtlejul unor bărbaţi, ci pur şi simplu nişte ţipete indecente, îngrozitoare, umilitoare, cum scot femeile cînd

văd stafii sau omizi. E ceva înspăimîntător să auzi un bărbat puternic, hotărît şi gras, ţipînd fără oprire într-o grotă în zori de zi.

Am sărit în sus ca să văd ce se întîmpla. Şeful Roşu se instalase pe pieptul lui Bill, cu o mînă înfiptă în părul acestuia. În cealaltă mînă ţinea cuţitul de bucătărie de care ne foloseam ca să tăiem slănina. Şi încerca de zor şi cu tot dinadinsul să-l scalpeze cu adevărat pe Bill, în conformitate cu sentinţa care fusese pronunţată împotriva lui în seara precedentă.

Smulsei cuţitul din mîna puştiului şi-l silii să se culce din nou. Dar din acea clipă, liniştea sufletească a lui Bill se prăbuşise. Culcat pe-o rînă, pe partea lui de culcuş, n-a mai închis ochii în noaptea aceea şi în tot timpul cît băiatul mai rămase printre noi. Am aţipit şi eu un pic, dar cînd soarele începu să se ridice pe cer, mi-adusei aminte că Şeful Roşu declarase că în zori voi fi ars pe rug. Nu eram prea agitat, nici speriat ; mă ridicai însă în capul oaselor şi îmi aprinsei pipa, rezemîndu-mă de o stîncă.

— De ce te-ai sculat atît de devreme, Sam ? întrebă Bill.

— De ce ? îl îngînai eu. O, mă încearcă un fel de junghi în umăr. Mi-am zis că dac-oi şedea aşa o să-mi treacă.

— Minţi ! exclamă Bill. Adevărul e că ţi-e frică şi ţie. Urmează să fii ars, la răsăritul soarelui şi ţi-e teamă că puştiul o să se ţină de cuvînt. Şi să crezi că ar fi în stare s-o facă, dacă ar izbuti să găsească un chibrit. E îngrozitor, Sam, nu-i aşa ? Tu mai crezi că poate exista cineva care să mai dea şi bani buni ca să i se aducă înapoi un diavol ca ăsta ?

— Mai mult ca sigur, îi răspunsei. Un ştrengar ca ăsta e tocmai genul după care se prăpădesc părinţii. Ascultă, mai bine, tu şi cu Şeful Roşu sculaţi-vă şi preparaţi gustarea de dimineaţă, pînă mă urc eu pe vîrful muntelui să fac o recunoaştere.

Mă urcai pe piscul micului munte şi-mi rotii ochii peste locurile din imediata vecinătate. Mă aşteptam să văd în partea dinspre Summit garda de miliţieni voi-

nici ai satului, înarmaţi cu coase şi cu furci, cutreierînd ţinutul în căutarea laşilor de răpitori de copii. Dar nu zării decît un paşnic peisaj, însufleţit de un singur om care ara cu un catîr. Nimeni nu scormonea cu cangea fundul pîrîului ; nici un curier nu făcea curse grăbite încoace şi încolo ca să aducă părinţilor înnebuniţi ştirea că nu s-a aflat nimic nou. În faţa ochilor aveam o atmosferă rurală de toropeală care plutea deasupra acelei porţiuni din suprafaţa exterioară a Alabamei. „Poate, îmi spuneam, încă nu s-a descoperit că lupii au răpit fragedul mieluşel din ţarcul oilor. Doamne, ajută-i pe lupi !“ îmi mai zisei, şi coborîi de pe munte ca să-mi iau micul dejun.

Cînd ajunsei la grotă, îl găsii pe Bill gîfîind, cu spatele lipit de una dintre stînci, iar băiatul ameninţînd să-l facă fărîme cu un pietroi cît jumătatea unei nuci de cocos.

— Mi-a strecurat pe la ceafă un cartof încins ca para, îmi explică Bill, şi-apoi a continuat să-l strivească cu piciorul ; da' şi eu l-am luat la palme. Ai o puşcă la tine, Sam ?

Am smuls piatra din mîna băiatului şi am împăcat lucrurile pe cît am putut.

— Te aranjez eu, făcea puştiul către Bill. Nimeni, pînă azi, nu s-a atins de Şeful Roşu fără să plătească scump această îndrăzneală. Să te păzeşti !

După ce luarăm gustarea, puştiul scoase din buzunar o bucată de piele înfăşurată cu sfori şi se apucă s-o dezlege. Ieşi apoi din grotă.

— Ce-o mai fi avînd acum de gînd ? se întrebă Bill îngrijorat. Nu crezi că o s-o şteargă cumva, Sam ?

— Cît despre asta, nici o grijă. Nu prea pare el să fie dintre ăia care nu se pot dezlipi de casă. Dar trebuie să ne facem un plan cu răscumpărarea. Se pare că lumea nu se prea agită în Summit din cauza dispariţiei lui ; dar poate că nu şi-au dat încă seama că a plecat. Poate că familia lui încă şi-l mai închipuie dormind la mătuşa Jane sau pe la vreun vecin. Oricum, azi tot se va observa lipsa lui. Deseară trebuie să trimitem o scrisoare tatălui copilului, cerîndu-i cei două mii de dolari ca să i-l dăm înapoi.

Tocmai atunci auzirăm un fel de chiot de război, cam cum o fi fost cel al lui David cînd l-a făcut *knock-out* pe campionul Goliat. Şeful Roşu scosese din buzunar o praştie şi o învîrtea pe deasupra capului.

Mă ferii la timp, dar auzii o lovitură înfundată şi un fel de suspin din pieptul lui Bill, ca al unui cal cînd scoţi şaua de pe el. O piatră neagră de mărimea unui ou îl nimerise pe Bill tocmai după urechea stîngă. Se muie dintr-o dată, se clătină puţin şi se prăvăli exact pe focul pe care fierbea ceaunul cu apă fierbinte pentru spălat vase. L-am tras deoparte şi i-am turnat timp de o jumătate de oră apă rece pe cap.

Încet-încet, Bill se ridică în capul oaselor, se pipăi după ureche şi spuse :

— Sam, ştii care-i personajul biblic pe care-l prefer eu ?

— Ia-o încet, zic. O să-ţi vii în fire numaidecît.

— Irod, preciză el. Sam, nu-i aşa că n-ai să pleci şi să mă laşi singur aici ?

Am ieşit afară, am pus mîna pe băiat şi l-am scuturat pînă ce i s-au zguduit şi pistruii.

— Dacă nu te potoleşti, i-am zis, apăi să ştii că te zbor direct acasă. Ia ascultă, ai de gînd să te porţi frumos sau nu ?

— Păi am glumit, zise el ursuz, n-am vrut să-i fac rău bătrînului Hank. Dar de ce a dat în mine ? Am să fiu cuminte, Ochi-de-Şarpe, dacă nu mă trimiţi acasă şi dacă mă laşi să mă joc de-a Cercetaşul Negru.

— Nu cunosc jocul ăsta, i-am zis. De altfel, asta o vei hotărî împreună cu domnul Bill. Astăzi, el este tovarăşul tău de joacă. Eu plec pentru puţin timp, am ceva treabă. Hai, intră şi fă pace cu el şi spune-i că-ţi pare rău că l-ai lovit ; de nu, pleci îndată acasă.

L-am pus să dea mîna cu Bill, apoi l-am tras deoparte pe Bill şi i-am spus că mă duc la Poplar Grove, un sătuc la vreo trei mile de grotă, ca să aflu cîte ceva despre cum fusese privită în Summit chestia răpirii copilului. De asemenea, mă gîndeam să trimit o scrisoare redactată pe un ton categoric bătrînului Dorset chiar în ziua aceea, cerîndu-i preţul răscumpărării şi precizîndu-i cum să-l plătească.

— Ascultă, Sam, zise Bill, am fost întotdeauna alături de tine fără să clipesc, şi în timp de cutremur şi de incendiu şi de inundaţie, la poker, la atacurile cu dinamită, în timpul raziilor poliţiei, la jefuirea trenurilor şi în inima cicloanelor. Nu mi-am pierdut niciodată cumpătul, pînă ce l-am răpit pe afurisitul ăsta de băiat, care parcă are pe toţi dracii într-însul. M-a băgat în sperieţi, nu alta. Să nu mă laşi cu el multă vreme — auzi, Sam ?

— După-amiază mă şi-ntorc, zisei. Pînă atunci trebuie să-l ţii pe băiat şi să cauţi să se distreze. Hai acum să scriem scrisoarea către bătrînul Dorset.

Bill şi cu mine făcurăm rost de hîrtie şi creion şi ticluirăm scrisoarea, în timp ce Şeful Roşu, înfăşurat într-o pătură, păşea mîndru în sus şi-n jos, păzind gura peşterii. Bill mă rugă cu lacrimi în ochi să reduc preţul răscumpărării de la două mii la o mie cinci sute de dolari.

— N-am de gînd să critic multlăudatul aspect moral al dragostei de părinte, dar avem a face cu oameni şi-ar fi cu totul neomenos să-l faci pe cineva să renunţe la două mii de dolari pentru acest bot de lighioană pistruiată. Să încercăm la o mie cinci sute de dolari. Diferenţa poţi s-o treci în contul meu.

Şi uite-aşa, ca să-i fac pe plac lui Bill, acceptai, şi colaborarăm la o scrisoare care suna cam aşa :

„Domnului Ebenezer Dorset,

Pe fiul dv. îl ţinem ascuns într-un loc foarte depărtat de Summit. E inutil ca dv. sau cei mai iscusiţi detectivi să încercaţi a-l descoperi. Singurele condiţii în care-l puteţi recăpăta sînt categoric următoarele : Cerem o mie cinci sute de dolari în bancnote mari pentru înapoierea lui ; banii să fie depuşi chiar astăzi, la miezul nopţii, în locul şi în cutia în care veţi depune mai întîi răspunsul dv. — aşa cum e arătat mai jos. Dacă sînteţi de acord cu aceste condiţii, trimiteţi răspunsul în scris printr-un om al dv. neînsoţit, deseară la orele opt şi jumătate. După ce treci de

Owl Creek pe drumul spre Poplar Grove sînt trei copaci mari cam la o sută de metri unul de altul, aproape de îngrădirea lanului de grîu de pe mîna dreaptă. La baza bulumacului din dreptul copacului al treilea se va găsi o cutie mică de carton.

Curierul dv. va pune răspunsul în acea cutie şi se va întoarce direct la Summit.

În caz că încercaţi vreo trădare sau nu satisfaceţi cu precizie cererea noastră, nu vă veţi mai revedea niciodată fiul.

Dacă achitaţi suma pretinsă, el va fi predat înapoi teafăr şi nevătămat în interval de trei ore. Aceste condiţii sînt categorice şi definitive şi dacă nu sînteţi de acord cu ele, nu vom mai încerca să intrăm în legătură cu dv.

Doi oameni hotărîţi."

Am scris adresa lui Dorset, iar scrisoarea am băgat-o în buzunar. Cînd eram gata să plec, puştiul vine la mine şi-mi spune :

— Hei, Ochi-de-Şarpe, ai spus că pot să mă joc de-a Cercetaşul Negru cît timp eşti plecat.

— Joacă-te, vezi bine, zic eu. Domnul Bill o să se joace cu tine. Dar, mă rog, ce fel de joc e ăsta ?

— Eu sînt Cercetaşul Negru, zice Şeful Roşu, şi trebuie să mă duc călare pînă la palisadă [1] ca să-i anunţ pe colonişti că se apropie indienii. M-am săturat să tot fac pe indianul. Vreau să fiu acum Cercetaşul Negru.

— Perfect, zic. Nu văd nici un rău în asta. Cred că domnul Bill te va ajuta să-i înfrîngi pe sălbaticii ăia nesuferiţi.

— Eu ce-am de făcut ? zise Bill, uitîndu-se bănuitor la puşti.

— Tu eşti calul, afirmă Şeful Roşu. Pune-te în patru labe. Cum aş putea să mă duc călare la palisadă fără cal ?

— Caută de-l ţine mereu ocupat, îi zisei lui Bill, pînă ne punem planul pe roate. Hai, daţi-i drumul.

---

[1] Aşezările coloniştilor erau împrejmuite de o palisadă ca apărare împotriva Pieilor Roşii.

Bill se aşeză în patru labe, şi zării în ochii lui o privire ca de iepure prins în capcană.

— Şi cît e pînă la palisadă, puiule ? se interesă el, cu vocea cam răguşită.

— Nouăzeci de mile, preciză Cercetaşul Negru. Şi trebuie să te căzneşti să ajungi acolo la timp. Dii, calule ! Dii !

Cercetaşul Negru sări pe spinarea lui Bill şi-şi vîrî călcîiele în coastele lui.

— Pentru numele lui Dumnezeu, zice Bill, grăbeşte-te să te întorci, Sam, cît poţi mai curînd. Îmi pare rău că n-am fixat preţul răscumpărării la o mie de dolari. Ia ascultă, măi, dacă nu încetezi să-mi dai pinteni, acu mă ridic şi-ţi trag o scuturătură de-o să-ţi meargă fulgii.

Mă dusei la Poplar Grove şi mă învîrtii pe la poştă şi pe la prăvălie, stînd de vorbă cu mîrlanii care veneau pe-acolo cu treburi negustoreşti. Unul bărbos îmi spuse că ar fi auzit că Summit este în mare fierbere din cauză că băiatul bătrînului Ebenezer Dorset s-a rătăcit sau a fost răpit. Asta era tot ce voiam să ştiu. Cumpărai nişte tutun, mă interesai aşa, de formă, de preţul mazărei „ochi negri“ [1], pusei pe ascuns scrisoarea la cutie şi o luai din loc. Dirigintele poştei afirma că factorul va veni cam peste o oră să ia corespondenţa pentru Summit.

Cînd mă întorsei la peşteră, ia-i pe Bill şi pe băiat de unde nu-s. Cercetai prin împrejurimile peşterii şi, cu riscul de a ne descoperi ascunzişul, trăsei vreo două iodele [2], dar nu primii nici un răspuns.

Aşa că, îmi aprinsei pipa şi mă aşezai pe o ridicătură de pămînt acoperită de muşchi, aşteptînd să văd ce avea să se mai întîmple.

Cam după o jumătate de oră auzii un foşnet prin tufişuri, apoi îl zării pe Bill apărînd clătinîndu-se în poieniţa din faţa peşterii. În urma lui venea băiatul, cu paşi tiptili ca un cercetaş, cu gura întinsă într-un

[1] Sămînţa unei plante *(vigna sinensis)*, semănînd mai mult cu fasolea, cultivată în sudul Statelor Unite şi folosită adesea ca aliment.

[2] Strigăt în falset, ca al elveţienilor sau tirolezilor.

zîmbet care-i lumina chipul. Bill se opri, îşi scoase pălăria şi se şterse pe faţă cu o batistă roşie. Puştiul se opri şi el, numai la vreo trei metri în spatele lui.

— Sam, oftă Bill, poate că o să mă consideri un renegat, dar n-am mai avut încotro. Sînt un om în toată firea, cu apucături bărbăteşti şi cu instinct de autoapărare, dar vine un moment cînd toate sistemele de egotism şi spirit de dominaţie dau greş. Băiatul s-a dus. L-am expediat acasă. Totul s-a sfîrşit. Au existat martiri în timpurile de demult, continuă Bill, care-au îndurat moartea mai degrabă decît să renunţe la o anumită idee. Nici unul n-a fost însă vreodată supus la nişte torturi atît de supraomeneşti cum am fost eu. Am încercat să fiu credincios principiilor noastre tîlhăreşti ; dar am ajuns la capătul puterilor.

— Dar ce s-a întîmplat, Bill ? îl întrebai.

— M-a călărit, zice Bill, toate cele nouăzeci de mile pînă la palisadă, — nici un inci mai puţin. Apoi, după ce coloniştii au fost salvaţi, mi-a dat să mănînc ovăz. Dacă-mi dădea nisip, nu era mai puţin gustos. Afară de asta, o oră întreagă a trebuit să încerc să-i explic de ce nu-i nimic în găuri, cum poate un drum să ducă în două direcţii opuse, şi de ce iarba e verde. Te rog să mă crezi, Sam, asta întrece tot ce poate răbda o fiinţă omenească. L-am înşfăcat de guler şi am coborît muntele tîrîndu-l. Pe drum dădea din picioare de mi le-a făcut pe-ale mele numai vînătăi de la genunchi în jos ; acum o să trebuiască să-mi doftoricesc cele două-trei muşcături la degetul cel mare şi la mînă.

În sfîrşit, bine că s-a dus, continuă Bill, s-a dus acasă. I-am arătat drumul spre Summit şi i-am tras una în spate de l-am apropiat cu vreo opt picioare de destinaţie. Îmi pare rău că pierdem preţul răscumpărării ; dar ori asta, ori Bill Driscoll la balamuc.

Bill gîfîie şi suflă, dar pe faţa lui trandafirie se desluşeşte o inefabilă linişte şi o mulţumire din ce în ce mai mare.

— Bill, întreb eu, nimeni din neamul tău nu suferă de inimă, nu-i aşa ?

— Nu, răspunse Bill, n-avem nici o boală cronică, afară de malarie şi de accidente. Dar de ce întrebi ?
— Ei, atunci poţi să te întorci, zic eu, şi să te uiţi în spatele tău.
Bill se întoarce şi dă de băiat ; roşeaţa îi piere din obraji, ca un plumb se azvîrle la pămînt şi se porneşte să culeagă în neştire iarbă şi beţişoare. Timp de vreo oră mi-a fost teamă că şi-a pierdut minţile. I-am spus apoi că planul meu este să lichidăm pe dată toată afacerea, să punem mîna pe preţul răscumpărării şi s-o ştergem cu banii la miezul nopţii, dacă bătrînul Dorset va fi de acord cu propunerea noastră. Aşa fiind, Bill prinse destulă inimă ca să zîmbească oarecum puştiului cu un zîmbet anemic şi să-i promită că se va juca cu el de-a războiul ruso-japonez, făcînd pe rusul, de îndată ce se va simţi mai bine.
Aveam planul de a încasa preţul răscumpărării fără pericol de a fi prins de duşmani, plan care se recomandă de la sine profesioniştilor răpitori de copii. Copacul sub care urma să fie lăsat răspunsul — şi în urmă banii — se afla aproape de gardul din marginea drumului şi era înconjurat din toate părţile de ogoare mari, pustii. Dacă o ceată de poliţişti ar sta la pîndă să prindă pe cineva care ar veni să ia biletul, omul ar putea fi văzut de la mare depărtare trecînd peste ogoare sau pe drum. Dar nu sîntem noi aşa de proşti ! La ora opt şi jumătate m-am urcat în acel copac de care am vorbit, şi unde am stat ascuns ca un brotăcel, aşteptînd să vină trimisul bătrînului.
Exact la vremea stabilită, pe drum se apropie un băieţandru, călare pe bicicletă, descoperă cutia de carton de la baza parului din gard, strecoară în ea o bucată de hîrtie împăturită şi pedalează înapoi spre Summit.
Am aşteptat încă o oră, după care am tras concluzia că nu-i nici urmă de pericol. M-am dat jos din copac, am luat biletul, m-am strecurat de-a lungul gardului pînă am dat de pădure, şi m-am întors la peşteră în

altă jumătate de oră. Am desfăcut biletul, apropiindu-mă de felinar, şi i l-am citit şi lui Bill. Era scris cu cerneală şi aşa de stîngaci, că de-abia se putea înţelege. Iată ce spunea în esenţă :

„Către cei doi oameni hotărîţi

Domnilor, am primit astăzi prin poştă scrisoarea dv. referitoare la preţul de răscumpărare pe care-l cereţi pentru înapoierea fiului meu. Cred că pretenţiile dv. sînt ceva cam mari şi vă fac prin prezenta o contrapropunere, pe care înclin să cred că o veţi accepta. Să-l aduceţi adică pe Johnny acasă, şi să-mi plătiţi 250 dolari ca să fiu de acord să vă scap de el. Ar fi preferabil să veniţi în timpul nopţii, căci vecinii sînt convinşi că el s-a pierdut ; şi nu pot să-mi iau răspunderea pentru ceea ce ar fi ei în stare să-i facă omului pe care l-ar vedea aducîndu-l înapoi.

Cu tot respectul,

Ebenezer Dorset"

— Mari mai sînt piraţii din Penzance [1], zic eu ; dintre toţi...

Dar îmi aruncai privirea spre Bill şi şovăii. În ochii lui citii cea mai rugătoare privire pe care am întîlnit-o vreodată pe chipul unui mut sau al unui dobitoc înzestrat cu grai.

— Sam, zise el, ce înseamnă 250 dolari, la urma urmelor ? Banii ăştia îi avem. Încă o noapte cu puştiul ăsta şi ajung la balamuc. Domnul Dorset nu numai că e un perfect gentleman, dar cred că este şi o adevărată mînă spartă, dacă face o ofertă atît de generoasă. N-ai de gînd să scapi ocazia, nu-i aşa ?

— Să-ţi spun drept, Bill, zic eu, berbecelul ăsta a început să mă enerveze şi pe mine. Îl ducem acasă, plătim preţul de retrocedare şi ne luăm tălpăşiţa.

---

[1] „Piraţii din Penzance", operă comică de Gilbert şi Sulivan (1879). Autorul face aluzie la această piesă englezească, de care desigur Sam nici nu auzise, numai pentru că în titlul ei e vorba de piraţi.

L-am dus acasă chiar în noaptea aceea. Ca să-l hotărîm să meargă i-am spus că taică-său i-a cumpărat o armă cu incrustaţii de argint şi o pereche de „mocasini“ [1] şi că a doua zi o să mergem la vînătoare de urşi.

Era exact ora 12 cînd am ciocănit la uşa din faţă a casei lui Ebenezer. Tocmai în momentul cînd ar fi trebuit să scot cei o mie cinci sute de dolari din cutia de sub copac, conform planului iniţial, Bill număra două sute cincizeci de dolari în palma lui Dorset.

Cînd puştiul află că o să-l lăsăm acasă începu să urle ca o flaşnetă şi se alipi strîns de piciorul lui Bill întocmai ca o lipitoare. Taică-său îl dezlipi, treptat, ca pe un plasture.

— Cît timp îl puteţi ţine ? întrebă Bill.

— Nu mai sînt aşa de voinic ca înainte, spuse bătrînul Dorset, cred însă că vă pot făgădui zece minute.

— Suficient, zise Bill. În zece minute îmi iau picioarele la spinare şi străbat statele din Centru, Sud şi Vestul de mijloc, îndreptîndu-mă uşurel spre graniţa Canadei.

Şi, deşi era întuneric beznă, deşi Bill este tare gras, deşi eu sînt un bun alergător, de-abia l-am putut ajunge din urmă la vreo milă şi jumătate de Summit.

---

[1] Încălţăminte a Pieilor Roşii.

*1910*

# ÎNTORSĂTURILE VIEŢII

Judecătorul de pace Benaja Widdup şedea în pragul biroului său, fumîndu-şi pipa de lemn de soc. La jumătatea drumului spre Zenith, munţii Cumberland se desluşeau albaştri-cenuşii din abureala după-amiezii. O găină pestriţă se plimba ţanţoşă pe strada principală a „coloniei", cotcodăcind prosteşte.

De pe drum se auzi mai întîi un scîrţîit de osii, apoi apăru un nor subţirel de praf şi, în sfîrşit, o căruţă trasă de un taur, ducîndu-l pe Ransie Bilbro şi pe soţia lui. Căruţa se opri la poarta judecătoriei şi cei doi coborîră. Ransie era slab, înalt de şase picioare, galben-vînăt la faţă şi cu părul bălai. Puternica neclintire a munţilor îl prindea ca într-o armură. Femeia era îmbrăcată în stambă ; o fiinţă colţuroasă, cu pieptănătura ridicată şi măcinată de dorinţi nelămurite. Prin toate astea se întrezărea un protest slab de tinereţe ratată, inconştientă de pierderea ei.

De dragul demnităţii, judecătorul de pace îşi vîrî picioarele în pantofi şi se dădu la o parte spre a-i lăsa să intre.

— Noi doi, spuse femeia cu o voce ca a vîntului ce suflă printre crengile de pin, vrem să divorţăm.

Privi spre Ransie, să vadă dacă soţului nu i s-a părut cumva că e vreo eroare la mijloc sau dacă are

vreo îndoială, dacă nu-i vreun şiretlic sau dacă deslușeşte vreo nuanţă subiectivă, sau chiar egoistă, în felul în care prezentase ea situaţia.

— Divorţ, repetă Ransie, dînd solemn din cap. Noi doi nu mai putem s-o ducem împreună, în nici un caz. În munţi este destul de plictisitor să trăieşti, chiar cînd un bărbat şi o femeie ţin unul la celălalt. Dar cînd ea scuipă ca o pisică sălbatică, sau stă posomorîtă ca o bufniţă în colivie şi ţipă, nu are nici un rost să mai trăieşti cu ea...

— Şi cînd el e un zurbagiu, spuse calm femeia, un derbedeu şi un zănatic care zace tot timpul lungit pe spate, buhăit de whisky, otrăvind viaţa oamenilor cu haita lui de cîini înfometaţi care cer demîncare...

— Cînd ea într-una dă de-a azvîrlita cu capacele, veni ecoul din partea lui Ransie, şi-l opăreşte cu apă fiartă pe cel mai bun şoricar din munţii Cumberlandului, cînd nu vrea să-i gătească omului ei şi-l ţine treaz nopţi întregi, aducîndu-i fel de fel de acuzaţii...

— Cînd are mereu a face cu pîndarii fiscului şi e cunoscut în munţi ca un om fără căpătîi, cine mai poate să doarmă noaptea ?

Judecătorul de pace se apucă pe îndelete de treabă. Oferi reclamanţilor unicul său scaun, alături de un scăunaş de lemn. Deschise cartea cu colecţia de legi de pe masă şi cercetă indicele. Îşi şterse repede ochelarii şi mută călimara din loc.

— Legea şi statutele, zise el, sînt mute în privinţa problemei dacă divorţul cade sau nu în competenţa acestei instanţe. Dar, după dreptate, după constituţie şi după obiceiul pămîntului, putem trage concluzia că orice treabă bună se poate face în ambele sensuri. De exemplu, dacă un judecător de pace poate oficia o căsătorie este clar că el e competent şi ca s-o desfacă. Oficiul de faţă va da o sentinţă de divorţ şi va stărui ca ea să fie menţinută de Tribunalul Suprem.

Ransie Bilbro scoase din buzunarul pantalonilor o pungă de tutun. Din ea scutură pe masă o bancnotă de cinci dolari.

— Pentru asta am vîndut o piele de urs şi două vulpi, adăugă el. Ăştia-s toţi banii pe care-i avem.

— Preţul tarifar al unui divorţ la această instanţă, spuse judecătorul, este de cinci dolari.

Băgă bancnota în buzunarul vestei sale de homespun cu un fals aer de indiferenţă. Cu multă osteneală fizică şi cazná mintală scrise decizia pe o jumătate de coală de hîrtie lungă de 12 inci, făcînd o copie pe cealaltă. Ransie Bilbro şi cu soţia lui ascultară citirea documentului care urma să le redea libertatea:

„Să afle toţi oamenii aci de faţă că Ransie Bilbro şi soţia sa Ariela Bilbro au apărut astăzi în persoană în faţa mea făgăduind că de acum înainte nici nu se vor mai iubi sau respecta, nici nu vor asculta unul de altul, nici în bine nici în rău, fiind sănătoşi la minte şi la trup, şi acceptă obligaţiile divorţului conform ordinei şi demnităţii statului. Cele de mai sus nu se apelează, aşa să vă ajute Dumnezeu. Benaja Widdup, judecător de pace în şi pentru Comitatul Piedmont, statul Tennessee."

Judecătorul era pe punctul de a înmîna unul dintre documente lui Ransie. Dar glasul Arielei îl împiedică. Amîndoi bărbaţii o priviră. Atitudinea lor bărbătească fu înfrîntă de ceva care se vădea în chip cu totul neaşteptat la această femeie:

— Judecătorule, nu-i da încă hîrtia asta. Nu s-au hotărît toate. Trebuie mai întîi să-mi capăt drepturile. Trebuie să-mi dea pensie alimentară. Ce fel de treabă e asta, ca un bărbat să se despartă de soţia lui, lăsînd-o fără un ban cu care să se descurce? Am de gînd să urc la frate-meu Ed, pe muntele Hogback. Îmi trebuie de o pereche de pantofi, de nişte tabac şi de alte cîteva lucruri. Dacă Ransie îşi îngăduie să divorţeze, să-mi plătească şi mie pensie alimentară.

Ransie Bilbro rămase mut de uimire. Pînă atunci nu se vorbise nimic despre o asemenea pensie. Femeile ridică totdeauna probleme uimitoare şi de neprevăzut.

Judecătorul Benaja Widdup simţi că problema cerea o decizie înţeleaptă şi competentă. Autorităţile nu spuneau nimic despre pensia alimentară. Dar femeia

era desculță. Cărarea de pe muntele Hogback era prăpăstioasă și colțuroasă.

— Ariela Bilbro, întrebă el cu o voce autoritară, cîtă pensie alimentară crezi că ar fi necesară și suficientă în cazul de față ?

— Cred, răspunse ea, pentru pantofi și toate celelalte, să zicem, cinci dolari. Nu-i mult ca pensie alimentară, dar mă gîndesc că voi putea cu atîta să ajung pînă la frate-meu, Ed.

— Această sumă, zise judecătorul, nu constituie o pretenție absurdă. Ransie Bilbro, instanța decide să plătești reclamantei suma de cinci dolari înainte de a ți se elibera sentința de divorț...

— Nu mai am bani, răsuflă din greu Ransie. V-am dat tot ce aveam.

— ...altfel, zise judele, uitîndu-se la el cu severitate pe deasupra ochelarilor, ar fi să ignorezi hotărîrea tribunalului.

— Nădăjduiesc că dacă-mi dați timp pînă mîine, stărui soțul, fac eu rost cumva. N-am știut că va trebui să plătesc pensie alimentară.

— Cauza, zise Benaja Widdup, se amînă pe mîine, cînd toți aci de față vă veți prezenta din nou la pronunțarea sentinței, după care se va elibera decizia de divorț.

Se așeză pe prag și începu să-și dezlege șireturile pantofilor.

— Trebuie să mai mergem și pînă la unchiul Ziah, hotărî Ransie și să tragem peste noapte acolo.

Se urcă în căruță pe stînga, iar Ariela se urcă pe dreapta. Supus loviturilor de bici, tăurașul cel roșcovan se urni din loc iar căruța se îndepărtă într-un nor de praf.

Judecătorul de pace Benaja Widdup se apucă să fumeze din nou din pipa lui de soc. Mai tîrziu, după-amiază, își luă ziarul săptămînal și-l citi pînă cînd amurgul îi întunecă vederea. Apoi aprinse lumînarea de seu de pe masă și citi pînă răsări luna, anunțînd vremea cinei. El locuia în cabana construită din buș-

teni pe povîrnişul de lîngă plopul retezat. Ducîndu-se spre casă pentru a cina, traversă o potecuţă umbrită de un desiş de dafini. Figura întunecată a unui om ieşi dintre dafini şi îndreptă o puşcă spre pieptul lui. Era cu pălăria trasă pe ochi şi mai avea ceva care îi acoperea aproape toată faţa.

— Banii! spuse făptura aceea. Fără vorbă. Mă enervez şi-mi tremură degetul pe trăgaciul de colea.

— Am numai ci-ci-cinci dolari, zise judecătorul, scoţînd bancnota din buzunarul vestei.

— Răsuceşte-o, veni porunca, şi vîr-o în gura ţevii de la puşcă.

Bancnota era nou-nouţă, fără o cută. Chiar nişte degete atît de stîngace şi tremurătoare izbutiră numai cu puţină greutate s-o facă sul şi s-o introducă (asta ceva mai greu) în gura ţevii.

— Acum cred că poţi pleca, zise tîlharul.

Judecătorul nu mai zăbovi pe drum.

A doua zi, la uşa judecătoriei sosi tăuraşul roşcovan, trăgînd după el căruţa. Judecătorul Benaja Widdup se încălţase, pentru că se aştepta la această vizită. În prezenţa lui, Ransie Bilbro îi înmînă soţiei sale o bancnotă de cinci dolari. Ochiul funcţionarului se aţinti asupra hîrtiei cu o privire pătrunzătoare. Părea a se face sul ca şi cum ar fi fost răsucită şi vîrîtă în capul unei ţevi de puşcă. Dar judecătorul îşi înfrînă orice pornire de a vorbi. E drept că şi alte bancnote puteau fi înclinate a se face sul. El înmînă fiecăruia cîte o sentinţă de divorţ. Toţi păstrau o tăcere apăsătoare. Păturind încet garanţia libertăţii, femeia îi aruncă lui Ransie o privire sfioasă, plină de stinghereală.

— Cred că o să te înapoiezi sus, la cabană, zise ea, cu căruţa şi tăuraşul. Pîinea e-n cutia de tablă de pe poliţă. Am pus slănina în oala de fiert, ca să n-o fure cîinii. Nu uita să întorci ceasul la noapte.

— Mergi la frate-tu, Ed? întrebă Ransie cu un aer indiferent.

— Îmi ziceam să ajung acolo înainte de căderea nopţii. N-aş putea spune că s-ar obosi vreunul să-mi

zică bun-venit, dar unde să mă duc în altă parte? E o bună bucată de drum şi cred c-ar fi mai bine s-o şi pornesc. Am să-ţi spun la revedere, Ransie; adică, dacă vrei să-ţi spun.

— Nu ştiu să existe pe lume cineva aşa cîinos, zise Ransie cu o voce de martir, ca să nu accepte să-ţi spună la revedere, afară numai dacă eşti aşa de grăbită să pleci, că nu vrei să-ţi spun.

Ariela tăcea. Împături cu grijă bancnota de cinci dolari şi sentinţa şi le vîrî în sîn. Cu ochii trişti, Benaja Widdup privi prin ochelari cum dispărea bancnota în sînul femeii.

Şi apoi, prin cele ce aveau să urmeze (aşa cum se depănau în gîndurile lui) el se situa fie alături de categoria acelora care ţin cu cei mulţi, fie alături de categoria mai mică a marilor financiari.

— O să te simţi cam singuratic în coliba veche, la noapte, Ransie, zise ea.

Ransie Bilbro privi spre munţii Cumberland, de un albastru limpede acum, în lumina soarelui. Nu se uită la Ariela.

— Mi-am zis şi eu c-o să fie cam singuratic, spuse el; dar cînd oamenii înnebunesc şi vor să divorţeze nu-i poţi face să se astîmpere.

— Ba alţii au vrut divorţ, zise Ariela, vorbind către scaunul de lemn. De altfel, nimeni nu vrea să silească pe cineva să rămînă însurat dacă nu vrea!

— Nimeni n-a zis vreodată că nu vrea!

— Dar nimeni n-a zis vreodată că vrea. Acum cred că-i mai bine să plec la frate-meu.

— Nimeni nu ştie să întoarcă ceasul ăla vechi.

— Vrei să merg cu tine cu căruţa şi să ţi-l întorc, Ransie?

Acest muntean avea aspectul unui om tare la emoţii. Totuşi, întinse mîna sa groasă şi o cuprinse pe cea subţire şi brună a Arielei. Sufletul ei se revărsă dintr-o dată pe faţa-i inexpresivă, luminînd-o.

— Cîinii n-au să te mai necăjească, zise Ransie. Îmi dau seama că am fost josnic şi zgîrcit. Să întorci tu ceasul, Ariela.

— Inima mea bate în coliba aceea, Ransie, şopti ea, alături de tine. De azi înainte n-am să mai fac nebunii. Hai să pornim, Ransie, ca să ajungem acasă pînă pe înserat.

Judecătorul de pace Benaja Widdup, de care cei doi uitaseră, interveni în clipa în care soţii se îndreptau spre uşă.

— În numele statului Tennessee, spuse el, vă interzic la amîndoi să-i sfidaţi legile şi regulamentele. Această judecătorie este mai mult decît doritoare şi bucuroasă să vadă norii discordiei şi ai neînţelegerii risipindu-se din două inimi care se iubesc, dar este de datoria justiţiei să apere morala şi integritatea statului. Judecătoria vă aminteşte că de-acum nu mai sînteţi soţ şi soţie, ci sînteţi divorţaţi prin sentinţă dată în regulă şi prin urmare nu mai sînteţi îndreptăţiţi să vă prevalaţi de beneficiile şi avantajele situaţiei celor căsătoriţi.

Ariela îl apucă de braţ pe Ransie. Însemnau oare aceste cuvinte că ea avea să-l piardă acum, tocmai cînd ei primiseră o asemenea lecţie de comportare?

— Dar instanţa e gata, continuă judecătorul, să ridice incapacităţile impuse de sentinţa de divorţ. Judecata are dreptul să oficieze ceremonia solemnă a căsătoriei, hotărînd lucrurile aşa încît să dea posibilitate părţilor să-şi reia starea matrimonială onorabilă şi demnă pe care o doresc. Taxa pentru îndeplinirea suszisei ceremonii va fi, în acest caz, de cinci dolari.

Ariela întrezări în cuvintele acestea o licărire de speranţă. Îşi strecură iute mîna în sîn. Liberă, ca un porumbel pornit în zbor, bancnota ajunse fîlfîind pe masa judecătorului. Obrajii ei palizi se îmbujorară, cînd mînă în mînă cu Ransie ascultă cuvintele care-i uneau.

Ransie o ajută să se urce în căruţă, apoi se sui lîngă ea. Tăuraşul roşcovan se întoarse încă o dată şi cei doi porniră, mînă în mînă, către munte.

Judecătorul de pace Benaja Widdup se aşeză pe prag şi se descălţă. Pipăi din nou bancnota vîrîtă adînc în buzunarul vestei. Mai trase încă o dată din pipa sa de soc. Găina pestriţă se plimba din nou ţanţoşă pe strada principală a „coloniei“, cotcodăcind prosteşte.

*1910*

# DRUMUL PE CARE APUCĂM

La douăzeci de mile vest de Tucson, expresul „Sunset" opri lîngă un rezervor ca să ia apă. În afară de adausul lichid, motorul acestui faimos zburător s-a mai ales şi cu alte daruri, de loc bune pentru el.

În timp ce fochistul cobora tubul de alimentare, Bob Tidball, „Shark"[1] Dodson şi un sfert-indian din tribul Creek, numit John Big Dog[2] se căţărară pe maşină şi-i arătară maşinistului trei orificii rotunde, trei guri de foc. Aceste orificii îl impresionară atît de mult pe maşinist cu posibilităţile lor, încît ridică amîndouă mîinile într-un gest care însoţeşte de obicei exclamaţia „Ia te uită !"

La aspra comandă a lui Shark Dodson, care era comandantul forţei de atac, maşinistul coborî pe sol şi decuplă maşina şi tenderul. Apoi John Big Dog, cocoţat pe cărbuni, întinse în glumă două revolvere spre mecanicul locomotivei şi spre fochist şi le sugeră ideea să tragă maşina la cincizeci de iarzi mai departe şi să aştepte acolo ordinele ce aveau să urmeze.

Shark Dodson şi Bob Tidball, considerînd nedemn de ei să treacă prin sită un minereu de o calitate atît de inferioară cum erau pasagerii, se îndreptară spre punga bogată a vagonului-expres. Acolo îl găsiră pe conductorul vagonului, senin, încredinţat că expresul

---

[1] *Shark,* poreclă. Înseamnă „rechinul".
[2] *Big dog :* cîine mare, dulău.

„Sunset" nu încărcase nimic mai excitant şi mai periculos decît *aqua pura*[1]. În timp ce Bob îi scotea din cap această idee cu ţeava unui pistol cu şase gloanţe, Shark Dodson începuse să bage cartuşe cu dinamită în seiful vagonului-expres.

Seiful explodă în zornăitul a treizeci de mii de dolari, numai aur şi monedă curentă. Pasagerii îşi scoaseră nepăsători capetele pe ferestre, spre a vedea norul care provocase tunetul. Conductorul se aruncă asupra semnalului de alarmă, care cedă repede şi fără nici o rezistenţă la smucitura lui. Shark Dodson şi Bob Tidball, cu prada într-un sac de pînză groasă şi tare, săriră din vagonul expres şi alergară, greoi, cu cizmele lor cu tocuri înalte, spre locomotivă.

Maşinistul, posac şi necăjit, dar nu lipsit de înţelepciune, trase repede locomotiva, potrivit ordinului, de lîngă trenul rămas inert. Dar înainte de a se fi săvîrşit această operaţie, conductorul expresului, trezit din starea de neutralitate la care-l adusese convingătorul procedeu pe care i-l aplicase Bob Tidball, sări din vagon cu o armă Winchester şi încercă şi el un truc în acest joc. Domnul John Big Dog, aşezat pe tenderul de cărbuni, simulă cu imprudenţă o ochire la ţintă, căreia conductorul i-o luă înainte. Cu un glonte tras exact între omoplaţi, cavalerul de industrie din Creek se rostogoli la pămînt, sporind astfel partea camarazilor săi la pradă, cu cîte o şesime de fiecare.

La o distanţă de două mile de rezervor, maşinistul primi ordinul să oprească.

Hoţii făcură cu mîna un sfidător adio şi se afundară în jos, pe povîrnişul prăpăstios al crîngurilor dese de pe marginea căii ferate. Cinci minute de călcătură sigură şi foşnituri prin desişul de *chaparral*[2] îi scoaseră la păduri întinse, unde trei cai fuseseră legaţi de nişte crengi care atîrnau pînă la pămînt. Unul dintre cai îl aştepta pe John Big Dog, care nu avea să mai călărească niciodată, nici ziua, nici noaptea. Acestui biet dobitoc hoţii

---

[1] *Aqua pura*: apă curată (l. latină).

[2] *Chaparral*: numele spaniol al pădurilor din regiunile cu ierni foarte scurte şi veri foarte lungi şi aride.

îi luară şaua şi frîul şi-i dădură drumul. Încălecară pe ceilalţi doi, cu sacul pe o beldie şi călăriră iute dar atenţi prin pădure şi apoi la deal, pe un mic defileu primitiv şi singuratic. Acolo, patrupedul care-l purta pe Bob Tidball alunecă pe un bolovan acoperit de muşchi şi-şi frînse unul din picioarele dinainte. Fu imediat împuşcat în cap. După care, cei doi se aşezară ca să ţină sfat cum să fugă. Liniştiţi oarecum datorită drumului întortocheat pe care apucaseră, problema timpului nu mai era atît de importantă. Multe mile şi ore stăteau acum între ei şi cea mai sprintenă poteră care i-ar fi putut urmări. Calul lui Shark Dodson, cu frînghia şi cu frîul tîrîş, se ospătă cu poftă şi plin de mulţumire cu iarba crescută de-a lungul rîului, prin defileu. Bob Tidball deschise sacul şi-şi ridică ambii pumni în care ţinea frumoasele fişicuri de bani şi punga de aur, zîmbind cu o bucurie de copil.

— Ascultă, bătrîne pirat de două punţi, se adresă el voios lui Dodson, bine ziceai tu că putem s-o izbim! Ai un cap de financiar mai ceva ca toţi ăi din Arizona.

— Dar ce dracu facem cu tine, Bob? N-avem timp de zăbovit aici. Mîine, înainte de a se crăpa de ziuă, vor fi pe urmele noastre.

— O, sînt sigur că roibul tău poate duce o bucată de vreme şi două poveri, răspunse Bob cel optimist. Pînă punem mîna pe primul cal ce ne-o ieşi înainte. Pe toţi dracii, dădurăm o lovitură, nu? După semnele de pe bani, sînt treizeci de mii de dolari — cîte cincisprezece mii de cap!

— E mai puţin decît mă aşteptam, spuse Shark Dodson izbind uşor cu vîrful cizmei în grămezile de bani.

Privi apoi gînditor la crupa umedă a calului său trudit.

— Puterea bătrînului Bolivar aproape că s-a dus, spuse el, încet. Bine era dacă roibul tău nu se rănea.

— Adevărat, zise Bob oftînd din adînc, dar n-ai ce-i face. Bolivar are crupa sănătoasă. Ne-o duce el pe amîndoi pînă om avea ce încăleca. Fir-ar să fie,

Shark, nu-mi iese din cap ce nostim e că unul ca tine, din Est, vine pînă aici să ne dădăcească pe noi, băieţi din Vest, cum să dăm lovituri. Da', ia spune, din care parte a Estului eşti ?

— Din statul New York, îl lămuri Shark Dodson, aşezîndu-se pe un bolovan şi mestecînd o crenguţă. M-am născut la o fermă din comitatul Ulster. Am fugit de-acasă cînd eram de şaptesprezece ani. Am ajuns în Vest numai întîmplător. Mergeam pe drum, cu hainele într-o legăturică, îndreptîndu-mă spre New York. Aveam de gînd să merg acolo şi să fac bani cu grămada. Am simţit întotdeauna că i-aş putea face. Într-o seară ajung eu la o răspîntie şi nu ştiu în ce parte s-o apuc. Mă uit primprejur o jumătate de ceas şi apoi o iau pe drumul din stînga. În noaptea aia ajung în tabăra unei panorame din Vestul sălbatic care cutreiera oraşele mici, mă alătur trupei şi o iau spre Est. M-am întrebat adesea dacă n-aş fi azi altul, de o porneam pe drumul ălălalt.

— O, eu unul cred că ajungeai cam tot pe-acolo, zise Bob Tidball, pe un ton filozofic şi cu voioşie. Nu-i după drumul pe care apuci, e ceva înlăuntrul nostru care face din noi ceea ce sîntem.

Shark Dodson se ridică şi se rezemă de un copac.

— Mult aş fi dat ca roibul ăla al tău să nu se fi prăpădit, Bob, spuse el iarăşi, pe un ton aproape patetic.

— De aceeaşi părere, zise Bob ; era, ce-i drept, un fel de gioarsă de cal de mîna întîi. Da' o scoatem noi la capăt cu Bolivar al tău. Eu zic că n-ar strica s-o şi luăm din loc, măi Shark, ce zici ? Pun prada-n sac şi-o luăm pe poteca ce duce în inima pădurii.

Bob Tidball puse la loc prada şi legă strîns gura sacului cu o frînghie. Cînd ridică ochii, obiectul cel mai proeminent pe care-l văzu era ţeava pistolului de 45 al lui Shark Dodson aţintit asupra lui, fără piedică.

— Lasă-te de glume, zise Bob rînjind. Trebuie s-o luăm din loc.

— Nu mişca, zise Shark, tu n-o mai iei din loc. Îmi pare rău, Bob, da' nu putem pleca amîndoi. Bolivar al meu e prea ostenit şi nu poate duce povară dublă.

— Am fost tovarăşi, eu şi cu tine, Shark Dodson, timp de trei ani, vorbi Bob, calm. Împreună ne-am pus pielea-n joc, mereu şi mereu. Totdeauna m-am purtat cinstit cu tine şi te-am crescut om. Am auzit eu niscaiva poveşti ciudate despre tine, cum că ai fi împuşcat un om ori doi, în chip nu tocmai obişnuit, dar n-am vrut să le dau crezare. Acum, dacă glumeşti numai, Shark, pune-ţi arma la loc, încălecăm pe Bolivar şi o luăm din loc. Dacă vrei într-adevăr să tragi în mine, trage, fiu de tîrfă cu inimă neagră ce eşti!

Pe faţa lui Dodson stăruia încă expresia de adîncă frămîntare.

— Habar n-ai, Bob, ce rău îmi pare, oftă el, că roibul ăla al tău şi-a frînt piciorul!

Dar în acelaşi timp expresia de pe faţa lui Dodson se schimbase; arăta acum o rece ferocitate, amestecată cu o cumplită lăcomie. Sufletul acestui om luase în clipa aceea expresia unei mutre drăceşti la fereastra unei case de oameni cumsecade.

În adevăr, Bob Tidball nu avea s-o mai „ia din loc". Mortalul 45 al falsului prieten pocni şi umplu văzduhul cu un răcnet pe care stîncile defileului îl zvîrliră îndărăt cu ecouri de indignare. Iar Bolivar, complice inconştient, îl purtă grăbit pe cel din urmă dintre banditii expresului „Sunset". Calul n-a mai fost pus la încercarea de-a duce povară dublă.

În timp ce Shark Dodson galopa, îndepărtîndu-se de locul cu pricina, pădurile păreau a pieri ca nişte năluci din raza privirii sale; revolverul din mîna lui dreaptă se transformase într-un fel de braţ curbat al unui fotoliu de mahon; şaua lui era straniu tapisată, iar cînd deschise ochii îşi văzu picioarele, nu în scări, ci aşezate liniştit pe marginea unui birou construit din careuri de stejar.

Acum vă descriu momentul în care Dodson, din firma Dodson & Decker, agenţi de bursă din Wall

Street, abia deschisese ochii. Peabody, secretarul confidenţial, stătea lîngă fotoliul lui, ezitînd să înceapă vorba. Se desluşea un sunet confuz de roţi în stradă, şi bîzîitul odihnitor al unui ventilator electric.

— Ei, Peabody ! zise Dodson clipind din ochi. Probabil că am adormit. Am avut un vis extraordinar. Ce-i, Peabody ?

— Domnul Williams, domnule, de la firma Tracy & Williams aşteaptă afară. A venit să aranjeze chestia cu X.Y.Z. Piaţa l-a prins speculînd fără acoperire, dacă vă amintiţi, domnule.

— Da, îmi amintesc. Cît e cotat X.Y.Z. azi, Peabody ?

— Una optzeci şi cinci, domnule.

— Atunci, ăsta-i preţul !

— Scuzaţi, zise Peabody cam tulburat, că insist asupra acestui lucru, dar tocmai am vorbit cu domnul Williams. El e doar un vechi prieten al dumneavoastră, domnule Dodson şi dumneavoastră de fapt aveţi monopolul în afacerea X.Y.Z. Credeam că aţi putea — adică, aşa credeam, că aţi putea — să nu vă amintiţi că el v-a vîndut stocul la nouăzeci şi opt. Dacă lichidează la preţul pieţei, atunci îşi pierde ultimul ban ce-l are pe lume, cu casă cu tot, ca să poată livra acţiunile.

Fizionomia lui Dodson se schimbase ; arăta acum o rece ferocitate amestecată cu o cumplită lăcomie. Sufletul acestui om luase în clipa aceea expresia unei mutre drăceşti la fereastra unei case de oameni cumsecade.

— Va lichida la una optzeci şi cinci, zise Dodson. „Bolivar nu poate duce povară dublă."

*1910*

# TOCMEALA DIN BLACKJACK

Elementul cu cea mai proastă faimă din biroul juridic al lui Yancey Goree era însuşi Goree, care sta acum lungit pe fotoliul lui scîrţîitor. Clădirea mică şi prăpădită, de cărămidă roşie, se afla la nivelul străzii — principala stradă a oraşului Bethel.

Bethel era aşezat la poalele dealului Blue Ridge. Dincolo de deal, munţii se îmbulzeau spre cer. La vale, mai departe, mocirlosul rîu Catawba lucea, gălbui, de-a lungul văii.

Era o zi de iunie, copleşită de o zăpuşeală care te moleşea cu totul. Bethel moţăia în umbra călduţă. Afacerile nu mişcau. Era atît de multă linişte, încît Goree, tolănit în fotoliu, auzea distinct zornăitul repetat al jetoanelor care-i parvenea din camera juriului, unde banda juriştilor juca poker. De la uşa deschisă din spatele biroului, o potecă de iarbă bătătorită şerpuia pînă la tribunal. Faptul de a fi păşit şi el pe acea potecă îl costase pe Goree tot ce posedase cîndva — prima lui moştenire de cîteva mii de dolari, apoi vechiul cămin al familiei şi, acum în urmă, pînă şi orice rămăşiţă de respect de sine şi de bărbăţie. Banda îl curăţase. Jucătorul falit căzuse în darul beţiei şi devenise un adevărat parazit. I-a fost dat să trăiască şi să ajungă ziua cînd oamenii care îl jefuiseră l-au înlăturat cu totul de la partidele lor. Cuvîntul lui nu mai făcea nici doi bani. Partida zilnică de cărţi s-a recompus în conse-

cinţă, iar lui nu i s-a rezervat decît nedemnul rol de chibiţ. Şeriful, funcţionarul judeţean, delegatul sportiv, un procuror vesel şi un om cu faţa ca de cretă, venit de prin vale, stăteau la masă, iar Goree „cel ras" era sfătuit în mod tacit să pască oile.

Curînd, apăsat de acest ostracism, Goree o luase din nou spre biroul lui, mormăind în sine, pe cînd traversa împleticindu-se nenorocoasa cărare. După ce trase o duşcă de whisky de porumb, dintr-o damigeană de sub masă, el se prăvăli în fotoliu, într-o jalnică apatie, cu privirea pierdută spre munţii îngropaţi în ceaţa de vară. Mica pată albă pe care o zărea sus, către Blackjack, era Laurel, satul în apropierea căruia se născuse şi crescuse. Tot acolo se iscase şi dihonia dintre familiile Goree şi Coltrane. Acum, nici un moştenitor direct al neamului Goree nu mai era în viaţă, afară de această jumulită şi pîrlită pasăre a nenorocului. Dintre Coltrani de asemenea nu mai rămăsese decît un singur vlăstar bărbătesc — colonelul Abner Coltrane — om cu avere şi situaţie, membru al corpului legislativ al acestui stat şi contemporan cu tatăl lui Goree. Dihonia constituia un specific al regiunii. Ea lăsase acolo amintirea unor vrăjmăşii arzătoare, a unor nedreptăţi şi măceluri.

Dar Yancey Goree nu la dihonie se gîndea. În capul lui turmentat se agita fără speranţă problema viitoarei sale existenţe şi a obişnuitelor lui aiureli. În ultima vreme, prieteni de-ai familiei îi purtaseră de grijă, să aibă ce mînca şi unde dormi, dar whisky nu-i cumpărau, în timp ce el trebuia neapărat să aibă whisky. Meseria lui de jurist se dusese de rîpă ; de doi ani nu-i mai fusese încredinţat nici un caz. Îşi ducea traiul din împrumuturi ; un adevărat burete, şi se pare că dacă n-a decăzut şi mai mult a fost numai datorită faptului că nu se ivise prilejul. „Măcar o şansă dacă aş mai avea", îşi zicea ; socotea că dacă ar mai putea miza o dată, o singură dată, ar putea cîştiga. Dar nu mai avea ce vinde, iar creditul i se epuizase.

Nu putea să nu zîmbească, fie şi în această stare mizerabilă în care se afla, cînd se gîndea la omul căruia cu şase luni înainte îi vînduse „casa cu lotul din jur".

Coborîseră din creierii munţilor două dintre cele mai curioase creaturi : un om care se numea Pike Garvey şi soţia sa. „Creierii munţilor", hăt-încolo, spre dealuri, se înţelegea pe acolo că înseamnă cotloanele cele mai îndepărtate, strîmtorile neumblate, vizuinile hoţilor, ascunzişurile lupilor şi bîrlogurile urşilor. Sus în colibă, pe coasta Blackjack-ului, în cel mai sălbatic ungher al acestor cotloane, ciudata pereche locuise douăzeci de ani. N-aveau nici cîine, nici copil care să rupă tăcerea grea a colinelor. Pike Garvey era puţin cunoscut în acele aşezări de şes, dar puţinii oameni care avuseseră a face cu el îl declarau nebun şi necioplit. El nu-şi recunoştea altă ocupaţie în afară de aceea de vînător de veveriţe, dar ocazional mai făcea şi contrabandă, ca o variaţie. Odată, cînd gărzile financiare îl scoseseră din vizuină, luptase tăcut şi desperat ca un fox-terrier ; apoi fusese trimis la închisoarea locală, pe timp de doi ani. După liberare, o zbughi iar spre vizuina lui, mînios ca o nevăstuică.

Norocul, trecînd pe lîngă mulţi dintre cei care-l aşteaptă, dădu o raită capricioasă în buzunarele largi ale Blackjack-ului, ca să-i surîdă lui Pike şi credincioasei sale tovarăşe.

Într-o zi, un grup ridicol de exploratori cu ochelari şi cu pantaloni golf s-a năpustit în jurul colibei lui Garvey. Pike luă din cui arma sa de veveriţar şi trase un foc de la mare distanţă, închipuindu-şi că ar fi vorba de garda financiară. Din fericire, greşise ţinta. Iar inconştienţii agenţi ai norocului lui se apropiaseră, arătîndu-şi nevinovăţia în faţa a ceea ce ar fi putut fi luat drept lege sau dreptate. Mai tîrziu, ei oferiră familiei Garvey o grămadă enormă de bani peşin, în bancnote verzi şi nepipăite, pentru cei treizeci de acri defrişaţi, menţionînd ca o scuză pentru o asemenea acţiune nebunească un oarecare argument neconcludent şi inadecvat, despre un zăcămînt de mica, aflat sub zisa proprietate.

Cînd soţii Garvey intrară în posesia unei asemenea cantităţi de dolari încît îi apucă tremurul numărîndu-i, neajunsurile vieţii de la Blackjack începură să le apară

în chip tot mai vădit. Pike începu să vorbească de pantofi noi, de un hogshead[1] de tutun căruia îi şi găsise loc într-un colţ, de un închizător nou la armă ; şi, atrăgînd-o pe Martella pînă la un anumit loc de pe munte, îi arătă cum un mic tun — fără îndoială, ceva care nu era peste puterile lor ca preţ — ar putea fi aşezat în aşa fel încît să poată domina şi apăra singura potecă spre coliba lor, ca să-i oprească locului pentru totdeauna pe toţi cei de la gărzile financiare şi pe străinii care au obiceiul să-şi vîre nasul unde nu le fierbe oala.

Dar Adam îşi făcuse socoteala fără Eva lui. Aceste lucruri reprezentau pentru el puterea aplicată a bogăţiei ; numai că în coliba lui înăbuşitoare mocnea o ambiţie care se ridica mult mai presus de nevoile lui primitive. Undeva, în fiinţa doamnei Garvey, dăinuia un focar de feminitate, neînăbuşit de douăzeci de ani de trai la Blackjack. Mult timp, în urechile ei stăruiseră foşnetele căderii în miez de zi a uscăturilor din copaci, sau urletele de lupi în adîncul nopţii, printre stînci, şi asta era destul ca s-o ferească de orice deşertăciune. Ajunsese grasă, tristă, palidă şi plictisită. Cînd însă dădură de fonduri, simţi reaprinzîndu-i-se dorinţa de a-şi oferi satisfacţiile proprii sexului ei : să stea la mesele de ceai, să cumpere lucruri inutile, să spoiască realitatea hîdă a vieţii cu puţină formă şi ceremonie. Încît, cu răceală emise un veto la propunerea sistemului de fortificaţii făcută de Pike şi anunţă că vor descinde printre oameni şi vor trăi cum trăieşte lumea în societate.

Pînă la urmă, aşa s-a hotărît şi aşa s-a făcut. Satul Laurel a fost compromisul între preferinţa doamnei Garvey pentru unul dintre oraşele mari din vale şi agăţarea lui Pike de solitudinile primitive. Laurel oferea ocazia unei etape cu distracţii mărunte, potrivite cu ambiţia Martellei şi care nici lui Pike nu i se arăta neconvenabilă, apropierea munţilor prezentînd avantajul unei retrageri imediate, în cazul în care mondenitatea socială ar provoca-o.

---

[1] Măsură de circa 52 de galoni a cîte patru litri şi jumătate.

Descinderea lor la Laurel a coincis cu dorința fierbinte a lui Yancey Goree de a-și converti proprietatea în bani peșin, astfel că ei cumpărară gospodăria lui Goree plătind patru mii de dolari în mîinile tremurînde ale risipitorului.

Și așa se întîmplă că, pe cînd ultimul membru al familiei Goree se lăfăia în biroul său rău famat, respins de așa-zișii prieteni pe care îi îmbuibase, niște străini se instalară în încăperile strămoșilor săi.

Un nor de praf se rostogolea încet pe strada arsă de soare, aducînd în mijlocul lui niște călători. O briză ușoară dădu norul de-o parte și o cariolă nou vopsită, trasă de un cal sur și leneș apăru. Vehiculul devie din mijlocul străzii, tocmai cînd era aproape de biroul lui Goree și se poticni în șanț, drept în fața ușii.

Pe scaunul din față, ședea un om înalt, numai piele și oase, îmbrăcat în haine negre de stofă fină. Mîinile sale rigide erau înțepenite în mănuși galbene de piele de ied. Pe banca din spate, ședea o doamnă, căreia nu-i păsa de căldura lui iunie. Formele ei masive erau leite într-o îmbrăcăminte strînsă pe corp, din acea mătase denumită șanjantă, adică o splendidă combinație de nuanțe schimbătoare. Ea sta dreaptă, mișcînd un evantai foarte ornamentat, cu privirea pierdută departe, în lungul străzii. Oricum, inima Martellei Garvey s-ar fi putut bucura de plăcerile vieții ei noi, întrucît Blackjack-ul își și vădise înrîurirea asupra exteriorului ei. El îi modelase înfățișarea după chipul deșertăciunii și al vidului sufletesc ; o pătrunsese cu flegmatismul stîncilor abrupte și cu rezerva interioarelor lui tăcute. Părea că tot mai aude, oriunde s-ar afla, uscăturile căzînd și rostogolindu-se de pe munte. Tot mai putea asculta tăcerea teribilă a Blackjack-ului, răsunînd chiar în cea mai liniștită dintre nopți.

Goree privea cu prea puțină atenție cum trage la ușa lui acest impunător echipaj, dar cînd uscățivul vizitiu înfășură hățurile pe bici și coborî, stîngaci, pătrunzînd în birou, el se ridică, nesigur pe picioare, pentru a-l primi, recunoscînd pe noul Pike Garvey, transformat, civilizat recent.

Omul din munţi luă scaunul oferit de Goree. Cei care s-ar îndoi de sănătatea mintală a lui Garvey ar avea un martor solid în înfăţişarea acestui om. Faţa sa era prea lungă, de culoarea şofranului spălăcit, şi imobilă ca o statuie. Ochii rotunzi, albaştri-deschis, fără gene, sporeau ciudăţenia feţei sale fioroase. Goree habar n-avea ce rost putea să aibă vizita asta.

— Toate bune la Laurel, domnule Garvey ? întrebă el.

— Toate bune, domnule, şi eu şi doamna Garvey sîntem foarte mulţumiţi de proprietate. Doamnei Garvey îi place vechea dumitale locuinţă, şi-i place şi aşezarea. Spune că-i trebuie societate şi o să aibă. Familiile Rogers, Hapgood, Pratt, Troy au venit s-o vadă pe doamna Garvey şi am luat masa în cele mai multe dintre aceste case. Lumea cea mai bună a invitat-o la cîte şi mai cîte. Nu pot spune, domnule Goree, că toate astea se potrivesc cu mine... Mie, dă-mi-i pe ăştia de sus, de colo.

Imensa mînă cu mănuşa galbenă a lui Goree se întinse în direcţia munţilor.

— Acolo-i de mine, între albinele sălbatice şi între urşi. Dar nu ca să-ţi spun astea am venit, domnule Goree. Este ceva ce posezi dumneata şi pe care eu şi doamna Garvey vrem să-l cumpărăm.

— Să cumpăraţi ? răspunse Goree. De la mine ? Apoi rîse amar. Cred că aici te înşeli. Ţi-am vîndut tot — după cum te-ai exprimat — casa cu tot ce este înăuntru „cu căţel şi purcel". N-a mai rămas nici o surcea de vînzare.

— Ba, ai ceva ce vrem să cumpărăm. Ia banii, spune doamna Garvey, şi cumpără curat şi cinstit.

Goree dădu din cap :

— Dulapul e gol, spuse el.

— Ne-am ridicat mult, continuă munteanul urmărindu-şi ideea. Eram săraci ca nişte şoareci de biserică şi acum avem musafiri la masă mai în fiecare zi. Acum sîntem luaţi şi noi în consideraţie — spune doamna Garvey — de societatea cea mai bună. Dar e ceva care ne mai trebuie şi tocmai lucrul ăsta nu-l avem. Ea spune că trebuia să fie în inventarul vînzării, dar nu-i

trecut acolo. Aşa că, ia banii, zice, şi cumpără curat şi cinstit.

— Spune despre ce-i vorba, zise Goree cu nervii chinuiţi de nerăbdare.

Garvey îşi trînti pălăria pleoştită pe masă, apoi se aplecă privindu-l drept în ochi pe Goree.

— Există o veche vrăjmăşie, spuse el limpede şi încet, între ai dumitale şi alde Coltrane.

Goree se încruntă — ceea ce nu prevestea nimic bun. A vorbi cuiva despre vrăjmăşia lui constituie la oamenii de munte o serioasă abatere de la etichetă. Omul din creierii munţilor ştia asta tot aşa de bine ca şi avocatul.

— Să nu vă fie cu supărare, continuă el, dar vorbesc numai ca despre o afacere. Doamna Garvey a studiat totul în legătură cu vrăjmăşiile. Majoritatea oamenilor bine din munţi le au pe-ale lor. Familia Settle şi familia Goforth, familia Rankin şi familia Boyd, familia Siler şi familia Galloway, toate erau în vrăjmăşie de cîte douăzeci pînă la o sută de ani. Ultimul om căzut a fost unchiul dumitale, judecătorul Paisley Goree, care în plin tribunal a împuşcat de la bară pe Len Coltrane. Doamna Garvey şi cu mine ne tragem din albii cei mai săraci. Nimeni nu-şi pune mintea să intre în duşmănie cu noi, cum n-ar face-o cu nişte broaşte rîioase. Lumea bună de peste tot, spune doamna Garvey, are vrăjmaşi. Noi nu sîntem din lumea bună, dar vrem să ne cumpărăm un loc în ea, pe măsura posibilităţilor noastre. Ia deci banii, spune doamna Garvey, şi cumpără vrăjmăşia domnului Goree, curat şi cinstit.

Vînătorul de veveriţe întinse un picior pînă la jumătatea odăii, scoase un sul de bancnote din buzunar şi le aruncă pe masă.

— Sînt două sute de dolari, domnule Goree, ceea ce am putea spune că e un preţ cinstit, pentru o vrăjmăşie care a fost abandonată. Numai dumneata ai rămas să te ocupi de ea, dar ai ucis prea puţin. Ţi-o iau din mînă, iar ea mă va plasa pe mine şi pe doamna Garvey în lumea bună. Uite banii.

Micul sul de bancnote de pe masă se desrăsuci, săl-

tînd pe măsură ce se desfăcea. În tăcerea care urmase ultimelor vorbe ale lui Garvey, zgomotul pe care continuau să-l facă jetoanele de poker din tribunal putea fi auzit limpede. Goree ştia că şeriful tocmai cîştigase un pot, deoarece cuvîntul şoptit „hopa" cu care totdeauna saluta o victorie plutea deasupra scuarului pe valurile ondulate de căldură. Broboane de umezeală copleşeau fruntea lui Goree. Aplecîndu-se, el trase de sub masă damigeana înfăşurată într-o împletitură de papură şi umplu un păhărel.

— Iei puţin whisky de porumb, domnule Garvey ? Cred că ai glumit adineauri. Asta ar deschide, nu-i vorbă, o piaţă nouă ! Vrăjmăşie de prima calitate, de la două sute cincizeci pînă la trei sute. Vrăjmăşie parţial abandonată — două sute aţi spus, domnule Garvey, nu ?

Goree rîse cu superioritate.

Omul de la munte luă paharul şi bău whisky-ul fără să clipească din ochii săi holbaţi. Avocatul aplaudă performanţa printr-o privire de invidie admirativă. Îşi turnă şi lui băutura şi o sorbi ca un beţiv, duşcă după duşcă, tremurînd şi gustîndu-i parfumul.

— Două sute, repetă Garvey. Uite banii.

O patimă subită aprinse creierul lui Goree. Lovi masa cu pumnul. Una dintre bancnote alunecă şi-i atinse mîna. Se dădu îndărăt, ca şi cum ar fi fost muşcat de ceva.

— Dumneata eşti serios, ţipă el, cînd vii la mine cu o propunere ridicolă, insultătoare şi nebunească ?

— Curat şi cinstit, replică vînătorul de veveriţe, dar în acelaşi timp întinse mîna ca şi cum ar fi voit să ia banii înapoi.

Şi Goree era conştient că accesul lui de furie nu-i venise nici din mîndrie, nici din vreun resentiment, ci din mînie faţă de el însuşi, ştiind că va pune totuşi piciorul în adîncul adîncurilor ce i se deschideau. Se şi schimbă deodată dintr-un gentleman ultragiat într-un traficant nerăbdător care-şi laudă marfa.

— Nu te grăbi, Garvey, spuse el cu faţa aprinsă şi cu vocea groasă. Accept pro-pro-propunerea, deşi suma

de două sute este derizorie! O a-a-afacere e bună cînd atît cum-cumpărătorul cît şi vîn-vînzătorul sînt mul-mulţumiţi. Să ţi-o îm-împachetez, domnule Garvey?

Garvey se ridică şi-şi scutură haina.

— Doamna Garvey va fi mulţumită. Dumneata ai ieşit din vrăjmăşie şi acum a rămas Coltrane contra Garvey. Scrie două vorbe, domnule Goree — doar eşti avocat — ca să se ştie c-am făcut tîrgul.

Goree puse mîna pe o bucată de hîrtie şi pe un condei. Banii erau bine strînşi în mîna sa umedă. Toate-i păreau dintr-o dată banale şi fără importanţă. Act de vînzare, bineînţeles. Drept titlu şi dobîndă... în şi la... garantez pe veci...

— Nu, Garvey, trebuie să lăsăm afară cuvîntul „apăr", zise Goree, rîzînd tare. Dumneata vei avea să-ţi aperi singur titlul.

Munteanul primi acest original petec de hîrtie care i se înmîna, îl împături cu multă grijă şi-l vîrî cu băgare de seamă în buzunar.

Goree stătea în picioare lîngă fereastră.

— Apropie-te, spuse el, ridicînd un deget, şi-ţi voi arăta pe vrăjmaşul pe care l-ai cumpărat acum. Uite-l colo, cum merge devale pe partea cealaltă a străzii.

Omul munţilor îşi încovoie trupul deşirat, ca să privească pe fereastră în direcţia indicată. Colonelul Abner Coltrane, un domn bine făcut, drept, în vîrstă cam de cincizeci de ani, purtînd ca de obicei redingota petrecută peste piept a legiuitorilor din Sud şi un joben vechi de mătase, trecea pe trotuarul de peste drum. Pe cînd Garvey se uita, Goree aruncă o privire pe figura lui. Dacă ar exista ceva, cum ar fi, să zicem, un lup galben, ăsta ar fi fost Garvey. Oaspetele mormăi ceva, în timp ce ochii săi inumani urmăreau acea siluetă, scoţînd nişte colţi lungi de culoarea chihlimbarului:

— Ăsta-i? Păi ăsta-i omul care m-a trimis odată la închisoare!

— A fost procuror regional, spuse Goree nepăsător. Şi, fiindcă veni vorba, să ştii că-i un trăgător de prima clasă.

— Eu pot ţinti ochiul unei veveriţe de la o sută de iarzi, spuse Garvey. Aha, ăsta-i Coltrane ? Am făcut o afacere mai bună decît credeam. Voi avea eu grijă de duşmănia asta, domnule Goree, mult mai bine decît ai fi putut s-o faci dumneata vreodată.

Se îndreptă spre uşă, dar se opri puţin, trădînd o uşoară ezitare.

— Încă ceva pentru ziua de azi ? întrebă Goree cu un sarcasm uşor. Ceva tradiţii de familie, fantome strămoşeşti, ori schelete uitate prin firide ? Preţurile cele mai mici, cît mai ieftine.

— Ar mai fi ceva la care se gîndeşte doamna Garvey, răspunse netulburat vînătorul de veveriţe. Nu-i pe linia mea, ca cealaltă chestie, dar dînsa mi-a cerut în mod special să întreb de-ţi convine, iar în caz afirmativ să plătesc curat şi cinstit. Există un loc de îngropăciune, după cum ştiţi, domnule Goree, în curtea vechiului dumitale conac, sub cedri. Cei care zac acolo sînt neamurile dumitale ucise de Coltrani. Monumentele poartă pe ele numele victimelor. Doamna Garvey spune că a poseda un loc de îngropăciune constituie un semn sigur de prestigiu. Ea spune că odată ce-am cumpărat vrăjmăşia, ar mai fi şi asta de luat. Numele de pe monumente sînt ale familiei Goree, dar pot fi schimbate cu ale noastre prin...

— Pleacă ! Pleacă ! ţipă Goree, pălind. Întinse ambele mîini spre omul din munţi, cu degetele crispate şi tremurînde. Pleacă, vampirule ! Pînă şi-un chinez îşi ocroteşte mor-mormintele strămoşilor... Pleacă, n-auzi ?

Vînătorul de veveriţe se strecură stîngaci pe uşă, luînd-o spre şareta cu care venise. Pe cînd se urca peste roata şaretei, Goree aduna cu iuţeală febrilă banii care îi căzuseră pe podea. Pe cînd vehiculul se întorcea uşor, oaia căreia-i crescuse un nou strat de lînă zorea pe potecă spre tribunal.

La ora trei dimineaţa l-au adus înapoi în birou, tuns de lînă şi fără cunoştinţă. Şeriful, deputatul sportiv, funcţionarul raional şi jovialul procuror l-au cărat, omul din vale cu faţa ca varul funcţionînd ca escortă.

— Pe masă, colea! zise unul dintre ei; şi-l aşezară acolo, în dezordinea cărţilor şi a hîrţoagelor sale neaducătoare de cîştiguri.

— Yancey gîndeşte ca doi diavoli cînd e băut, reflectă şeriful oftînd.

— Prea mult, spuse procurorul vesel. Un om nu trebuie să joace poker cînd bea aşa cum bea el. Mă întreb cît a pierdut astă-seară.

— Aproape două sute. Ceea ce mă miră însă e de unde şi i-a procurat. Ştiam că Yancey de mai bine de o lună n-a văzut nici o centimă.

— A dat de un client, probabil. Ei, hai să mergem acasă, pînă nu se crapă de ziuă. O să-i fie bine cînd s-o scula, doar că o să aibă un fel de stup de albine în cap.

Banda o şterse odată cu zorile. Prima privire asupra nenorocitului de Goree fu aruncată de către astrul zilei. Acesta privi prin fereastra fără perdele, inundînd mai întîi pe adormit într-o revărsare de palid-auriu, imediat apoi scăldînd pielea sa de un roşu pătat cu o căldură albă, pătrunzătoare de vară.

Goree se mişcă buimac printre lucrurile în dezordine de pe masă şi-şi întoarse faţa în partea cealaltă. Mişcarea sa urni din loc o carte grea de drept, care se prăbuşi cu zgomot pe podea. Deschizînd ochii, văzu aplecîndu-se asupră-i un om în redingotă neagră. Aruncîndu-şi ochii în sus, descoperi un joben de mătase uzat, iar sub joben faţa liniştită, plină de blîndeţe a colonelului Abner Coltrane.

Cam nesigur de rezultatul propunerii ce avea de făcut, colonelul aşteptă ca celălalt să-i facă vreun semn de recunoaştere. De douăzeci de ani membrii celor două familii nu s-au privit în faţă, în mod paşnic. Pleoapele lui Goree se încreţeau pe măsură ce-şi încorda privirea către vizitator, apoi zîmbi cu seninătate.

— Le-ai adus pe Stella şi pe Lucy la joc? îl întrebă el calm.

— Mă cunoşti, Yancey? întrebă Coltrane.

— Sigur că da. Mi-ai adus ultima dată un bici cu fluier.

Chiar aşa şi făcuse cu douăzeci şi patru de ani în urmă, cînd tatăl lui Yancey era încă cel mai bun prieten al său.

Ochii lui Goree rătăceau prin cameră. Colonelul înţelese.

— Stai liniştit şi-ţi voi aduce eu, zise.

În fundul curţii era o pompă şi Goree închise ochii, din nou, ascultînd, ca fermecat, clinchetul manivelei şi şuvoiul care curgea. Coltrane aduse o cană de apă rece şi i-o ţinu, aşa ca să poată bea. Goree se ridică imediat. O fiinţă pierdută, în costumul său din ţesătură de in, soios şi mototolit, cu capul bun de nimic, ciufulit şi bălăbănindu-se. Încercă să-i facă semn colonelului, agitîndu-şi o mînă.

— Veţi scu-scuza toate astea, nu-i aşa ? spuse el. Trebuie că am băut prea mult whisky astă-noapte şi m-am culcat pe masă.

Sprîncenele sale se împletiră într-o încruntare nedumerită.

— Ai petrecut puţin cu băieţii ? îl întrebă Coltrane pe un ton blînd.

— Nu, n-am fost nicăieri. În ultimele două luni n-am avut nici măcar un dolar de cheltuială. Ca de obicei, am umblat cu damigeana prea des, cred.

Colonelul Coltrane îl atinse pe umăr.

— Adineauri, Yancey, începu el, m-ai întrebat dacă le-am adus pe Stella şi pe Lucy la joacă. Nu te deşteptaseşi de-a binelea şi visaseşi probabil că erai din nou copil. Acum eşti treaz şi vreau să mă asculţi. Am venit de la Stella şi Lucy la vechiul lor prieten de joacă şi la fiul vechiului meu prieten. Ele ştiu că o să te aduc cu mine acasă şi te vor primi tot atît de bine ca pe vremuri. Eu vreau să vii la mine şi să stai pînă ce vei ajunge să fii iar cel de altădată ; şi încă atît cît vei mai voi să stai. Am auzit că ai decăzut şi că te afli pradă tentaţiilor şi ne-am înţeles să te aducem să te redresezi în casa noastră. Vrei să vii, băiatule ? Vrei să uiţi vechile certuri de familie şi să mergi cu mine ?

— Certuri ? zise Goree, făcînd ochii mari. Eu nu ştiu să fi fost între noi vreo ceartă. Sînt sigur că am fost totdeauna prietenii cei mai buni. Dar, Doamne, Dumne-

zeule, colonele, cum aş putea eu intra în casa dumitale, aşa cum sînt, un beţiv ordinar, un mizerabil risipitor de bani şi un cartofor...

Goree alunecă de pe masă în fotoliu şi scoase un fel de hohot de plîns, amestecîndu-şi lacrimile cu remuşcări şi ruşinat de propria-i persoană. Coltrane îi vorbi insistent şi raţional, aducîndu-i aminte de bucuriile vieţii simple de la munte, cu care se înfrupta atît de mult altădată, stăruind asupra sincerităţii invitaţiei.

În sfîrşit îl convinse, declarîndu-i că va conta pe sprijinul lui în organizarea şi transportarea unei mari cantităţi de buşteni tăiaţi dintr-o regiune de munţi înalţi, pînă la o oarecare apă. Colonelul ştia că Goree inventase cîndva un procedeu de transport — o serie de pante alunecoase şi de căderi — cu care se lăudase pe bună dreptate. Dintr-o dată, nefericitul, încîntat de ideea de a putea fi util cuiva, aşternu o hîrtie pe masă şi desenă la iuţeală nişte linii strîmbe ca vai de ele, spre a demonstra ceea ce putea şi intenţiona să facă.

Îl cuprinsese o melancolie cumplită ; inima lui risipită se aduna din nou către munţi. Mintea sa era încă împovărată, iar ideile şi amintirile i se întorceau în creier una cîte una, ca porumbeii călători care se întorc peste o mare furtunoasă. Dar Coltrane era mulţumit cu progresul realizat.

Orăşelul Bethel avu surpriza apariţiei avocatului, în după-amiaza cînd Coltrane şi Goree treceau călări prin oraş ca doi prieteni. Călăreau alături pe străzile prăfuite, printre orăşenii care-i priveau cu gurile căscate cînd coborau spre podul de peste pîrîu şi apoi în sus, spre munte. Risipitorul se periase, se spălase şi se pieptănase, făcînd o figură mai decentă, dar nu era prea sigur în şa, părînd în acelaşi timp adîncit în examinarea unei probleme ce-l rodea. Coltrane îl lăsă în toanele lui, fiind sigur că schimbarea mediului îi va reda echilibrul interior.

La un moment dat, Goree fu apucat de un acces de tremur, ajungînd aproape să se prăbuşească. A trebuit să descalece şi să se odihnească pe o margine de drum. Colonelul, prevăzînd una ca asta, luase cu el o sticluţă de

whisky, dar cînd i-o oferi, Goree o refuză aproape cu violenţă, declarînd că nu se va mai atinge niciodată de whisky. Încetul cu încetul îşi reveni şi călări destul de liniştit o milă sau două. Apoi deodată trase de hăţurile calului şi zise :

— Am pierdut azi-noapte două sute de dolari jucînd poker. De unde naiba oi fi avut eu banii ăia ?

— Ia-o încet, Yancey. Aerul de munte va lămuri îndată totul. Vom merge mai întîi la pescuit la Pinnacle, la cascade. Păstrăvii sar acolo ca broscoii. Le luăm cu noi pe Stella şi pe Lucy şi facem un picnic pe Eagle Rock. Yancey, ai uitat ce gust are pentru un pescar înfometat o şuncă conservată în lemn de hickory [1] ?

Era clar că colonelul nu credea în povestea lui cu banii pierduţi, aşa că Goree se închise într-însul din nou, mocnind în tăcere.

Tîrziu după-masă străbătură cele zece sau douăsprezece mile dintre Bethel şi Laurel. La jumătate de milă dincoace de Laurel se afla vechiul conac al lui Goree ; la o milă sau două dincolo de sat locuiau Coltranii. Drumul deveni acum greu, pieptiş, dar avea multe şi multe avantaje. Crengile încovoiate de pe marginea drumului de pădure erau bogate în frunze, în păsări şi în flori. Aerul tonifiant lăsa de căruţă toată farmacopeea. Unele poieniţe erau întunecate de umbra muşchiului de pe trunchiul copacilor, iar altele, luminate de pîrîiaşe sfioase care te îmbiau dintre ferigi şi lauri. În jos, călătorii vedeau ca înrămate, în frunzişul des, adorabile schiţe ale văii îndepărtate, pierzîndu-se în ceaţa de opal.

Coltrane era mulţumit să-şi vadă tovarăşul cedînd vrajei dealurilor şi pădurilor, căci acum nu mai aveau de trecut decît pe la poalele stîncii Painter's Cliff, de trecut Elder Branch-ul şi de urcat dealul dincolo de el — după care Goree urma să se trezească faţă în faţă cu conacul părăginit al părinţilor săi. Cunoştea fiecare stîncă pe lîngă care trecea, cunoştea fiecare copac, fiecare palmă de drum ; cu toate că de la o vreme uitase

[1] Arbore american din neamul nucului.

pădurile, acum ele îl tulburau ca melodia *„Căminul meu, dulcele meu cămin"*.

Înconjurară stînca, descinseră în Elder Branch şi făcură un popas ca să lase caii să se adape şi să se bălăcească în apa repede. La dreapta era un parapet de cale ferată care forma o cotitură, apoi însoţea şoseaua de-a lungul rîului. Iar rîul încingea vechea livadă de meri a conacului ; casa era încă ascunsă de fruntea dealului abrupt. Înăuntrul şi de-a lungul gardului creştea deasă şi înaltă viţa sălbatică, socul, sasafrasul [1] şi scumpia.

La un foşnet al crengilor, atît Goree cît şi Coltrane priviră în sus şi văzură printre uluci o faţă galbenă, lunguiaţă ca de lup, din care ochii şterşi îi fixau fără să clipească. Acel cap dispăru îndată ; urmă o clătinare violentă a boschetelor şi o siluetă dezagreabilă luînd-o iute prin livada de meri în direcţia casei, se zări alergînd în zigzag printre pomi.

— Ăsta-i Garvey, zise Coltrane, omul căruia i-ai vîndut totul. Fără îndoială că-i complet ţicnit. Am fost nevoit să-l bag o dată la închisoare pentru contrabandă, acum cîţiva ani, deşi ştiam că-i iresponsabil. Dar ce-i ? Ce s-a întîmplat, Yancey ?

Goree îşi trecu mîna pe frunte, iar faţa sa îşi pierdu orice culoare.

— Arăt ciudat ? întrebă el, încercînd să zîmbească. Mi-au venit în minte unele întîmplări.

Se evaporase ceva alcool din creierul lui.

— Mi-am amintit de unde aveam cei două sute de dolari.

— Nu te mai gîndi la asta, îl sfătui, pe un ton vesel, Coltrane. Mai tîrziu le lămurim noi pe toate.

Ieşiră din drumul lateral, iar cînd ajunseră la poalele dealului, Goree se opri din nou.

— Ai bănuit vreodată că aş fi un tip vanitos, colonele ? întrebă el. Am, aşa, un fel de mîndrie uşuratică, cu privire la modul cum apar în lume.

Ochii colonelului se feriră să-i cerceteze costumul murdar de in şi pălăria decolorată şi pleoştită.

---

[1] Copac din Africa de Sud.

— Parcă văd, răspunse el intrînd în joc, parcă văd şi-acum un tînăr de douăzeci de ani, cu haina cea mai strînsă pe trup, cu părul cel mai lins şi cu calul cel mai cabrat din Blue Ridge.

— Exact, spuse Goree încîntat. Îl păstrez încă în sufletul meu, deşi nu mai e vizibil. Sînt încrezut ca un curcan înfoiat şi mîndru ca Lucifer. Am să te rog să-mi îngădui slăbiciunea asta a mea într-o mică chestie.

— Spune, Yancey. Te vom face duce de Laurel şi baron de Blue Ridge, dacă vrei, şi-ţi vom da o pană din coada păunului Stellei, ca s-o pui la pălărie.

— Vorbesc serios. Peste cîteva minute trecem pe lîngă conacul din deal, acolo, unde m-am născut şi unde familia mea a trăit mai bine de un secol. Acum locuiesc acolo străini ; şi, uită-te la mine, sînt pe cale să apar în faţa lor în zdrenţe şi în mizerie, un vagabond, un cerşetor. Colonele Coltrane, mi-e ruşine să apar astfel. Te rog să-mi dai voie să pun pe mine haina şi pălăria dumitale pînă trecem dincolo de conac. Ştiu că vei găsi în ceea ce-ţi cer un fel de mîndrie nebunească, dar vreau să arăt cît mai bine cînd oi trece prin faţa vechiului conac.

— Dar ce-o mai fi însemnînd şi asta ? îşi zise Coltrane comparînd ochii lucizi şi ţinuta calmă a omului cu cererea lui curioasă.

Îşi descheie însă imediat nasturii de la haină, ca să-i facă pe plac, deşi rugămintea lui Goree i se păruse ciudată.

Lui Goree haina şi pălăria i se potriveau de minune. Îşi încheiase haina cu o privire plină de satisfacţie şi demnitate. El şi Coltrane aveau aproape aceeaşi măsură, nălţuţi, corpolenţi şi drepţi. Douăzeci şi cinci de ani îi despărţeau ca vîrstă, dar după aparenţă ai fi zis că-s fraţi. Goree părea mai bătrîn decît era ; avea o faţă buhavă şi zbîrcită. Faţa colonelului era însă netedă şi proaspătă ca a unui om cumpătat. El îmbrăcă haina veche şi diformată de in şi pălăria decolorată şi turtită.

— Acum, zise Goree, luînd hăţurile în mînă, sînt gata. Vreau ca dumneata să călăreşti cam la vreo zece picioare în urma mea, aşa ca să pot fi privit bine. O să

vadă ei că nu sînt încă de lepădat. Oricum, cred că mă voi prezenta încă bine în fața lor. Să pornim mai departe.

O luă la deal într-un trap elegant, iar colonelul în urma lui, după cum fusese vorba.

Goree se ținea drept în șa, cu capul sus, dar ochii săi alunecau spre dreapta, scrutînd fiecare hățiș, gard sau ascunzătoare din curtea conacului. Odată, își zise într-un mormăit :

— O să îndrăznească oare nebunul să încerce, sau totul a fost un fel de vis, jumătate închipuire, jumătate realitate ?

Numai cînd sosi în fața cimitirului familiei, află răspunsul la întrebare... Explozia fumegîndă a unui glonte porni dinspre cedrii groși, dintr-un ungher. Goree se prăvăli așa de încet spre stînga, încît colonelul Coltrane avu timpul să dea pinteni calului și să-l prindă cu o mînă.

Vînătorul de veverițe nu exagerase de loc cînd se lăudase că știe să țintească. Trimisese glontele exact acolo unde intenționase — și unde Goree se aștepta că va ținti — adică drept în pieptul redingotei colonelului Abner Coltrane.

Goree se lăsă greoi pe umărul lui Coltrane, dar nu căzu. Roibii țineau pasul, unul lîngă altul, iar mîna colonelului îl susținea ferm.

Casa mică, albă din Laurel se ivea printre pomi, la depărtare de o jumătate de milă. Goree întinse o mînă și dibui pînă ce și-o sprijini pe degetele lui Coltrane care țineau hățurile.

— Prietene, zise el — și asta fu tot.

Astfel, Yancey Goree, în timp ce călărea pe lîngă vechiul său conac, făcu cea mai bună figură pe care o putea face.

*1910*

# UN RAPORT MUNICIPAL

*Orașele se scaldă în mîndrie*
*Tot întrecîndu-se unul pe altul.*
*'Și-ntinde, unul, plaja aurie,*
*Celalt, ca pe un steag își poartă-naltul.*

Rudyard Kipling

*Inchipuiți-vă o nuvelă despre Chicago sau Buffalo, sau, să zicem despre Nashville (Tennessee)! Există sigur trei orașe mari în Statele Unite ale Americii care sînt „orașe cu legende" : New York, bineînțeles, New Orleans, și, cel mai reușit dintre toate, San Francisco.*

Frank Norris

Estul este Est, iar Vestul este San Francisco, susțin californienii. Californienii sînt o rasă de oameni... nu numai locuitorii unui stat. Ei sînt oamenii din sud ai Vestului. Locuitorii orașului Chicago nu sînt mai puțin loiali față de orașul lor ; dar cînd îi întrebi de ce, se bîlbîie și-ți vorbesc de peștele din lac și de clădirea din Odd Fellows. Californienii, în schimb, intră în detalii.

Desigur, ei posedă în clima lor un argument cu care te pot întreține chiar și o jumătate de oră, în timp ce tu te gîndești la nota de cărbuni și la desuurile flanelate. Dar de îndată ce au luat tăcerea dumitale drept convingere, îi apucă un fel de nebunie, și ajung pînă la a-și închipui orașul porții de aur [1] ca pe un adevărat Bagdad al lumii noi. După mine, nici o infirmare a

[1] San Francisco.

acestei păreri nu ar mai fi necesară. Dar, iubiţii mei veri (coborîtori din Adam şi Eva), cam pripit e acela care pune degetul pe hartă şi spune: „În oraşul ăsta nu poate fi nimic romantic... ce-ar putea să se întîmple aici?" Da, este o imprudenţă şi o îndrăzneală să provoci printr-o singură frază istoria, romantismul şi pe Rand şi Mc. Nally.

*Nashville.* — Un oraş, port comercial şi capitala statului Tennessee, situat pe rîul Cumberland şi pe liniile de cale ferată N. C. & St. L. şi L. & N. Acest oraş este considerat ca cel mai important centru de învăţămînt din sud.

Coborîsem din tren la orele 8,30 p. m. Căutînd zadarnic în dicţionarul-tezaur al limbii ca să găsesc adjective potrivite, sînt obligat în schimb să mă grăbesc a face o comparaţie sub forma unei reţete.

Ia 30 de părţi de ceaţă londoneză; malarie, 10 părţi; scurgere de gaze, 20 de părţi; boabe de rouă căzute într-o cărămidărie la răsăritul soarelui, 25 de părţi; miros de caprifoi, 15 părţi. Amestecă totul.

Amestecul îţi va da o idee aproximativă de burniţa din Nashville. Nu-i atît de plăcută la miros ca un bulin contra moliilor, nici atît de consistentă ca o supă de mazăre; dar îţi este deajuns... mai mult nici nu-ţi trebuie.

Pornii spre un hotel într-o caleaşcă pe două roţi. A trebuit să-mi iau inima în dinţi ca să mă caţăr în vîrful ei, imitîndu-l pe Sidney Carton. Vehiculul era tras de nişte animale dintr-o eră apusă, şi condus de un „ceva" închis la culoare şi emancipat.

Picam de somn şi de oboseală, aşa că îndată ce ajunsei la hotel achitai la repezeală cei cincizeci de cenţi care mi-au fost ceruţi (plus bacşişul potrivit, vă asigur). Cunoşteam obiceiul şi n-aveam chef să-l aud trăncănind despre vechiul stăpîn şi despre tot ceea ce se întîmplase înainte de război [1].

Hotelul era unul dintre acelea menţionate ca fiind complet „renovate". Asta vrea să spună o investiţie

[1] E vorba de războiul de secesiune.

de circa 20 de mii de dolari în noi coloane de marmură (faianţă ordinară din pămînt ars), lumină electrică, scuipători de alamă pe culoare şi în holuri, un nou ghid al mersului trenurilor şi o litografie cu vederi de la munte în fiecare cameră de la etaj. Administraţia era ireproşabilă, atentă şi plină de acea plăcută politeţă sudică ; serviciul însă atît de lent ca mersul unui melc şi plin de haz à la Rip Van Winkle[1] ; cît despre mîncare, ea merită într-adevăr să faci o mie de mile pentru ea. Nu există hotel pe lume unde poţi găsi asemenea ficăţei de pui *en brochette*[2].

La cină, întrebai pe un chelner dacă era ceva de făcut în oraşul acela. El medită cu gravitate timp de un minut, apoi răspunse :

— Ei, stăpîne, cred că după apusul soarelui nu mai e nimic de văzut.

Apusese şi soarele ; de mult se înecase în burniţă. Aşa că nu mai apucai nici acest spectacol. Dar ieşii pe străzile înceţoşate să văd ce-o mai fi pe-acolo.

Oraşul este clădit pe terenuri unduioase ; iar electricitatea care-i luminează străzile costă 32470 dolari pe an.

Cum ieşii din hotel, dădui de o hărmălaie rasială. M-am pomenit pe cap cu o companie de sclavi eliberaţi, arabi sau zuluşi, înarmaţi cu... ba nu, văzui cu inima uşurată că nu erau arme, ci doar nişte bice. Mai întrezării o caravană de vehicule paradite, iar la strigătele liniştitoare de „Vă duc, stăpîne, unde porunciţi, în oraş, pentru cincizeci de cenţi", văzui că nu eram decît un muşteriu, nicidecum o victimă.

Umblai pe nişte străzi care duceau toate la deal. Mă întrebam cum s-or fi întorcînd străzile astea din nou la vale. Poate că la vale nu s-ar mai fi întors, dacă nu ar fi avut un fel de scări la capătul lor. Pe cîteva dintre „căile principale" văzui lumini în prăvălii ici şi colo ; văzui tramvaie ducînd cetăţeni respectabili încolo şi

---

[1] Cunoscută nuvelă a lui Rudyard Kipling.

[2] La frigare (l. franceză).

încoace; văzui oameni trecînd, angajaţi în arta conversaţiei şi auzii un rîs nu prea însufleţit răsunînd dintr-un bufet cu îngheţată şi cu sifoane. Toate străzile în afară de cele „principale" păreau că te îmbiau cu gospodăriile lor consacrate liniştii şi vieţii de familie. În multe dintre ele luminile sclipeau în dosul jaluzelelor trase discret la ferestre, iar în altele, de la cîteva piane, se auzea o muzică fără pasiune, dar şi fără cusur. Erau, în adevăr, puţine „de făcut" în oraşul acesta. Păcat că nu ajunsesem înainte de apusul soarelui. Aşa că n-avui încotro şi mă întorsei la hotel.

În noiembrie 1864 armata confederată a generalului Hood înaintă împotriva oraşului Nashville, unde încercui forţele naţionale de sub comanda generalului Thomas. Acesta se năpusti imediat şi-i învinse pe confederaţi într-o bătălie cumplită.

Toată viaţa am auzit, am admirat şi am asistat la trasul la ţintă, în sud, în conflictele paşnice din regiunile unde tutunul se mestecă în gură. În hotelul meu mă aştepta însă o adevărată surpriză. În hol se aflau vreo douăsprezece scuipătoare de alamă, strălucitoare, noi, impozante, încăpătoare, destul de înalte ca să poată fi numite şi urne; şi cu gurile aşa de căscate încît o jucătoare a unei echipe feminine de base-ball ar fi fost în stare să azvîrle o minge în oricare dintre ele, de la o distanţă de cinci paşi. Şi deşi se dăduse o bătălie de pomină, care continua încă, adversarele nu avuseseră nimic de suferit. Ele rămăseseră noi, strălucitoare, impozante, încăpătoare, neatinse. Dar, pe Dumnezeul meu, duşumeaua de ţiglă — straşnică duşumea! Nu mă puteam opri de a mă gîndi la bătălia de la Nashville şi de a încerca, după obiceiul meu trăsnit, să trag unele concluzii asupra talentului ereditar de tragere la ţintă.

Aici îl întîlnii mai întîi pe „maiorul" (denumit aşa dintr-o politeţe rău înţeleasă) Wentworth Caswell. Îl catalogai, pe moment, ca pe un „tip", de vreme ce de la prima ochire îmi displăcu. Şobolanul nu are o arie

geografică. Vechiul meu prieten, A. Tennyson [1], spunea, cum le spunea el cam pe toate la fel de bine:

*Să-mi blestemi, profete, gura tiranică,*
*La fel pe şobolan — pacostea britanică.*

Să considerăm termenul de „britanic", ca interschimbabil, *ad libitum* [2]. Un şobolan, însă, pretutindeni este tot un şobolan.

Omul acesta dădea tîrcoale prin holul hotelului, ca un cîine hămesit care ar fi uitat unde îşi îngropase osul. Avea o figură lăbărţată, roşie, cărnoasă, cu un fel de masivitate somnolentă, ca aceea a lui Buddha. O singură calitate: era proaspăt ras. Pecetea animalităţii nu-i de neşters la om, cît timp nu poartă barbă. Cred că dacă n-ar fi folosit briciul în ziua aceea, i-aş fi respins avansurile, iar arhiva-statistică a criminalităţii pe globul terestru ar fi înregistrat un asasinat mai puţin.

Din întîmplare, stăteam în picioare la cinci paşi de o scuipătoare, cînd maiorul Caswell deschise focul asupra ei. Eram destul de atent ca să observ că forţa atacantă poseda o armă puternică, nu din acelea de veveriţă, aşa că mă dădui la o parte imediat, iar maiorul profită de ocazie ca să ceară scuze unui necombatant. Avea mîncărime de limbă. În numai patru minute deveni prietenul meu şi mă tîrî la bar.

Vreau să adaug aici că şi eu sînt din Sud. Nu însă sudist de profesie. Evit cravata lungă, pălăria turtită, îl evit pe prinţul Albert, nu mă interesează numărul baloturilor de bumbac distruse de Sherman [3] şi n-am obiceiul de a mesteca beţişoare. Cînd orchestra cîntă „Dixie" [4], nu aplaud. Mă cufund mai adînc în scaunul cu colţurile căptuşite cu piele şi, nici una, nici două, mai comand un cîrnat de Würzburg şi doresc ca Longstreet [5] să... dar ce importanţă au toate astea?

---

[1] Mare poet englez (1809—1892).
[2] După dorinţă (l. latină).
[3] General în timpul luptelor de secesiune.
[4] Cîntec naţional al sudiştilor.
[5] Militar american, conducător al armatei confederate.

Maiorul Caswell lovi cu pumnul în bar şi primul tun de la Fort Sumter [1] îşi transmise ecoul. Cînd trase ultima lovitură de tun la Appomattox [2], începui să sper. Îndată însă începu să vorbească de arborele genealogic al familiei sale şi demonstră că Adam era numai al treilea văr al ramurii colaterale a familiei Caswell. Odată terminată genealogia, se porni — spre desperarea mea — să vorbească despre afacerile intime ale familiei. Pomeni de soţia sa, îi trasă şi ei genealogia de-a-ndoaselea pînă la Eva; şi dezminţi, trivial, orice zvon că ea ar fi avut vreo legătură cu ţara lui Nod [3].

În momentul acela începui să bănuiesc că încearcă să acopere prin vorbă multă faptul că ne comandase băutură; în speranţa de a mă zăpăci, ca să plătesc eu. Dar cînd băutura fu adusă, maiorul zvîrli cu zgomot pe tejghea un dolar de argint. Apoi, desigur, încă un rînd fu obligatoriu. Îl plătii, dar îmi şi luai rămas-bun, căci mă săturasem de el. Numai că, înainte de a-mi lua rămas-bun, el începu să trăncănească tare asupra unui venit pe care-l primea soţia lui şi-mi arătă un pumn de bani de argint.

Cînd mi-am luat cheia de la portar, funcţionarul îmi spuse politicos:

— Dacă acel Caswell v-a plictisit şi dacă doriţi să faceţi o plîngere, îl dăm afară. E o pacoste, un hoinar fără mijloace de existenţă cunoscute, deşi pare să aibă aproape totdeauna bani. Dar n-am avut încă motive de a-l da afară în mod legal.

— O, nu, îi răspunsei, după ce reflectai puţin. Nu văd de ce aş putea face o plîngere. Dar trebuie să recunosc că nu-mi place societatea lui. Oraşul dumneavoastră, continuai eu, pare a fi destul de liniştit. Ce fel de petreceri, aventuri sau distracţii aveţi de oferit străinilor, în oraşul dumneavoastră?

— Păi, domnule, spuse funcţionarul, va fi o reprezentaţie aici joia viitoare. Este... mă voi uita eu şi vă

---

[1,2] Localităţi cunoscute prin luptele care s-au dat acolo în timpul războiului de secesiune.

[3] Referinţă biblică din care reiese că ea nu a trăit în ţara oamenilor păcătoşi.

voi trimite afişul în odaia dumneavoastră, odată cu sticla de apă rece. Noapte bună, domnule.

După ce m-am urcat în odaia mea, am privit pe fereastră. Era cam pe la zece seara şi oraşul părea învăluit în tăcere. Burniţa stăruia, punctată de lumini slabe, depărtate una de alta ca stafidele dintr-un chec, din cele care se vînd la cîte o serbare de binefacere.

Un loc liniştit, îmi spusei pe cînd primul meu pantof lovea plafonul celui ce ocupa odaia de sub mine. Aici nu există nimic din viaţa care dă culoare şi multă variaţie oraşelor din Est şi din Vest. Un adevărat oraş bun de afaceri, obişnuit, plictisitor.

Nashville este unul dintre cele mai importante centre manufacturiere ale ţării. Este a cincea piaţă de ghete şi pantofi din Statele Unite, cel mai mare oraş producător de dulciuri şi petarde din Sud şi face afaceri enorme „en gros" cu îmbrăcăminte, coloniale şi medicamente.

Trebuie să vă povestesc cum se face că am ajuns la Nashville, deşi vă asigur că digresiunea este tot atît de plictisitoare pentru mine ca şi pentru dumneavoastră. O pornisem în altă parte pentru treburile mele, dar aveam o însărcinare din partea unei reviste literare din Nord să mă opresc şi acolo şi să stabilesc o legătură personală între publicaţie şi unul dintre colaboratorii săi, Azalea Adair.

Adair (nu aveam nici un indiciu asupra personalităţii sale decît caligrafia manuscriselor) trimisese cîteva eseuri (artă irosită !) şi poezii, care-i determinară pe redactori, la prînzul lor de ora unu, să jure că-i vorba de un scriitor bun. Aşa că mă însărcinară pe mine să-l agăţ pe zisul Adair şi să leg prin contract producţia lui — sau a ei — la preţul de doi cenţi cuvîntul, înainte ca altă editură să-i ofere zece sau douăzeci.

A doua zi dimineaţa la ora nouă, după ficăţeii de pasăre *en brochette* (încercaţi, dacă puteţi găsi hotelul cu pricina), rătăcii prin burniţa care continua să cadă neîncetat. La primul colţ dădui de unchiul Caesar. Un negru

robust, mai bătrîn decît piramidele, cu păr lînos, cărunt şi cu o faţă ce-ţi amintea de a lui Brutus, iar după o secundă îmi păru că seamănă cu decedatul rege Cettiwayo[1]. Purta cea mai remarcabilă haină pe care am văzut-o sau îmi închipui că aş putea-o vedea vreodată. Îi ajungea pînă la glezne şi avusese, probabil, pe vremea Confederaţiei, culoarea gri. Ploaia, soarele, intemperiile o bălţaseră însă pînă într-atît, încît haina lui Iosif[2], pe lîngă ea, ar fi părut decolorată într-o singură nuanţă spălăcită. Trebuie să insist asupra acelei haine pentru că are legătură cu povestea, poveste care se desfăşoară atît de greu pentru că domniilor-voastre nu v-ar veni să credeţi că aşa ceva s-ar fi putut întîmpla la Nashville.

Pe vremuri, trebuie să fi fost haina militară a unui ofiţer. Gluga dispăruse, dar haina, de sus şi pînă jos, fusese somptuos garnisită cu brandenburguri şi ciucuri. Acuma brandenburgurile şi ciucurii dispăruseră. În locul lor fuseseră brodate cu migală (presupun de către o oarecare *mammy* negresă) alte brandenburguri, făcute din sfoară de cînepă ordinară, răsucită cu dibăcie. Sfoara asta acum era şi ea roasă şi scămoşată. Ele fuseseră adăugate hainei ca să înlocuiască vechile splendori ; cusute exact pe urmele de mult dispărutelor brandenburguri, fără gust, deşi cu migală şi devotament. Iar ca să desăvîrşească hazul şi patosul îmbrăcăminţii, nasturii toţi fuseseră smulşi, afară de unul. Rămăsese numai al doilea nasture de sus. Haina era încheiată cu alt rînd de sfori, trecute prin butoniere şi prin alte găuri, străpunse grosolan de partea cealaltă. N-a existat niciodată o asemenea ciudată îmbrăcăminte, atît de fantastic garnisită şi împestriţată de atîtea nuanţe. Unicul nasture era de mărimea unei monezi de o jumătate de dolar, făcut din corn galben şi cusut şi el cu sfoară ordinară.

Negrul acesta stătea lîngă o trăsură atît de veche, de parcă era Ham[3] însuşi care, după părăsirea corabiei lui Noe, ar fi înhămat la ea două gloabe şi ar fi început să

---

[1] Rege al zuluşilor, mort în 1854.
[2] Personaj biblic.
[3] Ham, Sem şi Japhet, care, după legenda biblică, au fost întemeietorii raselor de oameni, după părăsirea corăbiei lui Noe.

practice meseria de birjar. În timp ce mă apropiam, el deschise portiera, scoase o măturică de pene, o agită în mod inutil şi spuse pe un ton gros, tunător :

— Poftiţi, domnule ; nu-i nici un fir de praf în ea... Tocmai m-am înapoiat de la o înmormîntare, domnule.

Trăsei concluzia că numai la asemenea ocazii trăsurile făceau cunoştinţă cu măturica. Mă uitai pe stradă în sus şi în jos şi observai că nu prea aveam de ales între vehiculele aliniate de-a lungul trotuarului. Mă uitai în carneţelul meu pentru a găsi adresa Azaleei Adair.

— Vreau să merg în Jessamine Street nr. 861, spusei ; şi eram tocmai pe punctul de a urca în oropsita aceea de trăsură.

Dar chiar atunci braţul lung, ca de gorilă, al negrului mă opri. Pe faţa sa masivă şi saturniană fulgeră o privire de subită bănuială şi duşmănie. Apoi revenindu-şi iute, mă întrebă, mieros :

— De ce mergi acolo, stăpîne ?

— Te interesează ? replicai eu cam sever.

— De loc, absolut de loc, domnule. Numai că e un cartier mai izolat al oraşului şi nu mulţi au treburi pe acolo. Urcaţi ! Canapelele *este* curate... tocmai mă întorsei de la o înmormîntare, domnule.

Pînă la capătul călătoriei noastre, să tot fi fost vreo milă şi jumătate ; nu auzeam nimic în afară de insuportabilul uruit al trăsurii vechi pe pavajul de cărămidă, plin de hopuri ; nu puteam simţi nimic decît burniţa ce mirosea acum a fum de cărbune şi a un amestec de smoală cu parfum de leandru. Tot ceea ce puteam vedea prin ferestrele trăsurii erau două şiruri de case.

Oraşul are o suprafaţă de 10 mile pătrate ; 181 mile de străzi dintre care 137 mile sînt pavate ; un sistem de aprovizionare cu apă care a costat două milioane de dolari, cu 77 mile de ţevi groase de aducţiune a apei.

La numărul 861 pe Jessamine Street se afla o clădire pe cît de aristocratică, pe atît de dărăpănată. Era retrasă cu vreo 30 de iarzi de la stradă şi înconjurată de

un pîlc de pomi şi arbuşti neîngrijiţi şi netunşi. Un rînd de merişori se revărsa şi aproape ascundea gardul de pari ascuţiţi ; poarta era ţinută închisă de un laţ de frînghie, care-i încercuia stîlpul şi primul par. Odată ce treceai însă de poartă, vedeai că numărul 861 era o umbră, o stafie, o cochilie golită a vechii grandori şi minunăţii. Dar încă n-am intrat în miezul povestirii.

Cînd trăsura hodorogită a încetat de a mai urui şi patrupezii osteniţi s-au oprit, îi înmînai birjarului meu cei cincizeci de cenţi ai săi, plus un sfert de dolar, simţind că strălucea în mine generozitatea de care eram conştient făcînd acest gest. El însă îi refuză.

— E doi dolari, domnule, spuse el.

— Cum asta ? întrebai eu. Te-am auzit la hotel strigînd clar : „Cincizeci de cenţi în orice parte a oraşului".

— E doi dolari, domnule, repetă el cu încăpăţînare. E distanţă mare de la hotel.

— Eşti înăuntrul limitelor oraşului şi încă departe de ele, argumentai eu. Nu cumva să crezi că ai a face cu un fraier de yankeu. Vezi dealurile acelea de colo ? continuai, arătînd spre răsărit (nu le vedeam nici eu din cauza burniţei) ; ei bine, sînt născut şi am fost crescut de partea cealaltă a lor. Negrule bătrîn şi nebun, tu nu poţi face deosebire între oameni, după felul cum arată ei ?

Faţa feroce a regelui Cettiwayo se îmblînzi.

— Dumneata eşti din Sud, domnule ? Cred că pantofii dumitale m-au înşelat. Sînt cam prea ascuţiţi la vîrfuri ca să-i poarte un domn din Sud.

— Atunci taxa este de cincizeci de cenţi, cred, spusei neînduplecat.

Expresia sa anterioară, un amestec de lăcomie şi de ostilitate îi reveni pe figură doar zece secunde, apoi dispăru.

— Stăpîne, zise el, cincizeci de cenţi este just ; dar mie îmi trebuie doi dolari, domnule ; trebuie neapărat să am doi dolari. Acum, că ştiu de unde sînteţi, nu vi-i mai cer ; spun numai că trebuie să am doi dolari în noaptea asta şi treburile merg tare prost.

Pe faţa sa se aşternuse linişte şi un sentiment de încredere. Fusese mai norocos decît îşi închipuise. În loc de un ageamiu neştiutor, dăduse de un om cu rădăcini prin partea locului.

— Mă, al dracului ticălos bătrîn, spusei, băgînd mîna în buzunar ; ar trebui să te dau pe mîna poliţiei.

Pentru prima dată îl văzui zîmbind. Ştia, *ştia*, ŞTIA.

Îi dădui două hîrtii de cîte un dolar. Pe cînd i le înmînam, văzui că una dintre ele trecuse prin clipe grele. Colţul de sus din partea dreaptă lipsea şi era ruptă la mijloc, dar lipită la loc. O fîşie de hîrtie albastră era lipită peste ruptură, păstrîndu-i astfel valoarea curentă.

Pentru moment, destul despre banditul african. L-am lăsat fericit ; ridicai frînghia şi deschisei poarta, care scîrţîia.

Cum spuneam, casa era toată coşcovită. De douăzeci de ani n-o mai atinsese nici bidineaua.

Nu pricepeam cum de vreun vînt puternic n-o aruncase la pămînt, ca pe un castel de cărţi de joc, pînă ce nu mă uitai din nou la pomii care o mîngîiau de aproape, pomi care fuseseră martori ai bătăliei de la Nashville şi încă îşi mai aplecau crengile lor protectoare în jurul ei, apărînd-o împotriva vijeliei, a duşmanului cît şi a frigului.

Azalea Adair, în vîrstă de cincizeci de ani, cu părul alb, o descendentă a vechilor cavaleri, şubredă şi plăpîndă ca şi casa în care locuia, îmbrăcată în cea mai ieftină şi mai curată rochie ce am văzut vreodată, mă primi cu naturaleţea unei regine.

Odaia de primire părea mare cît o milă pătrată deoarece într-însa nu se afla nimic, în afară de cîteva rînduri de cărţi pe nişte rafturi de lemn de pin nevopsit, o masă cu marmura crăpată, un covor împletit din petice, o sofa tapisată cu păr de cal, dar acum fără păr, şi două sau trei scaune. Ei da, mai era un tablou pe perete, un desen în creion colorat ; reprezenta un buchet de pansele. Aruncai o privire în jurul meu, să văd portretul lui Andrew Jackson şi coşul din conuri de pin, atîrnat ; dar acestea lipseau.

Azalea Adair şi cu mine stăturăm puţin de vorbă ; din conversaţia noastră, o parte va fi reprodusă pentru

dumneavoastră. Ea era un produs al vechiului Sud, crescută cu gingăşie în huzur. Cunoştinţele ei nu erau vaste, dar erau adînci şi de o splendidă originalitate. Fusese educată acasă, iar tot ce ştia despre lume venea doar din deducţii şi din inspiraţii. Cam din aşa ceva e alcătuit grupul mic şi preţios al eseiştilor. În timp ce-mi vorbea, eu îmi periam degetele, încercînd în mod firesc să le scap de praful ce-l bănuiam pe volumele pe jumătate legate în piele de viţel, ale lui Lamb, Chaucer, Hazlitt, Marcu Aureliu, Montaigne şi Hood. Gazda era delicioasă ; era o adevărată revelaţie ; astăzi, cînd aproape fiecare ştie prea multe — o, mult prea multe ! — din viaţa adevărată !

Putui să observ limpede că Azalea Adair era foarte săracă. O casă şi o rochie avea ; nu mai mult decît atît. Aşa că, împărţit între datoria mea faţă de revistă şi loialitatea faţă de poeţii şi eseiştii care luptaseră contra lui Thomas în valea Cumberlandului, ascultam vocea ei care era ca a unei harpe din secole trecute şi simţeam că nu pot vorbi de contracte. În prezenţa a nouă muze şi a trei graţii, ezitai să dau drumul propunerii de „doi cenţi cuvîntul". Rămînea să mai avem un colocviu după ce-mi voi fi recîştigat spiritul comercial. Pomenii totuşi de misiunea mea, iar discuţia de afaceri fu fixată pe a doua zi, la trei după-masă.

— Oraşul dumneavoastră, declarai eu pe cînd mă pregăteam de plecare (şi plecarea este momentul generalizărilor dulcege), pare a fi un oraş liniştit, calm. Un oraş cu căminuri familiale unde-aş spune că puţine lucruri se întîmplă, în afară de cele obişnuite.

Face, în realitate, un comerţ mare de sobe şi de vase de bucătărie cu Vestul şi cu Sudul, iar morile sale prospere au o capacitate mai mare de două mii de barile [1].

Azalea Adair părea că stă pe gînduri.

— Niciodată n-am reflectat la asta, zise ea, cu un fel de adîncă sinceritate, care părea la ea naturală. Oare lucrurile neobişnuite nu se întîmplă tocmai în locurile

[1] Măsură de capacitate (aprox. 160 l.).

tăcute şi liniştite ? Îmi închipui că atunci cînd Dumnezeu a început a crea lumea, în prima luni de dimineaţă, te-ai fi putut apleca pe fereastră şi ai fi putut auzi picăturile de nămol stropind din mistria sa, în timp ce construia dealurile eterne. La ce rezultat a ajuns pînă la urmă proiectul cel mai răsunător de pe lume ?... Vreau să spun construcţia Turnului Babel. O pagină şi jumătate de esperanto în publicaţia „North American Review".

— Desigur, răspunsei eu într-un fel oarecum banal, natura omenească este aceeaşi peste tot ; în unele oraşe însă, mai mult decît în altele ; mai multă culoare, mai multă dramă şi frămîntare, mai multe episoade romantice.

— La suprafaţă, replică Azalea Adair. Am călătorit de mai multe ori în jurul lumii într-un aeroplan de aur purtat pe două aripi : tiparul şi visul. Am văzut într-una din călătoriile mele imaginare pe sultanul Turciei punînd în ştreang cu propriile sale mîini pe una dintre cadînele sale care-şi descoperise faţa în public. Am văzut un om din Nashville rupîndu-şi biletele de teatru, deoarece soţia sa ieşea în oraş cu faţa acoperită cu pudră de orez. Am văzut în cartierul chinezesc din San Francisco cum tînăra sclavă Sing Yee era scufundată încet, centimetru cu centimetru în ulei de migdale spre a-i smulge jurămîntul că nu-l va mai vedea pe iubitul ei american. Ea cedă atunci cînd uleiul clocotit îi ajunsese la opt centimetri peste genunchi. La o partidă de joc de cărţi în partea de est a Nashville-ului o văzui deunăzi pe Kitty Morgan ciopîrţită şi ucisă de şapte dintre colegii săi de şcoală — care erau şi prietenii ei de cînd lumea — pentru că se măritase cu un zugrav. În cazul ăsta, uleiul clocotea la nivelul inimii ; dacă ai fi văzut şi dumneata surîsul ei gingaş, pe care-l purta de la o masă la alta ! O, da, este un oraş monoton : numai cîţiva kilometri de case de cărămidă roşie, noroi, prăvălii şi depozite de cherestea.

Cineva bătu timid la uşa din dos. Azalea Adair îngînă domol o scuză şi se duse să vadă cine bate. Ea se înapoie în trei minute cu ochii strălucitori, uşor aprinsă la faţă şi parcă întinerită cu zece ani.

— Trebuie să luaţi o ceaşcă de ceai înainte de a pleca, zise ea, şi o prăjitură.

Întinse mîna şi sună dintr-un clopoţel de aramă. O fetiţă neagră, de vreo 12 ani, nu prea îngrijită, cu degetul în gură şi holbîndu-se la mine îşi tîrşîi picioarele goale pe pragul camerei.

Azalea Adair deschise o pungă mică, roasă şi scoase o bancnotă de un dolar căreia îi lipsea colţul din partea dreaptă, rupt şi lipit din nou cu o fîşie de hîrtie albastră. Era una dintre bancnotele date piratului negru... Nu era nici o îndoială în privinţa asta.

— Du-te la prăvălia domnului Baker la colţ, Impy, zise ea dînd fetei bancnota de un dolar, şi ia un sfert de pound [1] de ceai, din cel de care-mi trimite mie totdeauna şi de zece cenţi prăjituri. Şterge-o! Provizia noastră de ceai se întîmplă că s-a terminat, explică ea, adresîndu-mi-se.

Impy ieşi pe uşa din dos. Înainte ca tîrşîitul picioarelor goale şi bătătorite să nu se mai audă dincolo de uşă, un ţipăt sălbatic umplu casa goală. Eram sigur că fusese al ei. Apoi tonul adînc şi aspru al unei voci înfuriate se împleti cu strigătele ascuţite şi cuvintele de neînţeles ale fetei.

Azalea Adair se ridică, fără a părea surprinsă ori emoţionată, şi dispăru din cameră. Timp de două minute auzii răcnetele răguşite ale omului aceluia. După care, ceva ca o înjurătură şi o încăierare uşoară; apoi Azalea se întoarse calmă pe scaunul ei.

— Asta-i o casă cu multe încăperi, zise ea, şi o parte dintre ele sînt ocupate de un chiriaş. Îmi pare rău că trebuie să revin asupra invitaţiei la ceai. Este imposibil să obţin sortul de ceai pe care-l iau regulat de la prăvălie. Mîine, poate, domnul Baker va putea să mi-l furnizeze.

Eram sigur că Impy nu avusese timp să plece de-acasă. Întrebai ce tramvai să iau şi-mi luai rămas bun. Eram departe, pe drum, cînd mi-adusei aminte că nu aflasem numele adevărat al Azaleei Adair. Îl voi afla, însă, mîine.

---

[1] Poundul are 453 de grame.

În aceeaşi zi apucai pe drumul minciunii, pe care acest oraş fără evenimente mi-l impunea. Venisem acolo numai pentru două zile, dar în răstimp reuşii să trag la minciuni fără ruşine, prin telegraf, şi să fiu şi complice — dacă, de fapt, acesta este termenul legal corect — la o crimă.

Pe cînd dădeam colţul pe lîngă hotelul meu, birjarul african, cu haina sa nemaipomenit de bariolată, mă agăţă, deschise uşa de temniţă a sarcofagului lui peripatetic, agită măturica lui de pene şi-şi începu ritualul :

— Suiţi-vă, stăpîne. Trăsura e curată... Mă întorsei tocmai de la o înmormîntare. Cincizeci de cenţi în orice... Apoi mă recunoscu şi zîmbi larg. Scuzaţi, stăpîne, dumneavoastră *este* domnul care a călătorit cu mine azi-dimineaţă. Mulţumesc mult, domnule.

— Merg din nou mîine după-masă la trei, la 861, spusei eu, şi dacă vei fi aici te voi lua să mă duci. Va să zică o cunoşti pe domnişoara Adair, observai eu prin deducţie, gîndindu-mă la bancnota aceea de un dolar.

— Am aparţinut tatălui ei, judecătorul Adair, domnule, răspunse el.

— Cred că este cam săracă, zisei. N-are cine ştie ce avere, nu-i aşa ?

Mă uitai din nou o clipă la expresia feroce a feţei regelui Cettiwayo, pe care şi-o schimbă apoi în aceea de vizitiu rapace.

— Nu va muri de foame, domnule, zise el încet. Are resurse, domnule, are resurse, domnule.

— Am să-ţi plătesc cincizeci de cenţi pentru cursă, spusei eu.

— În regulă, domnule, răspunse el umil. A trebuit să am acei doi dolari azi-dimineaţă, stăpîne.

Mă dusei la hotel şi minţii pe calea electricităţii. Telegrafiai revistei : „A. Adair nu acceptă mai puţin de opt cenţi cuvîntul".

Răspunsul care veni fu : „Dă-i repede, nătărăule".

Exact înainte de cină, „maiorul" Wenworth Caswell mă copleşi cu salutări ca pe un prieten pe care nu-l

mai văzuse de mult. Am cunoscut puţini oameni pe care să-i urăsc aşa dintr-o dată şi de care să fie atît de greu să scapi. Eram la bar cînd a dat peste mine ; de aceea nu m-am putut descotorosi de el. Aş fi plătit bucuros eu băuturile, sperînd că în felul acesta voi evita un al doilea rînd ; el era însă unul dintre acei demni de dispreţuit trăgători la măsea, cărora le place şi zgomotul şi reclama, obişnuiţi să audă orchestre de alămuri şi focuri de artificii la fiecare cent ce-l risipesc pe extravaganţele lor.

Cu aerul că mînuieşte milioane, el trase două hîrtii de un dolar dintr-un buzunar şi azvîrli pe bar una dintre ele. Din nou îmi atrase privirea dolarul cu un colţ lipsă la partea de sus din dreapta, sfîşiat la mijloc şi lipit cu o fîşie de foiţă albastră. Tot dolarul meu era. Era imposibil să fie altul.

Mă retrăsei sus, în camera mea. Burniţa şi monotonia unui oraş sudic, trist şi lipsit de evenimente, mă obosiseră şi mă făcuseră indiferent la orice. Îmi amintesc că, înainte de a mă duce la culcare, am rezolvat mintal problema misterioasei bancnote de un dolar ( care ar fi format cheia la o extraordinar de bună poveste poliţistă din San Francisco), spunîndu-mi mie însumi, dormitînd : „S-ar părea că o mulţime de oameni de aici posedă acţiuni de-ale trustului birjarilor cu mîrţoage şi că plătesc prompt dividendele. Mă-ntreb dacă..." Apoi adormii.

A doua zi, regele Cettiwayo se afla la postul său şi mi-a zdruncinat oasele pe hîrtoape pînă la n-rul 861. Urma să mă aştepte, ca să-mi zdruncine oasele şi la înapoiere.

Azalea Adair arăta şi mai palidă, şi mai pură, şi mai fragilă decît cu o zi înainte. După ce semnă contractul pentru opt cenţi cuvîntul, păli şi alunecă de pe scaun. Fără multă greutate reuşii s-o întind pe sofaua antediluviană de păr de cal, apoi ieşii afară, pe trotuar şi-i strigai piratului de culoarea cafelei să aducă la iuţeală un medic. Cu o înţelepciune pe care nu i-o bănuisem,

el îşi lăsă în plata domnului echipajul şi o rupse la fugă, pe jos, dîndu-şi seama şi el de necesitatea urgenţei. Peste mai puţin de zece minute se întoarse cu un medic priceput, un om plin de gravitate în toată înfăţişarea sa şi cu părul cărunt. În cîteva cuvinte (de valoare mult mai mică decît opt cenţi unul) îi explicai prezenţa mea în acea casă goală a misterelor. El se înclină cu o înţelegere plină de politeţe şi se întoarse spre bătrînul negru :

— Unchiule Caesar, spuse el calm, dă fuga pînă acasă la mine şi cere-i domnişoarei Lucy să-ţi dea o cană plină cu lapte proaspăt şi o jumătate de pahar de vin de Porto. Şi întoarce-te degrabă. Nu te duce cu trăsura. Mai bine aleargă pe jos. Vezi să nu vii peste o săptămînă !

Avui impresia că nici doctorul Merriman nu prea avea încredere în iuţeala armăsarilor, sau a birjarului pirat. În timp ce unchiul Caesar o luase pe panta străzii, călcînd ca în străchini, dar destul de iute pentru el, doctorul mă măsură de sus pînă jos, cu mare discreţie, pînă ce decise că merită să stea de vorbă cu mine.

— Este numai un caz de inaniţie, constată el. Cu alte cuvinte, consecinţele sărăciei, ale mîndriei şi ale înfometării. Doamna Caswell are mulţi prieteni devotaţi, care ar fi încîntaţi s-o ajute, dar ea nu acceptă nimic decît de la bătrînul negru, unchiul Caesar, care pe vremuri era proprietatea familiei sale.

— Doamna Caswell ? întrebai eu surprins.

Îmi aruncai ochii la contract, unde văzui că ea l-a semnat Azalea Adair Caswell.

— Eu credeam că este domnişoara Adair, spusei eu.

— E măritată cu un beţiv, un trîntor, domnule, zise medicul. Se pare că el îi fură pînă şi micile sume pe care bătrînul ei servitor i le aduce ca s-o întreţină.

Cînd laptele şi vinul fură aduse, medicul o trezi din leşin pe Azalea Adair. Ea se ridică în capul oaselor şi ne vorbi de frumuseţea frunzelor de toamnă şi de intensitatea nuanţelor lor. Se referi numai în treacăt la

leşinul ei, ca fiind rezultatul unei vechi boli de inimă, cu palpitaţii. Impy îi făcea vînt cu evantaiul, în timp ce ea se întinsese din nou pe sofa. Doctorul mai era chemat şi în altă parte şi-l condusei pînă la uşă. Îi spusei că aveam putinţa şi intenţia să-i dau Azaleei Adair un avans, o sumă oarecare de bani pentru viitoarele ei colaborări la revistă. Medicul păru foarte satisfăcut.

— À propos, spuse el, te-ar interesa poate să ştii că ai fost condus de un vizitiu care aparţine unei familii regale ? Bunicul bătrînului Caesar a fost rege în Congo. Caesar însuşi are apucături regale, după cum poate ai şi observat.

Pe cînd medicul pleca, auzii dinăuntru vocea unchiului Caesar :

— A luat amîndoi dolarii de la dumneata, domnişoară Zalea ?

— Da, Caesar, o auzii pe Azalea, răspunzînd încet.

Apoi intrai înăuntru ca să închei negocierile de afaceri cu colaboratoarea noastră. Mi-am luat pe propria-mi răspundere dreptul de a-i avansa cincizeci de dolari, introducîndu-i în contract, ca o formalitate necesară pentru întărirea acestuia. În urmă, unchiul Caesar mă conduse înapoi, la hotel.

Aici se opreşte povestirea mea, în măsura în care pot s-o confirm ca martor. Restul poate fi numai o simplă enunţare de fapte.

Pe la ora şase, ieşii din casă ca să fac o mică plimbare. Unchiul Caesar se afla în colţul său. Îmi deschise portiera trăsurii, flutură măturica şi începu să-şi rostească formula deprimantă.

— Intraţi, domnule, cincizeci de cenţi în orice parte a oraşului... Trăsura e perfect curată, domnule... mă întorsei tocmai de la o înmormîntare.

Deodată mă recunoscu. Bănuiesc că avea vederea slabă. Haina parcă i se mai decolorase în şi mai multe nuanţe încă, sforile erau şi mai încîlcite, şi mai zdrenţuite, ultimul nasture care mai rămăsese — nasturele

de corn galben — dispăruse. Şi ăsta era un descendent al regilor!... Împestriţatul unchi Caesar!

Cam la două ore după aceea văzui o mulţime agitată luînd cu asalt intrarea farmaciei. Într-un pustiu unde nimic nu se întîmplă, asta picase ca o mană cerească, astfel că îmi făcui şi eu loc înăuntru. Pe o canapea improvizată din cutii goale şi din scaune se afla întins trupul pieritor al maiorului Wentworth Caswell. Un medic încerca să constate cu ce fusese otrăvit. Concluzia fu că nu era vorba de nici o otravă.

Fostul maior fusese găsit mort pe o stradă întunecoasă şi adus la farmacie de nişte cetăţeni curioşi, nişte pierde-vară. Decedatul fusese angajat într-o luptă teribilă, toate detaliile dovedeau acest lucru. Hoinar şi ticălos, era totuşi un luptător. Pierduse însă partida. Mîinile îi erau atît de încleştate, încît degetele nu i se mai desfăceau. Toţi cetăţenii cumsecade care-l cunoscuseră stăteau în jurul lui şi scormoneau în vocabularul lor obişnuit, doar-doar or găsi ceva cuvinte bune despre el. Unul dintre ei, care părea om de treabă, şopti după multă gîndire:

— Cînd Cas' avea vreo 14 ani, era unul dintre cei mai buni din clasă la ortografie.

Pe cînd stăteam acolo, degetele mîinii drepte a răposatului, care atîrnau în jos, în dreptul unei cutii din lemn de pin, se desfăcură şi lăsară să cadă un obiect la picioarele mele. Îl acoperii liniştit cu piciorul şi un pic mai tîrziu îl ridicai şi-l băgai în buzunar. Gîndeam că în focul ultimei sale încăierări, mîna maiorului o fi apucat obiectul fără să poată şti că avea să-l păstreze şi în încleştarea morţii.

La hotel, în noaptea aceea, principalul subiect de conversaţie — cu excepţia, poate, a politicii şi a prohibiţiei — a fost desigur trecerea în altă lume a maiorului Caswell. Ascultai cînd un om spunea unui grup de ascultători:

— Părerea mea, domnilor, este că maiorul Caswell a fost asasinat de vreun cioroi ticălos, ca să-i umfle banii. Avea la el cincizeci de dolari azi după-masă;

i-a arătat la mai multe persoane din hotel. Cînd a fost găsit, banii nu mai erau la el.

Părăsii oraşul a doua zi dimineaţă la ora nouă şi, în timp ce trenul trecea peste rîul Cumberland, scosei din buzunar un nasture galben de corn, de mărimea unei monede de cincizeci de cenţi, cu sforicele roase de cînepă ordinară care atîrnau de el, şi-l aruncai pe fereastră, jos, în apele molcome şi noroioase.

Mă întreb ce s-o mai fi întîmplat la Buffalo!

*1910*

# CATEDRA DE FILANTROMATEMATICĂ

— Văd că învăţămîntul a primit acum un dar princiar de mai bine de cincizeci de milioane de dolari, spusei eu.

Tocmai parcurgeam titlurile din ziarele de seară, în timp ce Jeff Peters îşi umplea cu tutun presat pipa de măceş.

— Ceea ce, spuse Jeff, invită la o nouă pavoazare şi la noi serbări şi recitări ale întregii clase de filantromatematică.

— Asta-i o aluzie ? întrebai.

— Este ! Nu ţi-am povestit niciodată despre timpul cînd eu şi cu Andy Tucker eram filantropi, nu-i aşa ? Asta se petrecea acum opt ani, în Arizona. Andy şi cu mine plecasem în munţii Gila cu un furgon cu doi cai, să căutăm argint. Dădurăm de argint şi-l vîndurăm în întregime unor asociaţi din Tucson cu 25.000 de dolari. Ne-au plătit cecul la bancă în argint — în saci de cîte o mie de dolari. Îi încărcarăm în furgonul nostru şi o luarăm spre est cam vreo sută de mile pînă să ne venim în fire. Douăzeci şi cinci de mii de dolari n-ai zice că e atît de mult dac-ai răsfoi bilanţul căilor ferate din Pennsylvania sau dac-ai asculta vreun actor pălăvrăgind despre salariul său ; dar cînd poţi să ridici capota unei căruţe şi să izbeşti cu călcîiul cizmei ascultînd cum fiecare dolar se ciocneşte de altul, asta te

face să te simţi ca şi cum ai fi o întreagă bancă în plină activitate de zi şi de noapte, la ora douăsprezece — oră de vîrf.

După trei zile de mers, intrarăm într-unul dintre acele foarte arătoase şi curate orăşele pe care le-a creat natura sau firma Rand şi McNally. Era aşezat la poalele unui deal plantat cu arbori şi cu flori şi avea vreo 2 000 de capete de locuitori cordiali şi greu de urnit. Oraşul se pare că se numea Floresville, iar natura nu-l contaminase cu reţele de căi ferate, cu purici sau cu turişti din Est.

Andy şi cu mine depozitarăm banii în contul lui Peters şi Tucker la Banca de economii „Esperanza" şi ne luarăm camere la hotelul „Skyview"[1]. După cină, ne ridicarăm de la masă şi ieşirăm pe verandă să fumăm. Atunci fu şi clipa cînd încolţi în mine ideea de filantropie. Presupun că oricărui afacerist îi vine cîndva o asemenea idee.

Cînd cineva pungăşeşte publicul cu o anumită sumă, începe să simtă un fel de teamă şi dorinţa de a restitui ceva din ea. Şi dacă veţi privi cu atenţie şi veţi observa calea pe care merge caritatea lui, veţi vedea că el încearcă s-o îndrume spre aceiaşi oameni de la care mai înainte a luat. Ca într-un caz de hidrostatică, să-l luăm, să zicem pe A. A şi-a adunat milioanele vînzînd gaz studenţilor săraci care stau nopţi întregi să studieze economia politică şi metodele de conducere a trusturilor. Ăsta-i unul dintre cazurile cînd dolarii se întorc la universităţi şi colegii — dolarii care-i apasă conştiinţa.

B, să zicem, le-a adunat de la oamenii simpli care muncesc cu braţele şi cu uneltele. Cum va reuşi el să repună ceva din „fondul remuşcării" în buzunarele salopetelor lor?

„Ei bine, iată, zice B., o voi face în numele învăţămîntului. Am luat pielea de pe muncitor, dar, după vechea zicală, caritatea îmbracă o mulţime de piei."

[1] *Skyview* = Cu vederea la cer.

Aşa că se apucă să înfiinţeze biblioteci în valoare de optzeci de milioane de dolari; de ele vor beneficia băieţii cu mîncarea de la cazan, care le construiesc.

— Unde-s cărţile? întreabă publicul cititor.

— Ce ştiu eu? zice B. Eu v-am oferit biblioteci; iată-le! Presupun că dacă v-aş fi dat în locul lor acţiuni preferenţiale ale trustului oţelului, aţi dori apa chioară din acţiunile putrede, pusă în clondire de sticlă şlefuită. Ia să ne mai slăbiţi!

Dar, cum spuneam, posedînd atît de mulţi bani, începusem să dau şi eu în filantropită. Atunci a fost prima dată cînd eu şi cu Andy făcusem o grămadă atît de mare de bani, încît ne-am oprit ca să ne gîndim cum am fost în stare s-o obţinem.

— Andy, zic eu, sîntem bogaţi — nu dincolo de visurile unei stări mijlocii, dar, în felul nostru modest, tot atît de bogaţi ca şi familia Greaser. Simt că mi-ar plăcea să realizez ceva asemănător în folosul omenirii.

— Şi eu tot aşa gîndeam, răspunde el. Noi, multă vreme am scos ochii publicului cu tot felul de planuri mărunte, începînd cu vînzarea de gulere de celuloid care iau foc singure şi terminînd cu inundarea Georgiei cu butoni ai campaniei prezidenţiale a lui Hoke Smith. Mie însumi mi-ar plăcea să pun o prinsoare sau două în jocul afaceristic, dacă aş putea izbuti fără a bate de fapt toba în Armata Salvării, sau a preda învăţătura Bibliei prin sistemul Bertillon.

— Cum să facem? zice Andy. Să dăm mese gratuite săracilor, sau să-i trimitem două mii de dolari lui George Cortelyou?

— Nici una, nici alta. Banii noştri sînt prea mulţi ca să ne mărginim la o caritate de toate zilele, şi prea puţini ca să ne putem gîndi să-i restituim. Aşa că, să căutăm ceva care să fie la jumătatea drumului, ceva între aceste două idei.

A doua zi, cutreierînd prin Floresville vedem pe un deal o clădire mare de cărămidă roşie, care nu părea a fi locuită. Cetăţenii ne lămuriră că a fost începută

cu nu ştiu cîţi ani în urmă de către un proprietar de mină, ca reşedinţă proprie. De cum o ridică, acesta constată însă că nu-i mai rămăseseră decît doi dolari şi optzeci de cenţi pentru a o mobila ; atunci el îi investi în whisky, şi se azvîrli de pe acoperiş, drept într-un loc, unde acum *requiescat* [1] în bucăţele.

Îndată ce Andy şi cu mine văzurăm clădirea, aceeaşi idee ne trăsnise amîndurora. O vom împodobi cu lampioane, cu ştergători de peniţe şi cu dascăli ; vom înfige un cîine de fier şi statuile lui Hercule şi a lui Ioan Botezătorul pe pajişte şi vom inaugura, chiar aici, una dintre cele mai faine instituţii de învăţămînt gratuit din lume.

Aşa că dezbăturăm chestiunea asta cu cetăţenii de vază din Floresville, cărora proiectul le conveni de minune. În cinstea noastră dau ei un banchet într-o hală de motoare, iar noi ne înclinăm pentru întîiaşi dată de cînd sîntem pe lume, ca luptători pentru cauza progresului şi a culturii. Andy ţine o cuvîntare de o oră şi jumătate pe tema irigaţiei în Egiptul de Jos, iar nouă ni se serveşte un cîntec cu caracter moral, la fonograf, şi un şerbet de ananas.

Nici eu, nici Andy nu pierdurăm nici un minut în realizarea acţiunii noastre filantropice. Pe fiecare om din oraş care putea deosebi un ciocan de o scară, îl pusesem să lucreze la clădire, la împărţirea ei în săli de clasă şi în amfiteatre pentru conferinţe. Telegrafiem la San Francisco după un transport de pupitre, mingi de fotbal, cărţi de aritmetică, tocuri, dicţionare, catedre pentru profesori, tăbliţe, schelete, bureţi de şters tabla şi douăzeci şi şapte de robe şi de toci pentru clasa de seniori, cum şi o comandă generală din toate piesele necesare unei universităţi de prima mînă. Am luat asupra mea să trec pe listă un *campus* şi un *curriculum* [2], însă probabil că telegrafistul a receptat greşit cuvin-

---

[1] Odihneşte (l. latină).

[2] *Campus* înseamnă teren de sport şi de plimbare (l. engleză) ; iar *curriculum* înseamnă program de studii (l. latină).

tele, ignorant fiind, căci atunci cînd mărfurile ne-au sosit, găsirăm printre ele o cutie de mazăre[1] şi o ţesală[2].

În timp ce în publicaţiile săptămînale apăreau portretele noastre, al meu şi al lui Andy, noi telegrafiam unei agenţii de plasare din Chicago să ne expedieze f.o.b.[3] franco şi expres, şase profesori pe dată — unul de literatură engleză, unul la zi cu limbile moarte, unul de chimie, unul de economie politică — de preferinţă democrat — unul de logică şi unul competent în pictură italiană şi în muzică, membru al Uniunii[4]. Banca „Esperanza" garanta salariile ce urmau a varia între opt sute de dolari şi opt sute de dolari şi cincizeci de cenţi.

Ei bine, domnule, în sfîrşit, ne-am organizat. Deasupra uşii principale erau sculptate cuvintele „Universitatea Mondială" ; Peters şi Tucker, patroni şi proprietari. Iar cînd întîia zi a lunii septembrie fu smulsă din calendar, noii-veniţi începură să dea năvală. Mai întîi facultatea îi primi pe cei descinşi din expresul trisăptămînal de la Tucson. Cei mai mulţi dintre ei erau tineri, cu ochelari şi cu părul roşu, cu sentimentele neclar divizate, între satisfacerea unor ambiţii şi umplerea abdomenului. Andy şi cu mine îi cazarăm la floresvilieni şi apoi aşteptarăm să vină studenţii.

Veniră cu grămada. Publicasem anunţuri despre această universitate în presa întregului stat şi mare plăcere ne făcu să constatăm cu ce grabă răspundea ţara. Două sute nouăsprezece flăcăi voinici, începînd de la vîrsta de opsprezece ani pînă la din cei cu favoriţi, răspunseră la chemarea trîmbiţată a învăţămîntului gratuit. Ei bătură oraşul în lung şi în lat, îl descusură din încheieturi, îl întoarseră pe dos, îl căptuşiră cu material nou, încît după un semestru nu-l mai puteai deosebi de Harvard sau de Goldfields.

---

[1] În engleză : *campus* confundat cu *can of peas.*

[2] *Curriculum* confundat cu *curry-comb.*

[3] *F.o.b.* : cu cheltuielile plătite.

[4] Adică membru al unei ipotetice uniuni a pictorilor, profesorilor de italiană şi de muzică.

Mărşăluiră pe străzi în sus şi în jos, fluturînd drapele cu culorile Universităţii Mondiale — ultramarin cu albastru — şi făcură din Floresville un oraş clocotitor de viaţă. Andy ţinu un nou discurs de la balconul hotelului „Skyview“ şi tot oraşul ieşi la această sărbătoare.

În vreo două stăptămîni, profesorii reuşiră să-i dezarmeze cu totul pe studenţi şi astfel să-i poată îngrămădi în clase. Nu cred că există plăcere egală cu aceea de a te vedea filantrop. Eu şi cu Andy arborarăm nişte jobene de mătase, pretinzînd că încercăm să-i evităm pe cei doi reporteri de la „Gazette“ din Floresville. Ziarul trimisese un fotograf care să ne prindă cu aparatul de cum apăream pe stradă ; şi ne dădea portretele în fiecare săptămînă la rubrica intitulată „Note despre învăţămînt“. Andy conferenţia la universitate de două ori pe săptămînă, iar eu, după aceea, mă ridicam şi încheiam cursul cu o poveste umoristică. O dată „Gazette“ tipări poza mea cu Abe Lincoln de o parte şi cu Marshall P. Wilder de alta.

Andy era tot aşa de interesat în filantropie ca şi mine. Obişnuiam să ne trezim noaptea şi să ne împărtăşim unul altuia ideile care ne năpădeau pentru a da avînt universităţii.

— Andy, îi spun eu într-o zi, să ştii că am uitat ceva. Băieţii ar trebui să aibă dromaderi.

— Ce-i aia ? mă întrebă Andy.

— Ei, asta-i, nu ştii ? De-alea în care dormi, desigur, spun eu. Toate colegiile au.

— Aa, vrei să zici pijamale, zice Andy.

— Nu, spun eu. Vreau să zic dromaderi [1]. Dar niciodată nu l-am putut face pe Andy să priceapă ; aşa că n-am mai comandat nimic. Desigur, prin asta înţelegeam acele săli mari în colegii, unde şcolarii dorm în paturi rînduite pe mai multe rînduri.

---

[1] Autorul arată incultura unor escroci, care fac confuzie între cuvintele „dormitory“ (dormitor) şi „dromedary“ (dromader).

— Ei bine, domnule, Universitatea Mondială constituia un succes. Aveam studenţi din cinci state şi regiuni iar Floresville luase un avînt straşnic. Se înfiinţară : un nou salon de tras la ţintă [1] şi o casă de împrumut pe amanet, plus încă două cîrciumi ; iar băieţii ticluiră un cîntec studenţesc care suna aşa :

*Nouă, crudă, nouă,*
*Făcută, făcută, făcută,*
*Peters, Tucker,*
*Veselie mare.*

*Bau, uau, uau,*
*Ho, hi, ho,*
*Universitatea Mondială,*
*Hip, ura !*

Studenţii constituiau un lot fain de tineri, iar Andy şi cu mine eram atît de mîndri de ei, ca şi cînd ar fi aparţinut propriei noastre familii.

Dar într-o zi, pe la sfîrşitul lui octombrie, vine Andy la mine cu întrebarea dacă am idee cîţi bani ne-au mai rămas în bancă.

— Bănuiesc, spusei eu, c-om mai avea vreo şaisprezece mii.

— Soldul nostru, zice Andy, este de opt sute douăzeci şi unu dolari şi şaizeci şi doi cenţi.

— Ce ? zic eu, scoţînd un fel de ţipăt. Vrei să-mi spui că aceşti infernali saltă-glod, capete de cocă, feţe de căţel, creiere de gîscă, hoţi de porţi, fii de hoţi de cai cu urechi de iepure [2] ne-au băgat la apă în felul ăsta ?

— Nici mai mult, nici mai puţin, zice Andy.

— Atunci, ducă-se pe pustii filantropia ! zic eu.

— N-o lua chiar aşa, zice Andy. Filantropia, zice el, cînd e pusă pe o bază solidă de afaceri e unul dintre cele mai bune „afacerisme". Am să cercetez eu situaţia, să văd ce se poate combina.

---

[1] În vestul S.U.A. saloanele de tras la ţintă sînt numeroase.
[2] Expresii specific americane.

Săptămîna următoare, cercetînd lista de plată a facultăţii noastre, dau peste un nume nou — profesor James Darnley Mc Corkle, catedra de matematici; salariul o sută de dolari pe săptămînă. Am urlat aşa de tare, că Andy se şi înfiinţă.

— Ce-i asta? zic eu. Un profesor de matematici cu mai mult de cinci mii de dolari pe an? Cum se face asta? A intrat pe fereastră şi s-a numit singur?

— Am telegrafiat la Frisco [1] după el, acum o săptămînă, zice Andy. Organizînd facultatea, se pare că noi am trecut cu vederea catedra de matematici.

— Bun lucru făcurăm, zic. Îi putem plăti salariul pe două săptămîni şi apoi filantropia noastră va arăta ca o a noua gaură pe terenul de golf din Skibo.

— Să mai aşteptăm puţin, reluă Andy, şi să vedem cum se desfăşoară lucrurile. Am îmbrăţişat o cauză prea nobilă ca să dăm înapoi. Afară de asta, cu cît privesc afacerea filantropică mai în amănunt, cu-atît îmi pare mai bună. Niciodată nu m-am gîndit s-o studiez. Hai acum să reflectăm puţin: toţi filantropii pe care i-am cunoscut cîndva posedau o mulţime de bani. De multă vreme ar fi trebuit să cercetez acest domeniu şi să determin raportul între cauză şi efect.

Aveam încredere în şmecheriile financiare ale lui Andy, aşa că lăsai toată treaba pe mîna lui. Universitatea înflorea grozav, iar eu şi Andy ne purtam jobenele de mătase strălucitoare, în timp ce Floresville-ul continua să ne încarce cu onoruri ca şi cum am fi fost tot milionari, nu filantropi cam pe geantă.

Studenţii dădeau oraşului viaţă şi prosperitate. Un străin oarecare apăru deodată în oraş şi înfiinţă un joc de faro [2] lîngă intrarea vopsită cu roşu a hambarului şi începu să adune bani cu grămada. Plimbîndu-ne şi noi pe acolo, într-o noapte, aruncarăm un dolar sau doi pe masa de joc, aşa, ca omul. Erau acolo vreo cincizeci dintre studenţii noştri, bînd punch cu rom şi

[1] San Francisco.

[2] Joc asemănător cu ruleta sau acela numit *chemin-de-fer*.

mînuind teancuri mari de bilete de bancă, roşii şi albastre [1], în jurul mesei, în timp ce crupierul întorcea cărţile pe faţă.

— Ei, zic eu, fir-ar să fie aceşti vînători de şcoală gratuită, cu capete de gîscani, pui de sugători de sevă, cu şosete de mătase, ăştia au mai mulţi bani decît am avut noi amîndoi vreodată. Ia te uită la teancurile de bani pe care le scot din buzunarul din spate.

— Da, zice Andy, mulţi dintre ei sînt fii de bogaţi proprietari de mine şi de posesori de acţiuni. E foarte trist să-i vezi că-şi bat joc de ocaziile care li se oferă.

De Crăciun toţi studenţii plecară acasă să-şi petreacă vacanţa. Avurăm şi noi o petrecere de rămas-bun la Universitate, iar Andy a conferenţiat despre „Muzica modernă şi literatura preistorică a arhipelagurilor". Toate facultăţile au răspuns la toasturi şi m-au comparat pe mine şi pe Andy cu Rockefeller şi cu împăratul Marcus Autolicus. Eu bătui în masă şi strigai după profesorul Mc Corkle, dar se pare că el nu era prezent la această solemnitate. Voiam să-l văd pe acest om, pe care Andy îl credea capabil să cîştige o sută de dolari pe săptămînă la afacerea noastră de filantropie, din care pricină s-a ostenit să-l numească.

Studenţii toţi plecară cu trenul de noapte, iar oraşul rămase atît de liniştit ca şi curtea unei şcoli prin corespondenţă în plină noapte. Cînd mă dusei la hotel, văzui lumină în camera lui Andy, deschisei uşa şi intrai.

Andy şedea la masă împreună cu crupierul jocului de faro ; ei împărţeau un teanc de bancnote, înalt de două picioare, în pachete de cîte o mie de dolari.

— Totul e-n regulă, zice Andy. Treizeci şi una de mii de fiecare. Intră Jeff, zice. Asta-i partea noastră de beneficiu din prima jumătate a trimestrului academic al Universităţii Mondiale, înregistrată la autorităţi şi filantropizată. Ei, te-ai convins la ora asta, zice Andy, că filantropia, cînd e practicată pe linie de afacere, este o artă binecuvîntată şi pentru cel ce dă, ca şi pentru cel ce primeşte ?

---

[1] Culorile dolarilor de diferite valori.

— Straşnic ! spun eu mulţumit, trebuie să admit că de data asta ai fost doctor în materie !

— Plecăm cu trenul de dimineaţă, zice Andy. Tu ai face mai bine să-ţi strîngi gulerele şi manşetele şi articolele decupate din ziare.

— Perfect ! zic. Voi fi gata. Dar, Andy, mai adăugai, aş fi dorit să-l întîlnesc pe acel profesor James Darnley Mc Corkle, înainte de plecarea lui. Eram curios să-l cunosc pe omul acela.

— Va fi uşor, zice Andy întorcîndu-se spre crupierul jocului de faro. Jim, dă mîna cu domnul Peters.

*Publicată postum*

## CĂSĂTORIA, ŞTIINŢĂ EXACTĂ

— După cum ţi-am mai spus, zise Jeff Peters, n-am avut niciodată încredere în talentele şmechereşti ale femeii. Ca partenere sau codiriginte pe linia cea mai nevinovată a şperţului, nu poţi avea încredere în ele.

— Merită complimentul, zisei eu. Cred că sînt îndreptăţite să fie numite sexul cinstit.

— Şi de ce n-ar fi ? zise Jeff. Ele exploatează celălalt sex, care ia şperţ sau munceşte peste măsură în folosul lor. Bune-ar fi ele în afaceri, atîta timp cît emoţiile nu le depăşesc sau nu li se face părul măciucă. Atunci ai prefera în locul lor un om cu picioare plate, cu respiraţia greoaie, cu favoriţi nisipii, cu cinci copii, cu o casă ipotecată pentru un împrumut. Mă gîndesc la văduva aceea pe care Andy Tucker şi cu mine o angajasem ca să ne ajute în acel mic proiect de agenţie matrimonială pe care-l lansasem la Cairo [1].

Cînd ai destul capital pentru reclamă — să zicem un teanc de bancnote cît capătul unei oişti de furgon — asta înseamnă bănet într-o agenţie matrimonială. Aveam vreo şase mii de dolari şi speram să-i dublăm în vreo două luni, timpul necesar ca un plan ca al nostru să fie realizat, fără a mai scoate vreo autorizaţie de la New Jersey.

[1] Oraş în S.U.A. (statul Illinois).

Căzurăm de acord asupra unui anunţ care suna cam în felul următor:

„Văduvă frumoasă, încintătoare, iubitoare de cămin, treizeci şi doi de ani, posedînd trei mii de dolari în numerar şi o valoroasă proprietate rurală, doreşte să se căsătorească. Ar prefera un om sărac cu predispoziţii afective, unuia cu mijloace materiale, dîndu-şi seama că virtuţile mari se găsesc mai degrabă la cei aflaţi în condiţii umile de viaţă. Nici o obiecţie faţă de unul mai bătrîn sau neaspectuos, dacă e devotat, sincer şi priceput să administreze proprietăţi şi să investească banii cu discernămînt. Adresaţi-vă cu detalii:

*Singuratică*

la adresa: Peters & Tucker, agenţi, Cairo, Illinois."

— Pînă aici destul de periculos, constat eu, atunci cînd terminarăm urzeala literară. Şi-acum, zic, unde ţi-e doamna?

Andy îmi aruncă una dintre privirile lui de calmă iritare.

— Jeff, zise, credeam că ţi-ai pierdut ideile realiste care te caracterizează. Şi-adică, de ce ar fi o doamnă? Cînd se vinde o grămadă de acţiuni putrede în Wall Street, te aştepţi să găseşti în teancul lor o sirenă? Ce are a face un anunţ matrimonial cu o doamnă?

— Ascultă ici, Andy, îi spusei. Tu cunoşti regula după care mă conduc în toate întreprinderile mele contra literei legale a legii: articolul vîndut trebuie să fie existent, vizibil, înfăţişabil. În felul acesta, printr-un studiu atent al ordonanţelor orăşeneşti şi al regulamentelor feroviare, m-am ţinut departe de reţeaua poliţienească, în toate complicaţiile în care o bancnotă de cinci dolari şi o ţigară de foi n-ar fi avut darul să mă scape de belea. Acum, pentru a realiza planul de faţă trebuie să fii în stare să prezinţi lumii o fermecătoare văduvă în carne şi oase sau echivalentul ei, cu sau fără frumuseţe, moşteniri şi accesorii trecute în înşiruirea de calităţi şi în erată; altfel, judecătorul de pace pune gheara pe tine.

— Bine, zise Andy luîndu-şi seama, poate că aşa e mai sigură treaba în cazul în care oficiul poştal sau comisia de împăciuire ar fi să cerceteze agenţia noastră. Dar unde, spuse el, ai putea găsi o văduvă care şi-ar pierde vremea într-o afacere matrimonială care n-ar avea totuşi nici o legătură cu căsătoria ?

Îi spusei lui Andy că aveam în minte persoana potrivită. Un vechi prieten al meu, Zeke Trotter, care se ocupa cu servirea sifonului şi cu scoaterea dinţilor într-o panoramă, şi-a văduvit nevasta mai acum un an, bînd un medicament contra indigestiei, recomandat de un medic bătrîn, în loc să utilizeze unsoarea cu care se îmbăta de obicei. Obişnuiam să mă opresc deseori la casa lor şi acum socotii că am putea convinge femeia să lucreze cu noi.

Erau numai şaizeci de mile pînă la orăşelul unde locuia văduva, aşa că sării în Intercontinental şi o găsii în aceeaşi căsuţă cu aceleaşi straturi de floarea-soarelui în curte şi cu aceiaşi cocoşi aciuiţi pe pălimar. Doamna Trotter se potrivea foarte bine anunţului nostru, cu excepţia, poate, a frumuseţii, vîrstei şi a evaluării proprietăţilor ei. Dar femeia părea că putea face faţă situaţiei şi ar fi plăcută la vedere ; unde mai pui că ar fi fost din partea noastră un act de gentileţe faţă de memoria lui Zeke să-i facem văduvei sale rost de o slujbă.

— Afacerea asta pe care o montezi e cinstită, domnule Peters ? mă întrebă ea cînd îi spusei ceea ce dorim din parte-i.

— Doamnă Trotter, îi replicai, Andy Tucker şi cu mine făcurăm socoteala că în urma anunţului nostru trei mii de oameni din această mare şi frumoasă ţară vor încerca să pună mîna pe dumneata, pe banii dumitale peşin cum şi pe proprietate. Din numărul acestora, tot cam treizeci de sute vor spera să-ţi ofere în schimb, dacă te-ar cîştiga, scheletul unui golan leneş şi mercenar, o căzătură, un escroc şi un vînător de zestre bun de dispreţ. Eu şi cu Andy, adăugai, ne propuneam să dăm o lecţie acestor paraziţi ai societăţii. Cu mare greutate am renunţat să întemeiem o societate sub firma

de „Agenție matrimonială de milenară înaltă morală și dubioase înclinări". Ești mulțumită cu atît ?

— Da, domnule Peters, spuse ea. Trebuia să mă conving că nu te vei băga în ceva ireproșabil. Dar care vor fi îndatoririle mele ? Trebuie, oare, să resping eu pe fiecare în parte din cele trei mii de lichele de care vorbiți, ori trebuie să le dau afară pe grupuri ?

— Ocupația dumitale, doamnă Trotter, va fi în mod practic, aceea de vedetă. O să locuiești la un hotel liniștit și nu vei avea nimic de făcut. Eu și cu Andy ne vom ocupa de toată corespondența și de partea comercială. Desigur, adăugai, unii dintre pretendenți, ahtiați și impetuoși, ar putea să-și facă rost de bani de drum pe calea ferată, s-ar putea deplasa pînă la Cairo ca să-și sprijine personal cererile lor de căsătorie, în totul sau în parte. În acel caz, vei avea probabil inconvenientul de a-i da de-a dreptul afară. Noi îți vom plăti douăzeci și cinci de dolari pe săptămînă și, bineînțeles, cheltuielile cu hotelul.

— Îngăduiți-mi cinci minute, zise doamna Trotter, să-mi iau pămătuful de pudră și să las cheia de la ușa din față unui vecin ; salariul meu poate începe să curgă imediat.

Așa că o transportai pe doamna Trotter la Cairo și o instalai într-un hotel de familie, destul de departe de cartierul nostru, așa încît să nu poată fi nici suspectată, dar să ne fie și la îndemînă ; apoi îl anunțai și pe Andy.

— Strașnic, zise el. Acum, că ai conștiința liniștită în ce privește tangibilitatea și proximitatea momelii, să lăsăm acum deoparte oile și să ne întoarcem la peștii noștri.

Începurăm așadar să publicăm anunțul nostru, împînzind cu el țara în lung și în lat. Am folosit un singur anunț. N-am fi putut folosi mai multe fără să angajăm atît de mulți conțopiști și fără să mînuim atîta aparataj de birou, încît numai clefăitul gumei mestecate de ei ar fi stingherit pe dirigintele-șef al poștei.

Plasarăm două mii de dolari la o bancă, în contul doamnei Trotter și-i dădurăm carnetul ca să-l prezinte, în caz că cineva ar pune la îndoială onestitatea și buna-

credință a agenției. Știam că doamna Trotter era cinstită, te puteai bizui pe ea și puteai avea încredere să lași carnetul pe numele ei.

Cu anunțul ăsta, Andy și cu mine am lucrat cîte douăsprezece ore pe zi ca să răspundem la scrisori. Primeam cam o sută pe zi. N-am bănuit niciodată că există pe lume atît de mulți oameni cu inima largă, dar săraci, care să dorească a dobîndi o văduvă drăguță și să-și asume sarcina de a-i investi banii într-o afacere oarecare.

Cei mai mulți admiteau că se zbătuseră în viață pînă le crescuse bărbile ; că își pierduseră slujbele și erau neînțeleși de lumea întreagă ; dar cu toții erau siguri că sînt atît de plini de afecțiune și de calități bărbătești, încît văduva ar face afacerea cea mai strălucită din lume, dacă i-ar lua.

Fiecare solicitant obținu răspuns de la Peters & Tucker cum că văduva a fost profund impresionată de scrisoarea lui sinceră și interesantă ; în același timp, invitația de a scrie din nou, dînd mai multe detalii și anexînd, dacă se poate, și o fotografie. Peters & Tucker îl mai informa pe fiecare solicitant că taxa pentru înmînarea celei de a doua scrisori drăguței cliente este de doi dolari introduși în plic.

Aici puteți vedea pura frumusețe a planului. Cam nouăzeci la sută dintre nobilii domni își făcură rost de bani și-i expediară. Asta fu toată afacerea. Am fost mulțumiți, exceptînd faptul că atît eu cît și Andy ne-am plîns de greaua muncă la care am fost supuși, aceea de a deschide plicurile și a scoate din ele banii.

Numai cîțiva dintre clienți s-au prezentat în persoană. I-am trimis la doamna Trotter și ea a făcut restul, cu excepția a trei sau patru care s-au întors la noi ca să ne ceară bani de drum. După ce începură să sosească scrisori și din raioanele X. Y. Z., Andy și cu mine încasam cam două sute de dolari pe zi.

Într-o după-amiază, cînd eram extrem de ocupați, eu îndesînd bancnotele de unul sau doi dolari, în cutii de țigări de foi, iar Andy fredonînd melodia „Nici un fel de clopote de nuntă pentru ea“, un omuleț mic și sub-

ţire pică înăuntru şi-şi aruncă ochii pe pereţi ca şi cum ar fi fost pe urmele unuia sau a două tablouri de Gainsborough, pierdute. Cum îl văzui, îmi crescu inima de bucurie, ştiind cît de corect condusă e întreprinderea noastră.

— Văd că aveţi destul de multă corespondenţă astăzi, zise omul.

Întinsei mîna şi-mi luai pălăria.

— Haide, zic. Te aşteptam. Să-ţi arăt marfa. Ce făcea Teddy cînd aţi plecat din Washington ?

Îl luai la hotelul „Riverview" şi-l pusei să dea mîna cu doamna Trotter. Apoi îi arătai carnetul de bancă cu cei două mii de dolari în creditul ei.

— Pare să fie în regulă, spuse agentul secret.

— Este, spusei. Şi dacă nu eşti însurat, te las să vorbeşti puţin cu doamna. Dumitale nu-ţi vom lua doi dolari.

— Mulţumesc, spuse el. Dacă n-aş fi însurat, aş fi vorbit cu doamna. Bună ziua, domnule Peters.

După trei luni, agonisiserăm cam cinci mii de dolari şi observarăm că era timpul s-o ştergem. Primiserăm o mulţime de plîngeri, iar doamna Trotter ai fi zis că se cam plictisise şi ea de povestea asta.

O mulţime de solicitanţi s-au prezentat s-o vadă, iar ei nu prea părea să-i placă asta. Aşa că hotărîrăm s-o luăm din loc, iar eu mă dusei la hotelul doamnei Trotter să-i plătesc salariul pe ultima săptămînă, să-mi iau rămas-bun şi să-mi primesc cecul de două mii de dolari.

Cînd ajunsei acolo, o găsii plîngînd ca un copil care nu vrea să meargă la şcoală.

— Haide, haide, zic, dar ce s-a întîmplat ? Te-a supărat careva sau ţi-e dor de casă ?

— Nu, domnule Peters, spuse ea. Uite, îţi spun îndată despre ce-i vorba. Ai fost întotdeauna prieten cu Zek şi nu mă feresc de dumneata, domnule Peters. Iubesc. Iubesc atît de mult un om, încît nu pot suporta pierderea lui. E exact idealul pe care l-am visat întotdeauna.

— Atunci n-ai decît să-l iei. Asta, bineînţeles, în caz că dragostea e reciprocă. Răspunde el sentimentului care

te copleşeşte cu amănuntele şi durerea pe care mi-o descrii ?

— Da, făcu ea. Dar el e unul dintre domnii care au venit să mă vadă în urma anunţului şi nu mă va lua în căsătorie dacă nu-i dau cei două mii de dolari. Numele lui e William Wilkinson.

Apoi izbucni din nou în suspine şi în istericale romantice.

— Doamnă Trotter, zic eu, nici un om nu simpatizează mai mult ca mine cu dragostea unei femei. Pe lîngă asta, dumneata ai fost odată tovarăşa de viaţă a unuia dintre cei mai buni prieteni ai mei. Dacă ar fi după mine, aş zice să iei cei două mii de dolari, pe omul ales de dumneata, şi să fii fericită. Noi ne-am putea permite asta, pentru că am înhăţat mai bine de cinci mii de dolari de la aceste lipitori care voiau să se însoare cu dumneata. Dar, adăugai, trebuie să-l consultăm şi pe Andy Tucker. El e un om leneş de felul lui, dar teribil de sprinten în afaceri. E tovarăş egal cu mine din punct de vedere financiar. Voi vorbi eu cu Andy şi vom vedea ce se poate face.

Mă înapoiai la hotel şi-i spusei lui Andy cazul.

— Tot timpul mă aşteptam la una ca asta, zice Andy. Nu poţi avea încredere că o femeie va fi una cu tine, într-o treabă unde intervin emoţiile şi preferinţele ei.

— E totuşi un lucru trist, Andy, cînd te gîndeşti că noi sîntem cauza sfîşietoarei dureri a unei femei.

— Aşa-i, fu de acord şi Andy. Îţi spun eu ce pot să fac, Jeff. Totdeauna ai fost un om blînd şi generos. Eu am fost poate prea dur, interesat şi bănuitor. De data asta vom fi la jumătate de drum. Întoarce-te la doamna Trotter şi autorizeaz-o să scoată de la bancă cei două mii de dolari ca să-i dea omului de care-i îndrăgostită şi urează-i noroc.

Sării în sus şi-i strînsei mîna timp de cinci minute, apoi mă dusei iar la doamna Trotter să-i aduc răspunsul, iar ea plînse tot atîta de bucurie, cît plînsese înainte din pricina durerii.

După două zile, Andy şi cu mine ne făcurăm bagajele, gata de plecare.

— N-ai vrea să treci pe la doamna Trotter înainte de a părăsi oraşul ? Teribil i-ar plăcea să te cunoască şi să-ţi exprime mulţumirile şi recunoştinţa ei.

— Nu, n-aş crede, răspunse Andy. Bănuiesc că-i mai bine să ne grăbim şi să prindem trenul.

Îmi strîngeam capitalul într-un chimir ce-l aveam ca amintire şi pe care-l purtam cu mine întotdeauna, cînd Andy scoase un teanc de bancnote mari din buzunar şi-mi ceru să le pun la un loc cu celelalte.

— Ce-i asta ? întrebai.

— Cei două mii de dolari de la doamna Trotter, spuse el liniştit.

— Cum au ajuns la tine ?

— Păi ea mi i-a dat, zise Andy. Am vizitat-o cîte trei seri pe săptămînă, o lună şi mai bine...

— Atunci tu eşti William Wilkinson ?

— Eu, spuse Andy.

*Publicată postum*

## CUPRINSUL

Redactor responsabil : G. MARCUSON
Tehnoredactor : AURICA IONESCU

*Dat la cules 06.07.1965. Bun de tipar 16.09.1965. Apărut 1965. Tiraj 50 165. Broșate 45 090. Legate 5075. Hîrtie ziar Rotativ de 50 g/m². Format 540×840/16. Coli ed. 11,18. Coli tipar 15. A. nr. 7788. C.Z. pentru bibliotecile mari 8A. C.Z. pentru bibliotecile mici*
8A—32=R

Tiparul executat sub comanda nr. 50.549 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii". Piața Scînteii nr. 1,
Republica Socialistă România

Lei 5

Editura pentru literatură universală